

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۲

آزمون
چهارم
حضور

دفترچه شماره ۱

سال تحصیلی
۱۴۰۱-۱۴۰۲

آزمون آزمایشی خلیسبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

نام و نام خانوادگی: شماره داوطلبی:

تعداد سؤال: ۷۰ مدت پاسخ‌گویی: ۷۵ دقیقه

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سؤالات و مدت پاسخ‌گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ‌گویی
۱	ریاضی	۲۰ سؤال	۱	۲۰	۲۷ دقیقه
۲	زبان و ادبیات فارسی (اختصاصی)	۳۰ سؤال	۳۶	۶۵	۳۳ دقیقه
۳	علوم اجتماعی	۲۰ سؤال	۶۶	۸۵	۱۵ دقیقه

داوطلب گرامی، به علت این‌که بودجه‌بندی این آزمون از مباحث نیم‌سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس اقتصاد را نداریم. بنابراین در پاسخ‌نامه از سؤال ۲۱ تا ۳۵ را خالی بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار: ریاضی و آمار (۳): صفحه‌های ۲ تا ۶۰

۱- زهرا ۲ کیف، ۳ کفش، ۴ مانتو و ۵ شلوار دارد. او از کدام کالای زیر یکی بخرد تا تعداد تیپ‌های متفاوتی که می‌تواند لباس بپوشد، بیشترین شود؟

(۱) کیف	(۲) کفش
(۳) مانتو	(۴) شلوار

۲- با ارقام صفر تا ۶، چند عدد سه‌رقمی فرد بزرگ‌تر از ۳۰۰ با ارقام متفاوت می‌توان نوشت؟

(۱) ۴۵	(۲) ۴۸
(۳) ۵۰	(۴) ۵۲

۳- به چند طریق می‌توان به یک آزمون شامل ۴ سؤال ۴ گزینه‌ای جواب داد به طوری که حداقل یک سؤال بدون پاسخ باقی بماند؟

(۱) ۳۴۹	(۲) ۳۵۹
(۳) ۳۶۹	(۴) ۳۷۹

۴- مجموعه $A = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$ ، چند زیرمجموعه دارد که دقیقاً ۳ عضو فرد و ۲ عضو زوج داشته باشد؟

(۱) ۹	(۲) ۱۲
(۳) ۱۵	(۴) ۲۱

۵- اگر $C(n, 2) = ۴۵$ باشد، حاصل $P(n-1, 2)$ کدام است؟

(۱) ۴۵	(۲) ۹۰
(۳) ۳۶	(۴) ۷۲

۶- دو تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر اعداد روشده یکسان بود، ۳ سکه و در غیر این صورت ۱ سکه پرتاب می‌کنیم.

فضای نمونه این آزمایش چند برآمد دارد؟

(۱) ۹۶	(۲) ۱۰۸
(۳) ۱۲۰	(۴) ۱۲۸

محل انجام محاسبات

۷- از مجموعه اعداد $\{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$ دو عدد متمایز به تصادف انتخاب می‌کنیم. احتمال این که یکی از اعداد انتخاب شده مضرب دیگری باشد، کدام است؟

$\frac{7}{15}$ (۲)	$\frac{8}{15}$ (۱)
$\frac{1}{3}$ (۴)	$\frac{2}{5}$ (۳)

۸- از ظرفی حاوی ۵ مهره سیاه، ۳ مهره آبی و ۷ مهره سبز، به طور تصادفی دو مهره خارج می‌کنیم. چه قدر احتمال دارد که حداقل یک مهره آبی از ظرف خارج شود؟

$\frac{22}{35}$ (۲)	$\frac{11}{35}$ (۱)
$\frac{13}{35}$ (۴)	$\frac{20}{35}$ (۳)

۹- تمام اعداد سه‌رقمی که با ارقام ۱, ۲, ۳, ۵, ۸, ۹ و بدون تکرار ارقام قابل نوشتن هستند را روی کارت‌هایی نوشته‌ایم و یکی از کارت‌ها را انتخاب می‌کنیم. با کدام احتمال عدد روی کارت مضرب ۵ نیست؟

$\frac{25}{36}$ (۲)	$\frac{5}{6}$ (۱)
$\frac{1}{6}$ (۴)	$\frac{11}{36}$ (۳)

۱۰- با حروف کلمه ghasemi یک کلمه ۷ حرفی (بدون تکرار) می‌نویسیم. با چه احتمالی حروف بی‌صدا کنار هم و حروف صدادار نیز کنار هم قرار می‌گیرند؟

$\frac{2}{35}$ (۲)	$\frac{1}{35}$ (۱)
$\frac{4}{35}$ (۴)	$\frac{3}{35}$ (۳)

۱۱- در یک جمع سه‌نفره، با چه احتمالی دقیقاً یک نفر متولد مرداد است؟

$\frac{121}{864}$ (۲)	$\frac{121}{576}$ (۱)
$1 - 3\left(\frac{1}{12}\right)^3$ (۴)	$1 - \left(\frac{1}{12}\right)^3$ (۳)

محل انجام محاسبات

۱۲- سه تاس به رنگ‌های قرمز، آبی و سبز پرتاب می‌کنیم. با چه احتمالی مجموع اعداد تاس‌های آبی و سبز با عدد

تاس قرمز برابر است؟

$$\frac{1}{18} \quad (۲)$$

$$\frac{5}{72} \quad (۱)$$

$$\frac{7}{144} \quad (۴)$$

$$\frac{2}{27} \quad (۳)$$

۱۳- A و B دو پیشامد از فضای نمونه S هستند. اگر $P(A) = ۰/۵$ ، $P(B') = ۰/۴$ و $P(A - B) = ۰/۳$ باشد، احتمال

آن که B رخ دهد و A رخ ندهد، کدام است؟

$$۰/۲ \quad (۲)$$

$$۰/۱ \quad (۱)$$

$$۰/۴ \quad (۴)$$

$$۰/۳ \quad (۳)$$

۱۴- یک کارشناس بعد از جمع‌آوری داده‌های کمی مربوط به ۱۰۰۰ عضو یک نمونه، برای محاسبه میانگین، مجموع داده‌های

کمی به دست آمده را بر عدد ۱۰ تقسیم کرد. اشتباهی که رخ داده است، مربوط به کدام گام چرخه آمار است؟

(۱) طرح و برنامه‌ریزی

(۲) گردآوری داده‌ها

(۳) تحلیل داده‌ها

(۴) بحث و نتیجه‌گیری

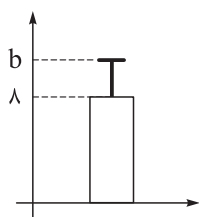
۱۵- نمودار نمایش میانگین - انحراف معیار زیر مربوط به داده‌های ۵, a , ۸, ۹, ۱۱ می‌باشد. حاصل $a + b$ کدام است؟

$$۱۷ \quad (۱)$$

$$۱۸ \quad (۲)$$

$$۱۶ \quad (۳)$$

$$۱۹ \quad (۴)$$

۱۶- در دنباله $a_n = n^2 - 11n + 28$ ، مجموع جملات پنجم و ششم کدام است؟

$$-۲ \quad (۲)$$

$$-۱ \quad (۱)$$

$$-۴ \quad (۴)$$

$$-۳ \quad (۳)$$

محل انجام محاسبات

۱۷- در نمودار مربوط به دنباله $a_n = n + 6(-1)^n$ ، چند نقطه در ناحیه چهارم قرار دارد؟

(۲) سه

(۱) دو

(۴) شش

(۳) چهار

۱۸- در دنباله $a_n = \begin{cases} 3n+6 & n \text{ فرد} \\ 2n-9 & n \text{ زوج} \end{cases}$ نسبت دو جمله متوالی (نسبت a_{n+1} به a_n) برابر با ۳ است؛ جمله بعدی آنها کدام است؟

(۴) ۴۸

(۳) ۵۱

(۲) ۲۱

(۱) ۱۹

۱۹- در دنباله بازگشتی $a_1 = \frac{1}{p}$ و $a_{n+1} = 2a_n + k$ اگر مجموع ۴ جمله اول دنباله $5/25 -$ باشد، مقدار k کدام است؟

(۴) -۴

(۳) -۳

(۲) -۲

(۱) -۱

۲۰- در دنباله بازگشتی $a_{n+1} = \begin{cases} -2a_n & n \text{ زوج} \\ 3a_n - 1 & n \text{ فرد} \end{cases}$ اگر جمله پنجم -2 باشد، جمله هشتم کدام است؟

(۴) ۲۲

(۳) -۲۲

(۲) ۴۱

(۱) ۱۴

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه بندی این آزمون از مباحث نیم سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس اقتصاد را نداریم. بنابراین در پاسخ نامه از سؤال ۲۱ تا ۳۵ را خالی بگذارید.

علوم و فنون ادبی: علوم و فنون ادبی (۳): صفحه‌های ۱۰ تا ۶۳

۳۶- کدام موارد با توجه به شعر دوره بیداری درست است؟

- الف) شاعران بیداری نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه را موضوع سخن خود قرار دادند؛ ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعران این حوزه‌اند.
- ب) با ظهور مطبوعات، آگاهی همگانی افزایش یافت و لزوم تعلیم و تربیت عمومی با نگاه جدید آن، مورد توجه قرار گرفت هرچند این مضمون در شعر بیداری چندان بازتابی نیافت.
- ج) در نتیجه مشاهداتی که اروپا رفتگان و روشن‌فکران از ملل متمدن و قانونمند داشتند، مضمون «قانون» و «قانون‌مداری» به سخن شاعران و نویسندگان این دوره راه یافت.
- د) نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و عینیت‌گرایی به جزئی‌نگری و ذهنیت‌گرایی تغییر کرد.

۱) الف - ج

۲) ب - د

۳) الف - د

۴) ب - ج

۳۷- از دیدگاه تاریخ ادبیات، همه گزینه‌ها در مورد نثر دوره بیداری درست هستند؛ به جز .....

- ۱) نثر فارسی از سلطنت ناصرالدین‌شاه تا شروع مشروطیت به سمت سادگی و روانی پیش رفت.
- ۲) لغات انگلیسی، ترکی و فرانسوی همانند واژه‌ها و ترکیب‌های عربی در نثر کم‌تر استفاده شدند.
- ۳) صنایع ادبی از نثر جدا شد و نویسندگان، قید و بندهای نثر مصنوع را کنار گذاشتند.
- ۴) نثر در این دوره با نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌خواهی با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت.

۳۸- شاعر کدام گزینه، روزنامه «قرن بیستم» را منتشر می‌کرد؟

- ۱) داد معشوقه به عاشق پیغام که کند مادر تو با من جنگ
- ۲) جنگ ننگ است در شریعت من جز پی پاس دین و حفظ وطن
- ۳) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید
- ۴) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟

۳۹- کدام عبارت از نظر تاریخ ادبیات «کاملاً» درست نیست؟

- ۱) مشتاق اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم‌خان، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
- ۲) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان از عوامل ایجاد نهضت بازگشت ادبی بود.
- ۳) عبدالوهاب نشاط، انجمن ادبی خاقان را تأسیس کرد که هدفش رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از انحطاط اواخر دوره صفوی بود.
- ۴) در زمان حکومت‌های افشاریه، زندیه و ابتدای قاجاریه، رشد و شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.

۴۰- در کدام گزینه، اطلاعات نادرستی ذکر شده است؟

- (۱) با رفت و آمد ایرانیان به اروپا در دوره ناصرالدین شاه، نمایش نامه نویسی به عنوان یک نوع ادبی جدید در ایران رواج یافت.
- (۲) دلیل اقبال کم اهل قلم به تحقیقات ادبی و تاریخی در دوره مشروطه، اشتغال آنان به روزنامه نویسی و موضوعات دیگر بود.
- (۳) با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی شاه قاجار، ترجمه آثار اروپایی در ایران آغاز شد که از عوامل مؤثر در رشد و آگاهی ایرانیان در سال های قبل از مشروطه بود.
- (۴) وجود نوعی باستان گرایی و روحیه کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته، از دلایل بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات بود.

۴۱- در چند مورد، پدیدآورندگان آثار درست ذکر شده اند؟

- (منشآت: قائم مقام فراهانی)، (داستان باستان: میرزا حسن خان بدیع)، (بهار: مجله با مدیریت ملک الشعرای بهار)، (شمس الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی)، (نسیم شمال: روزنامه با مدیریت سید اشرف الدین گیلانی)، (تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی)

(۱) ۳	(۲) ۴
(۳) ۵	(۴) ۶

۴۲- «ادیب الممالک» و «پرچمدار بازگشت ادبی» به ترتیب عنوانی برای کدام شاعران است؟

- (۱) سید اشرف الدین گیلانی - فتحعلی خان صبای کاشانی
- (۲) میرزا محمدصادق امیری فراهانی - میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی
- (۳) میرزا محمدصادق امیری فراهانی - فتحعلی خان صبای کاشانی
- (۴) سید اشرف الدین گیلانی - میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی

۴۳- کدام موارد از ویژگی های ادبیات در عصر بیداری به شمار می روند؟

الف) شکل گیری نهضت ساده نویسی

ب) بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان

ج) نقد مظاهر استبداد و استعمار

د) توجه به جنبه های شاعرانه

ه) برگزیدن زبان محاوره

(۱) الف - ج - ه	(۲) ب - ج - د
(۳) ب - د - ه	(۴) الف - د - ه

۴۴- کدام موارد از ویژگی‌های فکری نثر بیداری محسوب می‌شود؟

- (الف) از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های آن آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم و دانش‌های نوین بود.
 (ب) عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش یافت.
 (ج) حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستانی و سخن‌گفتن او با خواننده دیده می‌شود.
 (د) دشمنی با استعمار و استبداد در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت.
- (۱) الف - ب
 (۲) د - ج
 (۳) الف - د
 (۴) ب - د

۴۵- آرایه‌های مقابل همه ابیات تماماً درست است؛ به جز:

- (۱) نیستم ابر که از گریه تَرش سازم روی چشمه‌ام، با دل صاف و لب خندان گریم (متناقض‌نما - تشبیه)
 (۲) پیش رفتار تو پا برنگرفت از خجلت سرو سرکش که به ناز از قد و قامت برخاست (استعاره - مجاز)
 (۳) روی و چشمی دارم اندر مهر او کاین گهر می‌ریزد، آن زر می‌زند (لف و نشر - استعاره)
 (۴) هلاک ما به بیابان عشق خواهد بود کجاست مرد که با ما سر سفر دارد (مجاز - تشبیه)

۴۶- در کدام گزینه هر دو آرایه به درستی مشخص شده‌اند؟

- (۱) چل سال بیش رفت که من لاف می‌زنم کز چاکران پیر مغان کم‌ترین منم (تناقض - تضاد)
 (۲) به روز افغانی و شب یا ربی داشت به یمن عشق خوش روز و شبی داشت (لف و نشر - تضاد)
 (۳) دل می‌بری که - حی‌علی...های‌های‌های هرجا که هست پرتو روی حبیب هست (تلمیح - تضمین)
 (۴) دست تو در این شهر بر این خاک نشاندم تا قونیه تا بلخ چرا ریشه دواندم؟ (مراعات نظیر - متناقض‌نما)

۴۷- ترتیب ابیات زیر بر اساس داشتن آرایه‌های «تلمیح، تضمین، مراعات نظیر، پارادوکس و لف و نشر» در کدام گزینه درست است؟

- (الف) یوسف اندر چاه شد، کام دل بدخواه شد از چاه سوی جاه شد الصبر مفتاح الفرج
 (ب) در پریشان‌خاطری جمعیت مجنون ماست موجه کثرت کمند وحدت مجنون ماست
 (ج) یاد باد آن شب که در مجلس سرود چنگ بود مطربان را عود بر ساز و دف اندر چنگ بود
 (د) اکنون نه مرا کشتی از آن ابرو و مژگان دیری است که من کشته آن تیر و کمانم
 (ه) نکند ترک شکر خنده شیرین خسرو لیک پیش لب شیرین ز شکر درگذرد

- (۱) الف - ه - ب - د - ج (۲) ه - الف - ب - ج - د (۳) الف - ه - د - ب - ج (۴) ه - الف - ج - ب - د

۴۸- توضیح نوشته‌شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) درست‌قلب من ارشدشکسته باکی نیست به حکم آن که روان می‌رود در این بازار (فاقد تناقض - دارای تضاد)
 (۲) زهد و تسبیح دام و دانه ماست از ره این دام و دانه برداریم (دارای لف و نشر - فاقد تضاد)
 (۳) دلم چون آینه خاموش گویاست به دست بوالعجب آیینه‌داری (دارای تناقض - لف و نشر)
 (۴) نکرد زندگی‌ام یکدم از فنا غافل ز خودفرامشی من همیشه در یاد است (فاقد لف و نشر - دارای تناقض)

۴۹- آرایه‌های «تشبیه، مجاز، لفّ و نشر، متناقض‌نما و استعاره» به ترتیب در کدام ابیات وجود دارد؟

الف) همچو خاک و باد و آب و آتش در هر صفت	عمر باد و امر باد و لطف باد و نور باد
ب) ز بس که داد قلم شرح سرنوشت فراق	ز سرنوشت قلم نامه گشت سودایی
ج) بر مگس هرگز نرفت از دامگاه عنکبوت	بر دل من این ستم کز رشته آمال رفت
د) این چه رنج است کزو راحت جان می‌یابم	این چه درد است کزو بوی دوا می‌شنوم؟
ه) ساقیا! هُشیار نتوان عشق را دریافتن	بوی جامت بی‌قرارم کرد آخر جام کو؟

(۱) الف - ه - ج - د - ب   (۲) ج - ه - الف - د - ب

(۳) ج - د - الف - ب - ه   (۴) الف - د - ه - ب - ج

۵۰- یکی از آرایه‌های نوشته‌شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

(۱) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت	خوشر از فکر می و جام چه خواهد بودن (تضمین - متناقض‌نما)
(۲) در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو	به هواداری آن عارض و قامت برخاست (استعاره مکنیه - لفّ و نشر مرتب)
(۳) هر سرو که در چمن درآید	در خدمت قامتت نگون باد (تشبیه - مجاز)
(۴) ز بس که گشته لگدکوبِ عدل، پیکر ظلم	ز فرق شیر توان یافت نقش پای غزال (استعاره مصرحه - تضاد)

۵۱- آرایه‌های مقابل کدام ابیات تماماً درست هستند؟

الف) آن کس که چین و زنگ به شمشیر می‌گرفت	از بیم تو گرفت رخس چین و تیغ زنگ (لفّ و نشر - مراعات نظیر)
ب) بردباری پیشه خود کن که در راه سلوک	هر که سنگین تر بود بارش به منزل می‌رسد (تشخیص - تناقض)
ج) خط سبز و لب میگون تو را زنده دلان	به لطافت خضر و آب بقا می‌گویند (تلمیح - لفّ و نشر)
د) لب چون آتشش آب حیات است	از آن آب آتشی در ما گرفته است (تضاد - تشبیه)
ه) جواب آن غزل است این که گفت مرشد روم	چه گوهری تو که کس را به کف بهای تو نیست (مجاز - تضمین)

(۱) الف - ب - د   (۲) ج - د - ه

(۳) الف - ج - ه   (۴) ب - ج - د

۵۲- وزن ناهمسان همه ابیات زیر را به دو صورت می‌توان نشان داد: به جز .....

(۱) از هر کرانه تیر دعا کرده‌ام روان	باشد کز آن میانه یکی کارگر شود
(۲) بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر	باغ شود سبز و شاخ گل به بر آید
(۳) این چرخ به کام من نمی‌گردد	بر خیره سخن همی چه گردانم
(۴) هر کس که بدید چشم او گفت	کو محتسبی که مست گیرد

۵۳- در کدام گزینه از «اختیارات زبانی تغییر مصوت کوتاه به بلند» استفاده نشده است؟

(۱) دلبر برفت و دلشدگان را خبر نکرد	یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد
(۲) شوخی مکن که مرغ دل بی‌قرار من	سودای دام عاشقی از سر به در نکرد
(۳) هر کس که دید روی تو بوسید چشم من	کاری که کرد دیده من بی‌نظر نکرد
(۴) من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع	او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد

۵۴- وزن کدام مصرع مقابل آن غلط است؟

- (۱) جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب: مفاعیل فعلاتن مفاعیلن فععلن
- (۲) بادت به دست باشد اگر دل نهی به هیچ: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
- (۳) چندان که زدم لاف کرامات و مقامات: مستفعل مستفعل مستفعل مستف
- (۴) شمع خرد برفروز در دل و بشتاب: مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن

۵۵- در کدام گزینه هر دو نوع اختیار «کوتاه تلفظ کردن هجای بلند» و «بلند تلفظ کردن هجای کوتاه» رخ داده است؟

(۱) موی سرش به نقره برابر گذاشتم	قسمت نگر که خاک به موی میان فتاد
(۲) شکر آن خدای را که سوی علم و دین خود	ره داد و سوی رحمت بگشاد در مرا
(۳) دانم که نیست جز که به سوی تو ای خدا	روز حساب و حشر مفر و وزر مرا
(۴) ز تورگم به رگ و موبه موی در سخن است	حکایت تو همین نیست با زبان مخصوص

۵۶- کدام بیت را می‌توان به دو صورت همسان و ناهمسان دسته‌بندی هجایی کرد؟

(۱) هنگام تنگدستی در عیش و کوش و مستی	کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را
(۲) یاری کن ای نفس که در این گوشه قفس	بانگی برآورم ز دل خسته یک نفس
(۳) صد ره به رخ تو در گشودم من	بر تو دل خویش را نمودم من
(۴) ترسم که تو از مهر من آزاد کنی دل	وز مهر تو هرگز نشود جان من آزاد

۵۷- تعداد اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» در کدام بیت متفاوت است؟

(۱) در غم فردا سرآمد شادی امروز ما	یاد شنبه، تلخ بر طفلان کند آدینه را
(۲) نسبت یکرنگی طوطی است باغ دلگشا	نیست از زنگار در خاطر غبار آیینه را
(۳) هست یک نسبت به نیک و بد دل‌بی‌کینه را	نیست صدر و آستانی خانه آیینه را
(۴) زنگ از آیینۀ تاریک صیقل می‌برد	مگذران بی باده روشن شب آدینه را

۵۸- در کدام بیت بیشترین تعداد «حذف همزه» صورت گرفته است؟

- (۱) هرگز نمیرد آن که دلش زنده شده به عشق   ثبت است بر جریده عالم دوام ما
- (۲) نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود   زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت
- (۳) ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما   آب روی خوبی از چاه زرخدان شما
- (۴) آشنایی نه غریب است که دلسوز من است   چون من از خویش برفتم دل بیگانه بسوخت

۵۹- کدام دو مصراع، دارای وزن ناهمسان و مشابه با یکدیگرند؟

- (الف) که از وجود تو مویی به عالمی نفروشم
- (ب) تو را سری است که با ما فرو نمی آید
- (ج) ساقی! بیا که یار ز رخ پرده برگرفت
- (د) تو هیچ عهد نبستی که عاقبت نشکستی
- (ه) سخن شناس نه ای جان من! خطا این جاست

(۱) ب - ج	(۲) الف - ج
(۳) د - ه	(۴) ب - ه

۶۰- در کدام گزینه فقط یک بار از اختیارات زبانی استفاده شده است؟

- (۱) گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر این غریب   گفت در دنبال دل، ره گم کند مسکین غریب
- (۲) گفتمش مگذر زمانی، گفت معذورم بدار   خانه پروردی چه تاب آرد غم چندین غریب
- (۳) گفتم ای شام غریبان طره شبرنگ تو   در سحرگاهان حذر کن، چون بنالد این غریب
- (۴) گفت حافظ آشنایان در مقام حیرتند   دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب

۶۱- هر سه بیت کدام گزینه، مفهومی مشترک دارند؟

- (الف) با اهل نظر چرخ فلک بر سر کین است   امروز چنین نیست که تا بود چنین بود
- (ب) قدح به شرط ادب گیر ز آن که ترکیبش   ز کاسه سر جمشید و بهمن است و قباد
- (ج) دانه در زیر زمین ایمن ز تبغ برق نیست   در خطرگاهی که من چون خوشه گردن می کشم
- (د) سربه خاک آورد امروز آن که افسرداشت دی   تن به دوزخ بُرد امسال آن که گردن بود پار
- (ه) از اسب پیاده شو، بر نطح زمین نه رخ   زیر پی پیلش بین شهمات شده نَعمان

(۱) الف - ه - ج	(۲) د - ه - ب
(۳) ب - الف - ج	(۴) د - ج - ه

۶۲- مفاهیم «فراق و جدایی از معشوق، تسلیم اراده معشوق بودن، بریدن از عشق، خاموشی در عشق و وفاداری

عاشقانه» به ترتیب در کدام ابیات آمده است؟

الف) گفتم که سوخت جانم از آتش نهانم	گفت آن که سوخت اورا کی ناله یافغان است؟
ب) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی	ز بامی که برخاست مشکل نشیند
ج) از گوشه بامت سر پرواز ندارم	ای کاش که مرغ دلم از بال و پر افتد
د) اگر مراد تو ای دوست بی مرادی ماست	مراد خویش دگر باره من نخواهم خواست
ه) حکایت شب هجران که باز داند گفت؟	مگر کسی که چو سعدی ستاره بشمارد

(۱) ه - د - ب - الف - ج

(۲) ه - د - ج - الف - ب

(۳) الف - ه - ب - د - ج

(۴) ه - الف - ج - د - ب

۶۳- مفهوم کدام بیت با بیت زیر یکسان است؟

«تا ز باغ خاطرت گل های شادی بشکفد	هرچه در دل تخم کین داری، به زیر خاک کن»
(۱) تندخویی با خلاق مهر را کین کردن است	آفرین را در دهان خلق نفرین کردن است
(۲) زندگانی با فشار قبر کردن مشکل است	پاک کن از صفحه خاطر غبار کینه را
(۳) به درد و صاف می از جام می توان پی برد	ز روی خوب تو آثار مهر و کین پیدا است
(۴) گر هیچ سخن گویم با تو ز شکر خوش تر	صد کینه به دل گیری صد اشک فروباری

۶۴- کدام بیت با «بگشود گره ز زلف زرتار / محبوبه نیلگون عماری» تقابل مفهومی دارد؟

(۱) سیمرغ گردون آشیان، در تاخت از زاوَلِستان	گفتی که زال است آن زمان پَرش به اخگر سوخته
(۲) خسرو آتش رخ مشرق فروز نیمروز	همچو بیژن سر برآورد از چَه افراسیاب
(۳) روز از کمین خود چو سکندر کشد کمان	بر خیل شب، هزیمت دارا برافکند
(۴) هزیمت کرد از سلطان مغرب، خسرو مشرق	ز گردون، رستم زرین قبا شد در چَه بیژن

۶۵- کدام گزینه با آیه «فاینما تولوا فثم وجه الله» تناسب مفهومی دارد؟

(۱) گوشه گیر از عالم پرشور اگر خواهی حضور	کز پریشان خاطری نتوان در او کردن نماز
(۲) جمال چهره جانان اگر خواهی که بینی تو	دو چشم سرت نابینا و چشم عقل بینا کن
(۳) این جهان آینه و هستی ما نقش و نگار	نقش در آینه آخر چه قدر خواهد ماند؟
(۴) عراقی در رخ خوبان جمال یار خود می بین	نظر چون می کنی باری به روی یار اولی تر

جامعه‌شناسی: جامعه‌شناسی (۳): صفحه‌های ۱ تا ۵۳

۶۶- موارد کدام‌یک از گزینه‌های زیر، درباره «دانش علمی» صحیح است؟

- (۱) با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. - گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست. - جهان اجتماعی، یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی را تولید می‌کند.
- (۲) این دانش، نتیجه تلاش‌های علمی عالمان در حل مسائل و بحران‌های جامعه است. - کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. - اغلب از اهمیت آن غافلیم.
- (۳) با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد. - عمیق‌تر و دقیق‌تر از دانش عمومی می‌باشد. - افرادی که درباره مسائل جامعه شناخت علمی دارند، برای آن‌ها راه حل‌های صحیح پیدا می‌کنند.
- (۴) کسی که دانش علمی دارد، می‌تواند از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند. - درباره آن کم‌تر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم. - کسانی که دانش علمی دارند، مشکلات جامعه را بهتر می‌شناسند.

۶۷- درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی، به ترتیب موارد کدام گزینه «ارزش ناچیز دانش عمومی در مقابل دانش علمی»،

«برتری دانش عمومی نسبت به دانش علمی» و «تناسب دانش عمومی و دانش علمی» را مورد تأکید قرار می‌دهد؟

- (۱) در برخی از نحله‌های آن، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرومی‌پاشد. - این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت است، انکار می‌کند. - دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود.
- (۲) دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند. - دانش علمی از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید. - دانش عمومی، دانش غیرموثق و نامعتبر نیست.
- (۳) تفاوت دانش علمی و دانش عمومی در روش آن‌هاست. - برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند. - هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.
- (۴) دانش علمی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود. - در برخی نحله‌های آن، مرز دانش علمی و عمومی فرومی‌پاشد. - دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش علمی است.

۶۸- انسان‌ها در مقابل مسائل و مشکلاتی که در زندگی اجتماعی با آن‌ها مواجه می‌شوند، چگونه عمل می‌کنند؟

- (۱) افرادی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل همه آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند.
- (۲) کسانی که از شناخت عمومی برخوردارند، آسیب‌ها و اشکالات واردشده به دانش علمی را شناسایی و حل می‌کنند.
- (۳) تلاش‌های علمی عالمان به تدریج بر ذخیره دانش عمومی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش علمی را غنی‌تر می‌کند.
- (۴) انسان‌هایی که درباره مسائل زندگی اجتماعی شناخت علمی دارند، با استفاده از شناخت دقیق خود، برای آن‌ها راه حل‌های صحیح می‌یابند.

۶۹- به ترتیب، هر یک از عبارات‌های زیر، به کدام قسمت جدول مربوط است؟

علوم	ویژگی‌ها و مصادیق
علوم طبیعی	«الف»
«ب»	از جمله علوم انسانی که در زمره علوم اجتماعی قرار نمی‌گیرد.
علوم اجتماعی	«پ»

(۱) درباره فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند. - اخلاق - برخی آن را علم بررسی کنش اجتماعی و برخی علم بررسی ساختار اجتماعی می‌دانند.

(۲) به پدیده‌های آگاهانه مانند حرکت و رشد انسان می‌پردازد. - تاریخ - مطالعه علمی اجتماعات انسانی، علوم اجتماعی را پدید می‌آورد.

(۳) به شناسایی پدیده‌هایی می‌پردازد که مستقل از اراده و آگاهی انسان‌اند. - روان‌شناسی - خود، بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند.

(۴) علم پزشکی با این که درباره انسان بحث می‌کند، جزء علوم طبیعی است. - مردم‌شناسی - ارتباطات، زبان‌شناسی و مدیریت، از علوم اجتماعی هستند.

۷۰- چه تعداد از عبارات زیر، بیانگر فواید علوم اجتماعی و انسانی است؟

«داوری درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری»، «کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی»، «شناخت پدیده‌های اجتماعی برای پیش‌بینی آثار آن‌ها»، «ابزار بهره‌مندی و غلبه انسان بر محدودیت‌های طبیعی»، «نقد و اصلاح ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی» و «فراهم آوردن زمینه فهم متقابل انسان‌ها از یکدیگر»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۷۱- به ترتیب، کدام گزینه در رابطه با فواید علوم اجتماعی نادرست و در رابطه با روند آگاهی انسان درست است؟

(۱) اندیشمندان علوم اجتماعی با کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. - پرسش و پاسخ از دیگران، راهی برای فهم جهان هستی است که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی گشوده شده است.

(۲) علوم اجتماعی با افزایش همدلی و همراهی میان انسان‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. - انسان تا قبل از این که بتواند سخن بگوید، از راه تفکر و تعقل برای ارتباط با جهان و فهم آن استفاده می‌کرد.

(۳) شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و استفاده صحیح از طبیعت را می‌دهد. - انسان با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خواننده‌هایش فراتر می‌رود و معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند.

(۴) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها را دارند. - انسان از طریق حواس خود به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

۷۲- به ترتیب، هر یک از عبارات زیر با موارد کدام گزینه مرتبط است؟

«رشد جمعیت و برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر»، «مطالعه تغییرات یک پدیده اجتماعی به کمک تغییرات پدیده دیگر» و «نام‌گذاری رشته جامعه‌شناسی به فیزیک اجتماعی»

- (۱) تلاش در جهت حفظ نظام اجتماعی در بلندمدت - تغییرات پدیده‌های اجتماعی قابل مشاهده و مطالعه با روش کمی و آماری - به رسمیت شناختن تبیین‌های علمی غیرتجربی
- (۲) تغییر یک ساختار اجتماعی در محیط پیرامون خود - در ارتباط با هم قرار گرفتن پدیده‌های مستقل - محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی
- (۳) تلاش نظام اجتماعی برای تأمین نیازهای خود - همراهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر - تلاش جامعه‌شناسی در نزدیکی به علوم طبیعی
- (۴) پویایی ساختار اجتماعی و تأثیرگذاری بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر - ایجاد روابط جدید میان پدیده‌های مرتبط با هم - تحقق پوزیتیویسم به معنای وحدت روش علوم

۷۳- در ارتباط با رویکرد تبیینی، به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را بر چه اساسی توضیح می‌دهد؟
- در چه صورتی ما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم؟
- این رویکرد، جامعه‌شناسی را در زمره کدام دانش‌ها قرار می‌دهد؟
- چرا این نوع از جامعه‌شناسی معتقد است که همه جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند؟
- (۱) جلب مشارکت افراد - تصور جامعه به عنوان واقعیتی بیرونی - علمی - پیچیده‌تر و توانا تر بودن برخی جوامع در مقابل برخی دیگر
- (۲) مناسبات بیرونی - یکسان دانستن طبیعت و جامعه - ابزاری - اعتقاد به وجود تفاوت‌های کمی میان جوامع
- (۳) تطمیع، تهدید و اجبار - اعتقاد به تفاوت کمی میان جوامع - اجتماعی - یکسان دانستن نظم طبیعت و جامعه
- (۴) نگاه از بیرون - تقلیل انسان به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی - تجربی - مغلوب ساختن انسان در مقابل جامعه

۷۴- هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشانگر کدام مفهوم است؟

- فهم معانی کنش‌های انسان‌ها
- نتیجه پذیرش قواعد با هم زندگی کردن
- نگاه از بیرون
- از ابزارهای گردآوری اطلاعات کمی
- (۱) فایده علوم انسانی و اجتماعی - نظم اجتماعی - روش جامعه‌شناسی تبیینی - پرسش‌نامه
- (۲) علوم تفهیمی و تفسیری - ساختار اجتماعی - راه توضیح نظم اجتماعی - آزمون
- (۳) کارکرد علوم اجتماعی - نظم - روش و رویکرد جامعه‌شناسی تفسیری - مطالعه موردی
- (۴) علوم انسانی و اجتماعی - نظام اجتماعی - تبیین تجربی - مشاهده مشارکتی

۷۵- هر یک از موارد زیر، به ترتیب، نتیجه عبارات کدام گزینه است؟

- یکسان انگاشته شدن روش مطالعه علوم طبیعی و علوم اجتماعی در رویکرد تبیینی
- اهمیت بیشتر علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی
- بازماندن دانش علمی از رشد و رونق
- به رسمیت شناختن تبیین‌های تجربی

(۱) فراهم کردن امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت - داشتن ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی توسط علوم اجتماعی - قطع شدن ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی - وجود ساختار اجتماعی در جامعه

(۲) شناخت نظم به وسیله کنترل طبیعت - فراهم آوردن فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب توسط علوم اجتماعی - تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی - محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی

(۳) همانند دانستن پدیده‌های طبیعی و پدیده‌های اجتماعی - آگاهی دادن علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها - تعارض در ذخیره دانشی - محدودیت دانش به دانش‌های تجربی

(۴) شناخت نظم اجتماعی و قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه - فراهم ساختن زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف به وسیله علوم اجتماعی - استفاده از روش‌های عقلانی و وحیانی در دانش علمی - ارتباط میان پدیده‌های یک جهان اجتماعی

۷۶- به ترتیب هر یک از موارد زیر، با عبارات کدام گزینه مرتبط‌اند؟

- برقراری ساختارهای اجتماعی جاافتاده
  - کسب توانایی‌هایی فراتر از نظم موجود جامعه در جنگ‌های نامنظم
  - ناتوانی روش تجربی از تحلیل کنش انسانی
- (۱) نظم اجتماعی - انگیزه‌های اخلاقی - رفتار یکسان انسان‌ها در شرایط گوناگون
- (۲) کنش‌های اجتماعی - آرمان‌های معنوی و اخلاقی - آگاهانه عمل کردن انسان‌ها
- (۳) خشت بنای جامعه - آشنایی‌زدایی - معنادار بودن کنش انسان
- (۴) کنش‌های اجتماعی افراد - فروپاشی نظام اجتماعی - رفتار متفاوت انسان در شرایط یکسان

۷۷- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب، پیامد کدام مورد است؟

- انقلاب‌های اجتماعی و اختراعات بزرگ
- رعایت صرف نظم، بدون آگاهی از هدف برقراری آن
- نادیده گرفتن معنای کنش و درون انسان‌ها

(۱) یکسان‌انگاری نظم اجتماعی و نظم طبیعی - تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی - تمرکز رویکرد تبیینی بر فهم معنای کنش

(۲) فراتر رفتن از نظم موجود - تأکید بیش از اندازه بر آگاهی و معنا - تمرکز بر معنای کنش انسان‌ها

(۳) اعتبار روش‌های تجربی و کمی - تأکید افراطی بر اراده و آگاهی - تمرکز رویکرد تبیینی بر پدیده‌های قابل مشاهده

(۴) فراتر رفتن از نظم موجود - تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی - تمرکز رویکرد تبیینی بر پدیده‌های قابل مشاهده

۷۸- کدام یک از انتقادات زیر به رویکرد تبیینی وارد نیست؟

- (۱) به سبب این که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار این ارزش‌ها دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.
- (۲) جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی و یکسان‌دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد و موجب رکود اراده‌ها و خلاقیت‌زدایی می‌شود.
- (۳) در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش‌بودن مهربانی و فداکاری و ضدا ارزش‌بودن کینه‌توزی و خودخواهی قابل مشاهده و فهم نیست؛ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است.
- (۴) جامعه‌شناسی تبیینی نمی‌تواند سبب رشد روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه شود و انسان‌ها در این دیدگاه نمی‌توانند از نظم موجود گامی فراتر بگذارند، زیرا بر کنش اجتماعی بیش از حد تأکید می‌شود.

۷۹- کدام یک از فرایندهای زیر به صورت نادرست ترسیم شده است؟

- (۱) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی ← پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف ← پدیدآمدن معانی ذهنی و فرهنگی متفاوت
- (۲) تنوع و تکثر معانی ← پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها ← ضرورت استفاده از روش‌های کیفی برای در نظر گرفتن تنوع‌ها و تفاوت‌ها
- (۳) خلاقیت و فعالیت کنشگران ← پدیدآمدن خرده‌فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف درون هر جهان اجتماعی ← پیدایش معانی گوناگون
- (۴) تردید در تعیین مرز علم و غیر علم توسط تجربه و تبیین تجربی ← غلبه تفسیر ← فراهم‌شدن امکان پیدایش رویکرد تفسیری و به حاشیه رفتن تبیین

۸۰- به ترتیب، عبارات کدام گزینه بیانگر روش «قوم‌نگاری» و «مطالعه موردی» است؟

- (۱) محقق در آن خود را در شرایط فرهنگی یک قوم یا گروه قرار می‌دهد تا کنش‌هایشان را تجربه کند. - نوعی پژوهش کمی برای نشان‌دادن عمق پنهان پدیده‌های اجتماعی است.
- (۲) پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد، زندگی می‌کند. - در آن محقق به دنبال پرده‌برداری از معناهایی است که در کنش‌ها نهفته است.
- (۳) محقق در آن به دنبال نشان‌دادن عمق پنهان و منحصربه‌فرد بودن یک پدیده اجتماعی است. - نوعی پژوهش کیفی مبتنی بر مشاهده مشارکتی برای یافتن معانی کنش‌هاست.
- (۴) نوعی پژوهش کیفی براساس مشاهده مشارکتی است. - اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص را مطالعه کند، از این روش استفاده می‌کند.

۸۱- علت پیدایش هر یک از موارد زیر، به ترتیب چیست؟

«علاقه جامعه‌شناسان به برجسته کردن شباهت‌های جامعه و پدیده‌های طبیعی، اخلاق‌گریزی انسان‌ها، هویت‌زدایی از پدیده‌ها»

(۱) یکسان‌دانستن طبیعت و جامعه - عدم امکان شناخت کنش‌های عاطفی با استفاده از روش‌های تجربی - مورد تردید

قرار گرفتن مرز علم و غیر علم

(۲) پیشرفت فناوری و صنعت - سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در تولید معانی فرهنگی متفاوت - پیچیدگی و عمق

پدیده‌های اجتماعی

(۳) مشاهده‌پذیر بودن پدیده‌ها از راه حس و تجربه - معتبر دانستن روش‌های تجربی - تقابل رویکرد تبیینی و رویکرد تفسیری

(۴) موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی و هنری با رویکرد تبیینی - پیچیدگی

و عمق پدیده‌های اجتماعی

۸۲- پاسخ هر کدام از پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

الف) «انسان» و «جامعه» در دیدگاه تبیینی به ترتیب چگونه تعریف می‌شوند؟

ب) برای فهم «تمایل جوانان به پیروی از مُد»، جامعه‌شناسی تبیینی و جامعه‌شناسی تفسیری به ترتیب چه راهکاری

ارائه می‌دهند؟

پ) کدام جامعه‌شناس، بنیان‌گذار نوع جدیدی از جامعه‌شناسی بود که کم‌تر از علوم طبیعی الگو می‌گرفت و چه تعریفی از

جامعه‌شناسی ارائه می‌کرد؟

(۱) صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی است. - صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است. / بررسی

عوامل قابل مشاهده و تأثیرگذار در این تمایل - همراهی همدلانه برای فهم انگیزه آن‌ها / ماکس وبر - بررسی کنش‌های

اجتماعی معنادار

(۲) موجودی طبیعی با توانایی‌های کاملاً متفاوت است. - صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است. / نگاه کردن به پدیده مُد

از دید آن‌ها - همراهی همدلانه برای فهم انگیزه آن‌ها / ماکس وبر - بررسی کنش‌های هدفدار

(۳) موجودی طبیعی با توانایی‌های کاملاً متفاوت است. - جامعه‌ای متفاوت با جامعه حیوانات است. / نقد پدیده مُد به

صورت علمی - بررسی عوامل قابل مشاهده و تأثیرگذار در این تمایل / آگوست کنت - بررسی کنش‌های معنادار

(۴) صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی است. - جامعه‌ای متفاوت با جامعه حیوانات است. /

تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی برای حذف این تمایل - تأیید آن‌ها در تمایل به مُد / آگوست کنت - بررسی

کنش‌های اجتماعی هدفدار

۸۳- به ترتیب پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر، کدام است؟

- چگونه می‌توانیم به هدف کنش انسان‌ها پی ببریم؟
  - کدام مورد از فواید نظم اجتماعی نیست؟
  - دانشمندان علوم اجتماعی چگونه تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح می‌دهند؟
- (۱) دسترسی به معنای فردی و اجتماعی نهفته در کنش - تعیین توقعات و انتظاراتمان از دیگران - شناخت پدیده‌های اجتماعی و پیش‌بینی آثار و پیامدهای آن‌ها
- (۲) فهمیدن دلالت‌های کنش - توضیح چگونگی پیوند و ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی - اصلاح ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و انتقاد از آن‌ها
- (۳) مراجعه به زمینه فرهنگی کنشگر - پیش‌بینی رفتار دیگران و فراهم‌شدن امکان همکاری با آن‌ها - داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و فراهم‌آوردن امکان نقد و اصلاح آن‌ها
- (۴) راهیابی به ذهن کنشگر - ایجاد قواعد مورد پذیرش انسان‌ها در جهان اجتماعی - تلاش برای کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی

۸۴- به ترتیب، درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

- موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس دانش عمومی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.
- موضوع جامعه‌شناسی تبیینی، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی می‌باشد.
- کنشگران فردی و جمعی، هم در معانی ذهنی و هم در معانی فرهنگی، فعال و خلاق‌اند.
- نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و اراده را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.

(۱) ص - غ - ص - ص - غ - غ - ص - غ - غ - ص

(۲) ص - غ - غ - ص - غ - ص - غ - ص - غ - ص

۸۵- به ترتیب، «قفس آهنین ماکس وبر»، «اثر گردش خانوادگی از پاول کله» و «نظریات ویلهلم دیلتای»، با کدام مفاهیم زیر مرتبط هستند؟

- (۱) رکود اراده‌ها - توجه به تفسیر افراد از معانی کنش - تفاوت پدیده‌های طبیعی و اجتماعی
- (۲) اخلاق‌گریزی - افول معانی در فهم کنش انسان - علمی‌نبودن نقد و اصلاح کنش‌های اجتماعی
- (۳) تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی - سقوط ارزش‌ها - تفاوت انسان‌ها و موجودات طبیعی
- (۴) همراهی همدلانه - فجایع انسانی و محیط زیستی - استفاده از مشاهده مشارکتی

دوستان عزیز خیلی سبز، سلام؛
فایل پاسخنامه این آزمون را که شامل درسنامه، نکات کنکوری، پاسخ تشریحی و ... است، ساعت ۱۴ امروز از
صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.
همچنین شما می‌توانید همین امشب کارنامه اولیه آزمونتان را در صفحه شخصی خود مشاهده بفرمایید.
برای دسترسی به صفحه شخصی خود وارد سایت آزمون خیلی سبز به آدرس: azmoon.kheilisabz.com شوید
و کدی را که توسط مدرسه و یا نمایندگی‌های آزمون‌های خیلی سبز به شما داده شده، در محل مشخص شده در
سایت ثبت بفرمایید.

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۲

آزمون
چهارم
حضور

دفترچه شماره ۲

سال تحصیلی
۱۴۰۱-۱۴۰۲

آزمون آزمایشی خلیسبز

گروه آزمایشی علوم انسانی

نام و نام خانوادگی: شماره داوطلبی:

تعداد سؤال: ۷۰ مدت پاسخ‌گویی: ۷۰ دقیقه

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سؤالات و مدت پاسخ‌گویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخ‌گویی
۱	زبان عربی	۲۰	۸۶	۱۰۵	۲۳ دقیقه
۲	تاریخ	۱۵	۱۰۶	۱۲۰	۲۵ دقیقه
۳	جغرافیا	۱۵	۱۲۱	۱۳۵	
۴	فلسفه و منطق	۲۰	۱۳۶	۱۵۵	۲۲ دقیقه

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه‌بندی این آزمون از مباحث نیم‌سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس روان‌شناسی را نداریم. بنابراین در پاسخ‌نامه از سؤال ۱۵۶ تا ۱۷۵ را خالی بگذارید.

Azmoon.kheilisabz.com

عربی، زبان قرآن: عربی، زبان قرآن (۳): صفحه‌های ۱ تا ۳۶

• عَيْنُ الْأَصْحِ لِلْجَوَابِ عَنْ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ. (۸۶-۹۳)

۸۶- ﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ * ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً﴾:

(۱) ای نفس دارای اطمینان، به سوی پروردگار خویش مراجعت کن با رضایت و خشنودی!

(۲) ای نفس مطمئنه، بازگرد به سوی خداوندت در حالی که راضی و خشنود هستی!

(۳) ای نفس اطمینان یافته، بازآی به سوی پروردگار حال آن که تو راضی و خشنودی!

(۴) ای نفس مطمئن، به سوی پروردگار خود بازگرد، در حالی که راضی و مورد رضایت هستی!

۸۷- «هَذَا امْرُؤٌ قَدْ يَفْخَرُ جَهْلًا بِالنَّسَبِ كَأَنَّهُ لَا يَعْلَمُ أَنَّ قَدْرَ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُهُ فِي الْحَيَاةِ!»:

(۱) این انسان، نابخردانه به دودمان افتخار کرده است، گویی او نمی‌داند همانا ارزش هر انسان به چیزی است که آن را

در زندگی به نیکی انجام می‌دهد!

(۲) این انسان گاهی نابخردانه به دودمان افتخار می‌کند، مانند کسی که نمی‌داند ارزش هر انسان به آن چیزی است که

آن را در زندگی به خوبی انجامش می‌دهد!

(۳) این انسانی است که گاهی به دودمان افتخار کرده است، گویی او نمی‌داند که ارزش هر انسان در زندگی آن چیزی

است که به نیکی انجامش داده است!

(۴) این انسانی است که گاهی نابخردانه به دودمان افتخار می‌کند، گویی او نمی‌داند که ارزش هر انسان چیزی است که

آن را در زندگی به خوبی انجام می‌دهد!

۸۸- «بَعْدَ أَنْ اخْتَرَعَ نُبْلُ الدِّينَامِيَّتِ، ازْدَادَتِ الْحُرُوبُ وَ إِنْ كَانَ غَرَضُهُ مَسَاعِدَةُ الْإِنْسَانِ فِي مَجَالِ الْإِعْمَارِ وَ الْبِنَاءِ!»:

پس از این که نوبل دینامیت را اختراع کرد ...

(۱) جنگ‌ها افزایش یافت، گرچه هدف او کمک به انسان در زمینه آبادانی و ساخت و ساز بود!

(۲) جنگ‌ها شدت گرفت، هرچند هدفش یاری به انسان در راستای عمران و آبادانی بوده است!

(۳) جنگ زیاد شد، اگرچه با قصد کمک به انسان در زمینه‌های مختلف عمرانی و سازندگی اختراع کرده بود!

(۴) جنگ شدت گرفت، و اگر قصدی داشت، در زمینه یاری به انسان در آبادانی و ساختن بوده است!

۸۹- «لَيْتَ جَائِزَةُ نُبْلٍ تُعْطَى لِمَنْ تَكُونُ لِاخْتِرَاعِهِ الْعِلْمِيَّةِ تَقْنِيَّةً خَاصَّةً وَ يَكُونُ أَهْلًا لِذَلِكَ!»:

(۱) ای کاش جایزه نوبل به کسی داده شود که اختراع علمی‌اش فناوری خاصی داشته باشد و شایسته آن باشد!

(۲) کاش جایزه نوبل به افرادی برسد که تکنولوژی خاصی در اختراع علمی‌شان دارند و شایسته آن نیز هستند!

(۳) کاش جایزه نوبل به کسی داده می‌شد که نوآوری خاصی در اختراع علمی‌اش داشته و شایسته آن باشد!

(۴) امید است که جایزه نوبل به کسی داده شود که تکنیک خاصی برای اختراع علمی خود داشته و شایسته آن هم باشد!

۹۰- «إِذَا طَلَبَ المرءُ أَنْ يَحْصَلَ عَلَى النِّجَاحِ فِي عَمَلٍ فَعَلِيهِ أَنْ يَقُومَ بِهِ وَحِيداً وَ لَا يَتَوَكَّلَ عَلَى النَّاسِ!»:

- (۱) هرگاه انسان خواست که در کارش به موفقیت دست یابد، پس باید به تنهایی به آن برخیزد و تکیه‌اش به مردم نباشد!
- (۲) اگر انسان می‌خواهد در کار به موفقیتی برسد، پس به تنهایی به آن اقدام می‌کند تا تکیه به مردم نکند!
- (۳) چنانچه انسان بخواهد که در کاری به موفقیت دست یابد، پس باید به تنهایی به آن بپردازد و به مردم تکیه نکند!
- (۴) هرگاه انسان موفقیت در کاری را خواسته است، باید به تنهایی برخاسته و به مردم هم تکیه نکند!

۹۱- عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

- (۱) لَا عَمَلَ يَتِمُّ إِلَّا بِالْمُحَاوَلَةِ: هیچ کاری جز با تلاش کامل نمی‌شود!
- (۲) خُذُوا كَلَامَ الْحَقِّ مِنْ أَهْلِ الْبَاطِلِ: سخن حق را از اهل باطل گرفتند!
- (۳) رَأَيْتُ مَزارِعاً مَسْرُوراً يَشْتَغَلُ بِجَمْعِ الْمَحَاصِيلِ: کشاورزی را دیدم که با خوشحالی مشغول به جمع‌آوری محصولات بود!
- (۴) لَيْتَكَ تَرَى عَظَمَةَ عَالَمِ انْطَوَى فِي وَجُودِكَ: کاش که تو جهان بزرگی را که در وجودت به هم پیچیده است، ببینی!

۹۲- «مواد آرایشی از روغنی ساخته می‌شود که درون کبد نهنگ وجود دارد!»:

- (۱) إِنَّ مَوَادَّ التَّجْمِيلِ تُصْنَعُ مِنَ الزَّيْتِ الْمَوْجُودِ فِي كَبِدِ الْحَوْتِ! (۲) تُصْنَعُ مَوَادَّ التَّجْمِيلِ مِنْ زَيْتٍ يُوجَدُ فِي كَبِدِ الْحَوْتِ!
- (۳) يَصْنَعُونَ مَوَادَّ التَّجْمِيلِ مِنْ زَيْتٍ تَكُونُ فِي كَبِدِ الْحَوْتِ! (۴) مَوَادَّ التَّجْمِيلِ كَانَتْ تُصْنَعُ مِنَ الزَّيْتِ الَّتِي مَوْجُودَةٌ فِي كَبِدِ الْحَوْتِ!

۹۳- عَيِّنِ غَيْرَ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ: «لَا كُنْزَ أَغْنَى مِنَ الْقَنَاعَةِ»:

- (۱) صبح امید در دل شب هاست بی شمار قانع ز خوان فیض به یک استخوان مباش
- (۲) پنجه نفس به بازوی ریاضت بشکن گوی مقصود به چوگان قناعت بر بای
- (۳) فراغت بایدت جادر سر کوی قناعت کن سر کوی قناعت گیر تا باشی فراغت کن
- (۴) قناعت توانگر کند مرد را خبر کن حریص جهانگرد را

اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

بعد نزول القرآن باللغة العربية أصبحت هذه اللغة لغة عالمية حيث نرى أن الإيرانيين بعد أن قبلوا الإسلام حاولوا كثيراً لتدوين قواعد اللغة العربية و ألفوا كتباً عديدة حولها لإدراكها جيداً؛ كما أن معاجم مهمّة ألّفَت بيدهم لهذه اللغة؛ لأنهم رأوا أن هذه اللغة ليست أجنبية لهم بل هي لغة اختارها الله ليُخاطَب الإنسان و أنزل كلماته بها بسبب فصاحتها و قدرتها لبيان ما قصده الله، فاهتمّ الإيرانيون بتعلّم اللغة العربية حتّى أصبحت لغة دينهم و ثقافتهم. و بعد قرون اختلّطت اللغة الفارسيّة بها حيث لا يُمكن الفصل بينهما. و لنعلم أنّ الشعراء كان لهم دور ممتاز في هذا المجال؛ لأنهم أنشدوا أبياتاً فارسيّة كثيرة ممزوجة باللغة العربيّة و وضعوا نوعاً جديداً من الأشعار يُسمّى بالملمّعات.

۹۴- عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

- (۱) كان للشعراء الإيرانيين دور مهمّ في تدوين قواعد اللغة العربيّة!
- (۲) إنّ فصاحة اللغة العربيّة كثيرة و لذلك اختارها الإيرانيون كلغة ثقافتهم!
- (۳) إنّ لم يُنزل الله كتابه باللغة العربيّة لم يعرف هذه اللغة كثيرٌ من العالمين!
- (۴) بعد أن قبل الإيرانيون الإسلام اهتمّ الشعراء العرب باللغة الفارسيّة!

۹۵- لماذا لا يعتبر الإيرانيون اللغة العربية أجنبية؟ عيّن الخطأ:

- (۱) لأنها لغة دينهم!
(۲) لأنهم ألفوا معاجم مهمة!
(۳) لأن القرآن نزل باللغة العربية!
(۴) لأن أشعار شعرائهم ممزوجة بها!

۹۶- متى اهتم الإيرانيون بتعلم اللغة العربية؟

- (۱) بعد أن أصبحت لغة ثقافتهم!
(۲) عندما أنشد شعراؤهم أبياتاً بهذه اللغة!
(۳) بعد أن أحسوا أنها ليست لغة أجنبية!
(۴) عندما اختلقت اللغة الفارسية بها!

• عيّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۹۷ و ۹۸):

۹۷- «مهمة»:

- (۱) مفرد - مؤنث - اسم فاعل - معرب/ صفة و موصوفها جمع تكسير
(۲) مؤنث - اسم فاعل مأخوذ من فعل «اهتم» - نكرة/ صفة و منصوب
(۳) مفرد - من مادة «ه م م» - اسم فاعل من فعل مزيد ثلاثي/ صفة و منصوب بالفتحة
(۴) مفرد - مؤنث - على وزن «مفعِل» - معرب - نكرة/ موصوفها «معاجم»

۹۸- «يُخاطَب»:

- (۱) فعل مضارع - للمفرد الغائب - مزيد ثلاثي من باب «تفاعل» - مجهول/ فعل و نائب فاعل و الجملة فعلية
(۲) مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي - ماضيه: «خاطَب» - متعدّد/ فاعل و مفعوله «الإنسان»
(۳) للمفرد المذكر - مزيد ثلاثي من مصدر «مخاطبة» - معلوم - يُعادل المضارع الالتزامي في الفارسية
(۴) فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي - له حرف زائد واحد و حروفه الأصلية: «خ ط ب»/ فعل و مفعوله «الإنسان»

۹۹- عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) لَيْسَتْ لِلزَّرَافَةِ أَحْبَالٌ صَوْتِيَّةٌ لِأَنَّهَا بَكْمَاءُ!
(۲) إِنَّ إِشَاعَةَ الْخُرُوبِ مِنْ نَتَائِجِ اخْتِرَاعِ الدِّينَامِيَّتِ!
(۳) بَنَيْنَا مُؤَسَّسَةً لِنَفْيِدِ الْبَشَرِيَّةَ فِي مَجَالَاتٍ مُتَعَدِّدَةٍ!
(۴) كَانَ الْبَائِعُ عَازِمٌ عَلَى بَيْعِ هَذِهِ الْبَضَائِعِ!

۱۰۰- عيّن الصحيح:

- (۱) حِزَامُ الْأَمَانِ: شَرِيطٌ يَسْتَعْمَلُهُ رُكَّابُ الطَّائِرَاتِ وَالسَّيَّارَاتِ لِلْوُقُوعِ فِي الْخَطَرِ!
(۲) الْمَنْجَمُ: مَكَانُ الذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ أَوْ التُّحَاسِ وَنَحْوِهَا فِي الْأَرْضِ!
(۳) التَّلُّ: مَنَاطِقٌ مَرْتَفَعَةٌ فَوْقَ سَطْحِ الْأَرْضِ، أَكْبَرُ مِنَ الْجَبَلِ!
(۴) اللَّحْمُ: قِسْمٌ صُلِبَ فِي الْجِسْمِ عَلَيْهِ عَظْمٌ!

۱۰۱- عيّن «الواو» حاليةً:

- (۱) هي تلميذة ذكية تكتب واجباتها بدقة و تساعد زميلاتها!
(۲) يخرج الطالب الراسب من صالة الامتحان و هو حزين جداً!
(۳) احترموا آبائكم و أمهاتكم و إن كنتم أمراء بلادكم!
(۴) إلهي اجعلنا مقيمي الصلاة و المحسنين إلى الفقراء الأعزاء!

١٠٢- عَيْنٌ مَا يَدُلُّ عَلَى النَفْيِ أَشَدُّ مِنَ الْبَاقِي:

- (١) إِنَّ أَبِي لَا يَعْمَلُ فِي الْمَتَجَرِّ، بَلْ فِي الْمَصْنَعِ!
 (٢) هُنَاكَ سُوقٌ بَعِيدٌ عَنْ بَيْتِنَا لَا قَرِيبَ مِنْهُ!
 (٣) عَلِمْتُ أَنَّ الْجَهَالََةَ لَا نَفْعَ لَهَا فِي تَقَدُّمِ الشُّعُوبِ!
 (٤) لَا تَتَعَلَّمْ مَا لَا يَنْفَعُكَ فِي الْأُمُورِ الْمَهْمَةِ!

١٠٣- عَيْنٌ عِبَارَةٌ تَدُلُّ عَلَى «الرَّجَاءِ»:

- (١) ﴿يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ﴾
 (٢) حَضَرْنَا فِي صَالَةِ التَّقَاتِيشِ؛ لَكِنَّ شُرَاطِي الْجَمَارِكِ لَمْ يَحْضُرُوا!
 (٣) قَالَ أَهَالِي الْهِنْدُورَاسِ: «كَأَنَّ السَّمَاءَ سَتَمَطَّرُ أَسْمَاكَ!»
 (٤) ﴿قَالُوا مَعذَرَةً إِلَى رَبِّكُم وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

١٠٤- عَيْنٌ «حَزِينًا» يَكُونُ حَالًا:

- (١) شَعَرَ نُوبِلٌ بِخَبِيرَةِ الْأَمَلِ وَبَقِيَ حَزِينًا وَخَافَ أَنْ يَذْكُرَهُ النَّاسُ بِالسَّوْءِ!
 (٢) بَعْدَ اتِّشَارِ الْخَبَرِ فِي الْبَلَدِ أَصْبَحَ نُوبِلٌ حَزِينًا وَشَعَرَ بِالذَّنْبِ!
 (٣) بَيْنَ أَوْلَئِكَ الصَّبِيَّانِ رَأَيْتُ بَغْتَةً صَبِيًّا حَزِينًا يَنْظُرُ إِلَى الْبَابِ مُنْتَظِرًا لَأُمِّهِ!
 (٤) كَانَ صَدِيقُنَا بَعْدَ مَوْتِ جَدِّهِ الْعَجُوزِ حَزِينًا وَلَمْ يَحْضُرْ بَيْنَنَا لِمُدَّةِ أُسْبُوعٍ!

١٠٥- عَيْنٌ الْحَالِ فِي جُمْلَةٍ مُؤَكَّدَةٍ:

- (١) إِنَّ فِي قَلْبِ الْمُحْسِنِ فَرَحًا مِنْ أَعْمَالِهِ الصَّالِحَةِ!
 (٢) إِنْ تَحَبَّوْا اللَّهَ فَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ بِمَا أَمَرَكُمْ!
 (٣) إِنَّ اللَّهَ أَرْسَلَ أَنْبِيََاءَهُ إِلَى النَّاسِ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ!
 (٤) إِنْ النَّاسُ يُحِبُّونَ الْمُحْسِنِينَ فاعْمَلُوا مُحْسِنِينَ فِي حَيَاتِكُمْ!

تاریخ: تاریخ (۳): صفحه‌های ۲ تا ۹۱

۱۰۶- در عصر قاجار، کدام عامل تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت؟

- (۱) تأسیس مدارس جدید
(۲) جنگ‌های ایران و روسیه
(۳) ترجمه آثار تاریخی اروپایی به زبان فارسی
(۴) فعالیت‌های علمی شرق‌شناسان در ایران

۱۰۷- کدام مورد، از شروط نادر افشار برای پذیرفتن سلطنت در شورای دشت مغان نبوده است؟

- (۱) پشتیبانی بزرگان کشور از نادر در جنگ با روس‌ها
(۲) حمایت نکردن رؤسای طوایف از خاندان صفوی
(۳) حل اختلافات مذهبی با دولت عثمانی
(۴) موروثی شدن سلطنت در خاندان نادر

۱۰۸- عبارت کدام گزینه درباره حکومت «مغولان کبیر» نادرست است؟

- (۱) تأسیس توسط محمد بابر و داشتن نقش مهم در گسترش اسلام و زبان فارسی در هند
(۲) اعطای امتیازات تجاری و گمرکی قابل توجه به استعمارگران اروپایی وارد شده به هندوستان
(۳) توافق بهادرشاه دوم با انگلیسی‌ها برای تأسیس کمپانی هند شرقی در هند و سرزمین‌های مجاور آن
(۴) تضعیف در قرن ۱۸ م. به علت ضعف شاهان، توطئه درباریان، اختلافات مذهبی و ورود استعمارگران به هند

۱۰۹- در عصر قاجار، «محاکم عرف» به کدام دعاوی رسیدگی می‌کردند؟

- الف) عدم پرداخت مالیات
ب) درگیری‌های خانوادگی
پ) جرایم سیاسی و امنیتی
ت) اختلافات ملکی و ارث
- (۱) ت - ب (۲) پ - الف (۳) ب - پ (۴) الف - ت

۱۱۰- کدام مورد از مفاد عهدنامه «گلستان» بوده است؟

- (۱) واگذاری سرزمین‌های ایرانی شرق دریای خزر به روسیه
(۲) محروم شدن ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای کاسپی
(۳) پرداخت مبلغ پنج میلیون تومان غرامت از سوی ایران به روسیه
(۴) اعطای حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به اتباع روسیه در ایران

۱۱۱- به ترتیب، هدف ناپلئون بناپارت و فتح‌علی‌شاه قاجار از انعقاد عهدنامه «فین‌کنشتاین» میان دو کشور ایران و

فرانسه چه بود؟

- (۱) دستیابی به هند از طریق ایران - تعلیم و تجهیز سپاه ایران به کمک اروپایی‌ها
(۲) اخذ امتیازات سیاسی و نظامی از ایران - استفاده از توان نظامی فرانسه در برابر انگلستان
(۳) مقابله غیرمستقیم با انگلستان از طریق هجوم به مستعمراتش - اتحاد با فرانسه در جنگ با روسیه
(۴) تسلط بر جزایر خلیج فارس - کاستن از نفوذ و دخالت‌های روزافزون روسیه و انگلیس در امور داخلی ایران

۱۱۲- کدام یک از اقدامات عصر قاجار به «میرزا علی اکبر خان مزین الدوله» منسوب است؟

- (۱) احداث تالار نمایش در محل فعلی دارالفنون
- (۲) تلفیق عناصر نگارگری ایرانی با هنر نقاشی مدرن اروپایی
- (۳) تأسیس مدرسه علوم سیاسی به منظور تربیت نیروهای وزارت خارجه
- (۴) ساخت خانه بروجردی‌ها در کاشان براساس قواعد و اصول معماری سنتی ایرانی

۱۱۳- کدام مورد، از عوامل مؤثر در پیدایش و گسترش معماری به سبک اروپایی در ایران عصر قاجار به شمار نمی‌رود؟

- (۱) اختراع دوربین عکاسی
- (۲) سفر نمایندگان کشورهای اروپایی به ایران
- (۳) ورود مظاهر تمدن جدید غربی مانند تلفن، پست و بانک
- (۴) تقاضای دربار و ثروتمندان برای ساخت بناهای جدید به سبک اروپایی

۱۱۴- نخستین جرعه نهضت مشروطه با کدام واقعه زده شد و رهبری این حرکت را چه کسی بر عهده داشت؟

- (۱) گسترش اعتراضات علیه اقدامات عین الدوله در پی به شهادت رسیدن یک طلبه جوان - سید محمد طباطبایی
- (۲) اعتراض به اقدام مسیو نوز بلژیکی در پوشیدن لباس روحانیت در جشن بالماسکه - سید عبدالله بهبهانی
- (۳) شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان در قیام علیه فرقه شیخیه - سید محمد طباطبایی
- (۴) اقدام مردم در تخریب ساختمان بانک استقراضی روس - سید عبدالله بهبهانی

۱۱۵- پس از امضای متمم قانون اساسی، محمدعلی شاه برای مبارزه با مشروطه خواهان دست به چه اقدامی زد؟

- (۱) سیاستی دوگانه در پیش گرفت و سرانجام توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد.
- (۲) لیاخوف روسی، فرمانده نیروهای قزاق را به حمله به ساختمان مجلس شورای ملی تشویق کرد.
- (۳) دستور دستگیری و تبعید میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل، ملک المتکلمین و سید جمال الدین واعظ را صادر نمود.
- (۴) میرزا علی اصغر خان امین السلطان را که از مخالفان جدی مشروطه بود، به کشور دعوت کرد تا ریاست دولت را به او بسپارد.

۱۱۶- به دنبال کدام واقعه، دوره دوم مشروطه در ایران عصر قاجار آغاز گردید؟

- (۱) خلع محمدعلی شاه و به سلطنت رسیدن احمد میرزا
- (۲) فتح تهران به دست مشروطه خواهانی از سراسر کشور
- (۳) تدوین متمم قانون اساسی به پیشنهاد شیخ فضل الله نوری
- (۴) قیام مشروطه خواهان تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان

۱۱۷- «رایش دوم» تحت تأثیر چه عاملی شکل گرفت و کدام عامل نقش مؤثری در تبدیل این امپراتوری به یکی از

پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت داشت؟

- (۱) تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری - تأسیس و توسعه مدارس جدید و دانشگاه‌ها
- (۲) رواج تفکر آزادی خواهی - ساخت تسلیحات مدرن به ویژه توپ و هواپیمای جنگی
- (۳) صلح با امپراتوری اتریش، مجارستان - برپایی کارخانه‌ها و صنایع جدید
- (۴) رشد اندیشه ملی گرایی - بسط شبکه حمل و نقل و ارتباطات

۱۱۸- کدام کشور در میانه جنگ جهانی اول از اتحاد مثلث جدا شد و به اتفاق مثلث پیوست؟

- (۱) بلغارستان (۲) رومانی (۳) ایتالیا (۴) ژاپن

۱۱۹- کدام گزینه درباره تغییرات سیاسی حاصل از جنگ جهانی اول درست است؟

- (۱) فروپاشی امپراتوری عثمانی و امپراتوری هابسبورگ (۲) واگذاری سرپرستی عراق، فلسطین و لبنان به انگلستان
(۳) سقوط روسیه تزاری و فروپاشی جمهوری اتریش (۴) پیدایش جمهوری‌های متعدد اروپای غربی و ترکیه

۱۲۰- در چه شرایطی، انگلستان فرصت را برای انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با ایران مناسب دید؟

- (۱) درگیری انگلستان در جنگ جهانی اول و نیاز به نیروهای بومی در ایران و خاورمیانه
(۲) بدهی‌های فراوان شاهان قاجار به دولت انگلستان و پایان جنگ‌های ناپلئون در اروپا
(۳) بحران اقتصادی و شورش‌های داخلی در ایران و سرگرمی روس‌ها به جنگ داخلی
(۴) اعلام بی‌طرفی ایران در جنگ جهانی اول و تمایل حکومت این کشور به آلمان

جغرافیا: جغرافیای (۳): صفحه‌های ۱ تا ۵۸

۱۲۱- عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام مفاهیم جغرافیایی در رابطه با سکونتگاه‌ها اشاره دارند؟

- وضعیت سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون
  - مکان اصلی سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین
  - محل انتخاب‌شده توسط گروهی از مردم برای زندگی و اشتغال
- (۱) مقر - موقعیت - هسته اولیه
(۲) مقر - هسته اولیه - موقعیت
(۳) موقعیت - هسته اولیه - مقر
(۴) موقعیت - مقر - هسته اولیه

۱۲۲- کدام مورد با علل عمده رشد شهرنشینی در آسیا و آفریقا در مقایسه با سایر نواحی جهان مغایرت دارد؟

- (۱) صنعتی‌شدن و توسعه کارخانه‌ها
(۲) ورود کشورهای این نواحی به تجارت جهانی
(۳) توسعه راه‌های ارتباطی و پیوند خوردن شهرک‌های اقماری
(۴) مهاجرت فزاینده روستاییان به شهرها به منظور اشتغال و دستمزد بیشتر

۱۲۳- علت حوزه نفوذ گسترده «جهان‌شهرها» چیست؟

- (۱) نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی
(۲) توسعه حومه‌ها و شهرک‌های اقماری پیرامون آن‌ها
(۳) اهمیت شبکه ارتباطی و حمل‌ونقل آن‌ها در جذب جمعیت
(۴) گسترش تجهیزات و تسهیلات شهری و خدمات عمومی در آن‌ها

۱۲۴- کدام گزینه توصیف درستی از «تغییرات کالبدی و عملکردی» روستاها و روستانشینان به دست نمی‌دهد؟

- (۱) با استفاده از روش‌های صحیح نقشه‌برداری و فتوگرامتری، جاده‌های مناسبی برای اکثر روستاهای ایران ساخته شده است.
(۲) به علت بازار فروش مناسب تر کیوی، بیشتر باغداران مازندران، کشت خود را از پرتقال و نارنگی به کیوی تغییر داده‌اند.
(۳) در نرم‌افزارهای مشتری‌یاب، زعفران کاران خراسان جنوبی بدون واسطه به فروش محصولات خود به متقاضیان می‌پردازند.
(۴) با توجه به ظرفیت‌های گردشگری روستای گلابر، این روستا به یکی از مقاصد گردشگری استان زنجان تبدیل شده است.

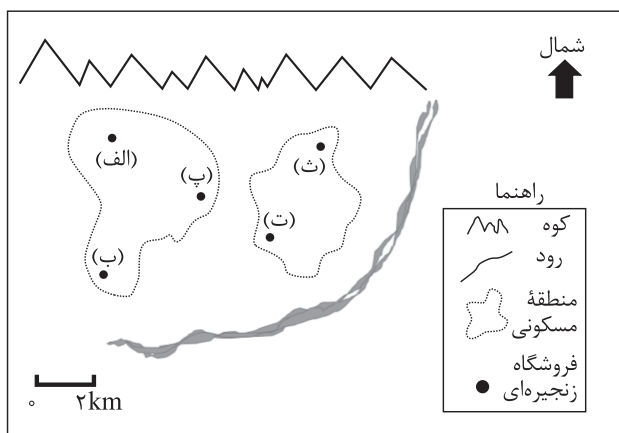
۱۲۵- شکل زیر، پنج فروشگاه زنجیره‌ای (الف، ب، پ، ت، ث) را در دو شهرک مسکونی مجاور نشان می‌دهد. با توجه

به موقعیت فروشگاه‌های زنجیره‌ای، به ترتیب کدام

فروشگاه‌ها «وسیع‌ترین» و «کم‌وسعت‌ترین» حوزه

نفوذ را دارند؟

- (۱) الف و ب - ث
(۲) ت و پ - ب
(۳) الف - ت و ب
(۴) ت - ب و ث

(تونل نقش و نور در بوستان نهج البلاغه تهران)

۱۲۶- تصویر مقابل، به کدام یک از نیازها و مسائل شهرهای بزرگ اشاره دارد؟

- (۱) تأمین تجهیزات و خدمات عمومی
- (۲) کاهش آسیب‌های اجتماعی
- (۳) هوشمندسازی شهر
- (۴) مبلمان شهری

۱۲۷- در تعریف «شهر پایدار»، به کدام مسائل توجه شده است؟

- (۱) توزیع عادلانه امکانات و تسهیلات شهری - حفظ امنیت شهری - تأمین مسکن مناسب و فرصت‌های شغلی
- (۲) گسترش خدمات و تجهیزات عمومی - ایجاد فرصت‌های شغلی - تأمین امنیت و مقابله با آسیب‌های اجتماعی
- (۳) تأمین عادلانه نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ساکنان - رعایت منافع نسل‌های آینده - حفظ محیط زیست
- (۴) حفظ خردمندانه محیط زیست - تأمین عادلانه نیازهای اقتصادی حال و آینده ساکنان - زیباسازی و مبلمان شهری

۱۲۸- متن زیر، به ترتیب به کدام یک از ویژگی‌های عمده برنامه «آمایش سرزمین» توجه دارد؟

- «در سرزمینی که به جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... توجه می‌شود و بهره‌مندی خردمندانه از منابع آن وجود دارد، سعی بر آن است تا از مهاجرت بی‌رویه از روستاها به شهرها جلوگیری شود.»
- (۱) توزیع متوازن جمعیت - توجه به نیازهای حال و آینده - توجه به همه ابعاد توسعه
  - (۲) توجه به همه ابعاد توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توزیع متوازن جمعیت
  - (۳) توجه به حفظ محیط زیست - توجه به توانمندی‌های همه مناطق - توجه به عدالت در توسعه
  - (۴) توجه به عدالت در توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توجه به توانمندی‌های همه مناطق

۱۲۹- در کدام گزینه، ترتیب مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) به درستی بیان نشده است؟

- (۱) آمارگیری از پدیده‌های طبیعی ← تحلیل فضایی ← ترسیم نقشه
- (۲) جمع‌آوری داده‌ها ← مدل‌سازی ← ارائه نتایج برای تصمیم‌گیری بهینه
- (۳) بیان ویژگی‌های عوارض انسانی ← ذخیره اطلاعات به صورت رقمی ← ارائه جدول
- (۴) کدبندی و ذخیره اطلاعات ← تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به اهداف کاربر ← ترسیم نمودار

۱۳۰- در اوایل قرن بیستم، کدام عامل چهره فضاها را شهری و خارج از شهرها را تغییر داد؟

- (۱) اختراع و تولید انبوه خودرو
- (۲) احداث بزرگراه‌ها و آزادراه‌ها
- (۳) ایجاد تراکم ترافیکی در برخی مسیرها
- (۴) رواج استفاده از قطارهای شهری و بین‌شهری

۱۳۱- کدام گزینه در ارتباط با «پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان» درست است؟

- (۱) روسیه طولانی‌ترین شبکه حمل‌ونقل ریلی باربری دنیا را دارد.
- (۲) قاره اروپا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد.
- (۳) در زمینه بهره‌برداری از خطوط ریلی، ایران در زمره ۱۳ کشور اول دنیا قرار دارد.
- (۴) ژاپن بیشترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان را دارد.

۱۳۲- به ترتیب برای «جابه‌جایی تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخ‌دار با بار»، «گردش مسافران به صورت محدود روی آب» و «صادرات کالاهایی مانند نفت، گاز و مواد معدنی» از کدام کشتی‌ها استفاده می‌شود؟

- (۱) کروز - رو، رو - کانتینری
(۲) رو، رو - کروز - فله‌بر
(۳) کانتینری - رو، رو - فله‌بر
(۴) فله‌بر - کروز - کانتینری

۱۳۳- با توجه به شیوه‌های حمل‌ونقل، موارد کدام گزینه درست‌اند؟

- الف) بیشترین انعطاف از نظر دسترسی به نقاط مختلف
ب) مناسب برای مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی
پ) امنیت زیاد نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل
ت) از متداول‌ترین شیوه‌های حمل‌ونقل در همه قاره‌ها
ث) مقرون‌به‌صرفه‌ترین راه برای حمل بار با وزن و حجم زیاد
(۱) ب - ت: حمل‌ونقل هوایی؛ الف - پ: حمل‌ونقل ریلی
(۲) الف - پ: حمل‌ونقل هوایی؛ ب - ت: حمل‌ونقل آبی
(۳) ب - پ: حمل‌ونقل جاده‌ای؛ الف - ت: حمل‌ونقل آبی
(۴) الف - ت: حمل‌ونقل جاده‌ای؛ ب - پ: حمل‌ونقل ریلی

۱۳۴- با توجه به ویژگی‌های شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل، به ترتیب بهترین شیوه حمل‌ونقل برای هر یک از موارد زیر کدام است؟

- فرستادن مواد شوینده به روستای احمدآباد
  - صادرات خودروی سمند به کشورهای آسیای میانه
  - انتقال کبد اهدایی برای پیوند عضو به بیمارستان شیراز
- (۱) جاده‌ای - ریلی - جاده‌ای
(۲) ریلی - آبی - جاده‌ای
(۳) جاده‌ای - آبی - هوایی
(۴) ریلی - ریلی - هوایی

۱۳۵- نخستین خط لوله سراسری در ایران به کدام منظور احداث شد؟

- (۱) صادرات گاز طبیعی و نفت خام از ایران به ارمنستان
(۲) انتقال فراورده‌های نفتی از پالایشگاه آبادان به تهران
(۳) واردات سیالات و مواد پتروشیمی از ترکیه به ایران
(۴) انتقال نفت و گاز از ترکمنستان به افغانستان

فلسفه: فلسفه (۲): صفحه‌های ۱ تا ۵۱

۱۳۶- در رابطه با وجود و ماهیت، کدام گزاره صحیح است؟

- (۱) هر موجودی در واقعیت خود به دو جزء وجود و ماهیت تقسیم می‌شود.
- (۲) تمایز این دو مفهوم با هم، سبب وجود مابه‌ازاهای خارجی متفاوتی برای هر کدام از آنها شده است.
- (۳) همه مفاهیم در مفهوم وجود، مشترک‌اند و در مفهوم ماهیت تفاوت دارند.
- (۴) فقط می‌توان برای هستی، آثار خارجی و منشأ اثر بودن را در نظر گرفت.

۱۳۷- در کدام گزینه شرط ذکرشده با عبارت بیان‌شده در ابتدای گزینه، به طور دقیق انطباق دارد؟

- (۱) با تصور هر ماهیتی، وجود هم با آن همراه بود. ← اگر مفهوم وجود و ماهیت مغایر می‌بود.
- (۲) نفی ماهیت از وجود ممکن نبود. ← تنها اگر وجود عین ماهیت می‌بود.
- (۳) اثبات وجود برای هیچ ماهیتی نیازمند به دلیل نبود. ← اگر مفهوم وجود و ماهیت مغایر نمی‌بود.
- (۴) همه ماهیات یکی بود. ← اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن می‌بود.

۱۳۸- اگر حمل «الف» بر «ب» نیازمند دلیل باشد، آن‌گاه با اطمینان می‌توان گفت: .....

- (۱) «ب» جزء تعریف «الف» نیست
- (۲) «الف»، وجود و «ب»، یک ماهیت است
- (۳) رابطه موضوع و محمول، ممکن است ضروری باشد
- (۴) این حمل، مشابه حمل «در دمای طبیعی مایع» بر «جیوه» است

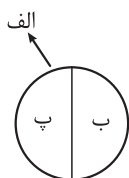
۱۳۹- در کدام گزینه، همه حمل‌های صورت گرفته از لحاظ نسبت‌های سه‌گانه در قضایا، یکسان هستند؟

- (۱) جاندار، جانور است. - خدا، جاودان است. - انسان ده‌چشمی است.
- (۲) مربع پنج‌ضلعی، ممتنع‌الوجود بالذات است. - مثلث سه‌ضلعی، ممکن‌الوجود بالذات است. - انسان، غیر حیوان نیست.
- (۳) اسب، ممتنع‌الوجود بالذات است. - خرس، صورتی است. - مثلث، سه ضلع برابر دارد.
- (۴) واجب‌الوجود بالذات، واجب‌الوجود بالغیر است. - واجب‌الوجود بالغیر، ممکن‌الوجود بالذات است. - دیوار سفید است.

۱۴۰- تحت چه شرایطی عبارت «موجودات عالم را می‌توان به دو دسته واجب و ممکن تقسیم کرد»، قابلیت صدق دارد؟

- (۱) اگر به وجود خارجی موجودات توجه کنیم.
- (۲) اگر ذات موجودات را مورد نظر قرار دهیم.
- (۳) اگر علت وجود موجودات را در نظر بگیریم.
- (۴) اگر نیازمندی یا بی‌نیازی از دلیل حمل، مورد توجه باشد.

۱۴۱- مصادیق کدام گزینه، با شکل زیر تطابق دارد؟

- (۱) الف: ممکن‌الوجود بالذات - ب: واجب‌الوجود بالغیر - پ: ممکن‌الوجود بالغیر
- (۲) الف: واجب‌الوجود بالذات - ب: واجب‌الوجود بالغیر - پ: ممتنع‌الوجود بالغیر
- (۳) الف: واجب‌الوجود بالغیر - ب: ممکن‌الوجود بالغیر - پ: ممکن‌الوجود بالذات
- (۴) الف: ممکن‌الوجود بالذات - ب: ممتنع‌الوجود بالغیر - پ: واجب‌الوجود بالغیر

۱۴۲- کدام گزینه درباره رابطه «اجزای یک ساعت با یکدیگر» درست است؟

- (۱) در این رابطه وجود یک طرف، قائم به وجود طرف دیگر است.
- (۲) دکارت درک این رابطه و روابط امثال آن را یک امر مادرزادی و فطری می‌داند.
- (۳) برقرارشدن این رابطه فرع بر وجود طرفین آن است.
- (۴) کلمه «چرا» می‌تواند بازتابی از درک این رابطه در ذهن انسان باشد.

۱۴۳- کدام گزینه با توجه به دیدگاه هیوم درباره منشأ درک علیت، درست نیست؟

- (۱) علیت یک حالت روانی و تداعی ذهنی است که این تداعی با حس و تجربه ایجاد می‌شود.
- (۲) درک علیت حتماً راه‌های تجربی دیگری به‌جز مشاهده و حس بینایی دارد.
- (۳) انعکاس ذهنی که همان علیت است، حتماً نشان‌دهنده یک رابطه ضروری میان علت و معلول نیست.
- (۴) تنها راه شناخت واقعیت، حس و تجربه است و اگر بتوان علیت را با تجربه درک کرد، می‌توان گفت یک امر واقعی است.

۱۴۴- کدام گزینه با درک علیت از نظر فلاسفه مسلمان، تطابق دارد؟

- (۱) شناخت رابطه علیت توسط عقل و با استفاده از مقدمات حسی صورت می‌گیرد.
- (۲) روش تشخیص مصادیق علیت در جهان طبیعت، بر ادراک اصل علیت استوار است.
- (۳) اصل علیت، تجربی نیست، بلکه یک حکم عقلی است که هم‌زمان با شکل‌گرفتن ذهن انسان ادراک می‌شود.
- (۴) مشاهده و تجربه، ابتدا فقط توالی و تعاقب را می‌بیند و به مرور و با تکرار مشاهده، رابطه علیت را ادراک می‌کند.

۱۴۵- با پذیرفتن اصل وجوب علی، کدام مورد، از نتایج حاصل از آن نیست؟

- (۱) قبول تقدم وجوب بر وجود برای پیدایش یک امر
- (۲) قبول این‌که تا چیزی واجب‌الوجود بالغیر نشود، ایجاد نخواهد شد.
- (۳) قبول وجود قوانین علمی و همیشگی مختص به هر چیز
- (۴) قبول نظامی حتمی و غیر قابل تغییر در مورد یک موضوع

۱۴۶- در رابطه با بحث «علت تامه» و «علت ناقصه»، کدام گزینه حتماً درست است؟

- (۱) حداقل باید دو علت ناقصه در کنار هم قرار بگیرد تا یک علت تامه داشته باشیم.
- (۲) علت ناقصه، وجودبخش می‌باشد و شرط لازم برای ایجاد معلول است.
- (۳) اگر علت ناقصه نداشته باشیم، حتماً معلول هم وجود نخواهد داشت.
- (۴) آن‌چه به معلول وجوب می‌بخشد، می‌تواند علت ناقصه یا علت تامه باشد.

۱۴۷- پس از پذیرش کدام معنای اتفاق، همه علوم نزد انسان بی اعتبار می شود؟

- (۱) میان پدیده ها و علل آن ها رابطه ضروری وجود ندارد.
- (۲) چه بسا از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد.
- (۳) تمام حرکات و نظام های جهانی به سمت غایت و هدف معینی به پیش نمی روند.
- (۴) امکان وقوع حوادث پیش بینی نشده وجود دارد.

۱۴۸- کدام معنای اتفاق منظور دموکریتوس از «برخورد ذرات سرگردان به یکدیگر برای تشکیل جهان» را تبیین می کند؟

- (۱) معنای اول اتفاق، یعنی برخورد این ذرات دارای علت نبوده است.
- (۲) معنای دوم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات و پیدایش جهان، سنخیتی با یکدیگر ندارند.
- (۳) معنای سوم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات، با غایتی از پیش تعیین شده نبوده است.
- (۴) معنای چهارم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات برای انسان قابل پیش بینی نبوده و ممکن بود هیچ برخوردی اتفاق نیفتد.

۱۴۹- چه کسی علی رغم این که گاهی از لفظ خدایان نیز استفاده می کرد، اما به وجود خدای یگانه معتقد بود؟ افلاطون برای یادآوری این نکته به انسان که «نظم جهان از وجودی عاقل سرچشمه می گیرد» از کدام تعبیر برای خدا استفاده می کرد؟

- (۱) ارسطو - خیر و نیک
- (۲) افلاطون - مثال خیر
- (۳) سقراط - دمیورژ
- (۴) دموکریتوس - خالق

۱۵۰- کدام گزینه نمی تواند جزئی از مقدمات برهان دکارت در اثبات وجود خدا باشد؟

- (۱) نامتناهی بودن وجود خداوند
- (۲) تصورات ذهنی از موجود بی نهایت
- (۳) محدود بودن انسان
- (۴) متناهی بودن سایر موجودات به جز خداوند

۱۵۱- کدام عبارت در رابطه با بحث خداشناسی در فلسفه، درست است؟

- (۱) ارسطو در برهان «برترین درجات کمال» از محال بودن تسلسل محرک های نامتناهی، بهره می برد.
- (۲) دیوید هیوم برهان نظم را ضعیف ترین برهان فیلسوفان الهی می داند، زیرا اثبات کننده خدا نیست، بلکه تنها یک ناظم را اثبات می کند.
- (۳) کانت ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد و در یکی از مقدمات این استدلال، رعایت اخلاق بدون اختیار را بی معنا دانست.
- (۴) از دیدگاه کرگور، ایمان هدیه ای الهی است که خداوند به انسان هایی که تلاش می کنند تا با استدلال و پشتوانه عقلی به اثبات واجب الوجود بپردازد، می بخشد.

۱۵۲- اگر در قرون بیست و بیست و یکم بحران معناداری زندگی به وجود نمی‌آمد، ..... .

- (۱) شاید شناخت مطابق واقع از خدا اهمیت بیشتری پیدا می‌کرد
- (۲) فلاسفه‌ای که وجود خدا را از راه تجربه‌های شخصی، عشق و عرفان اثبات کردند، به خدا اعتقاد پیدا نمی‌کردند
- (۳) استدلال عقلی در اروپا مسیر صعودی می‌گرفت
- (۴) اعتقاد به خدا مقدم بر شناخت صحیح از او می‌شد

۱۵۳- به ترتیب، صحیح یا غلط بودن هر یک از موارد زیر، در کدام گزینه آمده است؟

- فیلسوفان مسلمان از فارابی تا ملاصدرا، نظرشان بر این است که برای اثبات وجود خدا، فقط استدلال عقلی کافی است.
- در بیان فارابی برای اثبات وجود خدا تأکید می‌شود، واجب‌الوجود بر دو قسم واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر می‌باشد که واجب‌الوجود بالذات خداست.
- ابن سینا برهان فارابی را درست و کامل می‌داند و می‌کوشد با استفاده از مفهوم وجوب و امکان، برهان کامل‌تری ارائه کند.

(۱) غ - ص - غ	(۲) غ - ص - ص
(۳) ص - غ - غ	(۴) ص - غ - ص

۱۵۴- در رابطه با براهین خداشناسی در میان فلاسفه مسلمان، کدام عبارت درست است؟

- (۱) ابن سینا به جای تأکید بر امتناع تسلسل علل نامتناهی، بر نیازمندی ممکنات به واجب تأکید کرد، چراکه ممتنع بودن تسلسل علل نامتناهی، مورد قبول او نبود.
- (۲) فارابی علاوه بر پذیرفتن برهان‌های ارسطو در اثبات خداوند، برهانی بر وجود خداوند ارائه می‌کند که اولین مقدمه آن، محال بودن تسلسل نامتناهی علت‌ها است.
- (۳) ملاصدرا در راستای ارتقای استدلال ابن سینا، بر فقری که سراسر موجودات و واقعیات جهان را فراگرفته و نیاز آنان به وجودی بی‌نیاز تأکید کرد.
- (۴) برتراند راسل کوشید تا با این ادعا که جهان طبیعت، معلول نیست و نیازی هم به علت ندارد، برهان علیت بر اثبات خداوند را سست نشان دهد.

۱۵۵- در مقایسه بیان ابن سینا و ملاصدرا در اثبات خداوند، کدام مورد فقط در روش استدلال ابن سینا مطرح است؟

- (۱) خروج از تساوی نسبت به وجود و عدم
- (۲) وابستگی موجودات جهان در وجود
- (۳) لزوم موجودی بی‌نیاز برای رفع نیاز موجودات نیازمند
- (۴) نگاه به موجودات جهان، به عنوان اولین قدم

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه بندی این آزمون از مباحث نیم سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس روان شناسی را نداریم. بنابراین در پاسخ نامه از سؤال ۱۵۶ تا ۱۷۵ را خالی بگذارید.

دوستان عزیز خیلی سبز، سلام؛
فایل پاسخ نامه این آزمون را که شامل درس نامه، نکات کنکوری، پاسخ تشریحی و ... است، ساعت ۱۴ امروز از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.
هم چنین شما می توانید همین امشب کارنامه اولیه آزمونتان را در صفحه شخصی خود مشاهده بفرمایید.
برای دسترسی به صفحه شخصی خود وارد سایت آزمون خیلی سبز به آدرس: azmoon.kheilisabz.com شوید
و کدی را که توسط مدرسه و یا نمایندگی های آزمون های خیلی سبز به شما داده شده، در محل مشخص شده در سایت ثبت بفرمایید.

ویژه
کنکوری‌های
۱۴۰۲

دفترچه
پاسخ
آزمون چهارم
حضور

علوم انسانی

سال تحصیلی
۱۴۰۱ - ۱۴۰۲

آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	حامد حسین خانی - علی شهبازی - سعید عزیزخانی - مهران موحدی
علوم و فنون ادبی	سعید احمدپور - محمد امیرسلیمانی - کورش بقائی راوری - بهناز رجبی - مینا سعیدی ملک - زهرا صادقی - مهدی ضیایی - ابوالفضل غلامی - ابوالفضل قاضی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی - افشین محی الدین
جامعه‌شناسی	مبینا تاجیک - سید هانی رکن الدینی - سعید ستوده‌مهر - فاطمه صفری - محمدابراهیم مازنی - فروغ نجمی تیموریان
عربی	نوید امساک - ولی برجی - کیارش پورمهدی - بهروز حیدریکی - آریا ذوقی - میثم شریفی - کاظم غلامی - سید سعید ملکوتی
تاریخ	علیرضا کاهیدوند - ملیحه گرجی - عارف گلیوری - الهام میرزایی - زهرا نعمتی
جغرافیا	علیرضا کاهیدوند - ملیحه گرجی - آزاده میرزایی - مهتاب ناصریه - زهرا نعمتی - آذر نوری
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - سعید رحیمیان - منوچهر ستینه - مجید قدرتی‌پور - شبیر قنبری - احمد منصوری - فیروز نژادنجف

نام درس	مستول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ‌نامه	کارشناسان علمی - محتوایی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبازی	علی شهبازی	علی شهبازی	مرتضی محمدی‌نژاد	زهرا جالینوس - زهرا فتحی - محسن فراهانی
علوم و فنون ادبی	کورش بقائی راوری	ابوالفضل قاضی	مهدی کرانی	جمال الدین طباطبائی‌نژاد - سعید همايونفر	الهه آرانی - نواب رحیمیان‌پور - هانیه رمدانی - فرهاد علی‌نژاد
جامعه‌شناسی	حبیبه صالح‌نژاد	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	فروغ نجمی تیموریان - آریتا بیدقی - حامد یاری	سعید ستوده‌مهر - علی سلوکی - فاطمه صفری
عربی	کورش بقائی راوری	کاظم غلامی	کاظم غلامی	جمال الدین هنرور - امیرحسین ثابتی - حسام حاج‌مومن	سمانه ریحانی - مهدیه زندیه - کوثر صادقی
تاریخ	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علی آقاجانیپور - حامد یاری - علیرضا کاهیدوند	پریسا ایزدی - علی نیک‌آبادی
جغرافیا	زهرا نعمتی	زهرا نعمتی	علیرضا کاهیدوند	بهروز یحیی - محمدعلی معصومی	ریحانه شعبان‌زاده - علی نیک‌آبادی
فلسفه و منطق	محمدجواد سدهی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانیپور - منوچهر ستینه	مهدی بادامه‌مه - پرگل رحیمی - فرهاد علی‌نژاد - احمد منصوری

مدیر آزمون: مهدی هاشمی
سرپرست محتوایی: فاطمه آقاجانیپور
مشاور محتوایی: سعید احمدپور

Azmoon.kheilisabz.com

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی و آمار: ریاضی و آمار (۳): صفحه‌های ۲ تا ۶۰

تست و پاسخ ۱

زهرآ ۲ کیف، ۳ کفش، ۴ مانتو و ۵ شلوار دارد. او از کدام کالای زیر یکی بخرد تا تعداد تیپ‌های متفاوتی که می‌تواند لباس بپوشد، بیشترین شود؟

(۱) کیف (۲) کفش (۳) مانتو (۴) شلوار

پاسخ: گزینه ۱

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱)

خودت حل کنی بهتره هر بار به یکی از چهار مورد (کیف، کفش، مانتو و شلوار) یک واحد اضافه کنید و با اصل ضرب تعداد حالات را حساب کنید.

درس نامه... اصل جمع و اصل ضرب

اصل	تعریف	حرف ربط
جمع	اگر بتوان کار ۱ را به m_1 روش، کار ۲ را به m_2 روش، کار ۳ را به m_3 روش و ... انجام داد و این کارها را نتوان با هم انجام داد، در این صورت به $m_1 + m_2 + m_3 + \dots$ روش می‌توان کار ۱ یا کار ۲ یا کار ۳ یا ... را انجام داد.	یا
ضرب	اگر کاری در چند مرحله انجام شود به طوری که مرحله اول به m_1 روش، مرحله دوم به m_2 روش و ... انجام‌پذیر باشد، کل آن کار را به $m_1 \times m_2 \times \dots$ روش می‌توان انجام داد.	و

پاسخ تشریحی در هر گام، به یکی از کالاهای یک واحد اضافه می‌کنیم و تعداد حالت‌های مختلف تیپ‌زدن زهرآ را به کمک اصل ضرب حساب می‌کنیم:

گام اول: ۱ واحد به تعداد کیف‌ها اضافه کنیم تا کیف‌ها ۳ تا شود.

$$\frac{5}{\text{شلوار}} \times \frac{4}{\text{مانتو}} \times \frac{3}{\text{کفش}} \times \frac{3}{\text{کیف}} = 180$$

گام دوم: ۱ واحد به تعداد کفش‌ها اضافه کنیم تا کفش‌ها ۴ تا شود.

$$\frac{5}{\text{شلوار}} \times \frac{4}{\text{مانتو}} \times \frac{4}{\text{کفش}} \times \frac{2}{\text{کیف}} = 160$$

گام سوم: ۱ واحد به تعداد مانتوها اضافه کنیم تا مانتوها ۵ تا شود.

$$\frac{5}{\text{شلوار}} \times \frac{5}{\text{مانتو}} \times \frac{4}{\text{کفش}} \times \frac{2}{\text{کیف}} = 150$$

گام چهارم: ۱ واحد به تعداد شلوارها اضافه کنیم تا شلوارها ۶ تا شود.

$$\frac{6}{\text{شلوار}} \times \frac{5}{\text{مانتو}} \times \frac{4}{\text{کفش}} \times \frac{2}{\text{کیف}} = 144$$

گام پنجم: بیشترین تعداد تیپ مربوط به حالتی است که به کیف‌هایش یکی اضافه کند.

تست و پاسخ ۲

با ارقام صفر تا ۶، چند عدد سه‌رقمی فرد بزرگ‌تر از ۳۰۰ با ارقام متفاوت می‌توان نوشت؟

۵۲ (۴)

۵۰ (۳)

۴۸ (۲)

۴۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱)

مشاوره چون کتاب درسی تمرین این مدلی (تعداد اعداد بزرگ‌تر از ..... با شرط .....) دارد، پس جزء تیپ سؤال‌های مهم هستند.

خودت حل کنی بهتره دو حالت بگیرد: ۱) صدگان ۳ یا ۵ ۲) صدگان ۴ یا ۶

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

نکات

$$\Rightarrow \text{تعداد کل حالات} = n_1 + n_2 + n_3 + \dots$$

۱) بعضی وقت‌ها باید مسئله را به چند قسمت تفکیک کنیم و حالت‌های هر قسمت را به کمک اصل ضرب یا ... حساب کنیم، سپس تعداد حالت‌های تمام قسمت‌ها را با هم جمع کنیم:

۲) در حل سؤالات مربوط به اصل ضرب، با خانه‌ای شروع می‌کنیم که محدودیت بیشتری دارد. مثلاً وقتی بخواهیم «تعداد اعداد سه‌رقمی بدون تکرار که با ارقام صفر تا ۶ می‌توان نوشت» را حساب کنیم، با خانه «صدگان» شروع می‌کنیم که محدودیت دارد (صفر نباید باشد).

پاسخ تشریحی

دوتا محدودیت داریم: (۱) رقم یکان فرد باشد. (۲) صدگان ۳، ۴، ۵ یا ۶ باشد.

چون در این‌جا اعمال دو محدودیت با هم ممکن نیست، پس براساس صدگان، مسئله را دو حالت می‌کنیم:

- (۱) صدگان فرد (۳ یا ۵)
- (۲) صدگان زوج (۴ یا ۶)

$$\frac{2}{5} \times \frac{1}{3} \times \frac{1}{2}$$

گام اول: اگر صدگان ۳ یا ۵ باشد، صدگان ۲ حالت دارد:

• بعد سراغ یکان می‌رویم که باید فرد باشد؛ برایش ۲ حالت داریم (یکی ۱ و دیگری رقم ۳ یا ۵ که در صدگان استفاده نشده):

$$\frac{2}{5} \times \frac{1}{3} \times \frac{1}{2}$$

$$\frac{2}{5} \times \frac{5}{3} \times \frac{1}{2} = 20$$

• از بین ۷ رقم، ۲ تا استفاده شده؛ پس برای دهگان ۵ حالت داریم:

$$\frac{2}{5} \times \frac{1}{3} \times \frac{1}{2}$$

گام دوم: اگر صدگان ۴ یا ۶ باشد، صدگان ۲ حالت دارد:

$$\frac{2}{5} \times \frac{1}{3} \times \frac{1}{2}$$

• بعد سراغ یکان می‌رویم که باید فرد باشد؛ برایش ۳ حالت داریم (۱ یا ۳ یا ۵):

$$\frac{2}{5} \times \frac{5}{3} \times \frac{1}{2} = 30$$

• از بین ۷ رقم، ۲ تا استفاده شده؛ پس برای دهگان ۵ حالت داریم:

$$20 + 30 = 50$$

گام سوم: مجموع دو حالت بالا برابر است با:

تست و پاسخ ۳

به چند طریق می‌توان به یک آزمون شامل ۴ سؤال ۴ گزینه‌ای جواب داد به طوری که حداقل یک سؤال بدون پاسخ باقی بماند؟

۰ یا ۱ یا ۲ یا ۳ سؤال پاسخ داده شود.

۳۵۹ (۲)

۳۴۹ (۱)

۳۷۹ (۴)

۳۶۹ (۳)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

خود حل کنی بهتره: از متمم کمک بگیرد: (تعداد حالاتی که به هر ۴ سؤال پاسخ دادیم) - (تعداد حالات پاسخ دادن یا ندادن به ۴ سؤال)

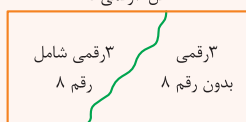
درس نامه • اصل متمم

جملات «عدد ۳ رقمی شامل رقم ۸ باشد.» و «عدد ۳ رقمی شامل رقم ۸ نباشد.» را در نظر بگیرد.

جمله (۲)

جمله (۱)

کل ۳ رقمی‌ها

حساب کردن مستقیم تعداد حالات جمله (۱)، کار دشواری است؛ ولی شمردن مستقیم تعداد حالات جمله (۲) آسان است. از طرفی مجموع این دو حالت برابر با کل اعداد ۳ رقمی می‌شود، یعنی این دو جمله متمم یکدیگر هستند.

این‌طور مواقع اگر تعداد حالات جمله (۱) را خواستند، تعداد کل ۳ رقمی‌ها و تعداد ۳ رقمی‌های بدون رقم ۸ را حساب می‌کنیم و از هم کم می‌کنیم:

$$(\text{تعداد ۳ رقمی‌های بدون رقم ۸}) - (\text{تعداد کل ۳ رقمی‌ها}) = \text{تعداد ۳ رقمی‌های شامل رقم ۸}$$

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

مشاوره هر وقت در سؤال واژه «حداقل» یا «حداکثر» دیدید، به احتمال زیاد سؤال با اصل متمم حل می‌شود.

پاسخ تشریحی

گام اول: متمم پیشامد «از ۴ سؤال حداقل یک سؤال بدون پاسخ باشد»، پیشامد «به هر ۴ سؤال پاسخ داده شود» است.

گام دوم: تعداد کل حالات پاسخ دادن یا ندادن به ۴ سؤال ۴ گزینه‌ای را به دست می‌آوریم. دقت کنید هر سؤال، ۵ حالت دارد (۴ حالت برای گزینه‌ها + ۱ حالت برای پاسخ‌ندادن):

$$\frac{5}{\text{سؤال ۱}} \times \frac{5}{\text{سؤال ۲}} \times \frac{5}{\text{سؤال ۳}} \times \frac{5}{\text{سؤال ۴}} = 5^4 = 625$$

گام سوم: تعداد حالاتی که به هر ۴ سؤال پاسخ داده شود، برابر است با:

$$\frac{4}{\text{سؤال ۱}} \times \frac{4}{\text{سؤال ۲}} \times \frac{4}{\text{سؤال ۳}} \times \frac{4}{\text{سؤال ۴}} = 4^4 = 256$$

گام چهارم:

$$369 = (\text{تعداد حالاتی که به هر ۴ سؤال پاسخ داده می‌شود}) - (\text{تعداد کل حالات پاسخ دادن یا ندادن به ۴ سؤال}) = 256 - 625$$

تست و پاسخ ۴

مجموعه $A = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$ ، چند زیرمجموعه دارد که دقیقاً ۳ عضو فرد و ۲ عضو زوج داشته باشد؟

۲۱ (۴)

۱۵ (۳)

۱۲ (۲)

۹ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره تعداد زیرمجموعه‌های یک مجموعه (با شرایطی که سؤال می‌گذارد) جزء مهم‌ترین سؤالات ترکیب است. کتاب درسی به آن پرداخته و در کنکور ۱۴۰۱ هم از آن سؤال داشتیم.

خودت حل کنی بهتره باید «از بین اعداد فردش، ۳ عضو» و «از بین اعداد زوجش ۲ عضو» انتخاب کنیم.

درس نامه ••• تعداد زیرمجموعه‌های يك مجموعه

• تعداد زیرمجموعه‌های k عضوی یک مجموعه n عضوی برابر با $\binom{n}{k}$ است.

• تعداد کل زیرمجموعه‌های یک مجموعه n عضوی برابر با 2^n است؛ پس:

$$\binom{n}{0} + \binom{n}{1} + \binom{n}{2} + \dots + \binom{n}{n} = 2^n$$

• بعضی تیپ سؤال‌های مهم در زیرمجموعه‌ها را در جدول زیر می‌بینید:

تیپ	مثال	جواب
بدون شرط	تعداد زیرمجموعه‌های ۶ عضوی مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ کدام است؟	$\binom{10}{6}$
بعضی‌ها باشند.	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ عدد ۲ وجود دارد؟	$\binom{10-1}{6-1} = \binom{9}{5}$
بعضی‌ها نباشند.	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ اعداد ۷، ۸ و ۹ وجود ندارند؟	$\binom{10-3}{6} = \binom{7}{6}$
بعضی‌ها باشند و بعضی‌ها نباشند.	در چند زیرمجموعه ۶ عضوی از مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ اعداد ۲ و ۳ وجود دارند ولی ۵ وجود ندارد؟	$\binom{10-2-1}{6-2} = \binom{7}{4}$
حداقل یا حداکثر تعداد عضو	مجموعه $\{1, 2, \dots, 10\}$ چند زیرمجموعه حداکثر ۳ عضوی دارد؟	$\binom{10}{0} + \binom{10}{1} + \binom{10}{2} + \binom{10}{3}$
استفاده از اصل ضرب	مجموعه $\{1, 2, \dots, 9\}$ چند زیرمجموعه ۵ عضوی دارد که ۳ عضو آن فرد و ۲ عضو آن زوج باشد؟	$\binom{5}{3} \times \binom{4}{2}$

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

$$\binom{n}{n-1} = \binom{n}{1} = n \quad \text{نکته}$$

پاسخ تشریحی مجموعه $A = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$ عضو فرد و ۳ عضو زوج دارد.

می‌خواهیم زیرمجموعه ۵ عضوی مان، ۳ عضو فرد و ۲ عضو زوج داشته باشد؛ پس باید «از بین ۴ عضو فرد، ۳ عضو» و «از بین ۳ عضو زوج، ۲ عضو» انتخاب کنیم:

$$\underbrace{\binom{4}{3}}_{\text{زوج}} \times \underbrace{\binom{3}{2}}_{\text{فرد}} = 4 \times 3 = 12$$

تست و پاسخ ۵

اگر $C(n, 2) = 45$ باشد، حاصل $P(n-1, 2)$ کدام است؟

۷۲ (۴)

۳۶ (۳)

۹۰ (۲)

۴۵ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره $C(n, 2)$ برابر با حاصل ضرب n در عدد قبلی‌اش یعنی $n-1$ ، تقسیم بر ۲ است.

درس نامه مقایسه تبدیل و ترکیب

$C(n, r)$	$P(n, r)$	
ترکیب (انتخاب) r شیء از n شیء	جایگشت r شیء از n شیء	چه می‌خوانیم؟
تشکیل گروه r نفره با n نفر	تشکیل صف r نفره با n نفر	تعریف
نیست	است	محل قرارگرفتن افراد در آن مهم ...
C_r^n و $\binom{n}{r}$	P_r^n	نمادهای دیگر
$C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!r!}$	$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}$	فرمول
$\binom{n}{0} = \binom{n}{n} = 1$ $\binom{n}{1} = \binom{n}{n-1} = n$	$P(n, 1) = n$ $P(n, 2) = n(n-1)$	روابط پر استفاده
$\binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2}$	$P(n, n) = n!$	
$P(n, r) = C(n, r) \times r!$		رابطه بین P و C

پاسخ تشریحی گام اول: می‌دانیم $C(n, 2) = \frac{n(n-1)}{2}$ ؛ پس:

$$C(n, 2) = 45 \Rightarrow \frac{n(n-1)}{2} = 45 \Rightarrow n^2 - n = 90 \Rightarrow n^2 - n - 90 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (n-10)(n+9) = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} n = 10 \quad \checkmark \\ n = -9 \quad \times \text{ (باید طبیعی باشد)} \end{cases}$$

گام دوم: $n = 10$ را در $P(n-1, 2)$ جای گذاری می‌کنیم:

$$P(10-1, 2) = P(9, 2) = \frac{9!}{(9-2)!} = \frac{9!}{7!} = \frac{9 \times 8 \times 7!}{7!} = 72$$

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۶

دو تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر اعداد رو شده یکسان بود، ۳ سکه و در غیر این صورت ۱ سکه پرتاب می‌کنیم. فضای نمونه این آزمایش چند برآمد دارد؟ عضو

$$۱۲۸ \quad (۴)$$

$$۱۲۰ \quad (۳)$$

$$۱۰۸ \quad (۲)$$

$$۹۶ \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره

(تعداد حالات پرتاب ۱ سکه $\times$ تعداد حالات اعداد رو شده متفاوت) + (تعداد حالات پرتاب ۳ سکه $\times$ تعداد حالات اعداد رو شده یکسان)

نکته چند اصطلاح در احتمال:

مثال در آزمایش پرتاب یک تاس	تعریف	
$S = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$	مجموعه تمام نتایج ممکن یک آزمایش تصادفی	فضای نمونه
۱ یا ۲ یا ۳ یا ۴ یا ۵ یا ۶	به هر کدام از اعضای فضای نمونه، یک برآمد می‌گوییم.	برآمد
مثلاً $\{2, 4\}$ یا $\{1, 4, 6\}$	به هر زیرمجموعه از فضای نمونه، یک پیشامد می‌گوییم.	پیشامد

پاسخ تشریحی گام اول: در پرتاب دو تاس، تعداد حالاتی که اعداد دو تاس یکسان است، ۶ حالت است: $(1,1), (2,2), \dots, (6,6)$

کل حالات پرتاب دو تاس $6^2 = 36$ است، پس در $36 - 6 = 30$ حالت، اعداد دو تاس یکسان نیست.

گام دوم: وقتی اعداد رو شده یکسان است، ۳ سکه می‌اندازیم که هر کدام ۲ حالت دارند:

$$\frac{6}{\text{تاس‌ها}} \times \frac{2^3}{\text{سکه‌ها}} = 6 \times 8 = 48$$

$$\frac{30}{\text{تاس‌ها}} \times \frac{2}{\text{سکه}} = 60$$

گام سوم: وقتی اعداد رو شده یکسان نیست، یک سکه می‌اندازیم که ۲ حالت دارد:

$$48 + 60 = 108$$

گام چهارم: تعداد کل برآمدها برابر است با:

تست و پاسخ ۷

از مجموعه اعداد $\{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$ دو عدد متمایز به تصادف انتخاب می‌کنیم. احتمال این که یکی از اعداد انتخاب شده مضرب دیگری باشد، کدام است؟

$$\frac{1}{3} \quad (۴)$$

$$\frac{2}{5} \quad (۳)$$

$$\frac{7}{15} \quad (۲)$$

$$\frac{8}{15} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره در بعضی از سؤالات احتمال برای محاسبه $n(A)$ باید اعضای A را بنویسید و بشمارید، به‌خصوص سؤالاتی که بحث «بخش‌پذیری» یا «مضرب عددی بودن» در آن مطرح است.

خودت حل کنی بهتره حواستان باشد که در این سؤال $(3, 6)$ با $(6, 3)$ فرقی ندارد.

درس نامه •• محاسبه احتمال به کمک انتخاب

اگر قرار باشد از بین n نفر یک گروه، k نفر با شرطی خاص انتخاب شود، تعداد کل حالات برابر با $n(S) = \binom{n}{k}$ است و برای به دست آوردن $n(A)$ باید شرط مورد نظر را لحاظ کرد و به کمک انتخاب (و شاید اصل جمع و ضرب و یا حتی با شمردن) آن را حساب کرد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

$$n(S) = \binom{6}{2} = \frac{6 \times 5}{2} = 15$$

پاسخ تشریحی گام اول: باید از مجموعهٔ ۶ عضوی $\{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$ ، ۲ عضو انتخاب کنیم؛ پس:

گام دوم: تمام حالاتی که یکی از دو عدد انتخابی، مضرب دیگری است را می‌نویسیم. دقت کنید که ترتیب مهم نیست:

$$A = \{(1, 2), (1, 3), (1, 4), (1, 5), (1, 6), (2, 4), (2, 6), (3, 6)\} \Rightarrow n(A) = 8$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{8}{15}$$

گام سوم: احتمال رخ دادن A برابر است با:

تست و پاسخ ۸

از ظرفی حاوی ۵ مهرهٔ سیاه، ۳ مهرهٔ آبی و ۷ مهرهٔ سبز، به طور تصادفی دو مهره خارج می‌کنیم. چه قدر احتمال دارد که حداقل یک مهرهٔ آبی از ظرف خارج شود؟

$$\frac{13}{35} \quad (4)$$

$$\frac{20}{35} \quad (3)$$

$$\frac{22}{35} \quad (2)$$

$$\frac{11}{35} \quad (1)$$

(ریاضی و آمار، ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره در سؤالات احتمال، روی واژهٔ «حداقل» حساس باشید!

خودت حل کنی بهتره حداقل یک مهرهٔ آبی خارج شود ← متمم فقط سیاه و سبز خارج شود.

درس نامه •• احتمال پیشامد متمم

بعضی وقت‌ها شمردن اعضای پیشامد A سخت است، ولی شمردن اعضای پیشامد متمم آن یعنی A' ساده است. در این مواقع اعضای A' را می‌شماریم و با داشتن $n(A')$ ، احتمال وقوع A' را حساب می‌کنیم:

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)}$$

بعد به کمک رابطهٔ روبه‌رو احتمال وقوع A را به دست می‌آوریم:

$$P(A) = 1 - P(A')$$

تذکر اگر در سؤالی از کلمات «حداقل»، «حداکثر» یا «فعل منفی» استفاده شده بود، حتماً یک بار در ذهنتان متمم پیشامد را بررسی کنید. اگر شمردن اعضای متمم راحت‌تر بود، از احتمال متمم سؤال را حل کنید.

پاسخ تشریحی گام اول: متمم پیشامد «حداقل یک مهرهٔ آبی خارج شود»، پیشامد «مهرهٔ آبی خارج نشود (فقط سیاه و سبز خارج شود)» است.

$$n(S) = \binom{15}{2} = \frac{15 \times 14}{2} = 105$$

گام دوم: در کل $15 = 5 + 3 + 7$ مهره داریم که می‌خواهیم ۲ تای آن‌ها را انتخاب کنیم؛ پس:

گام سوم: اگر بخواهیم ۲ مهرهٔ خارج شده از بین سیاه‌ها و سبزها باشند، باید ۲ مهره از بین این ۱۲ مهره انتخاب کنیم:

سیاه ۷ + سبز ۵

$$n(A') = \binom{12}{2} = \frac{12 \times 11}{2} = 66$$

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)} = \frac{66}{105} = \frac{22}{35}$$

گام چهارم: احتمال رخ دادن A' را حساب می‌کنیم:

$$P(A) = 1 - P(A') = 1 - \frac{22}{35} = \frac{13}{35}$$

گام پنجم: احتمال رخ دادن A برابر است با:

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۹

تمام اعداد سه رقمی که با ارقام ۰, ۱, ۲, ۳, ۵, ۸, ۹ و بدون تکرار ارقام قابل نوشتن هستند را روی کارت‌هایی نوشته‌ایم و یکی از کارت‌ها را انتخاب می‌کنیم. با کدام احتمال عدد روی کارت مضرب ۵ نیست؟

$$\frac{1}{6} \quad (۴)$$

$$\frac{11}{36} \quad (۳)$$

$$\frac{25}{36} \quad (۲)$$

$$\frac{5}{6} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره همیشه با دیدن فعل منفی به این که سؤال باید با احتمال متمم حل شود، شک کنید و در ذهنتان یک بار حل مستقیم را هم بررسی کنید!

خودت حل کنی بهتره یکان باید صفر و ۵ نباشد.

درس نامه •• محاسبه احتمال به کمک اصل ضرب

فرمول کلی احتمال رخ دادن پیشامد A به صورت مقابل است:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)}$$

در احتمال‌های مربوط به قرارگرفتن چند عدد یا شیء یا نفر کنار هم، برای محاسبه $n(S)$ ، آن‌ها را بدون هیچ شرط خاصی کنار هم قرار می‌دهیم؛ ولی برای محاسبه $n(A)$ ، شرطی که سؤال گذاشته را لحاظ می‌کنیم و به کمک اصل ضرب (و حتی اصل جمع) تعداد حالات مطلوب را می‌شماریم.

پاسخ تشریحی گام اول: تعداد کل اعداد سه رقمی (بدون تکرار ارقام) که با ارقام ۰, ۱, ۲, ۳, ۵, ۸ و ۹ می‌توان نوشت را حساب می‌کنیم. با صدگان شروع می‌کنیم که محدودیت دارد (نباید صفر باشد):

به‌جز صدگان و دهگان به‌جز صدگان به‌جز صفر

$$n(S) = \frac{6}{\text{ص}} \times \frac{6}{\text{د}} \times \frac{5}{\text{ی}}$$

گام دوم: برای آن که عدد روی کارت مضرب ۵ نباشد، کفایت یکان آن صفر یا ۵ نباشد؛ یعنی یکانش از بین ارقام ۱, ۲, ۳, ۵, ۸ و ۹ باشد. بعد سراغ پرکردن صدگان و بعدش هم دهگان می‌رویم:

به‌جز یکان و صدگان به‌جز صفر و یکان

$$n(A) = \frac{5}{\text{ص}} \times \frac{5}{\text{د}} \times \frac{5}{\text{ی}} \rightarrow ۱, ۲, ۳, ۵, ۸, ۹$$

گام سوم: احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{5 \times 5 \times 5}{6 \times 6 \times 5} = \frac{25}{36}$$

تست و پاسخ ۱۰

با حروف کلمه ghasemi یک کلمه ۷ حرفی (بدون تکرار) می‌نویسیم. با چه احتمالی حروف بی صدا کنار هم و حروف صدادار نیز کنار هم قرار می‌گیرند؟

m s . h . g

i g e . a

$$\frac{4}{35} \quad (۴)$$

$$\frac{3}{35} \quad (۳)$$

$$\frac{2}{35} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{35} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در سؤالات جایگشت که قرار است بعضی چیزها کنار هم باشند، باید آن‌ها را در یک بسته قرار دهید.

خودت حل کنی بهتره i و e . a را در یک بسته و m s , h , g را در یک بسته دیگر قرار می‌دهیم.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

نکته اگر در جایگشت n شیء بخواهیم m_1 تای آن‌ها کنار هم، m_2 تای دیگر آن‌ها نیز کنار هم و ... باشند (چیزی تنها نماند)، آن‌گاه تعداد کل جایگشت‌ها برابر است با:

$$\underbrace{m_1!}_{\text{بسته ۱}} \times \underbrace{m_2!}_{\text{بسته ۲}} \times \dots \times \underbrace{k!}_{\text{بسته‌ها}}$$

(بسته $m_1!$)   (بسته $m_2!$)

○ , ... , ○   ,   ○ , ... , ○ و ...

$$n(S) = 7!$$

پاسخ تشریحی گام اول: در کل ۷ حرف داریم. تعداد حالات قرارگرفتن این ۷ حرف کنار هم برابر است با:

$$a, e, i \rightarrow 3! \quad \text{جایگشت داخل بسته}$$

$$g, h, s, m \rightarrow 4! \quad \text{جایگشت داخل بسته}$$

$$2! = \text{جایگشت بسته‌ها}$$

$$n(A) = 3! \times 4! \times 2! = 12 \times 4!$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{12 \times 4!}{7!} = \frac{12 \times 24}{7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = \frac{2}{35}$$

گام دوم: حروف صدادار را در یک بسته قرار می‌دهیم:

حروف بی‌صدا را هم در یک بسته قرار می‌دهیم:

خود بسته‌ها هم می‌توانند جابه‌جا شوند؛ پس:

تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

گام سوم: احتمال رخ دادن پیشامد A برابر است با:

تست و پاسخ ۱۱

در یک جمع سه‌نفره، با چه احتمالی دقیقاً یک نفر متولد مرداد است؟

$$1 - 3 \left(\frac{11}{12} \right)^3 \quad (۴)$$

$$1 - \left(\frac{11}{12} \right)^3 \quad (۳)$$

$$\frac{121}{1864} \quad (۲)$$

$$\frac{121}{576} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره حالت مطلوب از جمع سه حالت زیر به دست می‌آید:

$$۱) \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر سوم}} \times \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر دوم}} \times \frac{\text{مرداد}}{\text{نفر اول}}$$

$$۲) \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر سوم}} \times \frac{\text{مرداد}}{\text{نفر دوم}} \times \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر اول}}$$

$$۳) \frac{\text{مرداد}}{\text{نفر سوم}} \times \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر دوم}} \times \frac{\text{بهمز مرداد}}{\text{نفر اول}}$$

$$n(S) = \frac{12}{\text{نفر سوم}} \times \frac{12}{\text{نفر دوم}} \times \frac{12}{\text{نفر اول}}$$

$$\frac{1}{\text{مرداد}} \times \frac{11}{\text{بهمز مرداد}} \times \frac{11}{\text{نفر سوم}} = 121$$

$$\frac{11}{\text{نفر سوم}} \times \frac{1}{\text{نفر دوم}} \times \frac{11}{\text{نفر اول}} = 121$$

$$\frac{11}{\text{نفر سوم}} \times \frac{11}{\text{نفر دوم}} \times \frac{1}{\text{نفر اول}} = 121$$

$$n(A) = 3 \times 121$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{3 \times 121}{12 \times 12 \times 12} = \frac{121}{576}$$

پاسخ تشریحی گام اول: هر نفر برای ماه تولدش می‌تواند ۱۲ حالت داشته باشد؛ پس:

گام دوم: یک بار فرض می‌کنیم نفر اول متولد مرداد باشد و دو نفر دیگر ماهی بهمز مرداد:

این بار فرض می‌کنیم نفر دوم متولد مرداد باشد و دو نفر دیگر ماهی بهمز مرداد:

و یک بار هم نفر سوم متولد مرداد باشد و دو نفر دیگر ماهی بهمز مرداد:

پس تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

گام سوم: احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۲

سه تاس به رنگ‌های قرمز، آبی و سبز پرتاب می‌کنیم. با چه احتمالی مجموع اعداد تاس‌های آبی و سبز با عدد تاس قرمز برابر است؟

$$\frac{7}{144} \quad (۴)$$

$$\frac{2}{27} \quad (۳)$$

$$\frac{1}{18} \quad (۲)$$

$$\frac{5}{72} \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره در سؤالات مجموع اعداد روشده دو تاس، یک جدول داریم که در درس‌نامه هم آمده است. به کمک این جدول و قاعده‌ای که در آن وجود دارد، نیازی نیست هر دفعه تمام حالت‌ها را بنویسیم و بشماریم. دوتا قاعده دارد، آن‌ها را بلد باشید، کافی است.

خودت حل کنی بهتره مجموع اعداد تاس‌های آبی و سبز باید ۲ یا ۳ یا ۴ یا ۵ یا ۶ باشد.

درس‌نامه •• مجموع اعداد دو تاس می‌تواند عددی از ۲ (هر دو تاس ۱ باشند) تا ۱۲ (هر دو تاس ۶ باشند) باشد.

جدول زیر تعداد اعضای پیشامد مجموع اعداد دو تاس را نشان می‌دهد:

مجموع اعداد دو تاس	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
تعداد اعضای پیشامد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۵	۴	۳	۲	۱
قاعده برای حفظ کردن	قاعده ۱ - n: یعنی اعداد سطر بالا را باید منهای ۱ کنیم تا اعداد سطر پایین به دست آید.					با هر دو قاعده ۱۳ - n و n - ۱ جواب می‌دهد.		قاعده ۱۳ - n: یعنی ۱۳ را منهای اعداد بالا می‌کنیم تا اعداد پایینی به دست آید.			

$$n(S) = \frac{6}{\text{تاس ۱}} \times \frac{6}{\text{تاس ۲}} \times \frac{6}{\text{تاس ۳}}$$

پاسخ تشریحی گام اول: تعداد اعضای فضای نمونه برابر است با:

گام دوم: تاس قرمز می‌تواند اعداد ۱ تا ۶ بیاید. باید تعداد حالت‌هایی را بشماریم که جمع تاس آبی و سبز ۱ یا ۲ یا ... یا ۶ می‌شود:

مجموع تاس آبی و سبز	تعداد حالات
۱	۰
۲	۱
۳	۲
۴	۳
۵	۴
۶	۵
	مجموع = ۱۵

$$\Rightarrow n(A) = 15$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{15}{6 \times 6 \times 6} = \frac{5}{72}$$

گام سوم: احتمال رخ دادن پیشامد A برابر است با:

تست و پاسخ ۱۳

A و B دو پیشامد از فضای نمونه S هستند. اگر $P(A) = 0/5$ ، $P(B') = 0/4$ ، $P(A - B) = 0/3$ باشد، احتمال آن که B رخ دهد و A رخ ندهد،

کدام است؟

$$0/4 \quad (۴)$$

$$0/3 \quad (۳)$$

$$0/2 \quad (۲)$$

$$0/1 \quad (۱)$$

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

مشاوره در قسمت احتمال چند فرمول داریم که در درس نامه این تست آورده ایم. آن‌ها را بلد باشید.

خودت حل کنی بهتره B رخ دهد ولی A رخ ندهد، یعنی $B - A$.

درس نامه ● اعمال روی پیشامدها

نمودار ون	توضیح	نماد ریاضی
	A رخ ندهد.	A'
	A یا B رخ دهد (حداقل یکی).	$A \cup B$
	A و B رخ دهند (هر دو).	$A \cap B$
	A رخ دهد ولی B رخ ندهد (فقط A رخ دهد).	$A - B$
	دقیقاً یکی از دو پیشامد A یا B رخ دهد.	$(A - B) \cup (B - A)$ $(A \cup B) - (A \cap B)$

درس نامه ● چند فرمول از احتمال

فرمول احتمال	نماد پیشامد	توضیح پیشامد	
$P(A') = 1 - P(A)$	A'	احتمال رخ ندادن A	۱
$P(A - B) = P(A) - P(A \cap B)$	$A - B$	احتمال رخ دادن فقط A	۲
$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$	$A \cup B$	احتمال رخ دادن حداقل یکی از دو پیشامد A و B	۳
$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - \underbrace{P(A \cap B)}_0$	$A \cup B$	احتمال رخ دادن حداقل یکی از دو پیشامد A و B (وقتی A و B ناسازگارند).	۴

$$P(B) = 1 - P(B') = 1 - 0/4 = 0/6$$

پاسخ تشریحی گام اول: از $P(B') = 0/4$ مقدار $P(B)$ را حساب می‌کنیم:

گام دوم: به کمک رابطه ۲ جدول درس نامه، با داشتن $P(A)$ و $P(A - B)$ مقدار $P(A \cap B)$ را پیدا می‌کنیم:

$$P(A - B) = P(A) - P(A \cap B) \Rightarrow 0/3 = 0/5 - P(A \cap B) \Rightarrow P(A \cap B) = 0/2$$

گام سوم: احتمال آن که B رخ دهد ولی A رخ ندهد؛ یعنی $P(B - A)$ که برابر است با:

$$P(B - A) = P(B) - P(B \cap A) = 0/6 - 0/2 = 0/4$$

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۴

یک کارشناس بعد از جمع‌آوری داده‌های کمی مربوط به ۱۰۰۰ عضو یک نمونه، برای محاسبه میانگین، مجموع داده‌های کمی به دست آمده را بر عدد ۱۰ تقسیم کرد. اشتباهی که رخ داده است، مربوط به کدام گام چرخه آمار است؟

- (۱) طرح و برنامه‌ریزی
(۲) گردآوری داده‌ها
(۳) تحلیل داده‌ها
(۴) بحث و نتیجه‌گیری

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره چرخه آمار ۵ تا گام دارد. هر گام کلی جزئیات دارد که باید به آن‌ها اشراف داشته باشید.

خودت حل کنی بهتره میانگین از معیارهای گرایش به مرکز است.

درس نامه • گام‌های چرخه آمار در حل مسائل

گام‌های چرخه آمار در حل مسائل را در جدول زیر می‌بینید:

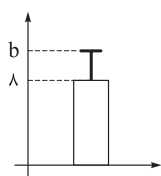
شماره گام	اسم گام	کارهایی که در آن گام انجام می‌شود.
۱	بیان مسئله	(۱) فهم مسئله (۲) تعریف دقیق مسئله
۲	طرح و برنامه‌ریزی	(۱) شیوه اندازه‌گیری (۲) روش نمونه‌گیری (۳) روش کار (۴) شیوه تحلیل داده‌ها
۳	گردآوری و پاک‌سازی داده‌ها	(۱) گردآوری داده‌ها (۲) سازماندهی داده‌ها (۳) پاک‌سازی داده‌ها
۴	تحلیل داده‌ها	(۱) مرتب‌کردن داده‌ها (۲) معیارهای مرکزی و پراکندگی (۳) نمودارها (۴) جدول‌ها
۵	بحث و نتیجه‌گیری	(۱) تفسیر نتایج (۲) نتیجه‌گیری (۳) نقد و بررسی (۴) ایده‌های جدید (۵) پیدا کردن پاسخ مسئله اصلی

پاسخ تشریحی گام اول: برای محاسبه میانگین باید مجموع داده‌ها بر تعداد داده‌ها یعنی ۱۰۰۰ تقسیم می‌شود، پس در محاسبه میانگین اشتباه رخ داده است.

گام دوم: میانگین یکی از معیارهای گرایش به مرکز است و محاسبه آن در گام ۴ (تحلیل داده‌ها) قرار دارد، پس اشتباه در گام ۴ رخ داده است.

تست و پاسخ ۱۵

نمودار نمایش میانگین - انحراف معیار زیر مربوط به داده‌های ۵, ۸, ۹, ۱۱, ۱۲ می‌باشد. حاصل $a + b$ کدام است؟

(۱) ۱۲

(۲) ۱۸

(۳) ۱۶

(۴) ۱۹

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره تنها تست مسئله‌ای در چرخه آمار، مربوط به نمودار میانگین - انحراف معیار است.

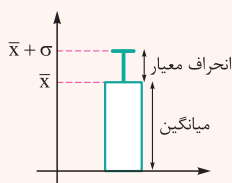
خودت حل کنی بهتره میانگین پنج داده برابر ۸ است (۸ به دست می‌آید) و انحراف معیارشان هم برابر با طول میله خطا است (۸ به دست می‌آید).

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

درس نامه •• نمودار میانگین - انحراف معیار

برای داده‌هایی که بینشان داده دورافتاده نداریم، از نموداری به شکل مقابل می‌توان استفاده کرد که:

ارتفاع مستطیل = میانگین داده‌ها

طول میله خطا = انحراف معیار داده‌ها

فرمول محاسبه میانگین و انحراف معیار داده‌های $X_1, X_2, \dots, X_n$ و X_n هم به صورت زیر است:

• میانگین = $\frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}}$ یا $\bar{x} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$

• $\sigma = \sqrt{\frac{(X_1 - \bar{x})^2 + (X_2 - \bar{x})^2 + \dots + (X_n - \bar{x})^2}{n}}$ یا $\text{انحراف معیار} = \sqrt{\frac{\text{مجموع مربع تفاضل داده‌ها از میانگین}}{\text{تعداد}}}$

پاسخ تشریحی گام اول: میانگین پنج داده $a, 5, 8, 9$ و 11 برابر با ارتفاع مستطیل یعنی 8 است؛ پس:

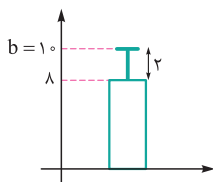
$$\text{میانگین} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} \Rightarrow 8 = \frac{5 + a + 8 + 9 + 11}{5} \Rightarrow 8 = \frac{a + 33}{5} \Rightarrow a + 33 = 40 \Rightarrow a = 7$$

گام دوم: انحراف معیار داده‌های $5, 7, 8, 9$ و 11 را حساب می‌کنیم:

$$\sigma^2 = \frac{(5-8)^2 + (7-8)^2 + (8-8)^2 + (9-8)^2 + (11-8)^2}{5} = \frac{9 + 1 + 0 + 1 + 9}{5} = \frac{20}{5} = 4 \xrightarrow{\text{جذر}} \sigma = 2$$

طول میله خطا

گام سوم: برای به دست آوردن b باید 2 واحد به 8 اضافه کنیم:

$$a + b = 7 + 10 = 17$$

گام چهارم:

تست و پاسخ ۱۶

در دنباله $a_n = n^2 - 11n + 28$ ، مجموع جملات پنجم و ششم کدام است؟

۴) -۴

۳) -۳

۲) -۲

۱) -۱

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۴

خودت حل کنی بهتره یک بار $n = 5$ و یک بار $n = 6$ را جای گذاری کنید. دو عدد به دست آمده را جمع کنید.

درس نامه •• دنباله

دنباله، تابعی است که دامنه آن اعداد طبیعی است.

ضابطه هر تابع را به صورت $f(x) = \dots$ نشان می‌دادیم ولی در دنباله، ضابطه را به صورت $a_n = \dots$ نشان می‌دهیم.

به $a_n = \dots$ جمله عمومی دنباله می‌گوییم. برای به دست آوردن جملات آن باید به جای n ، اعداد $1, 2, 3, \dots$ را قرار دهیم؛ مثلاً در

دنباله $a_n = n^2 + 3n$ ، برای به دست آوردن جمله چهارم باید $n = 4$ را در آن قرار دهیم:

$$a_4 = 4^2 + 3(4) = 16 + 12 = 28$$

پاسخ تشریحی راه اول:

گام اول: برای به دست آوردن جملات پنجم و ششم دنباله $a_n = n^2 - 11n + 28$ ، باید یک بار جای n ، 5 و یک بار هم 6 قرار دهیم:

$$a_n = n^2 - 11n + 28 \xrightarrow{n=5} a_5 = 5^2 - 11(5) + 28 = 25 - 55 + 28 = -2$$

$$a_n = n^2 - 11n + 28 \xrightarrow{n=6} a_6 = 6^2 - 11(6) + 28 = 36 - 66 + 28 = -2$$

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

$$a_5 + a_6 = -2 + (-2) = -4$$

گام دوم: مجموع a_5 و a_6 برابر است با:

راه دوم:

$$a_n = n^2 - 11n + 28 \Rightarrow a_n = \underbrace{n^2 - 11n + 30}_{\text{جمله مشترک}} - 2 \Rightarrow a_n = (n-5)(n-6) - 2$$

گام اول: ضابطه را ساده تر می نویسیم:

$$a_n = (n-5)(n-6) - 2 \xrightarrow{n=5} a_5 = 0 - 2 = -2$$

گام دوم: $n=5$ و $n=6$ را در ضابطه قرار می دهیم:

$$a_n = (n-5)(n-6) - 2 \xrightarrow{n=6} a_6 = 0 - 2 = -2$$

$$a_5 + a_6 = -2 + (-2) = -4$$

گام سوم: مجموع a_5 و a_6 برابر است با:

تست و پاسخ ۱۷

مقدار چند جمله دنباله، عددی منفی می شود؟

(۴) شش

در نمودار مربوط به دنباله $a_n = n + 6(-1)^n$ ، چند نقطه در ناحیه چهارم قرار دارد؟

(۳) چهار

(۲) سه

(۱) دو

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

درس نامه •• نمودار دنباله

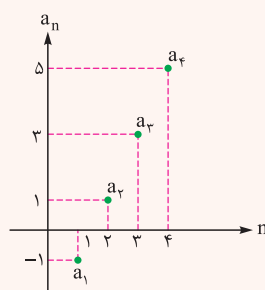
نمودار هر دنباله مثل a_n از بی شمار نقطه تشکیل شده است.

مختصات این نقاط به صورت روبه رو هستند:

مثلاً برای دنباله $a_n = 2n - 3$ داریم:

$$(1, a_1), (2, a_2), (3, a_3), \dots$$

n	۱	۲	۳	۴	...
$2n-3$	-۱	۱	۳	۵	...
نقطه	(۱, -۱)	(۲, ۱)	(۳, ۳)	(۴, ۵)	...

نکته نقاط مربوط به یک دنباله یا در ناحیه اول یا در ناحیه چهارم یا روی مرز این دو ناحیه در دستگاه مختصات قرار دارند.

پاسخ تشریحی برای آن که نقطه ای از نمودار a_n در ناحیه چهارم باشد، باید شرط $a_n < 0$ را داشته باشد.

پس هر تعدادی از جملات $a_n = n + 6(-1)^n$ که مقدارشان منفی باشد، به همان تعداد نقطه در ناحیه چهارم داریم. جملات را می نویسیم:

$$a_1 = 1 + 6(-1)^1 = 1 + (-6) = -5 \xrightarrow{\text{نقطه}} (1, -5) \Rightarrow \text{ناحیه ۴}$$

$$a_2 = 2 + 6(-1)^2 = 2 + 6 = 8 \xrightarrow{\text{نقطه}} (2, 8) \Rightarrow \text{ناحیه ۱}$$

$$a_3 = 3 + 6(-1)^3 = 3 + (-6) = -3 \xrightarrow{\text{نقطه}} (3, -3) \Rightarrow \text{ناحیه ۴}$$

$$a_4 = 4 + 6(-1)^4 = 4 + 6 = 10 \xrightarrow{\text{نقطه}} (4, 10) \Rightarrow \text{ناحیه ۱}$$

$$a_5 = 5 + 6(-1)^5 = 5 + (-6) = -1 \xrightarrow{\text{نقطه}} (5, -1) \Rightarrow \text{ناحیه ۴}$$

$$a_6 = 6 + 6(-1)^6 = 6 + 6 = 12 \xrightarrow{\text{نقطه}} (6, 12) \Rightarrow \text{ناحیه ۱}$$

از این جا به بعد، مقدار تمام جملات مثبت می شود؛ پس فقط سه جمله a_1 ، a_3 ، a_5 در ناحیه چهارم قرار دارند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

تست و پاسخ ۱۸

در دنباله a_n نسبت دو جمله متوالی (نسبت a_{n+1} به a_n) برابر با ۳ است؛ جمله بعدی آن‌ها کدام است؟

۴۸ (۴)

۵۱ (۳)

۲۱ (۲)

۱۹ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۱

خود حل کنی بهتره a_{n+1} را از ضابطه فرد و a_n را از ضابطه زوج بگیرد.

درس نامه •• دنباله‌های چندضابطه‌ای

از آن جایی که دنباله، نوعی تابع است، پس همان‌طور که تابع چندضابطه‌ای داریم، می‌توانیم دنباله چندضابطه‌ای هم داشته باشیم. دو مدل معروف از دنباله‌های دوضابطه‌ای را در جدول زیر می‌بینید:

دو دسته دامنه	مثال	جملات پنجم و دوازدهم دنباله
۱ (۱) اعداد قبل از یک عدد (۲) اعداد بعد از یک عدد	$a_n = \begin{cases} n^2 & n \leq 8 \\ 7n - 1 & n > 8 \end{cases}$	$a_5 = 5^2 = 25$ $a_{12} = 7(12) - 1 = 83$
۲ (۱) اعداد فرد (۲) اعداد زوج	$a_n = \begin{cases} 3n + 1 & \text{فرد } n \\ \frac{n}{2} & \text{زوج } n \end{cases}$	$a_5 = 3(5) + 1 = 16$ $a_{12} = \frac{12}{2} = 6$

پاسخ تشریحی گام اول: با توجه به این که n عددی طبیعی است، در دو عدد متوالی n ، مقدار $3n + 6$ از مقدار $2n - 9$ بیشتر است؛ پس جمله با شماره بزرگ‌تر مربوط به $3n + 6$ و جمله با شماره کوچک‌تر مربوط به $2n - 9$ است (چون نسبت بزرگ‌تر از ۱ شده).

• جمله $n + 1$ ام از دنباله $3n + 6$ برابر است با:

• جمله n ام از دنباله $2n - 9$ هم خودش می‌شود؛ یعنی $2n - 9$.

گام دوم: نسبت $3n + 6$ به $2n - 9$ برابر با ۳ شده؛ پس:

$$\frac{3n + 6}{2n - 9} = 3 \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 6n - 27 = 3n + 9 \Rightarrow 6n - 3n = 9 + 27 \Rightarrow 3n = 36 \Rightarrow n = 12$$

گام سوم: پس نسبت جملات $\{n + 1\}$ ام و $\{n\}$ ام برابر با ۳ بوده و ما جمله بعدی یعنی a_{14} را می‌خواهیم که باید از ضابطه مربوط به n های زوج استفاده کنیم:

$$n: \text{زوج} \quad 2n - 9 = 2(14) - 9 = 28 - 9 = 19$$

تست و پاسخ ۱۹

در دنباله بازگشتی $a_1 = \frac{1}{4}$ و $a_{n+1} = 2a_n + k$ ، اگر مجموع ۴ جمله اول دنباله $25/5 -$ باشد، مقدار k کدام است؟

-۴ (۴)

-۳ (۳)

-۲ (۲)

-۱ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره از کنکور ۹۹ تا ۱۴۰۱، دنباله بازگشتی جز سوالات ثابت کنکور بوده است.

خود حل کنی بهتره در رابطه بازگشتی، در سه مرحله به ترتیب جای n ، اعداد ۱، ۲ و ۳ را قرار دهید.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

درس نامه •• رابطه بازگشتی

• بعضی وقت‌ها به جای جمله عمومی، رابطه بین دو جمله متوالی (یا سه جمله متوالی) از دنباله را به ما می‌دهند. به این مدل رابطه‌ها، رابطه بازگشتی می‌گوییم. معمولاً برای به دست آوردن هر جمله‌ای باید تمام جملات قبل از آن را به دست آوریم.

• دو جمله متوالی در دنباله را معمولاً با « a_n و a_{n+1} » یا « a_n و a_{n-1} » نشان می‌دهیم. مثلاً رابطه $a_{n+1} = 2a_n$ یعنی هر جمله‌ای ۲ برابر جمله قبلی‌اش است. حالا برای نوشتن جملات این دنباله، باید جمله اول (یا یکی از جملات) را داشته باشیم. با فرض $a_1 = 3$ جملات را می‌نویسیم: $3, 6, 12, 24, 48, \dots$

• بعضی وقت‌ها هم نوشتن بقیه جملات نیاز به جای‌گذاری مرحله به مرحله مقدار n دارد؛ مثلاً در رابطه $a_{n+1} = a_n + n^2 - 1$ با فرض $a_1 = 5$ ، برای نوشتن سایر جملات، باید جای n به ترتیب ۱، ۲، ۳ و ... را قرار دهیم:

$$a_{n+1} = a_n + n^2 - 1 \xrightarrow{n=1} a_2 = a_1 + 1^2 - 1 = 5 + 1 - 1 = 5$$

$$a_{n+1} = a_n + n^2 - 1 \xrightarrow{n=2} a_3 = a_2 + 2^2 - 1 = 5 + 4 - 1 = 8$$

$$a_{n+1} = a_n + n^2 - 1 \xrightarrow{n=3} a_4 = a_3 + 3^2 - 1 = 8 + 9 - 1 = 16$$

$$a_{n+1} = a_n + n^2 - 1 \xrightarrow{n=4} a_5 = a_4 + 4^2 - 1 = 16 + 16 - 1 = 31$$

⋮

گام اول: در رابطه بازگشتی $a_{n+1} = 2a_n + k$ ، به ترتیب $n=1$ ، $n=2$ و $n=3$ را قرار می‌دهیم تا جملات دوم تا چهارم به دست آیند:

$$a_{n+1} = 2a_n + k \xrightarrow{n=1} a_2 = 2a_1 + k = 2\left(\frac{1}{2}\right) + k = 1 + k$$

$$a_{n+1} = 2a_n + k \xrightarrow{n=2} a_3 = 2a_2 + k = 2(1+k) + k = 2 + 2k + k = 3k + 2$$

$$a_{n+1} = 2a_n + k \xrightarrow{n=3} a_4 = 2a_3 + k = 2(3k+2) + k = 6k + 4 + k = 7k + 4$$

گام دوم: مجموع چهار جمله اول را به دست می‌آوریم: $a_1 + a_2 + a_3 + a_4 = \frac{1}{2} + (1+k) + (3k+2) + (7k+4) = 11k + 7/5$

گام سوم: عبارت بالا باید با $25/5$ برابر باشد: $11k + 7/5 = -25/5 \Rightarrow 11k = -33 \Rightarrow k = -3$

تست و پاسخ ۲۰

در دنباله بازگشتی $a_{n+1} = \begin{cases} -2a_n & \text{زوج } n \\ 3a_n - 1 & \text{فرد } n \end{cases}$ اگر جمله پنجم -2 باشد، جمله هشتم کدام است؟

۲۲ (۴)

-۲۲ (۳)

۴۱ (۲)

۱۴ (۱)

(ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره شبیه این سؤال را در تمرینات کتاب درسی داریم. ایراد اصلی بچه‌ها در این سؤال این است که برای محاسبه a_8 ، سراغ ضابطه زوج می‌روند، در صورتی که چون n را ۱ داده‌اند باید سراغ ضابطه فرد بروند.

درس نامه •• رابطه بازگشتی دنباله‌های دوضابطه‌ای

فرض کنید رابطه بازگشتی دنباله‌مان به صورت $a_{n+1} = \begin{cases} 2a_n & \text{فرد } n \\ a_n + 6 & \text{زوج } n \end{cases}$ و $a_1 = 5$ است. در این مدل دنباله‌ها باید حواسمان باشد که اگر

a_2 را می‌خواهیم، باید $n=1$ را قرار دهیم و به خاطر فرد بودن $n=1$ باید سراغ ضابطه مربوط به n های فرد برویم.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

چند جمله اول این دنباله را حساب می‌کنیم:

$$n = 1 \xrightarrow[\text{(ضابطه بالا)}]{n \text{ فرد}} a_2 = 2a_1 = 2(5) = 10$$

$$n = 2 \xrightarrow[\text{(ضابطه پایین)}]{n \text{ زوج}} a_3 = a_2 + 6 = 10 + 6 = 16$$

$$n = 3 \xrightarrow[\text{(ضابطه بالا)}]{n \text{ فرد}} a_4 = 2a_3 = 2(16) = 32$$

$$n = 4 \xrightarrow[\text{(ضابطه پایین)}]{n \text{ زوج}} a_5 = a_4 + 6 = 32 + 6 = 38$$

⋮

پاسخ تشریحی با توجه به این که $a_5 = -2$ را داریم و a_n را می‌خواهیم، باید جای n به ترتیب ۵، ۶ و ۷ را قرار دهیم.

$$n = 5 \xrightarrow{n \text{ ضابطه فرد}} a_{n+1} = 3a_n - 1 \xrightarrow{n=5} a_6 = 3a_5 - 1 = 3(-2) - 1 = -6 - 1 = -7$$

$$n = 6 \xrightarrow{n \text{ ضابطه زوج}} a_{n+1} = -2a_n \xrightarrow{n=6} a_7 = -2a_6 = -2(-7) = 14$$

$$n = 7 \xrightarrow{n \text{ ضابطه فرد}} a_{n+1} = 3a_n - 1 \xrightarrow{n=7} a_8 = 3a_7 - 1 = 3(14) - 1 = 42 - 1 = 41$$

رشته انسانی

آزمون چهارم حضوری

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

علوم و فنون ادبی : علوم و فنون ادبی (۳): صفحه‌های ۱۰ تا ۶۳

تست و پاسخ ۳۶

کدام موارد با توجه به شعر دوره بیداری درست است؟

الف) شاعران بیداری نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه را موضوع سخن خود قرار دادند؛ ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعران این حوزه‌اند.

ب) با ظهور مطبوعات، آگاهی همگانی افزایش یافت و لزوم تعلیم و تربیت عمومی با نگاه جدید آن، مورد توجه قرار گرفت هر چند این مضمون در شعر بیداری چندان بازتابی نیافت.

ج) در نتیجه مشاهداتی که اروپارفتگان و روشن‌فکران از ملل متمدن و قانونمند داشتند، مضمون «قانون» و «قانون‌مداری» به سخن شاعران و نویسندگان این دوره راه یافت.

د) نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و عینیت‌گرایی به جزئی‌نگری و ذهنیت‌گرایی تغییر کرد.

الف - ج (۱)

ب - د (۲)

الف - د (۳)

ب - ج (۴)

پاسخ: گزینه ۱

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی از روش رد گزینه استفاده می‌کنیم:

در عبارت «ب» به «تعلیم و تربیت جدید» اشاره شده و آن را از مضامین شعر دوره بیداری نمی‌داند؛ در حالی که این مورد یکی از مضامین اصلی شعر این دوره است (رد ۲ و ۴).

عبارت «الف» در هر دو گزینه باقی‌مانده، هست؛ بنابراین عبارت درستی است.

درستی عبارت «ج» نیز با توجه به مطالب درس ۴ علوم و فنون ۳ آشکار است (رد ۳).

اما در عبارت «د»، «تغییر از عینیت‌گرایی به ذهنیت‌گرایی» نادرست است. تغییر نگرش شاعران و نویسندگان این دوره، از «ذهنیت‌گرایی» به «عینیت‌گرایی» بود.

راه حل تستی

در تست‌های تاریخ ادبیات و همچنین در تست‌های سبک‌شناسی، از آن‌جا که تکیه شما بیشتر بر روی مطالب خواندنی (یا به قولی حفظی) است، ممکن است در انتخاب گزینه درست دچار اشتباه شوید؛ پس از اطلاعات دیگر خود کمک بگیرید، یعنی گزینه‌های دیگر را هم بررسی کنید و با رد گزینه به پاسخ نزدیک‌تر شوید. برای مثال در حل این تست، نادرستی عبارت «ب» مشهود بود و به راحتی دو گزینه را حذف کرد.

تست و پاسخ ۳۷

از دیدگاه تاریخ ادبیات، همه گزینه‌ها در مورد نثر دوره بیداری درست هستند؛ به جز .....

۱) نثر فارسی از سلطنت ناصرالدین‌شاه تا شروع مشروطیت به سمت سادگی و روانی پیش رفت.

۲) لغات انگلیسی، ترکی و فرانسوی همانند واژه‌ها و ترکیب‌های عربی در نثر کم‌تر استفاده شدند.

۳) صنایع ادبی از نثر جدا شد و نویسندگان، قید و بندهای نثر مصنوع را کنار گذاشتند.

۴) نثر در این دوره با نوگرایی، تجدیدخواهی و آزادی‌خواهی با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت.

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی

اگرچه در دوره بیداری، کاربرد واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کم‌تر شد، ولی بسیاری از واژه‌های انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر فارسی راه یافت.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۳۸

شاعر کدام گزینه، روزنامه «قرن بیستم» را منتشر می‌کرد؟

- (۱) داد معشوقه به عاشق پیغام
  - (۲) جنگ ننگ است در شریعت من
  - (۳) من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید
  - (۴) گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
- که کند مادر تو با من جنگ
جز پی پاس دین و حفظ وطن
قسم برده به باغی و دلم شاد کنید
خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

مشاوره این تیپ از سؤال‌ها، در واقع دو سؤال در درون خود دارند:

(۱) کدام شاعر، روزنامه قرن بیستم را منتشر می‌کرد؟

(۲) کدام بیت، سروده اوست؟

پس برای رسیدن به پاسخ، لازم است اطلاعات مربوط به هر دو سؤال را بدانید.

پاسخ تشریحی

در دوره بیداری، شاعری که روزنامه «قرن بیستم» را منتشر می‌کرد، میرزاده عشقی است که [۴] سروده اوست. عشقی در جوانی به دست رضاخان ترور شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

[۱] این بیت از ایرج میرزا است.

[۲] این بیت از ادیب‌الممالک فراهانی است.

[۳] بیتی از محمدتقی بهار (ملک الشعرا) است.

تست و پاسخ ۳۹

کدام عبارت از نظر تاریخ ادبیات «کاملاً» درست نیست؟

- (۱) مشتاق اصفهانی در زمان نادرشاه و کریم‌خان، با همراهی چند تن دیگر از ادیبان، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.
- (۲) توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان از عوامل ایجاد نهضت بازگشت ادبی بود.
- (۳) عبدالوهاب نشاط، انجمن ادبی خاقان را تأسیس کرد که هدفش رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از انحطاط اواخر دوره صفوی بود.
- (۴) در زمان حکومت‌های افشاریه، زندیه و ابتدای قاجاریه، رشد و شکوفایی قابل توجهی در تاریخ ادبیات ایران دیده نمی‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

خود حل کنی بهتره شما اگر انجمنی را تأسیس کنید، نام خود را روی آن می‌گذارید یا لقب فتحعلی‌شاه قاجار (خاقان) را؟

مشاوره در این تیپ از تست‌ها، قید «کاملاً» در صورت سؤال نشان می‌دهد که گزینه پاسخ، تنها در بخش (جزء) کوچکی از جمله نادرست

است؛ پس درستی موارد زیر را باید بررسی کنید:

(۱) فاعل یا انجام‌دهنده کار (نهاد) (۲) مثبت یا منفی بودن فعل (۳) کاری که انجام شده (۴) زمان (۵) مکان و ...

پاسخ تشریحی

انجمن ادبی «خاقان» که هدفش رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از انحطاط دوره صفوی بود به ریاست «فتحعلی‌شاه قاجار»، در تهران تأسیس شد، اما عبدالوهاب نشاط اصفهانی انجمن نشاط را تأسیس کرده بود.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

دام تستی این را که نام هر پدیدآورنده و نام اثر او چه قدر اهمیت دارد، همه می دانید، اما در بخش انجمن های ادبی حواستان به شاعرانی که هم شهری بوده اند و اتفاقاً کارهای مشابهی مثل تأسیس انجمن ادبی کرده اند، باشد؛ مثل مشتاق اصفهانی که انجمن ادبی اصفهان را تأسیس کرد و نشاط اصفهانی که مؤسس انجمن ادبی نشاط بود. نمونه دیگر، مجله های بهار و نوبهار و ارتباط آن ها با ملک الشعرای بهار است. («بهار» را میرزا یوسف خان اعتصامی منتشر می کرد و «نوبهار» را ملک الشعرای).

تست و پاسخ ۴۰

در کدام گزینه، اطلاعات نادرستی ذکر شده است؟

- (۱) با رفت و آمد ایرانیان به اروپا در دوره ناصرالدین شاه، نمایش نامه نویسی به عنوان یک نوع ادبی جدید در ایران رواج یافت.
- (۲) دلیل اقبال کم اهل قلم به تحقیقات ادبی و تاریخی در دوره مشروطه، اشتغال آنان به روزنامه نویسی و موضوعات دیگر بود.
- (۳) با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی شاه قاجار، ترجمه آثار اروپایی در ایران آغاز شد که از عوامل مؤثر در رشد و آگاهی ایرانیان در سال های قبل از مشروطه بود.
- (۴) وجود نوعی باستان گرایی و روحیه کاوشگرانه در شناخت هویت گذشته، از دلایل بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات بود.

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ تشریحی این مورد از جمله دلایل رواج «رمان تاریخی» و توجه به آن است؛ نه دلیل بازگشت ادبی. سایر موارد درست ذکر شده اند.

تست و پاسخ ۴۱

در چند مورد، پدیدآورندگان آثار درست ذکر شده اند؟

(منشآت: قائم مقام فراهانی)، (داستان باستان: میرزا حسن خان بدیع)، (بهار: مجله با مدیریت ملک الشعرای بهار)، (شمس الدین و قمر: محمدباقر میرزا خسروی)، (نسیم شمال: روزنامه با مدیریت سید اشرف الدین گیلانی)، (تاریخ بیداری ایرانیان: ناظم الاسلام کرمانی)

۴ (۲)

۳ (۱)

۶ (۴)

۵ (۳)

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

مشاوره در تست هایی که موارد «درست» یا «نادرست» را می خواهند، حتماً به قید «درست» یا «نادرست» در صورت سؤال دقت کنید.

اهمیت این موضوع به ویژه در تست های شمارشی بیشتر است.

پاسخ تشریحی چهار مورد از موارد ذکر شده درست اند و دو مورد نادرست:

(۱) مجله «بهار» با مدیریت میرزا یوسف خان اعتصامی منتشر می شد، نه ملک الشعرای بهار (مجله ای که با مدیریت بهار منتشر می شد «نوبهار» نام داشت).

(۲) «شمس الدین و قمر» نام رمانی است از میرزا حسن خان بدیع (محمدباقر میرزا خسروی رمان «شمس و طغرا» را نوشت).

دام تستی در سؤالات تاریخ ادبیات معمولاً طراح به نام های مشابه بیشتر توجه می کند و سعی می کند از آن ها دامی برای تست ایجاد کند. برای مثال، در همین سؤال، «بهار» به جای «نوبهار» و «میرزا حسن خان» به جای «محمدباقر میرزا» آمده بود. اشتراک لفظ «شمس» در دو کتاب «شمس الدین و قمر» و «شمس و طغرا» نیز از همین نمونه است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۴۲

«ادیب الممالک» و «پرچمدار بازگشت ادبی» به ترتیب عنوانی برای کدام شاعران است؟

(۱) سید اشرف‌الدین گیلانی - فتحعلی‌خان صبای کاشانی

(۲) میرزا محمدصادق امیری فراهانی - میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی

(۳) میرزا محمدصادق امیری فراهانی - فتحعلی‌خان صبای کاشانی

(۴) سید اشرف‌الدین گیلانی - میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ تشریحی: میرزا محمدصادق فراهانی از جانب مظفرالدین‌شاه لقب «ادیب‌الممالک» را گرفت (سید اشرف‌الدین گیلانی به «نسیم شمال» معروف بود) و پرچمدار بازگشت ادبی و شاخص‌ترین شاعر دوره بازگشت، «فتحعلی‌خان صبای کاشانی» است.

تست و پاسخ ۴۳

کدام موارد از ویژگی‌های ادبیات در عصر بیداری به شمار می‌روند؟

(الف) شکل‌گیری نهضت ساده‌نویسی

(ب) بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان

(ج) نقد مظاهر استبداد و استعمار

(د) توجه به جنبه‌های شاعرانه

(ه) برگزیدن زبان محاوره

(۴) الف - د - ه

(۳) ب - د - ه

(۲) ب - ج - د

(۱) الف - ج - ه

پاسخ: گزینه ۱

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ تشریحی: «بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان» مربوط به دوره بازگشت است، نه بیداری (رد ۲ و ۳). هم‌چنین در دوره بیداری، شاعران و نویسندگان می‌کوشیدند تا با توده مردم ارتباط برقرار کنند؛ بنابراین توجه آن‌ها به زبان محاوره و جملات ساده بود، نه جنبه شاعرانه کلام (رد ۴). موارد «الف»، «ج» و «ه» از ویژگی‌های ادبیات بیداری است.

راه حل تستی: این تیپ از تست‌ها که در صورت سؤال مواردی با حروف الفبا آمده است و در گزینه‌ها موارد درست یا نادرست آن‌ها خواسته شده است به روش «رد گزینه» به راحتی قابل حل است.

تست و پاسخ ۴۴

کدام موارد از ویژگی‌های فکری نثر بیداری محسوب می‌شود؟

(الف) از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های آن آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم و دانش‌های نوین بود.

(ب) عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش یافت.

(ج) حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستانی و سخن‌گفتن او با خواننده دیده می‌شود.

(د) دشمنی با استعمار و استبداد در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت.

(۴) ب - د

(۳) الف - د

(۲) د - ج

(۱) الف - ب

پاسخ: گزینه ۳

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴)

مشاوره: این‌گونه، از تست‌های معمول سبک‌شناسی در کنکور است. در این تست‌ها می‌بایست ویژگی‌های سه‌گانه سبکی (زبانی - ادبی - فکری) را به تفکیک برای هر سبک بدانید و بتوانید آن‌ها را از هم تمیز دهید.

خود حل کنی بهتره: صحبت از «عبارت» (یا جمله و واژه) مربوط به قلمرو زبانی است. تکنیک‌های داستان‌نویسی هم مربوط به قلمرو ادبی.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

پاسخ تشریحی در عبارت «الف» سخن از «درون‌مایه» است؛ پس مربوط به قلمرو فکری است. در عبارت «ب» ترکیب «عبارت‌های وصفی» نشان‌دهنده مطلبی زبانی است (رد ۱ و ۴). عبارت «ج» در مورد تکنیکی داستانی صحبت می‌کند و این مورد مربوط به قلمرو ادبی متن است (رد ۲). «دشمنی با استعمار و استبداد» نیز مربوط به قلمرو فکری متن است.

نکته مورد «الف» در قلمرو فکری شعر بیداری آمده است، اما می‌دانیم که نثر این دوره نیز همان مفاهیم و درون‌مایه‌ها را دارد.

تست و پاسخ ۴۵

آرایه‌های مقابل همه ابیات تماماً درست است؛ به جز:

- ۱) نیستم ابر که از گریه تَرش سازم روی
  - ۲) پیش رفتار تو پا برنگرفت از خجلت
  - ۳) روی و چشمی دارم اندر مهر او
  - ۴) هلاک ما به بیابان عشق خواهد بود
- چشمه‌ام، با دل صاف و لب خندان گریم (متناقض‌نما - تشبیه)
سرو سرکش که به ناز از قد و قامت برخاست (استعاره - مجاز)
کاین گهر می‌ریزد، آن زر می‌زند (لف و نشر - استعاره)
کجاست مرد که با ما سر سفر دارد (مجاز - تشبیه)

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در این گونه (تیپ) از تست‌ها بهتر است ابتدا آرایه‌های داخل کمانک را بخوانید تا هنگام خوانش بیت، آن‌ها را در نظر داشته باشید و بدانید دنبال چه چیزی هستید. این کار موجب صرفه‌جویی در زمان شما می‌شود.

پاسخ تشریحی

- در ۱ «با لب خندان گریستن» متناقض‌نما است و «چشمه‌ام» (من چشمه هستم) تشبیه اسنادی.
- در ۲ «خجلت سرو» تشخیص و استعاره مکینه است، اما واژه‌ای دیده نمی‌شود که در معنی مجازی به کار رفته باشد.
- در ۳ «روی» با «زر» و «چشم» با «گهر» متناسب‌اند و لف و نشر نامرتب (مشوش) پدید آورده‌اند. هم‌چنین «گهر» در مصراع دوم استعاره از اشک و «زر» استعاره از رنگ زرد است.
- در ۴ نیز «بیابان عشق» اضافه تشبیهی (تشبیه عشق به بیابان) است و «سر» در مصراع دوم، مجاز از قصد و تصمیم.

تست و پاسخ ۴۶

در کدام گزینه هر دو آرایه به درستی مشخص شده‌اند؟

- ۱) چل سال بیش رفت که من لاف می‌زنم
  - ۲) به روز افغانی و شب یا زبی داشت
  - ۳) دل می‌بری که - حئی علی ... های های های
  - ۴) دست تو در این شهر بر این خاک نشاندم
- کز چاکران پیر مغان کم‌ترین منم (تناقض - تضاد)
به یمن عشق خوش روز و شبی داشت (لف و نشر - تضاد)
هرجا که هست پرتو روی حبیب هست (تلمیح - تضمین)
تا قونیه تا بلخ چرا ریشه دواندم؟ (مراعات نظیر - متناقض‌نما)

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره آوردن بخشی از آیه (یا تمام آن) تضمین می‌سازد و اشاره به آیه، تلمیح.

پاسخ تشریحی در این گزینه هم تلمیح دیده می‌شود و هم تضمین: آوردن قسمتی از اذان (حتی علی ...) و آوردن مصراع از حافظ (مصراع دوم از حافظ است: در عشق خانقاه و خرابات فرق نیست / هر جا که هست پرتو روی حبیب هست) «تضمین» را پدید آورده است و اشاره به آیه ۱۱۵ سوره بقره ﴿وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ...﴾ مشرق و مغرب از آن خداست و به هر طرف رو کنید خدا آن‌جاست؛ آرایه تلمیح را ساخته است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) تضاد میان «بیش» و «کم» - تناقض ندارد.

۲) لَف و نشر ندارد - تضاد: روز و شب

۳) مراعات نظیر میان «شهر»، «بلخ» و «قونیه»؛ هم‌چنین میان «نشاندن»، «خاک» و «ریشه» - متناقض‌نما ندارد.

دام تستی می‌دانید که آوردن چند موضوع در یک طرف سخن (مثلاً در یک مصراع یا یک بیت) در کنار هم و آوردن توضیحات مربوط به آن‌ها یا واژه‌هایی متناسب با آن‌ها در سوی دیگر کلام، لَف و نشر به شمار می‌آید. حالا اگر هر کدام از این لَف‌ها در کنار نشرهای خود بیایند، دیگر لَف و نشر محسوب نمی‌شوند. مانند: «روز افغان و شب یا رب داشتن» در ۲.

تست و پاسخ ۴۷

ترتیب ابیات زیر بر اساس داشتن آرایه‌های «تلمیح، تضمین، مراعات نظیر، پارادوکس و لَف و نشر» در کدام گزینه درست است؟

الف) یوسف اندر چاه شد، کام دل بدخواه شد
ب) در پریشان‌خاطری جمعیت مجنون ماست
ج) یاد باد آن شب که در مجلس سرود چنگ بود
د) اکنون نه مرا کشتی از آن ابرو و مژگان
ه) نکند ترک شکرخنده شیرین خسرو

از چاه سوی جاه شد الصَّبْرُ مفتاح الفَرَج
موجّه کثرت کمند وحدت مجنون ماست
مطربان را عود بر ساز و دف اندر چنگ بود
دیری است که من کشته آن تیر و کمانم
لیک پیش لب شیرین ز شکر درگذرد

۲) ه - الف - ب - ج - د

۴) ه - الف - ج - ب - د

۱) الف - ه - ب - د - ج

۳) الف - ه - د - ب - ج

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی در این تست آرایه تضمین برای رد گزینه مطمئن‌تر و آشکارتر است. دو گزینه بیت «الف» را پیشنهاد داده است و دو گزینه بیت «ه» را که با بررسی متوجه می‌شویم در بیت «ه» تضمین وجود ندارد؛ بنابراین ۱ و ۳ رد می‌شوند. با آرایه تلمیح و لَف و نشر گرهی باز نمی‌شود؛ زیرا هر دو گزینه ابیات یکسان پیشنهاد داده‌اند؛ پس به سراغ «مراعات نظیر» یا «پارادوکس» می‌رویم که البته آرایه مراعات نظیر لغزنده است؛ زیرا در بیشتر ابیات یافت می‌شود. با پارادوکس ۲ رد می‌شود؛ زیرا در بیت «ج» پارادوکسی وجود ندارد. بررسی آرایه‌ها با توجه به ۴:

تلمیح ← بیت «ه»: اشاره به داستان «خسرو و شیرین»

تضمین ← بیت «الف»: تضمین حدیث امام علی علیه السلام «الصَّبْرُ مفتاح الفرج: شکیبایی کلید گشایش است.»

مراعات نظیر ← بیت «ج»: چنگ، مطربان، عود، دف

پارادوکس ← بیت «ب»: «جمعیت در عین پریشانی خاطر» و «کثرت مایه وحدت» هر دو امور متناقض هستند.

لَف و نشر ← بیت «د»: لَف ۱ ← ابرو با نشر ۲ ← کمان / لَف ۲ ← مژگان با نشر ۱ ← تیر (لَف و نشر مشوش یا نامرتب)

راه حل تستی این تیپ سؤال به تیپ الفبایی - ترتیبی مشهور است و یکی از تیپ‌های پرتکرار در کنکور است. برای پاسخ‌گویی به این سؤال ابتدا آرایه‌ای را انتخاب کنید که در آن مهارت دارید یا زودپاب‌تر و آشکارتر از سایر آرایه‌هاست و ابیات پیشنهادی را در گزینه‌ها بررسی کنید. با رد یک یا دو گزینه به سراغ آرایه‌های بعدی بروید. این مراحل را تا باقی‌ماندن یک گزینه ادامه دهید.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۴۸

توضیح نوشته شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) درست قلب من ار شد شکسته باکی نیست
  - (۲) زهد و تسبیح دام و دانه ماست
  - (۳) دلم چون آینه خاموش گویاست
  - (۴) نکرد زندگی‌ام یکدم از فنا غافل
- به حکم آن که روان می‌رود در این بازار (فاقد تناقض - دارای تضاد)
از ره این دام و دانه برداریم (دارای لَف و نشر - فاقد تضاد)
به دست بوالعجب آییننه‌داری (دارای تناقض - لَف و نشر)
ز خودفرامشی من همیشه در یاد است (فاقد لَف و نشر - دارای تناقض)

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره این تیپ از تست آرایه، تیپ تازه‌ای است. در این گونه تستی نیز بهتر است ابتدا توضیحات داخل کمانک را بخوانید؛ سپس توضیحات هر گزینه را هنگام خوانش بیت با آن بیت مطابقت دهید و یکی یکی رد گزینه کنید تا به پاسخ برسید.

خودت حل کنی بهتره گزینه پاسخ اگرچه خاموش، اما کاملاً گویاست و نیاز به راهنمایی بیشتری ندارد. 😊

پاسخ تشریحی

توضیحات هر بیت را می‌خوانیم و با آن مطابقت می‌دهیم:

- (۱) در این گزینه تناقض دیده نمی‌شود، اما میان «شکسته» و «درست» تضاد هست؛ پس فاقد تناقض و دارای تضاد است. (رد ۱)
- (۲) زهد و تسبیح (لَف‌ها) دام و دانه است (نشرها)؛ پس بیت دارای لَف و نشر است. در این بیت تضاد دیده نمی‌شود. (رد ۲)
- (۳) «خاموش گویا» تناقض است، اما در این بیت لَف و نشر دیده نمی‌شود؛ پس توضیح داخل کمانک نادرست است.
- (۴) این بیت فاقد لَف و نشر و دارای تناقض است: خود را فراموش کردن همیشه در یادم است. (رد ۴)

تست و پاسخ ۴۹

آرایه‌های «تشبیه، مجاز، لَف و نشر، متناقض‌نما و استعاره» به ترتیب در کدام ابیات وجود دارد؟

- (الف) همچو خاک و باد و آب و آتش در هر صفت
  - (ب) ز بس که داد قلم شرح سرنوشت فراق
  - (ج) بر مگس هرگز نرفت از دامگاه عنکبوت
  - (د) این چه رنج است کزو راحت جان می‌یابم
  - (ه) ساقیا! هُشیار نتوان عشق را دریافتن
- عمر باد و امر باد و لطف باد و نور باد
ز سرنوشت قلم نامه گشت سودایی
بر دل من این ستم کز رشته آمال رفت
این چه درد است کزو بوی دوا می‌شنوم؟
بوی جامت بی‌قرارم کرد آخر جام کو؟

(۱) الف - ه - ج - د - ب (۲) ج - ه - الف - د - ب (۳) ج - د - الف - ب - ه (۴) الف - د - ه - ب - ج

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

با «متناقض‌نما» رد گزینه را شروع می‌کنیم: برای این آرایه ابیات «ب» و «د» پیشنهاد شده‌اند. در بیت «ب» تناقضی دیده نمی‌شود. (رد ۳ و ۴)، اما در بیت «د»، «راحت جان بودن» با «رنج و دوبودن درد» تناقض دارد. پاسخ را از بین دو گزینه با لَف و نشر می‌توانیم مشخص کنیم: در بیت «الف» خاک، باد، آب و آتش لَف هستند و به ترتیب عمر، امر، لطف و نور نشر آن‌ها (لَف و نشر مرتب)، اما در بیت «ج» این آرایه دیده نمی‌شود. (رد ۱)

بررسی آرایه‌های باقی‌مانده طبق ۲:

تشبیه در بیت «ج»: «رشته آمال» اضافه تشبیهی است (تشبیه آرزوها به رشته) و در مفهوم بیت یک تشبیه مضمَر (پنهان) نهفته است؛ وضعیت من بین آمال و آرزوهایم مانند وضعیت مگس است در میان تارهای عنکبوت و حتی از آن هم بدتر است (تشبیه مضمَر تفضیل). مجاز در بیت «ه»: جام در ابتدای مصراع دوم مجاز از شراب است. (مجاز به علاقه ظرف و مظلوف)
استعاره در بیت «ب»: نسبت دادن فعل انسانی به نامه تشخیص و استعاره مکنیه است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۵۰

یکی از آرایه‌های نوشته‌شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت
  - (۲) در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو
  - (۳) هر سرو که در چمن درآید
  - (۴) ز بس که گشته لگدکوب عدل، پیکر ظلم
- خوشر از فکر می و جام چه خواهد بودن (تضمین - متناقض‌نما)
 به هواداری آن عارض و قامت برخاست (استعاره مکنیه - لف و نشر مرتب)
 در خدمت قامتت نگون باد (تشبیه - مجاز)
 ز فرق شیر توان یافت نقش پای غزال (استعاره مصرحه - تضاد)

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶)

پاسخ تشریحی: در این گزینه بین «ظلم» و «عدل» تضاد برقرار است. همین‌طور بین «شیر» و «غزال» تضاد مفهومی وجود دارد؛ شیر نماد ستمگری و غزال نماد دادستانی و عدل‌خواهی است؛ اما بیت فاقد استعاره مصرحه است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) تضمین: شعر از شهریار است و مصراع دوم را از حافظ تضمین کرده است. / متناقض‌نما: شهریاریم (پادشاهیم) و گدای در خواجه هستیم.
- ۲) استعاره: «باد بهاری به هواداری عارض و قامت برمی‌خیزد» تشخیص و استعاره مکنیه است. / لف و نشر: گل (لف ۱) و سرو (لف ۲)، عارض (نشر ۱) و قامت (نشر ۲) است. (لف و نشر مرتب)
- ۳) تشبیه: در بیت به طور ضمنی و پنهانی قامت یار به سرو تشبیه شده (تشبیه مضمّر) و بر آن ترجیح داده شده است. (تشبیه تفضیل) / مجاز: چمن مجاز از باغ و گلستان.

تست و پاسخ ۵۱

آرایه‌های مقابل کدام ابیات تماماً درست هستند؟

- (الف) آن کس که چین و زنگ به شمشیر می‌گرفت
  - (ب) بردباری پیشه خود کن که در راه سلوک
  - (ج) خط سبز و لب میگون تو را زنده‌دلان
  - (د) لب چون آتشش آب حیات است
  - (ه) جواب آن غزل است این که گفت مرشد روم
- از بیم تو گرفت رخس چین و تیغ زنگ (لف و نشر - مراعات نظیر)
 هر که سنگین‌تر بود بارش به منزل می‌رسد (تشخیص - تناقض)
 به لطافت خضر و آب بقا می‌گویند (تلمیح - لف و نشر)
 از آن آب آتشی در ما گرفته است (تضاد - تشبیه)
 چه گوهری تو که کس را به کف بهای تو نیست (مجاز - تضمین)
- (۱) الف - ب - د (۲) ج - د - ه (۳) الف - ج - ه (۴) ب - ج - د

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۶)

پاسخ تشریحی: آرایه‌های هر کدام از ابیات را بررسی کرده و به کمک آن‌ها رد گزینه می‌کنیم:

- (الف) لف و نشر: ندارد. / مراعات نظیر: تیغ و شمشیر - چین و زنگ (رد ۱ و ۳)
- (ب) تشخیص: ندارد. / تناقض: مصراع دوم (رد ۴)
- (ج) تلمیح: به آب حیات و رسیدن حضرت خضر به آن اشاره شده است. / لف و نشر: خط سبز تو (۱) و لب میگون تو را در لطافت (۲) (لف) خضر (۱) و آب بقا (۲) (نشر) می‌گویند.
- (د) تضاد: آب و آتش / تشبیه: لب به آتش و آب حیات
- (ه) مجاز: کف مجاز از دست است. / تضمین: شاعر مصراع دوم را از مولوی نقل کرده است.

راه حل تستی

اگرچه سؤال حالت ترکیبی به خود گرفته و کمی دشوار به نظر می‌رسد، اما کافی است هر مورد از آرایه‌های داخل کمانک را با بیت مربوط بسنجید و ابیاتی را که آرایه‌های آن‌ها درست بیان شده، علامت بزنید. حالا در بین گزینه‌ها دنبال ابیاتی که علامت زدید، بگردید. مثلاً در این تست بعد از علامت‌زدن مقابل «ج»، «د» و «ه» آن‌ها را فقط در ۲ کنار هم می‌بینید.

وزن ناهمسان همه ابیات زیر را به دو صورت می‌توان نشان داد؛ به جز .....

- (علوم و فنون ادبی، دوازدهم - درس ۲)

پاسخ تشریحی: وزن این بیت «مفتعلن فاعلاتُ مفتعلن فاع» است، یعنی «— UU — / U — U — / UU —» که تنها به همین شکل

دسته‌بندی می‌شود و وزنی آهنگین به دست می‌دهد، اما ایات سایر گزینه‌ها را می‌توان به دو شکل دسته‌بندی و نام‌گذاری کرد.

بررسی اوزان سایر گزینه‌ها:

- تست و پاسخ ۵۳

- (علوم و فنون ادبی، دوازدھم - درس ۵)

مشاوره اختیارات شاعری یکی از مباحثی است که همواره در کنکور مورد سؤال بوده و هست. در این میان، اختیار بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه با توجه به کاربرد و بسامد بالایی که در ابیات دارد، مهم است.

درس نامه ●● یکی از اختیارات زبانی، بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «ه» است. بسامد این مورد از دیگر مصوت‌های کوتاه بیشتر است، حتی شاید بتوان گفت در بین بقیهٔ اختیارات شاعری هم جزء پرکاربردترین‌هاست. پس آن را خوب به خاطر بسپارید.

کسره اضافه که میان مضاف و مضاف‌الیه می‌آید و کسره‌ای که بین صفت و موصوف می‌آید می‌تواند بلند در نظر گرفته شود؛ هم‌چنین کسره پایان واژه هم می‌تواند بلند در نظر گرفته شود، مانند کسره در پایان واژه «خانه = خان» (غیر از این موارد هیچ کسره دیگری تغییر نمی‌کند).

بعد از کسره، ضمهٔ عطف کاربرد بیشتری دارد، اما فتحه بسیار کم اتفاق می‌افتد که بلند در نظر گرفته شود.

پاسخ تشریحی همهٔ ابیات از یک غزل انتخاب شده‌اند که وزن آن «مفعولُ فاعلاتٌ مفاعیلُ فاعلن» است. حالا باید بررسی کنیم که در کدام ابیات مصوت کوتاه باید بلند تلفظ شود تا به این وزن برسد.

- ۱ مصوّت کوتاه «ی» در واژه‌های «یاد» و «رفیق» باید بلند تلفظ شوند.
- ۲ مصوّت کوتاه «و» در واژه «دل» طبق قاعده باید بلند در نظر گرفته شود تا با هجای نهم مصراع دوم برابر شود.
- ۳ در این گزینه اختیار بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه دیده نمی‌شود.
- ۴ کسرۀ اضافه (مصوت کوتاه ی) در ترکیب «نسیم سحر» باید بلند تلفظ شود.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۵۴

وزن کدام مصرع مقابل آن غلط است؟

- (۱) جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب: مفاعِلن فعلاتن مفاعِلن فعِلن
- (۲) بادت به دست باشد اگر دل نهی به هیچ: مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن
- (۳) چندان که زدم لاف کرامات و مقامات: مستفعل مستفعل مستفعل مستف
- (۴) شمع خرد بر فروز در دل و بشتاب: مفتعلن مفاعِلن مفتعلن مفاعِلن

پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲)

مشاوره این ساخت از تست‌های وزن شعر در کنکور هم نمونه دارد و با روش سماعی به راحتی قابل حل است. به شرطی که قبلاً روش سماعی را کار کرده و خوب به آن مسلط باشید.

پاسخ تشریحی وزن بیت (۴) «مفتعلن فاعلات مفتعلن فع» است: شَمْعِ خَرْدِ (مفتعلن)، بَرِ فُروِزِ (فاعلات) دَرِ دُلِ بِشِ (مفتعلن) تابِ (فع)

دام تستی راه دیگری که مانند روش سماعی شما را سریع‌تر به وزن شعر می‌رساند، این است که هم‌زمان با بریده‌بریده خواندن مصراع یا بیت (تقطیع هجایی موقع خوانش) علامت‌های هجایی آن را روی برگه‌ای بنویسید، سپس با توجه به آن علامت‌ها، وزن واژه‌های مناسب را انتخاب کنید. البته این روش هم به مانند روش سماعی نیاز به تمرین و ممارست زیاد دارد. برای نمونه وقتی می‌خوانید «شمع خرد» بلافاصله این علامت را در برگه‌ای بنویسید: «— UU —»

تست و پاسخ ۵۵

در کدام گزینه هر دو نوع اختیار «کوتاه تلفظ کردن هجای بلند» و «بلند تلفظ کردن هجای کوتاه» رخ داده است؟

- (۱) موی سرش به نقره برابر گذاشتم
- (۲) شکر آن خدای را که سوی علم و دین خود
- (۳) دانم که نیست جز که به سوی تو ای خدا
- (۴) ز تو رگم به رگ و مو به موی در سخن است

پاسخ: گزینه ۲

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی در مصراع اول این گزینه، «سوی» به صورت «سُی» تلفظ می‌شود؛ هم‌چنین کسره اضافه در این واژه، بلند در نظر گرفته می‌شود.

کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند ← سوی
بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه ← سُی

یادآوری بهتر است بدانید که هر اختیار شاعری جایگاه خاص خود را دارد، مثلاً «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» بیشتر در کسره اضافه یا کسره‌ای که مابین صفت و موصوف می‌آید، رخ می‌دهد و گاهی هم در ضمه عطف؛ پس برای بررسی این اختیار باید به دنبال همین کسره‌ها و ضمه عطف در بیت باشید و ببینید آیا با هجای مقابلش در مصراع روبه‌رو هم‌خوانی دارد یا خیر. درباره «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» هم به همین صورت، باید بدانید این مورد بیشتر درباره مصوت بلند «و» اتفاق می‌افتد؛ آن هم وقتی، واژه به «ی» ختم شده باشد؛ پس در بیت مورد نظر دنبال این نوع مصوت بلند باشید و آن را با هجای مقابلش مقایسه کنید.

خود حل کنی بهتره اگر به خوانش ابیات توجه کنید، در واژه‌ای که مصوت بلند تبدیل به مصوت کوتاه می‌شود، مجبورید آن را به همان صورت کوتاه تلفظ کنید، یعنی: سوی ← سُی.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۵۶

کدام بیت را می‌توان به دو صورت همسان و ناهمسان دسته‌بندی هجایی کرد؟

(۱) هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی	کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را
(۲) یاری کن ای نفس که در این گوشه قفس	بانگی برآورم ز دل خسته یک نفس
(۳) صد ره به رخ تو در گشودم من	بر تو دل خویش را نمودم من
(۴) ترسم که تو از مهر من آزاد کنی دل	وز مهر تو هرگز نشود جان من آزاد

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی: وزن بیت (۴) «مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن یا مستفعّل مستفعّل مستفعّل مُستَفّ» است که به دو صورت همسان و ناهمسان می‌توان آن را دسته‌بندی هجایی کرد.

بررسی وزن سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن (= مستفعّل فعولن مستفعّل فعولن)
- (۲) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن (= مستفعّل مفاعل مستفعّل فعل) که در هر دو صورت ناهمسان است.
- (۳) مفعول مفاعیل مفاعیلن (= مستفعّل فاعلات مستفعّل) که در هر دو حالت وزنی ناهمسان دارد.

توجه (۱) در هر دو حالت، همسان دولختی است.

تست و پاسخ ۵۷

تعداد اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» در کدام بیت متفاوت است؟

(۱) در غم فردا سرآمد شادی امروز ما	یاد شنبه، تلخ بر طفلان کند آدینه را
(۲) نسبت یکرنگی طوطی است باغ دلگشا	نیست از زنگار در خاطر غبار آینه را
(۳) هست یک نسبت به نیک و بد دل بی‌کینه را	نیست صدر و آستانی خانه آینه را
(۴) زنگ از آینه تاریک صیقل می‌برد	مگذران بی‌باد روشن شب آدینه را

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره: این تست از تست‌های شمارشی است که مورد خواسته‌شده را بهتر است در هر گزینه علامت بزنی و در آخر بشمارید و مقایسه کنید.

پاسخ تشریحی: بررسی اختیار شاعری تغییر مصوت کوتاه در گزینه‌ها:

- (۱) مصوت کوتاه در ترکیب‌های «غم فردا»، «شادی امروز» و همچنین هجای پایانی «شنبه» بلند تلفظ می‌شوند. ← ۳ مورد
- (۲) مصوت کوتاه (کسره اضافه) در «نسبت یکرنگی» و «یکرنگی طوطی» و کسره موصوف و صفت در «باغ دلگشا» بلند تلفظ می‌شوند. ← ۳ مورد
- (۳) مصوت کوتاه (ضمه عطف) در «نیک و بد» و «صدر و آستان» و کسره اضافه در «دل بی‌کینه» «خانه آینه» بلند تلفظ می‌شوند. ← ۴ مورد
- (۴) مصوت کوتاه (کسره میان موصوف و صفت) در «آینه تاریک» و «باد روشن» و کسره اضافه در «شب آدینه» بلند تلفظ می‌شوند. ← ۳ مورد

راه حل تستی: با توجه به این که صورت سؤال، بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه را می‌خواهد، اول باید برویم سراغ کسره اضافه و ضمه عطف در گزینه‌ها و هر کدام را بررسی کنیم که آیا با هجای مقابلش متناسب است یا خیر. اگر متناسب نبود به این معناست که اختیار شاعری در آن روی داده است حالا باید اختیارهای موجود در هر بیت را علامت بزنی و بشماریم تا به پاسخ خواسته‌شده برسیم.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۵۸

در کدام بیت بیشترین تعداد «حذف همزه» صورت گرفته است؟

- (۱) هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق
(۲) نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود
(۳) ای فروغ ماه حُسن از روی رخشان شما
(۴) آشنایی نه غریب است که دلسوز من است
- ثابت است بر جریده عالم دوام ما
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت
آب روی خوبی از چاه زرخدان شما
چون من از خویش برفتم دل بیگانه بسوخت

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی: در این گزینه سه بار حذف همزه صورت گرفته است:

(۱) غریب است ← غ ری بست (۲) من است ← م نَست (۳) من از ← م نَز

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نمیرد آن ← ن می رَ دان (۲) ثابت است ← ثب نَست

(۲) در این گزینه همزه «الفت» و «این» نمی‌تواند حذف شود و همزه «انداخت» حذف شود یا نشود در وزن تأثیری ندارد؛ هرچند موقع خوانش

ممکن است به تلفظ نیاید زمانِ انداخت = زَما نَداخت

(۳) (۱) حُسن از ← حُس نَز (۲) خوبی از ← خوب یَز

نکته

همزه‌ای که واج قبلی آن مصوت باشد، هرگز نمی‌تواند حذف شود؛ مانند همزه در «الفت» و «این» در (۲).

تست و پاسخ ۵۹

کدام دو مصراع، دارای وزن ناهمسان و مشابه با یکدیگرند؟

(الف) که از وجود تو مویی به عالمی نفروشم

(ج) ساقی! بیا که یار ز رخ پرده برگرفت

(ه) سخن شناس نه‌ای جان من! خطا این جاست

(ب) تو را سری است که با ما فرو نمی‌آید

(د) تو هیچ عهد نبستی که عاقبت نشکستی

(۴) ب - ه

(۳) د - ه

(۲) الف - ج

(۱) ب - ج

یعنی کدام دو بیت
وزنشان مشابه یکدیگر
است و ضمناً از وزن‌های
ناهمسان هستند؟

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی: وزن (ب و ه): مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فعّلن ← ناهمسان و مشابه

وزن (الف و د): مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

وزن (ج): مفعول فاعلات مفاعیل فاعّلن

وزن هر مصراع:

(الف) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

(ج) مفعول فاعلات مفاعیل فاعّلن

(ه) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فعّلن

(ب) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فعّلن

(د) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

با توجه به وزن هر مصراع، می‌بینیم که «الف» و «د» وزن همسان دولختی دارند؛ یعنی ناهمسان نیستند. (رد (۲) و (۳))

مصراع «ج» نیز با این که وزن ناهمسان دارد، اما با هیچ یک از مصراع‌ها مشابه (یکسان) نیست. (رد (۱))

مصراع‌های «ب» و «ه» (مصراع‌های ذکر شده در (۴)) هم ناهمسان‌اند و هم وزنی یکسان با هم دارند و مشابه هستند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

راه حل تستی در این تست بهتر است ابتدا وزن هر مصراع را به روش سماعی بیابیم و مقابل آن بنویسیم؛ سپس ببینیم کدام مصراع‌ها «ناهمسان» نیستند؛ با آن‌ها رد گزینه کنیم. در آخر، گزینه‌هایی را که مصراع‌های آن‌ها وزن ناهمسان دارند، اما با هم مشابه نیستند، حذف کنیم.

تست و پاسخ ۶۰

در کدام گزینه فقط یک بار از اختیارات زبانی استفاده شده است؟

۱) گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر این غریب	گفت در دنبال دل، ره گم کند مسکین غریب
۲) گفتمش مگذر زمانی، گفت معذورم بدار	خانه پروردی چه تاب آرد غم چندین غریب
۳) گفتم ای شام غریبان طره شبرنگ تو	در سحرگاهان حذر کن، چون بنالد این غریب
۴) گفت حافظ آشنایان در مقام حیرتند	دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره وقتی اختیارات «زبانی» از شما خواسته شده، در هر گزینه این موارد را باید بررسی کنید:

۱) همزه‌های موجود در بیت و این‌که حذف می‌شوند یا نه (۲) مصوت‌های کوتاه (کسره اضافه، کسره صفت و موصوف، کسره پایان واژه، ضمه عطف و گاهی هم فتحه) (۳) مصوت‌های بلند «و»، (اغلب وقتی که در پایان واژه است و بعد از آن «ی» می‌آید) و «ی» که با هجای مقابلشان برابر نیستند.

پاسخ تشریحی بررسی اختیارات زبانی در گزینه‌ها:

- ۱) در این گزینه فقط یک بار همزه حذف شده است. تغییر مصوت هم در آن دیده نمی‌شود: گفتم ای ← گف ت می
- ۲) حذف همزه: تاب آرد ← تا باز د / تغییر مصوت: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «ب» در «غم چندین»
- ۳) حذف همزه: گفتم ای ← گف ت می / تغییر مصوت: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «ب» در «شام غریبان» و «طره‌ی شبرنگ»
- ۴) حذف همزه: ندارد / تغییر مصوت: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «ب» در «مقام حیرت» و بلند تلفظ کردن ضمه عطف در «خسته و مسکین» (خس ت و مس کین)

تست و پاسخ ۶۱

هر سه بیت کدام گزینه، مفهومی مشترک دارند؟

الف) با اهل نظر چرخ فلک بر سر کین است	امروز چنین نیست که تا بود چنین بود
ب) قدح به شرط ادب گیر ز آن که ترکیبش	ز کاسه سر جمشید و بهمن است و قباد
ج) دانه در زیر زمین ایمن ز تیغ برق نیست	در خطرگاهی که من چون خوشه گردن می‌کشم
د) سر به خاک آورد امروز آن که افسر داشت دی	تن به دوزخ بُرد امسال آن که گردن بود پار
ه) از اسب پیاده شو، بر نطح زمین نه رخ	زیر پی پیلش بین شهمات شده نَعمان

۱) الف - ه - ج	۲) د - ه - ب
۳) ب - الف - ج	۴) د - ج - ه

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی

مفهوم مشترک ابیات «ب»، «د»، «ه»: نابودی قدرتمندان و فروپاشی قدرت‌های دنیایی
مفهوم بیت «الف»: دشمنی روزگار با خردمندان و فرهیختگان
مفهوم بیت «ج»: همه در معرض خطر و نابودی هستیم.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۶۲

مفاهیم «فراق و جدایی از معشوق، تسلیم اراده معشوق بودن، بریدن از عشق، خاموشی در عشق و وفاداری عاشقانه» به ترتیب در کدام ابیات آمده است؟

- الف) گفتم که سوخت جانم از آتش نهانم
ب) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
ج) از گوشه بامت سر پرواز ندارم
د) اگر مراد تو ای دوست بی مرادی ماست
ه) حکایت شب هجران که باز داند گفت؟
- گفت آن که سوخت او را کی ناله یافغان است؟
ز بامی که برخاست مشکل نشیند
ای کاش که مرغ دلم از بال و پر افتد
مراد خویش دگر باره من نخواهم خواست
مگر کسی که چو سعدی ستاره بشمارد

- (۱) ه - د - ب - الف - ج
(۲) ه - د - ج - الف - ب
(۳) الف - ه - ب - د - ج
(۴) ه - الف - ج - د - ب

(علوم و فنون ادبی جامع)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی: به روش ردّ گزینه پیش می‌رویم:

برای مفهوم «فراق و جدایی از معشوق» ابیات «ه» و «الف» پیشنهاد شده‌اند. بیت «ه» این مفهوم را دارد: حکایت شب هجران (= دوری)، اما در بیت «الف» این مفهوم دیده نمی‌شود. (رد ۳) آخرین مفهوم پیشنهاد شده را هم بررسی می‌کنیم؛ یعنی «وفاداری عاشقانه». برای این مفهوم ابیات «ب» و «ج» پیشنهاد شده است. در بیت «ب» این مفهوم وجود ندارد (رد ۲ و ۴)، اما بیت «ج» نشان‌دهنده وفاداری عاشق به معشوق است: از گوشه بامت قصد رفتن ندارم.

بررسی مفهوم سایر ابیات:

الف) عاشق خاموش است و گله و شکایت نمی‌کند. (خاموشی در عشق)

ب) بریدن از عشق (در این بیت شاعر معشوق را تهدید به ترک عشق می‌کند).

د) تسلیم اراده معشوق شدن (مراد تو هر چه باشد قبول می‌کنم، حتی اگر شکست و بی‌مرادی من باشد).

تست و پاسخ ۶۳

مفهوم کدام بیت با بیت زیر یکسان است؟

«تا ز باغ خاطرت گل‌های شادی بشکفد هر چه در دل تخم کین داری، به زیر خاک کن»

- ۱) تندخویی با خلاق مهر را کین کردن است
۲) زندگانی با فشار قبر کردن مشکل است
۳) به درد و صاف می از جام می‌توان پی برد
۴) گر هیچ سخن گویم با تو ز شکر خوش‌تر
- آفرین را در دهان خلق نفرین کردن است
پاک کن از صفحه خاطر غبار کینه را
ز روی خوب تو آثار مهر و کین پیداست
صد کینه به دل گیری صد اشک فروباری

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره کینه را خاک کردن همان کینه را پاک کردن است.

پاسخ تشریحی: بیت صورت سوال، شرط شادی و سرافرازی را زدودن کینه از دل عنوان کرده است. همین مفهوم در بیت ۲ نیز مطرح شده و شاعر مخاطب را به پاک کردن کینه و نفرت از خاطر دعوت کرده است.

بررسی مفهوم سایر گزینه‌ها:

۱) تندخویی با مردم، عشق را به کینه و نفرت تبدیل می‌کند.

۳) نمایان بودن کینه و مهربانی در صورت یار (ظاهر نمایانگر باطن است).

۴) خشم معشوق نسبت به عاشق

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم و فنون ادبی

تست و پاسخ ۶۴

کدام بیت با «بگشود گره ز زلف زرتار / محبوبه نیلگون عماري» تقابل مفهومی دارد؟

(۱) سیمرغ گردون آشیان، در تاخت از زاولستان	گفتی که زال است آن زمان پَرش به اخگر سوخته
(۲) خسرو آتش رخ مشرق‌فروز نیمروز	همچو بیژن سر برآورد از چِه افراسیاب
(۳) روز از کمین خود چو سکندر کشد کمان	بر خیل شب، هزیمت دارا برافکند
(۴) هزیمت کرد از سلطان مغرب، خسرو مشرق	ز گردون، رستم زَرین‌قبا شد در چِه بیژن

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره در تست‌هایی که مفهوم مقابل یک بیت مورد نظر است، ابتدا مفهوم بیت صورت سؤال را بیابید و سپس مفهوم عکس آن را بنویسید. حالا ببینید که کدام بیت این مفهوم عکس (مقابل) را بیان می‌کند.

پاسخ تشریحی بیت صورت سؤال به «طلوع خورشید» اشاره دارد. (۱)، (۲) و (۳) نیز با بیان‌های مختلف به طلوع خورشید پرداخته‌اند، اما مفهوم (۴) برخلاف بیت صورت سؤال به «غروب خورشید» اشاره دارد: خسرو مشرق (= استعاره از خورشید) از سلطان مغرب شکست خورد و رستم زَرین‌قبا (استعاره از خورشید) در چاه بیژن (استعاره از مغرب) فرو رفت.

تست و پاسخ ۶۵

کدام گزینه با آیه «فاینما تولوا فثم وجه الله» تناسب مفهومی دارد؟

(۱) گوشه گیر از عالم پرشور اگر خواهی حضور	کز پریشان‌خاطری نتوان در او کردن نماز
(۲) جمال چهره جانان اگر خواهی که بینی تو	دو چشم سرت نابینا و چشم عقل بینا کن
(۳) این جهان آینه و هستی ما نقش و نگار	نقش در آینه آخر چه قدر خواهد ماند؟
(۴) عراقی در رخ خوبان جمال یار خود می‌بین	نظر چون می‌کنی باری به روی یار اولی‌تر

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره یکی از تیپ‌های تست قرابت در کنکور همین مورد آیه و عبارت‌های قرآنی یا احادیث است که در صورت سؤال می‌آید و مفهوم آن در نظر است. از این موارد که در کتاب درسی آمده غافل نباشید.

پاسخ تشریحی در (۴) همانند آیه ذکر شده در سؤال (هر کجا روی آرید آن‌جا خداست) سخن از جلوه‌گر بودن خدا (یار) در همه‌جا است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- (۱) برای رسیدن به خدا باید از جهان گوشه‌گیری کرد.
- (۲) فقط با چشم دل می‌توان جمال یار را دید.
- (۳) ناپایداری عمر انسان و اثر او.

یعنی کدام بیت به «هر جا رو کنید آن‌جا خداست» اشاره دارد؟

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

جامعه‌شناسی: جامعه‌شناسی (۳): صفحه‌های ۱ تا ۵۳

تست و پاسخ ۶۶

موارد کدام یک از گزینه‌های زیر، درباره «دانش علمی» صحیح است؟

- (۱) با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. - گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ماست. - جهان اجتماعی، یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی را تولید می‌کند.
- (۲) این دانش، نتیجه تلاش‌های علمی عالمان در حل مسائل و بحران‌های جامعه است. - کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. - اغلب از اهمیت آن غافلیم.
- (۳) با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد. - عمیق‌تر و دقیق‌تر از دانش عمومی می‌باشد. - افرادی که درباره مسائل جامعه شناخت علمی دارند، برای آن‌ها راه حل‌های صحیح پیدا می‌کنند.
- (۴) کسی که دانش علمی دارد، می‌تواند از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند. - درباره آن کم‌تر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم. - کسانی که دانش علمی دارند، مشکلات جامعه را بهتر می‌شناسند.

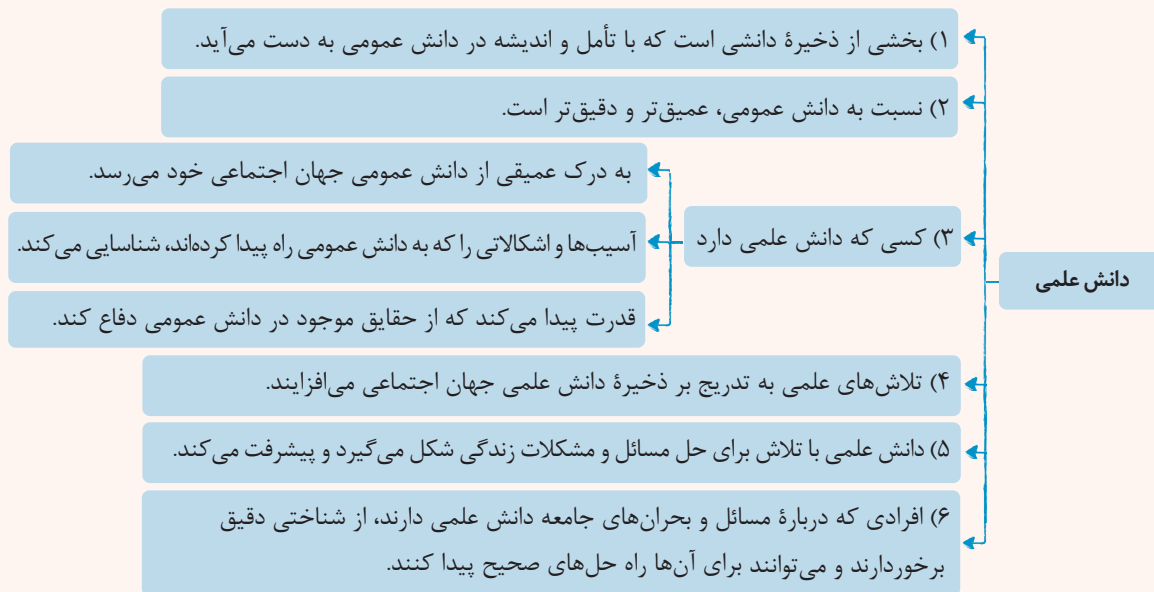
(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره دانش عمومی، دانشیه که جهان اجتماعی در اختیار ما قرار می‌دهد، اما دانش علمی، دانش تخصصیه که باید به صورت دانشگاهی و آکادمیک کسب کنیم؛ پس حواستون باشه که دانش علمی راهکارهای صحیح‌تر، بهتر و دقیق‌تری برای حل مشکلات جامعه ارائه می‌ده.

درس‌نامه

(همه ویژگی‌های دانش علمی رو به یاد می‌تونن توی این درس‌نامه بفونن و یاد بگیرن.)

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی و دانش لازم برای زندگی، به دانش عمومی اشاره دارد.

۲ ما اغلب از اهمیت دانش عمومی غافلیم.

۴ ما درباره دانش عمومی کم‌تر می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تکنیک دانش عمومی را جهانی که در آن زندگی می‌کنیم در اختیار ما قرار می‌دهد؛ بنابراین اغلب از اهمیت آن غافلیم (این طوری توی ذهنت کدگذاری کن که: چون فودمون برای به دست آوردن دانش عمومی تلاش نمی‌کنیم، پس از اهمیت اون غافلیم و کم تر بهش توجه می‌کنیم).
(رد ۲ و ۴)

تست و پاسخ ۶۷

درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی، به ترتیب موارد کدام گزینه «ارزش ناچیز دانش عمومی در مقابل دانش علمی»، «برتری دانش عمومی نسبت به دانش علمی» و «تناسب دانش عمومی و دانش علمی» را مورد تأکید قرار می‌دهد؟

- ۱) در برخی از نحله‌های آن، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرومی‌پاشد. - این ادعا را که دانش علمی، راه کشف واقعیت است، انکار می‌کند. - دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود.
- ۲) دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند. - دانش علمی از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید. - دانش عمومی، دانش غیرمؤثق و نامعتبر نیست.
- ۳) تفاوت دانش علمی و دانش عمومی در روش آن‌هاست. - برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند. - هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.
- ۴) دانش علمی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود. - در برخی نحله‌های آن، مرز دانش علمی و عمومی فرومی‌پاشد. - دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش علمی است.

(پامع‌شناسی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۳

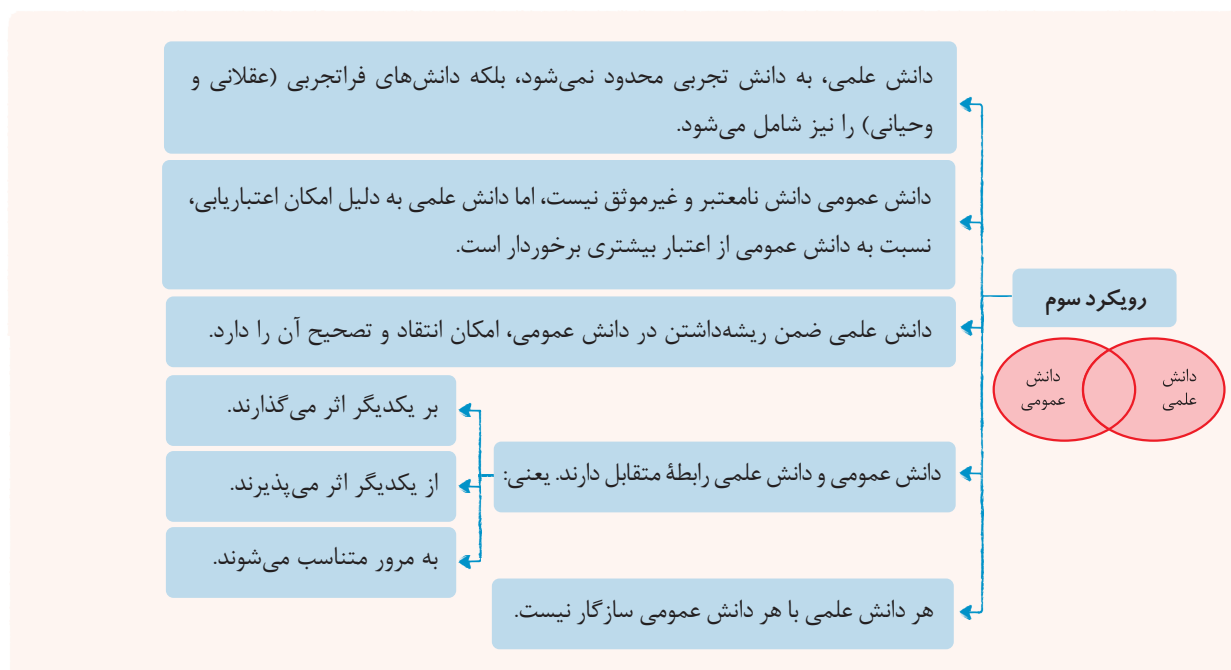
درس‌نامه ●● درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی، سه دیدگاه وجود دارد:

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

پاسخ تشریحی عبارات صورت سؤال و عبارات ۳، به ترتیب نشان‌دهنده «رویکرد اول»، «رویکرد دوم» و «رویکرد سوم» هستند؛ پس عبارات ۳، به ترتیب عبارات موجود در صورت سؤال را مورد تأکید قرار می‌دهند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) رویکرد دوم - رویکرد دوم - رویکرد سوم

۲) رویکرد دوم - رویکرد اول - رویکرد سوم

۴) رویکرد سوم - رویکرد دوم - رویکرد دوم

تکنیک به خاطر سپردن مطالب مربوط به رابطه دانش عمومی و علمی دشوار است. با نکته زیر، می‌توانیم اکثر سؤالات مربوط به این مباحث را پاسخ دهیم.

● رویکرد اول ← نشان‌دهنده برتری دانش علمی بر دانش عمومی است.

● رویکرد دوم ← نشان‌دهنده برتری دانش عمومی بر دانش علمی است.

● رویکرد سوم ← نشان‌دهنده تناسب و رابطه متقابل دانش عمومی و دانش علمی است.

تست و پاسخ ۶۸

انسان‌ها در مقابل مسائل و مشکلاتی که در زندگی اجتماعی با آن‌ها مواجه می‌شوند، چگونه عمل می‌کنند؟

۱) افرادی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل همه آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند.

۲) کسانی که از شناخت عمومی برخوردارند، آسیب‌ها و اشکالات وارد شده به دانش علمی را شناسایی و حل می‌کنند.

۳) تلاش‌های علمی عالمان به تدریج بر ذخیره دانش عمومی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش علمی را غنی‌تر می‌کند.

۴) انسان‌هایی که درباره مسائل زندگی اجتماعی شناخت علمی دارند، با استفاده از شناخت دقیق خود، برای آن‌ها راه حل‌های صحیح می‌یابند.

(پایه‌شناسی دوازدهم - درس ۱)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره تست‌های ساده مانند این تست، توی کنکورهای اخیر بسیار پرتکرار بودند. تست‌هایی که با به یاد داشتن یه نکته می‌تونیم

به جوابش برسیم. حیفه جواب ندیم. 😊

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

نکته افراد دارای دانش عمومی ← مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راه حل‌هایی ارائه می‌دهند.
افراد دارای دانش علمی ← شناخت دقیقی دارند و برای حل مشکلات راه حل‌های صحیح ارائه می‌دهند.

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) افرادی که دانش عمومی دارند، برای حل «برخی» از مشکلات راهکارهایی ارائه می‌دهند.
- ۲) کسانی که از شناخت علمی برخوردارند، آسیب‌ها و اشکالات وارد شده بر دانش عمومی را شناسایی و حل می‌کنند.
- ۳) تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

تست و پاسخ ۶۹

به ترتیب، هر یک از عبارات‌های زیر، به کدام قسمت جدول مربوط است؟

علوم	ویژگی‌ها و مصادیق
علوم طبیعی	«الف»
«ب»	از جمله علوم انسانی که در زمره علوم اجتماعی قرار نمی‌گیرد.
علوم اجتماعی	«پ»

- ۱) درباره فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند. - اخلاق - برخی آن را علم بررسی کنش اجتماعی و برخی علم بررسی ساختار اجتماعی می‌دانند.
- ۲) به پدیده‌های آگاهانه مانند حرکت و رشد انسان می‌پردازد. - تاریخ - مطالعه علمی اجتماعات انسانی، علوم اجتماعی را پدید می‌آورد.
- ۳) به شناسایی پدیده‌هایی می‌پردازد که مستقل از اراده و آگاهی انسان‌اند. - روان‌شناسی - خود، بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند.
- ۴) علم پزشکی با این‌که درباره انسان بحث می‌کند، جزء علوم طبیعی است. - مردم‌شناسی - ارتباطات، زبان‌شناسی و مدیریت، از علوم اجتماعی هستند.

پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲)

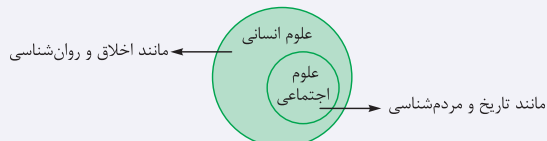
مشاوره موضوع اصلی درس ۲ جامعه‌شناسی دوازدهم، موضوع، روش و فواید علوم مختلفه. خیلی خوبه که بتونی عبارات مرتبط با هر یک از علوم رو توی ذهنت تفکیک کنی.

پاسخ تشریحی الف) علوم طبیعی از فعالیت‌های ارادی انسان بحث نمی‌کند؛ بنابراین به شناسایی پدیده‌هایی می‌پردازد که مستقل از اراده و آگاهی انسان‌اند. علم پزشکی از جمله علوم طبیعی محسوب می‌شود. (رد ۱)

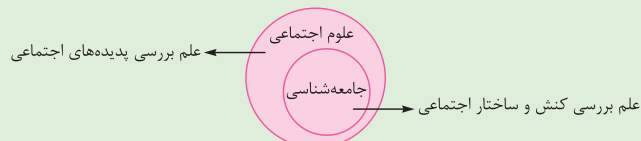
نکته حرکت و رشد انسان در زیست‌شناسی بحث می‌شود و از جمله پدیده‌های آگاهانه نیست. (رد ۲)

ب) برخی از علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی قرار نمی‌گیرد، مانند علم اخلاق و علم روان‌شناسی.

نکته رابطه علوم انسانی و علوم اجتماعی به شکل مقابل است:

پ) علوم اجتماعی، خود بخشی از علوم انسانی هستند.

دام تستی علم بررسی کنش اجتماعی یا ساختار اجتماعی، جامعه‌شناسی نام دارد که خود، بخشی از علوم اجتماعی است. (رد ۱)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۷۰

چه تعداد از عبارات زیر، بیانگر فواید علوم اجتماعی و انسانی است؟

«داوری درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری» «کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی» «شناخت پدیده‌های اجتماعی برای پیش‌بینی آثار آن‌ها» «ابزار بهره‌مندی و غلبه انسان بر محدودیت‌های طبیعی» «نقد و اصلاح ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی» و «فراهم آوردن زمینه فهم متقابل انسان‌ها از یکدیگر»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

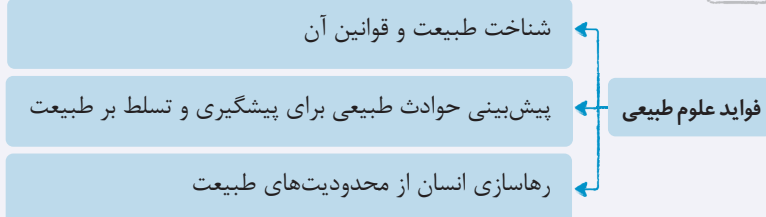
(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره موقع حل سؤالات شمارشی، به تک‌تک جزئیات توجه کنید. اگر درباره درستی یا نادرستی حتی یک عبارت شک دارید، پیشنهاد می‌کنم که ریسک نکنید و به سؤال جواب ندهید.

خودت حل کنی بهتره فواید «علوم طبیعی» رو یاد بگیر؛ هر چی غیر از اون‌ها اومد، می‌شه فواید علوم اجتماعی و انسانی. 😊

نکته

پاسخ تشریحی علوم طبیعی، ابزار بهره‌مندی و غلبه انسان بر محدودیت‌های طبیعی است. سایر عبارات از فواید علوم انسانی و اجتماعی است.

دام تستی

دقت داشته باشید که عبارات شبیه به هم در این درس، شما را به اشتباه نیندازد.

● شناخت طبیعت، پیش‌بینی طبیعت و غلبه بر طبیعت → از فواید علوم طبیعی است.

● آگاهی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های طبیعت و داوری درباره آن‌ها و نشان دادن شیوه صحیح استفاده از طبیعت → از فواید علوم انسانی و اجتماعی است.

تکنیک

کلیدواژه‌های «فهم، داوری، انتقاد، اصلاح، کشف، موضع‌گیری و ...» نشان‌دهنده فواید علوم انسانی و اجتماعی است.

تست و پاسخ ۷۱

به ترتیب، کدام گزینه در رابطه با فواید علوم اجتماعی نادرست و در رابطه با روند آگاهی انسان درست است؟

(۱) اندیشمندان علوم اجتماعی با کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. - پرسش و پاسخ

از دیگران، راهی برای فهم جهان هستی است که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی گشوده شده است.

(۲) علوم اجتماعی با افزایش همدلی و همراهی میان انسان‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. - انسان تا قبل از این که بتواند سخن بگوید، از راه تفکر و تعقل برای ارتباط با جهان و فهم آن استفاده می‌کرد.

(۳) شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و استفاده صحیح از طبیعت را می‌دهد. - انسان با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌هایش فراتر می‌رود و معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند.

(۴) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها را دارند. - انسان از طریق حواس خود به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱ و ۲)

پاسخ: گزینه ۳

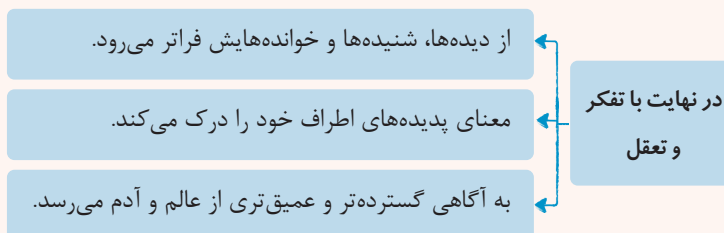
پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

مشاوره اول ببینید که قسمت اول کدوم گزینه دربارهٔ فواید علوم اجتماعی درسته. قسمت اول (۱) و (۴)، درست هستن؛ پس این گزینه‌ها حذف می‌شن؛ حالا می‌ریم برای انتخاب بین (۲) و (۳).

درس نامه ●● روند آگاهی انسان:

- (۱) آدمی، ابتدا از طریق حواس (لمس کردن، شنیدن، دیدن و ...) می‌فهمد.
- (۲) وقتی زبان می‌گشاید، راه جدیدی برای ارتباط با جهان و فهم آن پیدا می‌کند و صرفاً به دریافت‌های حسی خود بسنده نمی‌کند.
- (۳) او از طریق زبان، از دانسته‌های دیگران نیز بهره می‌برد. پرسش و پاسخ از دیگران، راهی برای فهم جهان هستی به روی او می‌گشاید.
- (۴)

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

- (۱) درست - درست
- (۲) نادرست (علوم اجتماعی با داوری دربارهٔ پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند). - نادرست (انسان تا قبل از این که بتواند سخن بگوید، از راه حس برای ارتباط با جهان و فهم آن استفاده می‌کرد).
- (۳) نادرست (شناخت طبیعت و قوانین آن، از فواید علوم طبیعی است). - درست
- (۴) درست - نادرست (انسان از طریق تفکر و تعقل، به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد).

تست و پاسخ ۷۲

به ترتیب، هر یک از عبارات زیر با موارد کدام گزینه مرتبط است؟

«رشد جمعیت و برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر»، «مطالعهٔ تغییرات یک پدیدهٔ اجتماعی به کمک تغییرات پدیدهٔ دیگر» و «نام‌گذاری رشتهٔ جامعه‌شناسی به فیزیک اجتماعی»

- (۱) تلاش در جهت حفظ نظام اجتماعی در بلندمدت - تغییرات پدیده‌های اجتماعی قابل مشاهده و مطالعه با روش کمی و آماری - به رسمیت شناختن تبیین‌های علمی غیر تجربی
- (۲) تغییر یک ساختار اجتماعی در محیط پیرامون خود - در ارتباط با هم قرار گرفتن پدیده‌های مستقل - محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی
- (۳) تلاش نظام اجتماعی برای تأمین نیازهای خود - همراهی تغییر در یک پدیدهٔ اجتماعی با تغییر در پدیدهٔ دیگر - تلاش جامعه‌شناسی در نزدیکی به علوم طبیعی
- (۴) پویایی ساختار اجتماعی و تأثیرگذاری بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر - ایجاد روابط جدید میان پدیده‌های مرتبط با هم - تحقق پوزیتیویسم به معنای وحدت روش علوم

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره انجام اقداماتی برای تغییر در خود و محیط، از فعالیت‌های نظام اجتماعی است، نه ساختار اجتماعی.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

نکته دو مفهوم شبیه به هم در درس ۳ جامعه‌شناسی دوازدهم وجود دارد که بهتر است آن‌ها را کنار یکدیگر یاد بگیرید:

۱) **هم‌تغییر**: همراهی تغییر در یک پدیده، با تغییر در پدیده‌ای دیگر.

۲)

در تبیین، پدیده‌هایی که قبلاً مستقل به نظر می‌رسیدند، در ارتباط با یکدیگر قرار می‌گیرند. (رد ۲)

تبیین: بیان چرایی یک پدیده یا نشان‌دادن علت ایجاد یا زوال آن

در تبیین، میان پدیده‌هایی که پیش‌تر در ارتباط با هم دیده می‌شده‌اند، روابط جدیدی طرح می‌شود. (رد ۴)

پاسخ تشریحی برداشت روزافزون از منابع تجدیدنپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند. رشد جمعیت

نیز از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند. نظام اجتماعی همانند یک موجود زنده تلاش می‌کند با تغییر در خود و محیط، نیازهای خود را تأمین کند و خود را در بلندمدت حفظ نماید. (رد ۲ و ۴)

گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی، با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را هم‌تغییر می‌گویند. یعنی می‌توان تغییرات یکی از آن‌ها را به کمک تغییرات دیگری توضیح داد. برخی از این هم‌تغییری‌ها قابل مشاهده‌اند و می‌توان آن‌ها را با روش‌های کمی و آماری مطالعه کرد. (رد ۲ و ۴) جامعه‌شناسی در آغاز شکل‌گیری خود سعی کرد به علوم طبیعی به‌ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل، آگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید. (رد ۱)

دام تستی قسمت اول و قسمت دوم ۱ و ۳ درست‌اند. باید توجه داشته باشید که در جامعه‌شناسی تبیینی، صرفاً تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شود؛ بنابراین قسمت سوم ۱ نادرست است.

تست و پاسخ ۷۳

در ارتباط با رویکرد تبیینی، به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را بر چه اساسی توضیح می‌دهد؟
- در چه صورتی ما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم؟
- این رویکرد، جامعه‌شناسی را در زمره کدام دانش‌ها قرار می‌دهد؟
- چرا این نوع از جامعه‌شناسی معتقد است که همه جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند؟

۱) جلب مشارکت افراد - تصور جامعه به عنوان واقعیتی بیرونی - علمی - پیچیده‌تر و توانا‌تر بودن برخی جوامع در مقابل برخی دیگر

۲) مناسبات بیرونی - یکسان‌دانستن طبیعت و جامعه - ابزاری - اعتقاد به وجود تفاوت‌های کمی میان جوامع

۳) تطمیع، تهدید و اجبار - اعتقاد به تفاوت کمی میان جوامع - اجتماعی - یکسان‌دانستن نظم طبیعت و جامعه

۴) نگاه از بیرون - تقلیل انسان به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی - تجربی - مغلوب‌ساختن انسان در مقابل جامعه

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره بخوانیم و بدانیم‌ها را جدی بگیرید.

پاسخ تشریحی جامعه‌شناسی تبیینی جامعه و نظم اجتماعی را براساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و مناسبات را مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار می‌داند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم، یعنی آن را واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود، در آن صورت قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. رویکرد تبیینی، جامعه‌شناسی را در زمره دانش‌های تجربی و ابزاری قرار می‌دهد. طرفداران رویکرد تبیینی گمان می‌کنند تفاوت میان جوامع، تفاوتی کمی است؛ بنابراین همه جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند.

نکته

رویکرد تبیینی، جامعه را صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده می‌داند. ← تفاوت جوامع را از نوع تفاوت‌های کمی محسوب می‌کند. ← معتقد است جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند.

یادآوری اعتقاد به مسیر یکسان جوامع به سوی پیشرفت، نشان‌دهنده دیدگاه طولی به سرگذشت و سرنوشت جوامع است که در درس ۵ جامعه‌شناسی دهم، به آن اشاره شده است.

تست و پاسخ ۷۴

هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشانگر کدام مفهوم است؟

• فهم معانی کنش‌های انسان‌ها

• نتیجه پذیرش قواعد با هم زندگی کردن

• نگاه از بیرون

• از ابزارهای گردآوری اطلاعات کمی

یعنی روش‌های پژوهشی که در جامعه‌شناسی تبیینی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

- (۱) فایده علوم انسانی و اجتماعی - نظم اجتماعی - روش جامعه‌شناسی تبیینی - پرسش‌نامه
- (۲) علوم تفهیمی و تفسیری - ساختار اجتماعی - راه توضیح نظم اجتماعی - آزمون
- (۳) کارکرد علوم اجتماعی - نظم - روش و رویکرد جامعه‌شناسی تفسیری - مطالعه موردی
- (۴) علوم انسانی و اجتماعی - نظام اجتماعی - تبیین تجربی - مشاهده مشارکتی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲ و ۳)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره آگاه موقع حل سؤال، به گیر و گریه افتادید، از وسط یا آخر، سؤال رو حل کنید. مثلاً توی این تست قسمت اول همه گزینه‌ها درست است؛ اما فقط قسمت دوم ۱ درست محسوب می‌شود؛ پس جواب همون ۱ هست، پس به تعداد انسان‌های روی زمین، راه هست برای حل سؤالات جامعه‌شناسی. 😊

پاسخ تشریحی یکی از فواید و کارکردهای علوم انسانی و اجتماعی، فهم معانی کنش‌های انسان‌هاست؛ بنابراین قسمت اول همه گزینه‌ها درست هستند.

نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی برقرار می‌شوند که ما انسان‌ها برای با هم زندگی کردن پذیرفته‌ایم. (رد ۲، ۳ و ۴)

روش جامعه‌شناسی تبیینی، حس و تجربه (نگاه از بیرون) است.

پرسش‌نامه با پاسخ‌های چندگزینه‌ای، از ابزارهای گردآوری اطلاعات در روش‌های کمی است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

نکته ابزارهای پژوهش در رویکردهای جامعه‌شناسی:

ابزارها	روش‌ها	رویکردها
پرسش‌نامه - آزمون - آزمایش	کمی و آماری	تبیینی
قوم‌نگاری - مطالعه موردی	کیفی	تفسیری

تست و پاسخ ۷۵

هر یک از موارد زیر، به ترتیب، نتیجه عبارات کدام گزینه است؟

- یکسان انگاشته شدن روش مطالعه علوم طبیعی و علوم اجتماعی در رویکرد تبیینی
- اهمیت بیشتر علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی
- بازماندن دانش علمی از رشد و رونق
- به رسمیت شناختن تبیین‌های تجربی

(۱) فراهم کردن امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت - داشتن ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی توسط علوم اجتماعی - قطع شدن ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی - وجود ساختار اجتماعی در جامعه

(۲) شناخت نظم به وسیله کنترل طبیعت - فراهم آوردن فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب توسط علوم اجتماعی - تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی - محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی

(۳) همانند دانستن پدیده‌های طبیعی و پدیده‌های اجتماعی - آگاهی دادن علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها - تعارض در ذخیره دانشی - محدودیت دانش به دانش‌های تجربی

(۴) شناخت نظم اجتماعی و قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه - فراهم ساختن زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف به وسیله علوم اجتماعی - استفاده از روش‌های عقلانی و وحیانی در دانش علمی - ارتباط میان پدیده‌های یک جهان اجتماعی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱، ۲ و ۳)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره در جملات کتاب درسی، علت و معلول (نتیجه)ها را مشخص کنید.

پاسخ تشریحی در رویکرد تبیینی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود (علت). بنابراین روش مطالعه آن‌ها نیز یکسان انگاشته می‌شود (نتیجه).

علوم اجتماعی، درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند (علت). از این رو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند (نتیجه).

هنگامی که تعارض بین دانش علمی و دانش عمومی جهان‌های اجتماعی ایجاد شود (علت)، ارتباط دوسویه دانش علمی و عمومی قطع می‌شود و دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند (نتیجه).

در اوایل قرن نوزدهم میلادی، با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی (علت)، صرفاً تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شدند (نتیجه).

تکنیک مطالب شبیه به هم را با طرح سؤال و پاسخ به خاطر بسپارید. برای مثال دو مطلب شبیه به هم در درس ۲ دوازدهم وجود دارد:

سؤال: چرا پیش‌بینی در علوم اجتماعی، پیچیده‌تر از پیش‌بینی در علوم طبیعی است؟
پاسخ: زیرا کنش‌های اجتماعی انسان‌ها، آگاهانه و ارادی هستند.

سؤال: چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟

پاسخ: زیرا علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری آگاهی می‌دهد و به علوم طبیعی کمک می‌کند که از طبیعت به شیوه درست استفاده کنند. (رد ۱، ۲ و ۴)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۷۶

به ترتیب هر یک از موارد زیر، با عبارات کدام گزینه مرتبط اند؟

- برقراری ساختارهای اجتماعی جالفتاده
- کسب توانایی‌هایی فراتر از نظم موجود جامعه در جنگ‌های نامنظم
- ناتوانی روش تجربی از تحلیل کنش انسانی

- (۱) نظم اجتماعی - انگیزه‌های اخلاقی - رفتار یکسان انسان‌ها در شرایط گوناگون
- (۲) کنش‌های اجتماعی - آرمان‌های معنوی و اخلاقی - آگاهانه عمل کردن انسان‌ها
- (۳) خشت بنای جامعه - آشنایی‌زدایی - معناداربودن کنش انسان
- (۴) کنش‌های اجتماعی افراد - فروپاشی نظام اجتماعی - رفتار متفاوت انسان در شرایط یکسان

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

درس نامه ●● شاید هنگام مطالعه درس ۴ جامعه‌شناسی دوازدهم، این سؤال برای شما پیش بیاید که دلیل توضیحات کتاب درسی درباره «جنگ‌های نامنظم» چیست و ارتباط این مفهوم با محتوای درس ۴ به چه ترتیب است؟

انسان‌ها صرفاً مجریان نظم نیستند، بلکه قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود، فراتر از نظم اجتماعی قدم بگذارند. جنگ‌های نامنظم نیز مثالی برای فراتر رفتن از نظم موجود است.

ارتباط مفهوم جنگ‌های نامنظم با محتوای کتاب درسی

مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است که قادرند در موقعیت بومی خود مقاومت کنند.

سربازان این جنگ‌ها، معمولاً نقشه‌های از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند، بلکه متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خود عمل می‌کنند.

توضیحات مربوط به جنگ‌های نامنظم

در جنگ‌های نامنظم افراد از نظم موجود پیروی نمی‌کنند، بلکه از آن فراتر می‌روند و با ارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند.

سربازان جنگ‌های نامنظم، به سبب انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنوی‌شان، توانی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند.

پاسخ تشریحی ساختارهای اجتماعی، هر چه قدر هم جالفتاده و با سابقه باشند، با کنش‌های افراد به وجود آمده و برقرارند.

نکته تمامی پدیده‌ها اجتماعی خرد و کلان (حتی ساختارهای اجتماعی جالفتاده و با سابقه) با کنش‌های اجتماعی پدید می‌آیند؛ بنابراین کنش اجتماعی، خشت بنای جامعه است. (درستی قسمت اول ۲، ۳ و ۴)

سربازان در جنگ‌های نامنظم، به سبب انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنوی‌شان، توانایی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند. انسان‌ها، برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است. هم‌چنین آن‌ها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی از خود نشان می‌دهند. بنابراین کنش انسان را نمی‌توان با روش تجربی تحلیل کرد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۷۷

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب، پیامد کدام مورد است؟

- انقلاب‌های اجتماعی و اختراعات بزرگ
- رعایت صرف نظم، بدون آگاهی از هدف برقراری آن
- نادیده گرفتن معنای کنش و درون انسان‌ها

- (۱) یکسان‌انگاری نظم اجتماعی و نظم طبیعی - تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی - تمرکز رویکرد تبیینی بر فهم معنای کنش
- (۲) فراتر رفتن از نظم موجود - تأکید بیش از اندازه بر آگاهی و معنا - تمرکز بر معنای کنش انسان‌ها
- (۳) اعتبار روش‌های تجربی و کمی - تأکید افراطی بر اراده و آگاهی - تمرکز رویکرد تبیینی بر پدیده‌های قابل مشاهده
- (۴) فراتر رفتن از نظم موجود - تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی - تمرکز رویکرد تبیینی بر پدیده‌های قابل مشاهده

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

نکته تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی، پیامدهایی دارد:

- ۱ اراده و خلاقیت را از انسان‌ها می‌گیرد.
- ۲ سبب می‌شود افراد بدون آن‌که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است، صرفاً آن را رعایت کنند.
- ۳ موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود.

پاسخ تشریحی انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ زمانی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود گامی فراتر می‌گذارد.

تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی، به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آن‌که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است، صرفاً آن را رعایت کنند.

رویکرد تبیینی بر آن‌چه قابل مشاهده است، تمرکز می‌کند و اغلب معنای کنش و آن‌چه درون انسان می‌گذرد را نادیده می‌گیرد.

تست و پاسخ ۷۸

کدام یک از انتقادات زیر به رویکرد تبیینی وارد نیست؟

- (۱) به سبب این‌که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار این ارزش‌ها دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.
- (۲) جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی و یکسان‌دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد و موجب رکود اراده‌ها و خلاقیت‌زدایی می‌شود.
- (۳) در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش بودن مهربانی و فداکاری و ضدارزش بودن کینه‌توزی و خودخواهی قابل مشاهده و فهم نیست؛ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است.
- (۴) جامعه‌شناسی تبیینی نمی‌تواند سبب رشد روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه شود و انسان‌ها در این دیدگاه نمی‌توانند از نظم موجود گامی فراتر بگذارند، زیرا بر کنش اجتماعی بیش از حد تأکید می‌شود.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی جامعه‌شناسی تبیینی نمی‌تواند سبب رشد روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه شود؛ زیرا بر ساختار اجتماعی و نظم اجتماعی بیش از حد تأکید می‌ورزد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

نکته رویکرد تبیینی، با نادیده گرفتن کنش اجتماعی و ویژگی‌های آن، پیامدهایی را به همراه می‌آورد:

- ۱) رکود اراده‌ها (خلاقیت‌زدایی، نادیده گرفتن ارادی بودن کنش، حذف اراده و خلاقیت از زندگی، قفس آهنین)
- ۲) سقوط ارزش‌ها (ارزش‌زدایی، نادیده گرفتن هدفداری کنش، اخلاق‌گریزی)
- ۳) افول معانی (معنازدایی، نادیده گرفتن آگاهی و معناداری کنش، ناتوانی در فهم معانی کنش‌ها، ناتوانی از همراهی همدلانه)

تست و پاسخ ۷۹

کدام یک از فرایندهای زیر به صورت نادرست ترسیم شده است؟

- ۱) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی ← پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف ← پدیدآمدن معانی ذهنی و فرهنگی متفاوت
- ۲) تنوع و تکثر معانی ← پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها ← ضرورت استفاده از روش‌های کیفی برای در نظر گرفتن تنوع‌ها و تفاوت‌ها
- ۳) خلاقیت و فعالیت کنشگران ← پدیدآمدن خرده‌فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف درون هر جهان اجتماعی ← پیدایش معانی گوناگون
- ۴) تردید در تعیین مرز علم و غیر علم توسط تجربه و تبیین تجربی ← غلبه تفسیر ← فراهم‌شدن امکان پیدایش رویکرد تفسیری و به حاشیه رفتن تبیین

(پایان‌شناسی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره به پیروسه‌ها و فرایندها در کتاب درسی دقت کافی داشته باشید.

پاسخ تشریحی خلاقیت و فعالیت کنشگران (۱)، موجب پیدایش معانی گوناگون (۲) و در نتیجه آن، پدیدآمدن خرده‌فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف، درون هر جهان اجتماعی (۳) می‌شود.

بررسی درستی سایر گزینه‌ها:
۱) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی (۱)، موجب پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلفی می‌شود (۲). جهان‌های اجتماعی مختلف، معانی ذهنی و فرهنگی متفاوتی پدید می‌آورند (۳).

۲) تنوع و تکثر معانی (۱)، موجب پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهم معانی آن‌ها می‌شود (۲)؛ بنابراین برای فهم کنش انسان‌ها باید به سراغ روش‌هایی رفت که این تنوع‌ها و تفاوت‌ها را در نظر می‌گیرد؛ لذا از روش‌های کیفی استفاده می‌شود (۳).

۴) در قرن بیستم، نتایج این باور که مرز علم و غیر علم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کنند، مورد تأیید قرار گرفت (۱) و زمینه رونق و غلبه تفسیر (۲) و رویکرد تفسیری (۳) فراهم شد.

تست و پاسخ ۸۰

به ترتیب، عبارات کدام گزینه بیانگر روش «قوم‌نگاری» و «مطالعه موردی» است؟

- ۱) محقق در آن خود را در شرایط فرهنگی یک قوم یا گروه قرار می‌دهد تا کنش‌هایشان را تجربه کند. - نوعی پژوهش کمی برای نشان دادن عمق پنهان پدیده‌های اجتماعی است.
- ۲) پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد، زندگی می‌کند. - در آن محقق به دنبال پرده‌برداری از معناهایی است که در کنش‌ها نهفته است.
- ۳) محقق در آن به دنبال نشان دادن عمق پنهان و منحصر به فرد بودن یک پدیده اجتماعی است. - نوعی پژوهش کیفی مبتنی بر مشاهده مشارکتی برای یافتن معانی کنش‌هاست.
- ۴) نوعی پژوهش کیفی براساس مشاهده مشارکتی است. - اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص را مطالعه کند، از این روش استفاده می‌کند.

(پایان‌شناسی دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

خودت حل کنی بهتره قوم‌نگاری و مطالعه موردی، از روش‌های پژوهش کیفی هستند.

درس نامه ●● مقایسه قوم‌نگاری و مطالعه موردی:

مطالعه موردی	قوم‌نگاری
● اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص (مثلاً یک فرد، نهاد اجتماعی یا فرهنگ) را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند. ● برای مثال در مطالعه موردی یک روستا، موقعیت اجتماعی، اوضاع جمعیتی، اقتصادی و ... و به طور کلی جزئیات زندگی مردم روستا بررسی می‌شود.	● در این روش، پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد، زندگی می‌کند تا کنش‌هایشان را تجربه کند و آن‌ها را بهتر بشناسد. ● براساس مشاهده مشارکتی است. ● محقق در آن به دنبال پرده برداشتن از معنایی است که در کنش‌ها نهفته‌اند.

پاسخ تشریحی بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) درست - نادرست (مطالعه موردی، نوعی پژوهش کیفی است).

۲) درست - نادرست (مربوط به قوم‌نگاری است).

۳) نادرست (مربوط به مطالعه موردی است) - نادرست (مربوط به قوم‌نگاری است).

تست و پاسخ ۸۱

علت پیدایش هر یک از موارد زیر، به ترتیب چیست؟

- «علاقه جامعه‌شناسان به برجسته کردن شباهت‌های جامعه و پدیده‌های طبیعی، اخلاق‌گریزی انسان‌ها، هویت‌زدایی از پدیده‌ها»
- ۱) یکسان دانستن طبیعت و جامعه - عدم امکان شناخت کنش‌های عاطفی با استفاده از روش‌های تجربی - مورد تردید قرار گرفتن مرز علم و غیر علم
  - ۲) پیشرفت فناوری و صنعت - سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در تولید معانی فرهنگی متفاوت - پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی
  - ۳) مشاهده پذیر بودن پدیده‌ها از راه حس و تجربه - معتبر دانستن روش‌های تجربی - تقابل رویکرد تبیینی و رویکرد تفسیری
  - ۴) موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی و هنری با رویکرد تبیینی - پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳، ۴ و ۵)

پاسخ: گزینه ۴

نکته

● **آشنایی‌زدایی:** نگاه کردن از دید یک فرد غریبه به امور آشنا و مأنوس برای پی بردن به نظم.

● **هویت‌زدایی:** نادیده گرفتن پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی برای رسیدن به پاسخ‌های ساده درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی.

پاسخ تشریحی موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی، باعث شد جامعه‌شناسان علاقه‌مند شوند تا شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی همچون ماشین و بدن انسان را برجسته کنند.

● به سبب این که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و ... دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.

● وجود نظریات متفاوت درباره پدیده‌های اجتماعی، نشانه پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها و دشواری فهم آن‌هاست؛ لذا برخی رویکردها از این پدیده‌ها هویت‌زدایی می‌کنند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۸۲

پاسخ هر کدام از پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

(الف) «انسان» و «جامعه» در دیدگاه تبیینی به ترتیب چگونه تعریف می‌شوند؟

(ب) برای فهم «تمایل جوانان به پیروی از مُد»، جامعه‌شناسی تبیینی و جامعه‌شناسی تفسیری به ترتیب چه راهکاری ارائه می‌دهند؟

(پ) کدام جامعه‌شناس، بنیان‌گذار نوع جدیدی از جامعه‌شناسی بود که کم‌تر از علوم طبیعی الگو می‌گرفت و چه تعریفی از جامعه‌شناسی ارائه می‌کرد؟

- (۱) صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی است. - صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است. / بررسی عوامل قابل مشاهده و تأثیرگذار در این تمایل - همراهی همدلانه برای فهم انگیزه آن‌ها / ماکس وبر - بررسی کنش‌های اجتماعی معنادار
- (۲) موجودی طبیعی با توانایی‌های کاملاً متفاوت است. - صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است. / نگاه کردن به پدیده مُد از دید آن‌ها - همراهی همدلانه برای فهم انگیزه آن‌ها / ماکس وبر - بررسی کنش‌های هدفدار
- (۳) موجودی طبیعی با توانایی‌های کاملاً متفاوت است. - جامعه‌ای متفاوت با جامعه حیوانات است. / نقد پدیده مُد به صورت علمی - بررسی عوامل قابل مشاهده و تأثیرگذار در این تمایل / آگوست کنت - بررسی کنش‌های معنادار
- (۴) صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی است. - جامعه‌ای متفاوت با جامعه حیوانات است. / تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی برای حذف این تمایل - تأیید آن‌ها در تمایل به مُد / آگوست کنت - بررسی کنش‌های اجتماعی هدفدار

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳، ۴ و ۵)

پاسخ: گزینه ۱

درس نامه ●● مقایسه جامعه‌شناسی تبیینی و تفسیری در یک نگاه:

ویژگی‌ها	بنیان‌گذار	رویکرد
موضوع	روش	هدف
پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی
کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها)	معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی
ماکس وبر	آگوست کنت	تبیینی
تفسیری	ماکس وبر	تفسیری

پاسخ تشریحی انسان در دیدگاه تبیینی، صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی است (در حالی که دارای تفاوت‌های

بسیاری است)؛ جامعه در دیدگاه تبیینی، صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است.

در مورد یک پدیده اجتماعی مانند مُد و بررسی علت تمایل نسل جوان به آن، جامعه‌شناسی تبیینی به عوامل قابل مشاهده و تأثیرگذار بر این تمایل مثل جنسیت، سطح درآمد و ... می‌پردازد. اما جامعه‌شناسی تفسیری سعی در فهم کنش جوانان در تمایل به این پدیده دارد و با روش همراهی همدلانه، به این پدیده از دید جوانان نگاه می‌کند.

جامعه‌شناسی تفسیری که کم‌تر از علوم طبیعی الگو می‌گرفت، توسط ماکس وبر بنیان‌گذاری شد. او جامعه‌شناسی را علم بررسی کنش‌های اجتماعی معنادار انسان‌ها می‌دانست.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۸۳

به ترتیب پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر، کدام است؟

• چگونه می‌توانیم به هدف کنش انسان‌ها پی ببریم؟

• کدام مورد از فواید نظم اجتماعی نیست؟

• دانشمندان علوم اجتماعی چگونه تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح می‌دهند؟

(۱) دسترسی به معنای فردی و اجتماعی نهفته در کنش - تعیین توقعات و انتظاراتمان از دیگران - شناخت پدیده‌های اجتماعی و پیش‌بینی آثار و پیامدهای آن‌ها

(۲) فهمیدن دلالت‌های کنش - توضیح چگونگی پیوند و ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی - اصلاح ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و انتقاد از آن‌ها

(۳) مراجعه به زمینه فرهنگی کنشگر - پیش‌بینی رفتار دیگران و فراهم‌شدن امکان همکاری با آن‌ها - دآوری درباره پدیده‌های اجتماعی و فراهم‌آوردن امکان نقد و اصلاح آن‌ها

(۴) راهیابی به ذهن کنشگر - ایجاد قواعد مورد پذیرش انسان‌ها در جهان اجتماعی - تلاش برای کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲، ۳ و ۵)

پاسخ: گزینه ۴

نکته

قصد و هدف کنشگر از انجام کنش ← برای فهم آن، باید به ذهن کنشگر راه یابیم.

چیزی که کنش بر آن دلالت می‌کند. ← برای فهم آن، باید به زمینه فرهنگی کنشگر مراجعه کنیم.

منظور از
معنای کنش

پاسخ تشریحی برای پی‌بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالت‌های کنش، باید به زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه کنیم.

نظم اجتماعی پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آن‌ها را امکان‌پذیر می‌نماید؛ باعث می‌شود شما بدانید که چه توقعات و انتظاراتی می‌توانید از دیگران داشته باشید و اتفاقات غیرمنتظره، شما را از همکاری با دیگران باز ندارد.

نکته نظم اجتماعی منجر به شکل‌گیری قواعد اجتماعی نمی‌شود؛ بلکه نظم اجتماعی در نتیجه قواعد اجتماعی شکل می‌گیرد.

دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان را کشف کنند. آن‌ها با کشف این قواعد می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند.

تست و پاسخ ۸۴

به ترتیب، درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

• موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است.

• جهان‌های اجتماعی مختلف براساس دانش عمومی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.

• موضوع جامعه‌شناسی تبیینی، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی می‌باشد.

• کنشگران فردی و جمعی، هم در معانی ذهنی و هم در معانی فرهنگی، فعال و خلاق‌اند.

• نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و اراده را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.

(۱) ص - غ - ص - ص - غ - غ (۲) ص - غ - غ - غ - ص (۳) ص - غ - غ - غ - ص (۴) غ - ص - غ - ص - ص - غ

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی بررسی عبارات نادرست:

عبارت دوم: جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.

عبارت سوم: پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی، هدف جامعه‌شناسی تبیینی است.

عبارت پنجم: نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

تست و پاسخ ۸۵

به ترتیب، «قفس آهنین ماکس وبر»، «اثر گردش خانوادگی از پاول کله» و «نظریات ویلهلم دیلتای»، با کدام مفاهیم زیر مرتبط هستند؟

- (۱) رکود اراده‌ها - توجه به تفسیر افراد از معانی کنش - تفاوت پدیده‌های طبیعی و اجتماعی
- (۲) اخلاق‌گریزی - افول معانی در فهم کنش انسان - علمی‌نبودن نقد و اصلاح کنش‌های اجتماعی
- (۳) تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی - سقوط ارزش‌ها - تفاوت انسان‌ها و موجودات طبیعی
- (۴) همراهی همدلانه - فجایع انسانی و محیط زیستی - استفاده از مشاهده مشارکتی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴ و ۵)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره سؤالات مربوط به نظریات و نظریه‌پردازان، پای ثابت سؤالات آزمون‌های آزمایشی و کنکور است.

پاسخ تشریحی قفس آهنین ماکس وبر به سلطه نظم اجتماعی و ساختار اجتماعی بر انسان اشاره دارد که افراد بدون آن که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است، صرفاً آن را رعایت می‌کنند. این مفهوم مربوط به رکود اراده‌ها و تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی می‌باشد.

آثار پاول کله مرتبط با افول معانی از پیامدهای نادیده‌گرفتن کنش توسط جامعه‌شناسی تبیینی و لزوم توجه به تفسیر افراد از معانی کنش‌ها می‌باشد. ویلهلم دیلتای مدعی بود که ① جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد. ② اما انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و ③ پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی تفاوت دارد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

عربی، زبان قرآن: عربی، زبان قرآن (۳): صفحه‌های ۱ تا ۳۶

• عَيْنُ الْأَصَحِّ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ. (۸۶ - ۹۳)

تست و پاسخ ۸۶

﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۖ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً﴾:

- (۱) ای نفس دارای اطمینان، به سوی پروردگار خویش مراجعت کن با رضایت و خشنودی!
- (۲) ای نفس مطمئنه، بازگرد به سوی خداوندت در حالی که راضی و خشنود هستی!
- (۳) ای نفس اطمینان‌یافته، بازآی به سوی پروردگار حال آن‌که تو راضی و خشنودی!
- (۴) ای نفس مطمئن، به سوی پروردگار خود بازگرد، در حالی که راضی و مورد رضایت هستی!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۲۷)

پاسخ: گزینه ۴

خودت حل کنی بهتره اگرچه فرق معنایی دو کلمه «راضیه» و «مرضیه» رو بدونی، سؤال رو به راحتی حل می‌کنی.

نکته «راضیه» به نفسی گفته می‌شود که خودش «خشنود» است و «مرضیه» مربوط به نفسی است که «مورد رضایت» دیگران قرار گرفته است. در این آیه شریفه «راضیه» و «مرضیه» هر دو حال برای «النفس المطمئنة» هستند: «در حالی که خشنودی و مورد رضایتی».

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- (۱) با رضایت و خشنودی («مرضیه» در ترجمه لحاظ نشده است).
- (۲) خداوندت (معادل دقیقی برای «ربک» نیست). - راضی و خشنود هستی (مثل ۱)
- (۳) پروردگار (ضمیر «ک» در «ربک» ترجمه نشده است). - تو راضی و خشنودی (باز هم مثل ۱)

تست و پاسخ ۸۷

«هذا امرؤ قد يفخر جهلاً بالنسب كأنه لا يعلم أن قدر كل امرئ ما يحسنه في الحياة!»:

- (۱) این انسان، نابخردانه به دودمان افتخار کرده است، گویی او نمی‌داند همانا ارزش هر انسان به چیزی است پس آن را در زندگی به نیکی انجام می‌دهد!
- (۲) این انسان گاهی نابخردانه به دودمان افتخار می‌کند، مانند کسی که نمی‌داند ارزش هر انسان به آن چیزی است که آن را در زندگی به خوبی انجامش می‌دهد!
- (۳) این انسانی است که گاهی به دودمان افتخار کرده است، گویی او نمی‌داند که ارزش هر انسان در زندگی آن چیزی است که به نیکی انجامش داده است!
- (۴) این انسانی است که گاهی نابخردانه به دودمان افتخار می‌کند، گویی او نمی‌داند که ارزش هر انسان چیزی است که آن را در زندگی به خوبی انجام می‌دهد!

(عربی دوازدهم - درس ۱ - صفحه ۲)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره ترجمه عبارت‌هایی که با «اسم اشاره» شروع می‌شوند، از سؤالات خیلی تکراری آزمون‌ها هستند؛ پس حتماً نکاتشون رو یاد بگیر.

خودت حل کنی بهتره اولاً وقتی اسم اشاره با یک «اسم بدون ال» بیاد، با هم تشکیل یک جمله می‌دن، پس باید به صورت یک جمله ترجمه بشن؛ ثانیاً «قد» در کنار فعل مضارع معنای خاصی می‌ده که حتماً اون رو می‌دونی.

درس نامه در ترجمه اسم اشاره باید به اسم بعد از آن هم توجه کنیم؛ به این صورت که:

(۱) «اسم اشاره + اسم ال دار» → به صورت یک گروه اسمی ترجمه می‌شوند، نه یک جمله.

مثال: «هذا التلميذ ...»: این دانش‌آموز ...

(۲) «اسم اشاره + اسم بدون ال» → به صورت یک جمله ترجمه می‌شوند.

مثال: «هذا تلميذ ...»: این دانش‌آموزی است ...

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۱) این انسان («هذا امرؤ») باید به صورت جمله ترجمه شود: این انسانی است (...). - افتخار کرده است (أولاً «یفخر» فعل مضارع است نه ماضی، ثانیاً «قد» در کنار مضارع، معنای «گاهی، شاید» می‌دهد). - همانا («أَنَّ» معنای «که» می‌دهد).
- ۲) این انسان (مثل ۱) - مانند («كأنَّ» در معنای «تشبیه» به کار نرفته است و معنای «گویا» برای آن مناسب‌تر است). - کسی که (ترجمه مناسبی برای ضمیر «ه» در «كأنَّه» نیست).
- ۳) افتخار کرده است (مثل ۱) - انجامش داده است («يُحسُنُ» فعل مضارع است نه ماضی).

تست و پاسخ ۸۸

«بعد أن اخترع نوبل الدِّيناميتَ، ازدادتِ الحُرُوب و إن كان غرضه مساعدة الإنسان في مجال الإعمار و البناء»: پس از این که نوبل دینامیت را اختراع کرد ...

- ۱) جنگ‌ها افزایش یافت، گرچه هدف او کمک به انسان در زمینه آبادانی و ساخت و ساز بود!
- ۲) جنگ‌ها شدت گرفت، هرچند هدفش یاری به انسان در راستای عمران و آبادانی بوده است!
- ۳) جنگ زیاد شد، اگرچه با قصد کمک به انسان در زمینه‌های مختلف عمرانی و سازندگی اختراع کرده بود!
- ۴) جنگ شدت گرفت، و اگر قصدی داشت، در زمینه یاری به انسان در آبادانی و ساختن بوده است!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۲۱)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره معنای «ازدادتِ الحروب» رو بلد باشی کلاً تمومه.

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) شدت گرفت («ازدادت» یعنی «زیاد شد»). - در راستای (ترجمه مناسبی برای «مجال» نیست).
- ۳) جنگ («الحروب» جمع است نه مفرد). - با قصد (أولاً «با» اضافی است، ثانیاً «غرضه» دارای ضمیر است). - زمینه‌های («مجال» مفرد است نه جمع). - مختلف (اضافی است). - عمرانی («الإعمار و البناء» مصدر هستند نه صفت). - اختراع کرده بود (این فعل در عبارت عربی وجود ندارد).
- ۴) جنگ (مثل ۳) - شدت گرفت (مثل ۲) - قصدی داشت («غَرَضُ» اسم است نه فعل) - زمینه (در جای مناسب خود ترجمه نشده است).

تست و پاسخ ۸۹

«ليت جائزة نوبل تُعطى لمن تكون لاختراعه العلمي تقنيّة خاصّة و يكون أهلاً لذلك!»:

- ۱) ای کاش جایزه نوبل به کسی داده شود که اختراع علمی‌اش فناوری خاصی داشته باشد و شایسته آن باشد!
- ۲) کاش جایزه نوبل به افرادی برسد که تکنولوژی خاصی در اختراع علمی‌شان دارند و شایسته آن نیز هستند!
- ۳) کاش جایزه نوبل به کسی داده می‌شد که نوآوری خاصی در اختراع علمی‌اش داشته و شایسته آن باشد!
- ۴) امید است که جایزه نوبل به کسی داده شود که تکنیک خاصی برای اختراع علمی خود داشته و شایسته آن هم باشد!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۲۲)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره تأثیر «ليت» و «لعل»، رو در ترجمه فعل‌ها خوب یاد بگیر.

خودت حل کنی بهتره «ليت ... تُعطى» چه طور معنی می‌شه؟ حواست به علامت‌های «تُعطى» باشه.

نکته «ليت ... + فعل مضارع» ← فعل مضارع را به صورت «مضارع التزامی» ترجمه می‌کنیم.

مثال: «ليت ... تُعطى»: کاش ... داده شود.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) افرادی، علمی‌شان، هستند. (با توجه به مفرد بودن فعل‌ها و ضمیرها در عبارت عربی، باید جمله را به صورت مفرد ترجمه کنیم). - برسد (ترجمه برای «تُعْطَى» نیست). - نیز (اضافی است).
- ۳) داده می‌شد («تُعْطَى» باید به صورت مضارع التزامی ترجمه شود).
- ۴) امید است (ترجمه مناسبی برای «لَيْتَ» نیست). - هم (اضافی است).

تست و پاسخ ۹۰

«إِذَا طَلَبَ الْمَرْءُ أَنْ يَحْصَلَ عَلَى النَّجَاحِ فِي عَمَلٍ فَعَلِيهِ أَنْ يَقُومَ بِهِ وَحِيداً وَ لَا يَتَوَكَّلَ عَلَى النَّاسِ!»:

- ۱) هرگاه انسان خواست که در کارش به موفقیت دست یابد، پس باید به تنهایی به آن برخیزد و تکیه‌اش به مردم نباشد!
- ۲) اگر انسان می‌خواهد در کار به موفقیتی برسد، پس به تنهایی به آن اقدام می‌کند تا تکیه به مردم نکند!
- ۳) چنان‌چه انسان بخواهد که در کاری به موفقیت دست یابد، پس باید به تنهایی به آن پردازد و به مردم تکیه نکند!
- ۴) هرگاه انسان موفقیت در کاری را خواسته است، باید به تنهایی برخاسته و به مردم هم تکیه نکند!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۳۵)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره ترجمه جملات شرطیه نکته‌های مهمی دارد که باید اون‌ها را خوب بدونی چون عدم تسلط به این نوع جملات می‌تونه برات در دسر بشه.

خودت حل کنی بهتره سعی کن گزینه‌ها را خیلی دقیق با هم مقایسه کنی و تفاوت‌ها را ببینی. راستی معنای «قام» وقتی با حرف «پ» بیاد، چه تغییری می‌کنه؟

نکته فعل «قام» وقتی با «پ» بیاید، معنی‌اش عوض می‌شود: «اقدام کرد، پرداخت به ...».

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۱) کارش («عمل» با ضمیر نیامده). - برخیزد (طبق نکته بالا «أَنْ يَقُومَ بِ» یعنی «اقدام کند»). - تکیه‌اش ... («لا يتوكل» فعل مضارع است و نباید آن را به صورت اسنادی ترجمه کنیم).
- ۲) کار («عمل» نکره است). - موفقیتی («النَّجَاح» معرفه است). - اقدام می‌کند (حرف «عَلَى» که در این جا معنای «باید، لازم است ...» می‌دهد، ترجمه نشده است). - تا (باید حرف «وَ» بیاوریم).
- ۴) خواسته است (فعل «أَنْ يَحْصَلَ» ترجمه نشده است). - برخاسته (مثل ۱) ← «برخیزد» - هم (اضافی است).

تست و پاسخ ۹۱

عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) لا عملَ يَتَمَّ إِلَّا بِالْمُحَاوَلَةِ: هیچ کاری جز با تلاش کامل نمی‌شود!
- ۲) خُذُوا كَلَامَ الْحَقِّ مِنْ أَهْلِ الْبَاطِلِ: سخن حق را از اهل باطل گرفتند!
- ۳) رَأَيْتُ مُزَارِعاً مُسْروراً يَشْتَغِلُ بِجَمْعِ الْمَحَاصِلِ: کشاورزی را دیدم که با خوشحالی مشغول به جمع‌آوری محصولات بود!
- ۴) لَيْتَكَ تَرَى عَظَمَةَ عَالَمِ أَنْطَوَى فِي وَجُودِكَ: کاش که تو جهان بزرگی را که در وجودت به هم پیچیده است، ببینی!

(عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره کلمه به کلمه جلو برو و معنای دقیق هر کدوم رو بررسی کن. راستی حواست به تفاوت حال با صفت باشه!

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) گرفتند («خُذُوا» فعل امر از «أَخَذَ» است که معنای «بگیرید» می‌دهد. دقت کنید که فعل ماضی «گرفتند» در عربی به صورت «أَخَذُوا» است).

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

- ۳) با خوشحالی («مزارعاً مسروراً») یک ترکیب وصفی است، چون هر دو، نکره هستند و «مسروراً» نمی تواند حال باشد: «کشاورز خوشحالی را»
 ۴) جهان بزرگی («عظمة عالم») ترکیب اضافی است و به صورت «بزرگی جهان» ترجمه می شود. «جهان بزرگی» در عربی به صورت «عالم عظیم» می آید.

تست و پاسخ ۹۲

«مواد آرایشی از روغنی ساخته می شود که درون کبد نهنگ وجود دارد!»:

- ۱) إِنَّ موادَّ التَّجْمِيلِ تُصْنَعُ مِنَ الزَّيْتِ الموجودِ فِي كَبِدِ الحوتِ!   ۲) تُصْنَعُ موادَّ التَّجْمِيلِ مِنْ زَيْتٍ يُوجَدُ فِي كَبِدِ الحوتِ!
 ۳) يَصْنَعُونَ موادَّ التَّجْمِيلِ مِنْ زَيْتٍ تَكُونُ فِي كَبِدِ الحوتِ!   ۴) موادَّ التَّجْمِيلِ كَانَتْ تُصْنَعُ مِنَ الزَّيْتِ الَّتِي موجودةٌ فِي كَبِدِ الحوتِ!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۳۰)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره با دو کلمه «ساخته می شود» و «روغنی» به راحتی می شه این تست رو حل کرد.

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای سایر گزینه ها:

- ۱) «الزَّيْتِ الموجود» («روغنی» نکره است).
 ۳) «يَصْنَعُونَ» («ساخته می شود» فعل مجهول است و چون برای جمع غیر انسان به کار می رود، مفرد مؤنث می آید: «تُصْنَعُ»). - «زیت»
 («روغن» مفرد است نه جمع.) - «تكون» (تعریب مناسبی برای «وجود دارد» نیست).
 ۴) «كَانَتْ تُصْنَعُ» («ساخته می شود» مضارع است و نیازی به «كانت» نیست.) - «الزَّيْتِ» (مانند ۳)

تست و پاسخ ۹۳

عَيْنُ غَيْرِ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ: «لَا كَنْزٌ أَغْنَى مِنَ الْقَنَاعَةِ»

- ۱) صبح امید در دل شب هاست بی شمار
 ۲) پنجه نفس به بازوی ریاضت بشکن
 ۳) فراغت بایدت جا در سر کوی قناعت کن
 ۴) قناعت توانگر کند مرد را
 قانع ز خوان فیض به یک استخوان مباش
 گوی مقصود به چوگان قناعت بربای
 سر کوی قناعت گیر تا باشی فراغت کن
 خبر کن حریص جهانگرد را

(عربی دوازدهم - درس ۱ - صفحه ۹)

پاسخ: گزینه ۱

خودت حل کنی بهتره اگر مفهوم گزینه های فارسی رو بلد باشی، مشخصه که یکیش با بقیه فرق می کنه.

پاسخ تشریحی

معنای عبارت: «هیچ گنجی بی نیازکننده تر از قناعت نیست.»

تمام بیت ها مفهوم «قناعت پیشه کردن» را مورد تأکید قرار داده اند به جز ۱.

اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ بِمَا يَنْبَغِي النَّصِّ:

بَعْدَ نَزُولِ الْقُرْآنِ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ أَصْبَحَتْ هَذِهِ اللُّغَةُ لُغَةً عَالَمِيَّةً حَيْثُ نَرَى أَنَّ الْإِيرَانِيِّينَ بَعْدَ أَنْ قَبِلُوا الْإِسْلَامَ حَافِلُوا كَثِيرًا لِتَدْوِينِ قَوَاعِدِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ وَالْقَوَاعِدُ كُنَتْ عَدِيدَةً حَوْلَهَا لِأَدْرَاكِهَا جَيِّدًا؛ كَمَا أَنَّ مَعَايِمَ مَهْمَةً أَلْقَتْ بِيَدِهِمْ لِهَذِهِ اللُّغَةِ؛ لِأَنَّهُمْ رَأَوْا أَنَّ هَذِهِ اللُّغَةَ لَيْسَتْ أَجْنَبِيَّةً لَهُمْ بَلْ هِيَ لُغَةُ اخْتَارَهَا اللَّهُ لِيُخَاطَبَ الْإِنْسَانُ وَأَنْزَلَ كَلِمَاتِهِ بِهَا بِسَبَبِ فَصَاحَتِهَا وَقُدْرَتِهَا لِبَيَانِ مَا قَصَدَهُ اللَّهُ، فَاهْتَمَّ الْإِيرَانِيُّونَ بِتَعَلُّمِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ حَتَّى أَصْبَحَتْ لُغَةً دِينِهِمْ وَثَقَافَتِهِمْ. وَبَعْدَ قُرُونٍ اخْتَلَطَتِ اللُّغَةُ الْفَارْسِيَّةُ بِهَا حَيْثُ لَا يُمَكِّنُ الْفَصْلَ بَيْنَهُمَا. وَنَلْعَلُ أَنَّ الشُّعْرَاءَ كَانُوا لَهُمْ دَوْرٌ مُمْتَازٌ فِي هَذَا الْمَجَالِ؛ لِأَنَّهُمْ أَنْشَدُوا أُبَيَاتًا فَارْسِيَّةً كَثِيرَةً مَمَزُوجَةً بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ وَوَضَعُوا نَوْعًا جَدِيدًا مِنَ الْأَشْعَارِ يُسَمَّى بِالْمَلَمَعَاتِ.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

بخش درک متن

کلمات کلیدی

حَیْثُ: به گونه‌ای که	مَعَاجِم: واژه‌نامه‌ها	ثَقَافَة: فرهنگ	اِخْتَارَ: برگزید
فَصَاحَة: شیوایی	اِهْتَمَّ: توجه کرد	اُجْنِبِيَّة: بیگانه	الفصل: جدایی
وَضَعُوا: بنیان گذاشتند	رَأَوْا: دیدند	اِخْتَلَطَ: آمیخته شد	

ترجمه متن

پس از نزول قرآن به زبان عربی این زبان، زبانی جهانی شد؛ به گونه‌ای که می‌بینیم ایرانیان پس از این که اسلام را پذیرفتند تلاش بسیاری برای گردآوری قواعد زبان عربی کردند و کتاب‌های بسیاری پیرامون آن تألیف نمودند تا آن را به خوبی بفهمند؛ همان‌طور که واژه‌نامه‌های مهمی برای این زبان به دست آنان تألیف شد، زیرا آنان دیدند که این زبان برایشان بیگانه نیست؛ بلکه زبانی است که خداوند آن را برگزیده تا انسان را مورد خطاب قرار دهد و به سبب شیوایی و ظرفیتش در بیان آن‌چه منظور خداوند بوده کلمات خود را با آن نازل کرده است. پس ایرانیان به یادگیری زبان عربی توجه کردند تا این که زبان دین و فرهنگشان شد و بعد از چندین قرن زبان فارسی چنان با آن آمیخته شد که نمی‌توان آن‌ها را از هم جدا کرد. باید بدانیم که شعرا در این زمینه نقش ممتازی داشتند؛ زیرا آنان بیت‌های فارسی زیادی را آمیخته با زبان عربی سرودند و نوع جدیدی از اشعار را بنیان گذاشتند که «مُلَمَّعات» نامیده می‌شود.

تست و پاسخ ۹۴

عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) كان للشعراء الإيرانيين دور مهم في تدوين قواعد اللغة العربية!
- ۲) إن فصاحة اللغة العربية كثيرة و لذلك اختارها الإيرانيون كلغة ثقافتهم!
- ۳) إن لم يُترَلِ الله كتابه باللغة العربية لم يعرف هذه اللغة كثير من العالمين!
- ۴) بعد أن قبل الإيرانيون الإسلام اهتم الشعراء العرب باللغة الفارسية!

پاسخ: گزینه ۳

(عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲ - ترکیبی)

مشاوره برای حل سؤالات این بخش بهتره اول خود متن رو بخونید و برای این که این کار وقت زیادی ازتون نگیره باید متن‌های زیادی رو بخونید و سرعتتون رو بالا ببرین.

خود حل کنی بهتره با همون جمله اول متن می‌شه فهمید کدوم گزینه درسته.

پاسخ تشریحی ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- ۱) شاعران ایرانی نقش مهمی در گردآوری قواعد زبان عربی داشتند. (طبق خط آخر متن، شاعرها با سرودن شعرهایی که در آن‌ها کلمات و عبارات عربی به کار رفته باعث نزدیکی بیشتر فارسی به عربی شدند).
- ۲) شیوایی زبان عربی زیاد است، برای همین ایرانی‌ها آن را به عنوان زبان فرهنگ خود برگزیدند. (ایرانی‌ها به خاطر این که قرآن به زبان عربی نازل شد، آن را پذیرفتند).
- ۳) اگر خداوند کتاب خود را به زبان عربی نازل نمی‌کرد، بسیاری از جهانیان این زبان را نمی‌شناختند. (طبق خط اول متن دقیقاً همین درسته).
- ۴) پس از این که ایرانیان اسلام را پذیرفتند شاعران عرب به زبان فارسی توجه نمودند. (کاملاً برعکس، شاعران ایرانی به زبان عربی توجه کردند).

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۹۵

لماذا لا يعتبر الإيرانيون اللغة العربية أجنبية؟ عین الخطأ:

- (۱) لأنها لغة دينهم!
 (۲) لأنهم ألفوا معاجم مهمة!
 (۳) لأن القرآن نزل باللغة العربية!
 (۴) لأن أشعار شعرائهم ممزوجة بها!

(عربی دوازدهم - درس های ۱ و ۲ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره بعضی از سؤالات متن رو بدون خوندن متن هم می شه جواب داد؛ چون گزینه جواب خیلی واضحه!

پاسخ تشریحی

صورت سؤال: چرا ایرانیان زبان عربی را بیگانه نمی شمارند؟
 ترجمه گزینه ها:

- (۱) زیرا آن زبان دینشان است.
 (۲) زیرا آنان واژه نامه های مهمی را تألیف کردند.
 (۳) زیرا قرآن به زبان عربی نازل شده است.
 (۴) زیرا شعرهای شاعرانشان آمیخته با آن است.
 توضیح: کاملاً واضح است که عبارت (۲) تأثیر چندانی در علاقه ایرانیان به زبان عربی ندارد.

تست و پاسخ ۹۶

متی اهتم الإيرانيون بتعلم اللغة العربية؟

- (۱) بعد أن أصبحت لغة ثقافتهم!
 (۲) عندما أنشد شعراؤهم أبياتاً بهذه اللغة!
 (۳) بعد أن أحسوا أنها ليست لغة أجنبية!
 (۴) عندما اختلطت اللغة الفارسية بها!

(عربی دوازدهم - درس های ۱ و ۲ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره وقتی متن رو می خونی باید حواست به ترتیب اتفاقات و حوادث باشه؛ یعنی بفهمی چه چیزیایی زودتر اتفاق افتاده!

خودت حل کنی بهتره به عبارت «فاهتم الإيرانيون بتعلم اللغة العربية» در متن نگاه کن، بین گزینه ها کدومشون زودتر از این عبارت اومده و کدوم دیرتر!

پاسخ تشریحی

صورت سؤال: چه زمانی ایرانیان به یادگیری زبان عربی توجه کردند؟
 ترجمه گزینه ها:

- (۱) پس از آن که زبان فرهنگشان شد.
 (۲) هنگامی که شاعرانشان بیت هایی را با این زبان سرودند.
 (۳) پس از آن که احساس کردند که آن زبانی بیگانه نیست.
 (۴) وقتی زبان فارسی با آن درآمیخته شد.
 توضیح: عبارات (۱)، (۲) و (۴) در متن بعد از عبارت «اهتم الإيرانيون ...» آمده است؛ بنابراین آن ها پس از توجه ایرانیان به زبان عربی اتفاق افتاده اند ولی عبارت (۳) قبل از آن آمده و در واقع علت این توجه را بیان کرده است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

عَيْنُ الْخَطَا فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ (٩٧ و ٩٨):

تست و پاسخ ٩٧

«مُهْمَّة»:

- ١) مفرد - مؤنث - اسم فاعل - معرب / صفة و موصوفها جمع تكسير
- ٢) مؤنث - اسم فاعل مأخوذ من فعل «إِهْتَمَّ» - نكرة / صفة و منصوب
- ٣) مفرد - من مادة «ه م م» - اسم فاعل من فعل مزيد ثلاثي / صفة و منصوب بالفتحة
- ٤) مفرد - مؤنث - على وزن «مُفْعِل» - معرب - نكرة / موصوفها «معاجم»

(عربی دوازدهم - درس های ١ و ٢ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ٢

خودت حل کنی بهتره آیا می دونی که «مُهْم» در واقع «مُهْمِم» بر وزن «مُفْعِل» بوده؟

پاسخ تشریحی

نکته وقتی می خواهیم وزن فعل ها یا اسم هایی را پیدا کنیم که آخرشان تشدید دارد، بهتر است تشدید را برداشته و حرف آخر را تکرار کنیم. مثلاً «مُهْم» را به «مُهْمِم» تبدیل کنیم.

با توجه به نکته بالا کلمه «مُهْم» در واقع بر وزن «مُفْعِل» بوده و اسم فاعلی است که از فعلی بر وزن «أَفْعَلْ، يُفْعِلُ» ساخته شده و نمی تواند از فعل «إِهْتَمَّ» ساخته شده باشد؛ زیرا این فعل در اصل «إِهْتَمَمَ» بر وزن «إِفْتَعَلَ» بوده.

تست و پاسخ ٩٨

«يُخَاطَبُ»:

- ١) فعل مضارع - للمفرد الغائب - مزيد ثلاثي من باب «تفاعل» - مجهول / فعل و نائب فاعل و الجملة فعلية
- ٢) مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي - ماضيه: «خَاطَبَ» - متعد / فاعل و مفعوله «الإنسان»
- ٣) للمفرد المذكر - مزيد ثلاثي من مصدر «مخاطبة» - معلوم - يُعَادِلُ المضارع الالتزامي في الفارسية
- ٤) فعل مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي - له حرف زائد واحد و حروفه الأصلية: «خ ط ب» / فعل و مفعوله «الإنسان»

(عربی دوازدهم - درس های ١ و ٢ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ١

مشاوره حتماً مانری روبرای شباهت و تفاوت فعل هایی که در باب های مفاعلة و تفاعل هستند، در نظر بگیر تا اون ها روبرو به خوبی تشخیص بدی.

خودت حل کنی بهتره فعل هایی که از باب «تفاعل» باشن، حتماً در اون ها حرف «ت» دیده می شه!

پاسخ تشریحی

«يُخَاطَبُ» بر وزن «يُفَاعِلُ» و از باب «مفاعلة» است، یعنی شکل ماضی آن «خَاطَبَ» بوده و مصدر آن «مُخَاطَبَةُ» است. ضمن این که فعل های مضارع مجهول، عین الفعلشان «فتحه» دارد، ولی «يُخَاطَبُ» این طور نیست و نمی تواند مجهول باشد.

تست و پاسخ ٩٩

عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- ١) لَيْسَتْ لِلزَّرَافَةِ أَحْبَالٌ صَوْتِيَّةٌ لِأَنَّهَا بِكَمَاءٍ!
- ٢) إِنَّ إِشَاعَةَ الْحُرُوفِ مِنْ نَتَائِجِ اخْتِرَاعِ الدِّينَامِيَّتِ!
- ٣) بَنَيْنَا مَوْسَسَةً لِنُفَيْدِ الْبَشَرِيَّةِ فِي مَجَالَاتٍ مُتَعَدِّدَةٍ!
- ٤) كَأَنَّ الْبَائِعَ عَازِمٌ عَلَى بَيْعِ هَذِهِ الْبَضَائِعِ!

(عربی دوازدهم - درس های ١ و ٢ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ٣

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

مشاوره باید یاد بگیرد که از معنای جمله بفهمی کلمه‌ای که با «ف» شروع شده، اسم فاعله یا اسم مفعول، یعنی بدون توجه به علامت عین الفعل این رو بگی.

خودت حل کنی بهتره علامت اسم فاعل‌ها و اسم مفعول‌ها رو بررسی کن!

پاسخ تشریحی بررسی خطاهای حرکت گذاری:

«مُؤَسَّسَة» (این کلمه معنای «تأسیس شده» می‌دهد، پس یک اسم مفعول به حساب می‌آید و باید عین الفعل آن فتحه داشته باشد: «مُؤَسَّسَة» - «مَجَالَات» (این کلمه جمع «مَجَال» به معنای «زمینه» بوده و باید حرف «م» فتحه داشته باشد).

تست و پاسخ ۱۰۰

عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) حِزَامُ الْأَمَانِ: شَرِيطٌ يَسْتَعْمَلُهُ رُكَّابُ الطَّائِرَاتِ وَالسَّيَّارَاتِ لِلْوُقُوعِ فِي الْخَطَرِ!
- ۲) الْمَنْجَمُ: مَكَانُ الذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ أَوْ النُّحَاسِ وَنَحْوِهَا فِي الْأَرْضِ!
- ۳) الثَّلَّ: مَنَاطِقٌ مَرْتَفِعَةٌ فَوْقَ سَطْحِ الْأَرْضِ، أَكْبَرُ مِنَ الْجَبَلِ!
- ۴) اللَّحْمُ: قِسْمٌ ضَلَبَ فِي الْجِسْمِ عَلَيْهِ عَظْمٌ!

(عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ۲

خودت حل کنی بهتره برای حل تست دنبال غلطهای لغوی یا ترجمه اون‌ها نباش؛ بلکه غلطها، علمی یا بهتره بگم سرکاری هستند.

پاسخ تشریحی ترجمه و بررسی گزینه‌ها:

- ۱) کمربند ایمنی: نواری است که خلبانان و رانندگان آن را برای افتادن در خطر به کار می‌برند. (برای افتادن در خطر یا دوری از آن؟!)
- ۲) معدن: مکان طلا، نقره، مس و مانند آن‌ها در زمین. (کاملاً درسته.)
- ۳) تپه: منطقه بلندی روی سطح زمین که از کوه بزرگ‌تر است. (تپه از کوه بزرگ‌تر است؟!)
- ۴) گوشت: بخشی سخت در جسم که استخوانی روی آن قرار دارد. (اولاً «گوشت» سخت نیست؛ بلکه نرم است، ثانیاً گوشت روی استخوان قرار دارد، نه استخوان روی گوشت!)

تست و پاسخ ۱۰۱

عَيْنُ «الوَا» حَالِيَّة:

- ۱) هي تلميذة ذكية تكتب واجباتها بدقة و تساعد زميلاتها!
- ۲) يخرج الطالب الراسب من صالة الامتحان و هو حزين جداً!
- ۳) احترموا آبائكم و أمهاتكم و إن كنتم أمراء بلادكم!
- ۴) إلهي اجعلنا مقيمي الصلاة و المحسنين إلى الفقراء الأعزاء!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۲۷)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در مورد شناخت جمله حالیه و «واو» حالیه لازم نیست زیاده‌تر از چیزی که در کتاب اومده رو بلد باشی.

خودت حل کنی بهتره «واو» حالیه قبل از جملات حالیه‌ای میاد که با ضمیر شروع شدن. (واقعاً دیگه جواب لو رفت.)

پاسخ تشریحی

طبق آن‌چه در کتاب درسی آمده، «واو» حالیه در وسط عبارت‌ها و قبل از جملاتی می‌آید که با ضمیر شروع شده‌اند. (مثل ۲)

«يُخْرِجُ الطَّالِبَ الرَّاسِبَ مِنْ صَالَةِ الْامْتِحَانِ وَ هُوَ حَزِينٌ جَدًّا»

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

تست و پاسخ ۱۰۲

عَيْنٌ مَا يَدُلُّ عَلَى النِّفْيِ أَشَدُّ مِنَ الْبَاقِي:

- (۱) إِنَّ أَبِي لَا يَعْمَلُ فِي الْمَتَجَرِّ، بَلْ فِي الْمَصْنَعِ!
(۲) هُنَاكَ سَوْقٌ بَعِيدٌ عَنْ بَيْتِنَا لَا قَرِيبَ مِنْهُ!
(۳) عَلِمْتُ أَنَّ الْجَهَالََةَ لَا نَفْعَ لَهَا فِي تَقَدُّمِ الشُّعُوبِ!
(۴) لَا تَتَعَلَّمْ مَا لَا يَنْفَعُكَ فِي الْأُمُورِ الْمَهْمَةِ!

(عربی دوازدهم - درس ۱ - صفحه ۹)

پاسخ: گزینه ۳

خودت حل کنی بهتره باید دنبال حرف «لا» بی باشی که جملات را شدیدتر منفی می‌کنه! یعنی «لا»ی نفی جنس!

درس نامه «لا»ی نفی جنس بر سر «اسم بدون ال و تنوین» آمده و معنای «هیچ ... نیست» به جمله می‌دهد؛ بنابراین جملاتی که لای نفی جنس دارند، شدت منفی‌بودنشان بیشتر است.

پاسخ تشریحی در ۳، «لا» بر سر «نفع» آمده که اسم است، پس لای نفی جنس است: «فهمیدم که نادانی هیچ سودی در پیشرفت ملت‌ها ندارد». بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «لا» بر سر فعل آمده و «لا»ی نفی است.
(۲) «لا» به معنای «نه» است. دقت کنید که غالباً بعد از «لا»ی نفی جنس یک جمله اسمیه می‌آید. «بازاری وجود دارد که دور از خانه ماست نه نزدیک آن».
(۴) «لا» دو بار بر سر فعل آمده که اولی ناهیه و دومی نافی است: «یاد نگیر چیزهایی را که در کارهای مهم به تو سود نمی‌رساند».

تست و پاسخ ۱۰۳

عَيْنٌ عِبَارَةٌ تَدُلُّ عَلَى «الرَّجَاءِ»:

- (۱) ﴿يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ﴾
(۲) حَضْرَانَا فِي صَالَةِ التَّفْتِيْشِ؛ لَكِنَّ شَرْطِيَّ الْجَمَارِكَ لَمْ يَحْضُرْ!
(۳) قَالَ أَهَالِي الْهِنْدُوْرَاسِ: «كَأَنَّ السَّمَاءَ سَتَمَطَّرُ أَسْمَاكَ!»
(۴) ﴿قَالُوا مَعْذَرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

(عربی دوازدهم - درس ۱ - صفحه ۹)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره کاربرد حروف مشبیه بالفعل رو کامل یاد بگیر، البته با بیان عربی‌ش!

خودت حل کنی بهتره نباید به ترجمه جملات نگاه کنی، بلکه باید دنبال حرفی باشی که معنای «رجاء» (امیدواری) داشته باشه.

پاسخ تشریحی حرف «لعل» به معنای «امید است که، شاید که» غالباً بر «امیدواری» (رجاء) دلالت دارد. این حرف در ۴ دیده می‌شود.

تست و پاسخ ۱۰۴

عَيْنٌ «حَزِينًا» يَكُونُ حَالًا:

- (۱) شَعْرُ نُوبِلٍ بِخِيْبَةِ الْأَمْلِ وَ بَقِيَ حَزِينًا وَ خَافَ أَنْ يَذْكُرَهُ النَّاسُ بِالسُّوءِ!
(۲) بَعْدَ انْتِشَارِ الْخَبَرِ فِي الْبَلَدِ أَصْبَحَ نُوبِلٌ حَزِينًا وَ شَعْرٌ بِالذَّنْبِ!
(۳) بَيْنَ أَوْلَئِكَ الصَّبِّانِ رَأَيْتُ بَغْتَةً صَبِيًّا حَزِينًا يَنْظُرُ إِلَى الْبَابِ مُتَنَظِّرًا لِأُمِّهِ!
(۴) كَانَ صَدِيقُنَا بَعْدَ مَوْتِ جَدِّهِ الْعَجُوزِ حَزِينًا وَ لَمْ يَحْضُرْ بَيْنَنَا لِمُدَّةِ أُسْبُوعٍ!

(عربی دوازدهم - درس ۲ - صفحه ۲۵)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره مواردی که شبیه حال هستند رو بشناس. اون‌ها خیلی تکراری هستند و به راحتی می‌شه یاد گرفت. ما اسمشون رو می‌ذاریم «ضد حال»!

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

خودت حل کنی بهتره حال درباره اسم معرفه به کار می‌ره نه نکره و ضمناً نباید اون رو با نقش‌های اصلی جمله اشتباه گرفت. (مثلاً خبر

افعال ناقصه!)

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

- ۱) «حزیناً» حال است: «نوبل احساس ناامیدی کرد و ناراحت ماند و ترسید که مردم او را به بدی یاد کنند».
- ۲) «حزیناً» کامل‌کننده معنای «أصبح» بوده و خبر آن محسوب می‌شود، پس حال نیست: «پس از انتشار خبر در کشور، نوبل ناراحت شد و احساس گناه کرد».
- ۳) «حزیناً» همراه اسم نکره «صبیاً» آمده و صفت آن محسوب می‌شود: «میان آن کودکان، ناگهان کودک ناراحتی را دیدم که به در نگاه می‌کرد، در حالی که منتظر مادرش بود».
- ۴) «حزیناً» معنای فعل «كان» را کامل می‌کند و خبر «كان» به حساب می‌آید: «دوستان بعد از مرگ پدربزرگ پیرش ناراحت بود و برای مدت یک هفته میان ما حاضر نشد».

تست و پاسخ ۱۰۵

عَيْنُ الْحَالِ فِي جُمْلَةٍ مُؤَكَّدَةٍ:

- ۱) إِنَّ فِي قَلْبِ الْمُحْسِنِ فِرْحَانًا مِنْ أَعْمَالِهِ الصَّالِحَةِ!
- ۲) إِنَّ تَحِيَّاتِ اللَّهِ فَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ بِمَا أَمَرَكُمْ!
- ۳) إِنَّ اللَّهَ أَرْسَلَ أَنْبِيَاءَهُ إِلَى النَّاسِ مُبَشِّرِينَ وَنَذِيرِينَ!
- ۴) إِنَّ النَّاسَ يُحِبُّونَ الْمُحْسِنِينَ فاعملوا مُحْسِنِينَ فِي حَيَاتِكُمْ!

(عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲ - ترکیبی)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره در کنکور وقتی صورت سؤال جدید باشد، باید سعی کنی خوب اون رو درک کنی، بعد سؤال رو حل کنی؛ چون اگر متوجه صورت سؤال بشی، دیگه گزینه‌ها نمی‌تونن تو رو گیج کنن.

خودت حل کنی بهتره طبق صورت سؤال باید دنبال جمله‌ای باشی که مورد تأکید قرار گرفته و تو همون جمله، حال هم وجود داشته باشه! یادته کدوم حرف، جمله رو مورد تأکید قرار می‌داد؟

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

- ۱) حرف «إِنَّ» این جمله را مورد تأکید قرار داده، ولی در آن حال وجود ندارد. دقت کن که «فرحاً» اسم مؤخر «إِنَّ» است؛ یعنی جزء ارکان اصلی جمله است و نمی‌تواند حال باشد.
- ۲) این جمله با «إِنَّ» شروع شده که حرف شرط است و تأکید ندارد. ضمناً در این عبارت حال هم دیده نمی‌شود.
- ۳) «إِنَّ» جمله را مورد تأکید قرار داده و «مُبَشِّرِينَ» هم حال است؛ پس همین گزینه جواب است.
- ۴) «إِنَّ» و حال «مُحْسِنِينَ» هر دو در این گزینه دیده می‌شود، اما دقت کن که وسط عبارت حرف «فَ» آمده که نشان‌دهنده شروع یک جمله جدید است؛ پس «حال» و «إِنَّ» در دو جمله مختلف قرار دارند نه در یک جمله.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

تاریخ: تاریخ (۳): صفحه‌های ۲ تا ۹۱

تست و پاسخ ۱۰۶

در عصر قاجار، کدام عامل تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت؟

- (۱) تأسیس مدارس جدید
- (۲) جنگ‌های ایران و روسیه
- (۳) ترجمه آثار تاریخی اروپایی به زبان فارسی
- (۴) فعالیت‌های علمی شرق‌شناسان در ایران

(تاریخ دوازدهم - درس ۱ - تاریخ نگاری معاصر)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره همیشه حواستون به «توالی زمانی» وقایع باشه؛ یعنی این که رویدادها به چه ترتیبی اتفاق افتادن. مثلاً در مبحث مربوط به این سؤال، باید این روند رو توی ذهنت داشته باشی: وقوع جنگ‌های ایران و روسیه ← کنجکاوشدن ایرانیان درباره علل پیشرفت غرب و عقب‌ماندگی ایران ← آغاز ترجمه آثار تاریخی اروپایی به زبان فارسی ← ایجاد تحول در بینش و روش مورخان ایرانی.

درس‌نامه ●● جنگ‌های ایران و روسیه در دوران پادشاهی فتحعلی‌شاه قاجار، توجه زمامداران و نخبگان ایران را به دنیای غرب جلب کرد. آن‌ها با مقایسه وضعیت ایران در دوره قاجار و پهلوی با وضعیت غرب، در جست‌وجوی درک علل پیشرفت جوامع غربی و عقب‌ماندگی جامعه ایران برآمدند. در نتیجه چنین کنجکاوی‌هایی بود که از زمان عباس‌میرزا (ولیعهد فتحعلی‌شاه)، ترجمه آثار اروپایی به تدریج آغاز شد و سپس با تأسیس مدرسه دارالفنون، ایجاد دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی در زمان ناصرالدین‌شاه گسترش یافت. در دوره ریاست محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه بر دارالترجمه همایونی، آثار فراوانی به فارسی ترجمه شد.

پاسخ تشریحی نوشته‌های تاریخی بخش قابل توجهی از نخستین آثار ترجمه‌شده از زبان‌های اروپایی به زبان فارسی را تشکیل می‌دادند و ترجمه آن‌ها تأثیر بسزایی در آشنایی نویسندگان و مورخان ایرانی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت.

دام‌تستی ۲، یعنی «وقوع جنگ‌های ایران و روسیه» می‌توانست شما رو به شک بندازه؛ پس حواستون به نکته‌ای که در بخش مشاوره گفتیم باشه.

تست و پاسخ ۱۰۷

کدام مورد، از شروط نادر افشار برای پذیرفتن سلطنت در شورای دشت مغان نبوده است؟

- (۱) پشتیبانی بزرگان کشور از نادر در جنگ با روس‌ها
- (۲) حمایت‌نکردن رؤسای طوایف از خاندان صفوی
- (۳) حل اختلافات مذهبی با دولت عثمانی
- (۴) موروثی‌شدن سلطنت در خاندان نادر

(تاریخ دوازدهم - درس ۲ - نادر، شاه ایران)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره مثل سؤال قبل، اگه حواست به توالی زمانی وقایع باشه، می‌تونی سریع گزینه پاسخ رو پیدا کنی؛ چون نادر قبل از به سلطنت رسیدن، افغان‌ها و روس‌ها رو از ایران بیرون کرده بود؛ پس این مورد نمی‌توانسته شرط نادر برای سلطنت باشه. به همین راحتی.

درس‌نامه ●● پس از کشته‌شدن فتحعلی‌خان قاجار (با اون فتحعلی‌شاه فرق داره ها!)، نادر که جنگاوری شجاع و متهور بود، فرماندهی سپاه تهماسب دوم صفوی را عهده‌دار شد. او طی چندین جنگ افغان‌ها را شکست داد، سپس مهاباد نبرد با روسیه و عثمانی شد. پیروزی‌های برق‌آسای نادر در جنگ‌های داخلی و خارجی، زمینه نشستن او بر تخت شاهی را فراهم آورد. وی نخست تهماسب دوم را به بهانه بی‌کفایتی از سلطنت خلع کرد، سپس بزرگان کشور، علما، سران ایل‌ها و طوایف را به شورای دشت مغان فراخواند و شرایطی را برای پذیرفتن سلطنت مطرح کرد.

پاسخ تشریحی مهم‌ترین شروط نادر افشار برای پذیرفتن سلطنت عبارت بودند از:

- (۱) موروثی‌شدن سلطنت در خاندان او
- (۲) حمایت‌نکردن بزرگان و رؤسای طوایف از خاندان صفوی
- (۳) حل اختلافات مذهبی با دولت عثمانی.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۰۸

عبارت کدام گزینه دربارهٔ حکومت «مغولان کبیر» نادرست است؟

منظور همون حکومت گورکانیان هنده.

- (۱) تأسیس توسط محمد بابر و داشتن نقش مهم در گسترش اسلام و زبان فارسی در هند
- (۲) اعطای امتیازات تجاری و گمرکی قابل توجه به استعمارگران اروپایی واردشده به هندوستان
- (۳) توافق بهادرشاه دوم با انگلیسی‌ها برای تأسیس کمپانی هند شرقی در هند و سرزمین‌های مجاور آن
- (۴) تضعیف در قرن ۱۸ م. به علت ضعف شاهان، توطئهٔ درباریان، اختلافات مذهبی و ورود استعمارگران به هند

پاسخ: گزینه ۳

(تاریخ دوازدهم - درس ۲ - گورکانیان هند اسیر استعمار غربی)

مشاوره بعضی سؤال‌ها طولانی و حاوی اطلاعات متعدد هستند و بدیهیه که همهٔ مطالب رو دقیق به خاطر نداشته باشی، اما گاهی می‌تونی با یه استدلال منطقی ساده به جواب برسی. مثلاً این‌که هند مستعمرهٔ انگلیس بوده و انگلیس به زور خودش رو به مردم و حکومت هند تحمیل کرده؛ پس خیلی غیرمنطقیه که پادشاه هند (بهادر) برای غارت کشورش با انگلیسی‌ها «توافق» کرده باشه. مگه نه؟!

درس نامه مهم‌ترین نکاتی که باید دربارهٔ دولت گورکانیان هند (مغولان کبیر) به خاطر بسپارید، عبارت‌اند از:

- حکومت گورکانیان هند را محمد بابر (نوادهٔ تیمور گورکانی) تأسیس کرد.
- این حکومت نقش مهمی در گسترش اسلام و زبان فارسی در هندوستان داشت.
- در قرن ۱۸ م. حکومت گورکانی هند همانند امپراتوری عثمانی رو به ضعف نهاد که عوامل اصلی این ضعف و انحطاط عبارت بودند از:
  - (۱) اختلاف و دشمنی میان هندوها و مسلمانان، (۲) سوء مدیریت و ضعف شاهان، (۳) دسته‌بندی و توطئه‌های درباریان و (۴) ورود استعمارگران به سرزمین هند.
- ابتدا، پرتغالی‌ها و اسپانیایی‌ها و سپس دولت‌های فرانسه، هلند و انگلستان به منظور استعمار به هند وارد شدند.
- دولت گورکانی به اروپاییان امتیازات تجاری و گمرکی قابل توجهی داد.
- با تأسیس شرکت‌های بزرگ تجاری با نام «کمپانی هند شرقی»، فعالیت‌های استعماری اروپاییان در هند گسترش یافت.
- استعمارگران اروپایی با دامن‌زدن به اختلافات دینی و قومی در هند، بخش‌هایی از آن سرزمین را تصرف کردند.
- در رقابت شدیدی که میان استعمارگران بر سر تصاحب هند درگرفت، انگلستان پیروز شد. سرانجام، در سال ۱۸۵۷ م. پس از سرکوب شورش سربازان هندی، دولت انگلستان رسماً هند را جزئی از قلمرو خویش اعلام کرد.

پاسخ تشریحی بهادرشاه دوم، آخرین فرمانروای گورکانی هند بود که کمپانی هند شرقی انگلستان او را از قدرت برکنار و به برمه تبعید کرد. سایر گزینه‌ها دربارهٔ حکومت «گورکانیان هند» یا «مغولان کبیر» درست‌اند.

تست و پاسخ ۱۰۹

در عصر قاجار، «محاکم عرف» به کدام دعاوی رسیدگی می‌کردند؟

منظور، همون محاکمی هست که مأموران حکومتی (نه روحانیون) اونها رو اداره می‌کردن.

- (الف) عدم پرداخت مالیات
(ب) جرایم سیاسی و امنیتی
(ب) درگیری‌های خانوادگی
(ت) اختلافات ملکی و ارث

(۴) الف - ت

(۳) ب - پ

(۲) پ - الف

(۱) ت - ب

(تاریخ دوازدهم - درس ۳ - تشکیلات اداری حکومت قاجار)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در همهٔ سؤال‌ها همیشه با استدلال منطقی و از راه‌های میان‌بر به جواب رسید؛ برای پاسخ به بعضی از سؤال‌ها هم باید کلمه به کلمه کتاب درسی رو به خاطر سپرده باشی. این، از اون سؤال‌هاست.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

درس نامه ●● سازمان قضایی عصر قاجار از دو گونه محاکم تشکیل شده بود:

نوع محکمه (دادگاه)	قضات رسیدگی کننده به پرونده‌ها	موضوعات مورد رسیدگی
محاکم عرف	مأموران تحت نظارت مقام‌های حکومتی	تخلفات و جرایم سیاسی و امنیتی مانند شورش، سرقت، نزاع و عدم پرداخت مالیات
محاکم شرع	روحانیون	دعواهای خانوادگی، ملکی و ارث

پاسخ تشریحی محاکم عرف به تخلفات و جرایم سیاسی و امنیتی مانند شورش، سرقت، نزاع و عدم پرداخت مالیات رسیدگی می‌کردند.

دام تستی ممکنه ۴ به نظرت درست اومده باشه؛ چون موارد «الف» و «ت» هر دو به مسائل مالی و اقتصادی اشاره دارن، اما خب همیشه ظاهر عبارات، نقش راهنما ندارند و گاهی گمراه‌کننده‌اند.

تست و پاسخ ۱۱۰

کدام مورد از مفاد عهدنامه «گلستان» بوده است؟

- ۱) واگذاری سرزمین‌های ایرانی شرق دریای خزر به روسیه
- ۲) محروم شدن ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای کاسپی
- ۳) پرداخت مبلغ پنج میلیون تومان غرامت از سوی ایران به روسیه
- ۴) اعطای حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به اتباع روسیه در ایران

(تاریخ دوازدهم - درس ۳ - جنگ‌های ایران و روس در عصر قاجار)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره برای پاسخ به سؤالات مربوط به مباحثی که اطلاعات نسبتاً مشابه زیادی دارن (مثلاً مفاد قراردادهای، نتیجه جنگ‌ها و ...)، همیشه به جدول می‌تونه کمک‌کننده باشه. ما این کار رو توی بخش درس‌نامه براتون انجام دادیم.

درس نامه ●● در عصر قاجار و پس از شکست‌های متوالی ایران در جنگ با روس‌ها، معاهداتی میان دو کشور ایران و روسیه منعقد شد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت بودند از:

نام معاهده	زمان انعقاد	مفاد معاهده
گلستان	پایان دور اول جنگ‌ها	● واگذاری ولایات داغستان، گرجستان، بخشی از ارمنستان و ... به روسیه ● محرومیت ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای کاسپی (خزر)
ترکمانچای	پایان دور دوم جنگ‌ها	● واگذاری ولایات ایروان، نخجوان، بخشی از ارمنستان و ... به روسیه ● پرداخت مبلغ ۵ میلیون تومان غرامت به دولت روسیه از سوی ایران ● اعطای حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به اتباع روسیه در ایران
آخال	بعد از تجاوز روسیه به خاک ایران پس از انعقاد ترکمانچای	● واگذاری مناطق وسیعی از سرزمین‌های ایرانی در شرق دریای خزر (خوارزم و ماوراءالنهر)

نکته اگر به نقشه صفحه ۴۲ کتاب درسی توجه داشته باشید، می‌بینید که مناطق «غربی» دریای خزر به موجب عهدنامه‌های گلستان و ترکمانچای و مناطق «شرقی» دریای خزر به موجب عهدنامه آخال به روسیه واگذار شده است.

پاسخ تشریحی دولت ایران به موجب عهدنامه گلستان از داشتن کشتی جنگی در دریای کاسپی (خزر) محروم شد.

۱) درباره عهدنامه آخال و ۳ و ۴ درباره عهدنامه ترکمانچای درست‌اند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۱۱

به ترتیب، هدف ناپلئون بناپارت و فتحعلی شاه قاجار از انعقاد عهدنامه «فین کنشتاین» میان دو کشور ایران و فرانسه چه بود؟

- (۱) دستیابی به هند از طریق ایران - تعلیم و تجهیز سپاه ایران به کمک اروپایی ها
- (۲) اخذ امتیازات سیاسی و نظامی از ایران - استفاده از توان نظامی فرانسه در برابر انگلستان
- (۳) مقابله غیرمستقیم با انگلستان از طریق هجوم به مستعمراتش - اتحاد با فرانسه در جنگ با روسیه
- (۴) تسلط بر جزایر خلیج فارس - کاستن از نفوذ و دخالت های روزافزون روسیه و انگلیس در امور داخلی ایران

پاسخ: گزینه ۳

(تاریخ دوازدهم - درس ۳ - روابط خارجی ایران و فرانسه در عصر قاجار)

مشاوره همیشه فقط به دنبال جواب نباش. سعی کن از صورت سؤال هم یه چیزهایی یاد بگیری؛ مثلاً این که عهدنامه فین کنشتاین در زمان فتحعلی شاه امضا شده و بین ایران و فرانسه بوده، تا اگه یه وقت سؤالی ازت پرسید عهدنامه ایران و فرانسه در عصر قاجار چه نام داشته یا کدوم پادشاهان ایرانی و فرانسوی اون رو امضا کردن، پاسخ رو بلد باشی.

درس نامه ●● هم زمان با روی کار آمدن قاجارها در ایران، ناپلئون بناپارت در فرانسه قدرت گرفت. ناپلئون که سیاست توسعه طلبانه ای را در اروپا و جهان دنبال می کرد، با مانع بزرگی همچون انگلستان روبه رو شد که به علت جزیره ای بودن و برخورداری از نیروی دریایی قدرتمند، توان رویارویی مستقیم با آن را نداشت؛ بنابراین، تصمیم گرفت رقیب خود را با هجوم به مستعمراتش از پای درآورد. از این رو، نخست مصر را تصرف کرد و سپس در صدد حمله به هندوستان برآمد. از آن جا که ایران مناسب ترین راه دستیابی ناپلئون به هند بود، نمایندگان او یکی پس از دیگری راهی دربار قاجار شدند. فتحعلی شاه نیز که درگیر جنگ با روسیه بود و به متحد قدرتمندی نیاز داشت، از پیشنهاد امپراتور فرانسه برای برقراری رابطه استقبال کرد. در نهایت، عهدنامه «فین کنشتاین» بین دو کشور بسته شد. پس از آن، هیئتی نظامی از فرانسه برای تعلیم و تجهیز سپاه به ایران آمد و در مدت کوتاهی اقدامات مفیدی در این زمینه انجام شد.

پاسخ تشریحی هدف ناپلئون از انعقاد عهدنامه فین کنشتاین با ایران: مقابله غیرمستقیم با انگلستان از طریق هجوم به مستعمراتش (ایران راه دستیابی فرانسه به مهم ترین مستعمره انگلستان یعنی هند بود).

هدف فتحعلی شاه از انعقاد عهدنامه فین کنشتاین با فرانسه: پیدا کردن یک متحد قدرتمند مانند فرانسه برای جنگ با روسیه

دام تستی ممکنه (۱) رو به عنوان گزینه پاسخ انتخاب کرده باشی؛ چون خیلی خیلی درست به نظر میاد، ولی خب به اندازه (۲) درست و دقیق نیست؛ چون دستیابی فرانسوی ها به هند و تعلیم سپاه ایران، هدف فرعی دو کشور فرانسه و ایران از انعقاد عهدنامه فین کنشتاین بوده و هدف اصلی همونه که در (۲) اومده. همچنین در (۳) فرانسوی ها درسته، نه اروپایی ها.

تست و پاسخ ۱۱۲

کدام یک از اقدامات عصر قاجار به «میرزا علی اکبر خان مزین الدوله» منسوب است؟

- (۱) احداث تالار نمایش در محل فعلی دارالفنون
- (۲) تلفیق عناصر نگارگری ایرانی با هنر نقاشی مدرن اروپایی
- (۳) تأسیس مدرسه علوم سیاسی به منظور تربیت نیروهای وزارت خارجه
- (۴) ساخت خانه بروجردی ها در کاشان براساس قواعد و اصول معماری سنتی ایرانی

پاسخ: گزینه ۱

(تاریخ دوازدهم - درس ۴ - اوضاع علمی و فرهنگی ایران در عصر قاجار (تئاتر))

مشاوره نام اشخاص و اقدامات منسوب به اون ها پای ثابت سؤالات تاریخه و چاره ای نیست جز این که حفظشون کنی. البته می تونی برای خودت یه سری رمز هم بذاری که راحت تر به یادشون بیاری؛ مثلاً این که «مزین الدوله» مدرسه دارالفنون رو به «تالار نمایش تئاتر» مزین کرد!

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

درس نامه ●● هنر تئاتر به سبک اروپایی از دوره قاجار به همت دانشجویان اعزامی به اروپا، در ایران گسترش یافت. در این دوره، نمایش‌نامه‌های زیادی ترجمه شد و تئاتر ملی نیز در یکی از ساختمان‌های تهران در خیابان لاله‌زار تشکیل شد.

پاسخ تشریحی میرزا علی اکبرخان مژین‌الدوله (نقاش‌باشی) به دستور ناصرالدین‌شاه در محل فعلی دارالفنون یک تالار نمایش ساخت. این تماشاخانه، بیشتر مکانی خصوصی بود که شاه و برخی از درباریان در آن‌جا از نمایش‌هایی که به اجرا درمی‌آمد، دیدن می‌کردند.

نکته مدرسه علوم سیاسی را «میرزا نصرالله‌خان مشیرالدوله» در زمان مظفرالدین‌شاه به منظور تربیت نیروهای سیاسی وزارت امور خارجه تأسیس کرد.

تست و پاسخ ۱۱۳

کدام مورد، از عوامل مؤثر در پیدایش و گسترش معماری به سبک اروپایی در ایران عصر قاجار به شمار نمی‌رود؟

- (۱) اختراع دوربین عکاسی
- (۲) سفر نمایندگان کشورهای اروپایی به ایران
- (۳) ورود مظاهر تمدن جدید غربی مانند تلفن، پست و بانک
- (۴) تقاضای دربار و ثروتمندان برای ساخت بناهای جدید به سبک اروپایی

(تاریخ دوازدهم - درس ۴ - اوضاع علمی و فرهنگی ایران در عصر قاجار (معماری))

پاسخ: گزینه ۲

درس نامه ●● سنت معماری ایرانی - اسلامی که در دوران سلجوقی، تیموری و صفویان درخشش بی‌نظیری داشت، در عصر قاجار با توجه به شرایط اقلیمی و آب‌وهوایی و نوع مصالح ساختمانی تداوم یافت. در دوره قاجار، با وجود تأثیر و نفوذ سبک‌های فرنگی بر عناصر معماری ایرانی، بسیاری از معماران می‌کوشیدند که در ساخت بناها، قواعد و اصول معماری سنتی ایرانی را حفظ کنند.

پاسخ تشریحی پس از اختراع دوربین عکاسی، مسافرانی که در عصر ناصری به اروپا می‌رفتند، تصاویر زیادی از بناهای آن سرزمین با خود به ایران آوردند. بسیاری از معماران به سفارش دربار و ثروتمندان با استفاده از برخی از عناصر معماری فرنگی و تلفیق آن با معماری ایرانی، سبکی از معماری را به وجود آوردند که در آن، عناصر و ویژگی‌های معماری ایرانی و اروپایی ترکیب شده بود. علاوه بر این، ورود مظاهر تمدن جدید غربی مانند تلگراف، تلفن، پست، بانک، روزنامه و تئاتر نیز در گسترش سبک معماری اروپایی در ایران مؤثر بود. پس از رواج این مظاهر تمدن، ساختمان‌هایی مثل پست‌خانه، تلفن‌خانه، بانک‌ها، تماشاخانه‌ها، سفارت‌خانه‌ها و ... تحت تأثیر معماری اروپایی ساخته شدند.

دام‌تستی ممکنه (۳) رو به عنوان پاسخ انتخاب کرده باشی و با خودت گفته باشی، پست و تلفن چه ربطی به معماری داره؟! ولی خب نمی‌شه که جواب این قدر تابلو باشه. هر وقت فکر کردی به گزینه‌ای خیلی تابلو جوابه، بهش شک کن و به کم بیشتر دقت کن.

تست و پاسخ ۱۱۴

نخستین جرعه نهضت مشروطه با کدام واقعه زده شد و رهبری این حرکت را چه کسی بر عهده داشت؟

- (۱) گسترش اعتراضات علیه اقدامات عین‌الدوله در پی به شهادت رسیدن یک طلبه جوان - سید محمد طباطبایی
- (۲) اعتراض به اقدام مسیو نوز بلژیکی در پوشیدن لباس روحانیت در جشن بالماسکه - سید عبدالله بهبهانی
- (۳) شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان در قیام علیه فرقه شیخیه - سید محمد طباطبایی
- (۴) اقدام مردم در تخریب ساختمان بانک استقراضی روس - سید عبدالله بهبهانی

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - زمینه‌های پیروزی نهضت مشروطه)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در سؤالات دو قسمتی، اول ببین درباره کدام قسمت از سؤال، حضور ذهن بیشتری داری و براساس همون، رد گزینه کن.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

درس نامه... یکی از حوادث شتاب‌دهنده جنبش مشروطیت، ماجرای نوز بلژیکی بود. این واقعه، واکنشی در برابر توهین به مقدسات مردم مسلمان ایران به شمار می‌رود که آغازگر یک جنبش عمومی شد. اروپاییانی که در تهران بودند، در مراسم سال نو محفلی می‌آراستند و در آن، با پوشیدن لباس‌های مختلف و زدن صورتک (ماسک) بر چهره، جشن بالماسکه بر پا می‌کردند. در مراسم سال ۱۲۸۳ ش. مسیو نوز بلژیکی که طبق قرارداد گمرکی ایران و روسیه، کارگزار روس‌ها در امور گمرک ایران بود، با لباس روحانیان و در حالی که قلیان به دست داشت، عکس گرفت. این عکس در ماه محرم در میان مردم عزادار پخش و موجب اعتراض مردم شد؛ زیرا بلژیکی‌ها که اداره گمرک‌های ایران را به دست گرفته بودند، با بدرفتاری، افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند.

پاسخ تشریحی اعتراض مردم ایران به اقدام مسیو نوز بلژیکی (پوشیدن لباس روحانیت در جشن بالماسکه)، نخستین جرقه نهضت مشروطه بود که رهبری این حرکت را سید عبدالله بهبهانی بر عهده داشت.

تست و پاسخ ۱۱۵

پس از امضای متمم قانون اساسی، محمدعلی‌شاه برای مبارزه با مشروطه‌خواهان دست به چه اقدامی زد؟

- (۱) سیاستی دوگانه در پیش گرفت و سرانجام توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد.
- (۲) لیاخوف روسی، فرمانده نیروهای قزاق را به حمله به ساختمان مجلس شورای ملی تشویق کرد.
- (۳) دستور دستگیری و تبعید میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل، ملک‌المتکلمین و سید جمال‌الدین واعظ را صادر نمود.
- (۴) میرزا علی‌اصغرخان امین‌السلطان را که از مخالفان جدی مشروطه بود، به کشور دعوت کرد تا ریاست دولت را به او بسپارد.

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - به توپ بستن مجلس و استبداد صغیر)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره برای پاسخ به این سؤال و سؤالات مشابه اون، نیاز به خط زمان داری:

امضای متمم قانون اساسی توسط محمدعلی‌شاه ← ادامه کشمکش بین شاه و مجلس شورای ملی ← واگذاری ریاست دولت به امین‌السلطان ← ترور امین‌السلطان ← سوء قصد به جان محمدعلی‌شاه ← به توپ بسته شدن مجلس توسط لیاخوف روسی ← دستگیری و اعدام مشروطه‌خواهان مانند صور اسرافیل و ... ← آغاز دوره استبداد صغیر

درس نامه... قانونی که در زمان مظفرالدین‌شاه به نام «قانون اساسی» تنظیم شد، دارای ضعف‌های زیادی بود. این قانون در ۵۱ اصل تنظیم شده بود و در حقیقت، نظام‌نامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت. در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود؛ بنابراین، لازم بود متممی بر آن نوشته و تکمیل می‌شد. به همین سبب، کمیسیون متشکل از شش تن از نمایندگان، برای تدوین «متمم قانون اساسی» تشکیل شد.

با تلاش‌ها و مجاهدت‌های شیخ فضل‌الله نوری، اصل دوم متمم قانون اساسی به تصویب رسید که مورد تأیید علمای ایران و مراجع بزرگ نجف قرار گرفت. بنا بر این اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی پنج‌نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام که با اقتضای زمان آشنا بودند، به عنوان عضو در مجلس شورای ملی شرکت می‌کردند تا بر قوانینی که تدوین و تصویب می‌شد، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستورهای شرع نباشد.

پاسخ تشریحی کشمکش بین محمدعلی‌شاه و مجلس، پس از امضای متمم قانون اساسی هم‌چنان ادامه یافت. محمدعلی‌شاه برای مبارزه با مشروطه‌خواهان، میرزا علی‌اصغرخان امین‌السلطان را که از مخالفان جدی مشروطه بود و در اروپا به سر می‌برد، به کشور دعوت کرد تا ریاست دولت را به او بسپارد و به کمک وی، دوباره نظام استبدادی را حاکم سازد.

نکته امین‌السلطان در دوره نخست‌وزیری خود، سیاستی دوگانه در پیش گرفت. (رد ۱)

تست و پاسخ ۱۱۶

به دنبال کدام واقعه، دوره دوم مشروطه در ایران عصر قاجار آغاز گردید؟

- (۱) خلع محمدعلی‌شاه و به سلطنت رسیدن احمدمیرزا
- (۲) فتح تهران به دست مشروطه‌خواهانی از سراسر کشور
- (۳) تدوین متمم قانون اساسی به پیشنهاد شیخ فضل‌الله نوری
- (۴) قیام مشروطه‌خواهان تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - دوره دوم مشروطه)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

مشاوره این‌که یه دوره تاریخی با چی شروع شده و با چی تموم شده، یکی از مباحث مهم درس تاریخه. مثلاً جرقه نهضت مشروطه با ماجرای مسیو نوز بلژیکی زده شد؛ دوره اول مشروطه با به‌توپ بسته شدن مجلس تموم شد. دوره دومش با فتح تهران شروع شد و ....
یا مثلاً جنگ جهانی اول با ترور ولیعهد اتریش شروع شد و با پیمان صلح ورسای پرونده‌اش بسته شد و خیلی مثال‌های دیگه؛ پس حواست به «آغازها» و «پایان‌ها» باشه.

درس نامه ● مقاومت گروه‌هایی از مردم، علما و روشنفکران پس از به‌توپ بستن مجلس نیز ادامه پیدا کرد. تبریز آغازگر مقاومت در این دوره بود و دلاوران آن خطه به نام‌های ستارخان و باقرخان، بیش از نه ماه در برابر دشمنان مشروطه مقاومت کردند. با مقاومت مردم تبریز و ایستادگی رهبران دینی، ملی و مردم فارس، اصفهان، قزوین، کرمانشاه، گیلان، همدان و برخی دیگر از شهرها، وارد صحنه مبارزه شدند. سرانجام نیروهای مردمی هوادار مشروطه از اصفهان، بختیاری و گیلان، راهی تهران شدند. هواداران مشروطه در تیر ۱۲۸۸ ش. به تهران رسیدند و با پناهنده شدن محمدعلی‌شاه به سفارت روسیه، حکومت استبدادی او به پایان رسید. دوره دوم مشروطه، دارای دو ویژگی بارز بود:
(۱) اختلاف‌های شدید بین طرفداران مشروطه
(۲) مداخله‌های آشکار و سلطه‌گرانه روس و انگلیس در سرنوشت ایران.

پاسخ تشریحی دوره دوم مشروطه با فتح تهران به دست مشروطه‌خواهان آغاز شد. دوره دوم مشروطه دارای دو ویژگی بارز بود:
(۱) اختلاف‌های شدید بین طرفداران مشروطه (۲) مداخله‌های آشکار و سلطه‌گرانه روس و انگلیس در سرنوشت ایران.

تست و پاسخ ۱۱۷

«رایش دوم» تحت تأثیر چه عاملی شکل گرفت و کدام عامل نقش مؤثری در تبدیل این امپراتوری به یکی از پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت داشت؟

منظور همون «امپراتوری آلمان»ه.

- (۱) تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری - تأسیس و توسعه مدارس جدید و دانشگاه‌ها
- (۲) رواج تفکر آزادی‌خواهی - ساخت تسلیحات مدرن به ویژه توپ و هواپیمای جنگی
- (۳) صلح با امپراتوری اتریش، مجارستان - برپایی کارخانه‌ها و صنایع جدید
- (۴) رشد اندیشه ملی‌گرایی - بسط شبکه حمل‌ونقل و ارتباطات

(تاریخ دوازدهم - درس ۶ - رشد اندیشه ملی‌گرایی و ظهور قدرت‌های جدید)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره حواستون باشه که «شکل‌گیری و اتحاد» یک کشور از اندیشه «ملی‌گرایی» نشأت می‌گیرد و «رهایی از استعمار» از اندیشه «آزادی‌خواهی». تداوم استعمار و صلح با کشور همسایه هم ربطی به اتحاد نداره؛ به همین سادگی.

درس نامه ● آلمانی‌ها تا میانه قرن ۱۹ م. فاقد حکومت یکپارچه بودند و سرزمین‌های آنان در اتحادیه ضعیفی موسوم به اتحادیه آلمانی در کنار هم قرار داشتند. در این زمان، پروس (یکی از بزرگ‌ترین و قدرتمندترین ایالات اتحادیه آلمان)، پیشگام وحدت آلمان شد. ویلهلم یکم فرمانروای پروس به کمک صدر اعظم خود بیسمارک، ملقب به مرد آهنین آن ایالت، سرزمین‌های آلمانی را متحد و امپراتوری آلمان را تأسیس کرد. پروس برای رسیدن به این موفقیت بزرگ، با کشورهای دانمارک، اتریش - مجارستان و فرانسه جنگید و آن‌ها را شکست داد.

پاسخ تشریحی در میانه قرن نوزدهم، ملی‌گرایان آلمانی خواهان یگانگی تمام آلمانی‌ها و تشکیل کشوری واحد بودند (اندیشه ملی‌گرایی)، اما امپراتوری اتریش - مجارستان که نفوذ فراوانی بر اتحادیه آلمانی داشت، مخالف چنین وحدتی بود و شکل‌گیری آلمان متحد و نیرومند را تهدیدی برای خویش می‌دانست.

امپراتوری آلمان پس از تأسیس به سرعت در مسیر پیشرفت و اقتدار گام نهاد. این امپراتوری با تأسیس و توسعه مدارس و دانشگاه‌ها، برای صنایع جدید و بسط شبکه حمل‌ونقل و ارتباطات، خیلی زود به یکی از پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت تبدیل شد. هم‌زمان با توسعه اقتصادی و صنعتی، قدرت نظامی آلمان نیز با شتاب فراوانی افزایش یافت؛ آلمانی‌ها با ساخت تسلیحات مدرن به ویژه توپ، هواپیما، کشتی جنگی و زیردریایی، با انگلستان که در آن زمان قوی‌ترین نیروی دریایی را داشت، به رقابت برخاستند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۱۸

کدام کشور در میانه جنگ جهانی اول از اتحاد مثلث جدا شد و به اتفاق مثلث پیوست؟

- (۱) بلغارستان (۲) رومانی (۳) ایتالیا (۴) ژاپن

(تاریخ دوازدهم - درس ۶ - شروع جنگ جهانی اول)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه در پی قتل ولیعهد اتریش و همسرش به دست یک صرب ملی‌گرا در شهر سارایوو (مرکز بوسنی)، اتریش به حکومت صربستان مستقل اعلان جنگ کرد. طولی نکشید که کشورهای عضو اتحاد مثلث با کشورهای اتفاق مثلث وارد جنگ شدند و جنگ جهانی اول آغاز شد.

کشورهای اتحاد مثلث	کشورهای اتفاق مثلث
آلمان، اتریش - مجارستان، عثمانی و بلغارستان	انگلستان، روسیه، فرانسه، ژاپن، یونان، پرتغال، رومانی

پاسخ تشریحی ایتالیا کشوری بود که در میانه جنگ جهانی اول از اتحاد مثلث جدا شد و به اتفاق مثلث پیوست.

تست و پاسخ ۱۱۹

کدام گزینه درباره تغییرات سیاسی حاصل از جنگ جهانی اول درست است؟

- (۱) فروپاشی امپراتوری عثمانی و امپراتوری هابسبورگ
(۲) واگذاری سرپرستی عراق، فلسطین و لبنان به انگلستان
(۳) سقوط روسیه تزاری و فروپاشی جمهوری اتریش
(۴) پیدایش جمهوری‌های متعدد اروپای غربی و ترکیه

(تاریخ دوازدهم - درس ۶ - آثار و پیامدهای جنگ جهانی اول)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره پیامدهای دو جنگ جهانی اول و دوم مهم هستند و حتماً در آزمون‌های بعدی هم از شون سؤال خواهیم داشت: پس خوب و دقیق این مباحث رو بخونید.

درس نامه با جنگ جهانی اول تغییرات شگرفی در دنیا ایجاد شد و نقشه سیاسی جهان به ویژه در غرب آسیا (خاورمیانه) تغییر کرد. مهم‌ترین تحولات سیاسی برخاسته از جنگ جهانی اول را می‌توانید در جدول زیر مشاهده کنید:

کشورهای تازه تأسیس	امپراتوری‌های فروپاشیده
ترکیه (مستقل) عراق، اردن و فلسطین (تحت سرپرستی انگلستان) لبنان و سوریه (تحت سرپرستی فرانسه)	امپراتوری عثمانی
اتحاد جماهیر شوروی	امپراتوری تزاری روسیه
جمهوری اتریش و جمهوری‌های متعدد اروپای شرقی	امپراتوری هابسبورگ

پاسخ تشریحی در نتیجه جنگ جهانی اول، دولت‌های بزرگی چون روسیه تزاری، امپراتوری هابسبورگ و امپراتوری عثمانی فروپاشیدند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ به جای لبنان، اردن درست است.
۳ جمهوری اتریش تأسیس شد، نه این که سقوط کند.
۴ اروپای «شرقی» درست است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

تست و پاسخ ۱۲۰

همون قرارداد معروف و ننگینی که «وثوق الدوله» امضا کرد.

- در چه شرایطی، انگلستان فرصت را برای انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با ایران مناسب دید؟
- (۱) درگیری انگلستان در جنگ جهانی اول و نیاز به نیروهای بومی در ایران و خاورمیانه
  - (۲) بدهی‌های فراوان شاهان قاجار به دولت انگلستان و پایان جنگ‌های ناپلئون در اروپا
  - (۳) بحران اقتصادی و شورش‌های داخلی در ایران و سرگرمی روس‌ها به جنگ داخلی
  - (۴) اعلام بی‌طرفی ایران در جنگ جهانی اول و تمایل حکومت این کشور به آلمان

(تاریخ دوازدهم - درس ۶ - قرارداد ۱۹۱۹)

پاسخ: گزینه ۳

درس نامه به دنبال پیروزی انقلاب روسیه، دولت بلشویکی این کشور نیروهایش را از ایران فراخواند. انگلستان با تقویت واحدهای نظامی خود، علاوه بر نواحی جنوبی، مناطقی از نیمه شمالی ایران را نیز اشغال کرد. در آن زمان، حکومت ایران در نهایت ضعف و انحطاط سیاسی و اقتصادی بود و دولت مرکزی توان اعمال حاکمیت در بسیاری از مناطق کشور را نداشت. برخی از سران ایلات و حاکمان محلی نافرمانی می‌کردند و شورش‌هایی در گوشه و کنار مملکت در حال شکل‌گیری بود. از نظر اقتصادی نیز دولت در تنگنای شدیدی قرار داشت و برای تأمین بخش عمده‌ای از مخارج روزمره خود، به دریافت پول از انگلستان نیاز داشت.

پاسخ تشریحی در شرایطی که شورش‌هایی در گوشه و کنار ایران در حال شکل‌گیری بود و دولت ایران نیز در تنگنای اقتصادی قرار داشت و در حالی که روس‌ها سرگرم جنگ داخلی بودند، انگلیسی‌ها فرصت را برای تحکیم نفوذ و سلطه پایدار خود و تأمین منافع درازمدتشان در ایران مغتنم شمردند و قرارداد ۱۹۱۹ را با دولت وثوق‌الدوله منعقد کردند.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

جغرافیا: جغرافیای (۳): صفحه‌های ۱ تا ۵۸

تست و پاسخ ۱۲۱

عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام مفاهیم جغرافیایی در رابطه با سکونتگاه‌ها اشاره دارند؟

- وضعیت سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون
- مکان اصلی سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین
- محل انتخاب‌شده توسط گروهی از مردم برای زندگی و اشتغال

(۱) مقر - موقعیت - هسته اولیه (۲) مقر - هسته اولیه - موقعیت (۳) موقعیت - هسته اولیه - مقر (۴) موقعیت - مقر - هسته اولیه

(مغرافیای دوازدهم - درس ۱ - مقر و موقعیت)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره در سؤال‌های چندقسمتی که با جابه‌جایی عبارت در گزینه‌ها، شما را به چالش می‌کشند، بکار است بروید سراغ عبارت‌های مورد نظر و جداگانه پاسخ صحیح را جلوی هر عبارت بنویسید و سپس آن‌ها را با ترتیب موارد مندرج در گزینه‌ها مقایسه کنید.

درس‌نامه •• برای مطالعه و شناخت سکونتگاه‌های روستایی و شهری، ابتدا مقر (مکان و جایگاه) و سپس موقعیت آن‌ها را بررسی می‌کنیم. مقر، مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن بر روی زمین است. مقر هر روستا یا شهر، هسته اولیه آن را نیز شامل می‌شود. هسته اولیه، مکانی است که مردم برحسب نیاز آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشتغال درآورده‌اند و بعدها روستا یا شهر از آن محل گسترش یافته است.

موقعیت، وضعیت یک سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون (عوامل انسانی و طبیعی) خود و همچنین جایگاه آن در سطح ناحیه است. موقعیت یک شهر یا روستا نقش مؤثری در ادامه حیات یا گسترش آن سکونتگاه یا حتی زوال آن دارد.

پاسخ تشریحی بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: وضعیت سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون، همان‌طور که در درس سوم از جغرافی دهم هم خواندید، بیانگر **موقعیت** آن است! عبارت دوم: مکان اصلی و دقیق سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین، **مقر** است. عبارت سوم: محل انتخاب‌شده توسط مردم برای زندگی و اشتغال، **هسته اولیه** سکونتگاه به شمار می‌رود.

دام‌تستی اگر با مفاهیم دقیق مقر، موقعیت و هسته اولیه آشنا نباشید، همه گزینه‌ها می‌توانند شما را به دام بیندازند و برعکس، اگر این مفاهیم را به‌خوبی به ذهن سپرده باشید، هیچ دامی بر سر راه یافتن پاسخ درست وجود ندارد.

تست و پاسخ ۱۲۲

کدام مورد با علل عمده رشد شهرنشینی در آسیا و آفریقا در مقایسه با سایر نواحی جهان **مغایرت** دارد؟

- (۱) صنعتی‌شدن و توسعه کارخانه‌ها
- (۲) ورود کشورهای این نواحی به تجارت جهانی
- (۳) توسعه راه‌های ارتباطی و پیوند خوردن شهرک‌های اقماری
- (۴) مهاجرت فزاینده روستاییان به شهرها به منظور اشتغال و دستمزد بیشتر

(مغرافیای دوازدهم - درس ۱ - به سوی جهانی در حال شهری شدن)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره با سؤالی به تعبیر طراحان کنکور، منفی، مواجه‌اید! در پاسخ به این سؤال‌ها برعکس عمل کنید. یعنی چی؟ یعنی پیش خودتان بگویید مثلاً کدام موارد علل عمده رشد شهرنشینی در آسیا و آفریقا به شمار می‌روند؟ وقتی پاسخ را بدانید، قطعاً آن‌چه را که مربوط به این عوامل نیست، پیدا خواهید کرد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

جغرافیا

درس نامه ●● افزایش شهر و شهرنشینی در جهان، یکی از مهم‌ترین تغییرات فضای جغرافیایی در قرن‌های بیستم و بیست و یکم است. اصطلاح «شهرنشینی» به معنای افزایش نسبت جمعیت شهرهای یک کشور یا ناحیه به روستاهای آن است. به جدول زیر توجه کنید. هرچند میان سطح شهرنشینی در آسیا و آفریقا با نواحی توسعه‌یافته صنعتی آمریکای شمالی و اروپا و استرالیا اختلاف زیادی وجود دارد، اما سرعت گسترش شهرنشینی در آسیا و آفریقا بیشتر از سایر نواحی جهان است و هم‌چنان ادامه دارد.

نواحی	آمریکای شمالی	آمریکای لاتین و کارائیب	اروپا و اقیانوسیه	آسیا	آفریقا
درصد شهرنشینی	۸۱ / ۵ درصد	۷۹ / ۵ درصد	۷۳ / ۵ - ۷۰ درصد	۴۷ / ۵ درصد	۴۰ درصد

پاسخ تشریحی میزان رشد سالیانه شهرنشینی در سایر نواحی مختلف جهان ۴ / ۰ درصد است، اما این رقم در آسیا و آفریقا به ۵ / ۱ درصد در سال می‌رسد. در کشورهای این نواحی، بخش عمده‌ای از رشد شهرنشینی به علت مهاجرت فزاینده روستاییان به شهرها جهت اشتغال و دستمزد بیشتر و در پی صنعتی‌شدن و توسعه کارخانه‌ها و یا رشد بخش خدمات و ورود این کشورها به تجارت جهانی بوده است.

تست و پاسخ ۱۳۳

علت حوزه نفوذ گسترده «جهان شهرها» چیست؟

- نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی
- توسعه حومه‌ها و شهرک‌های اقماری پیرامون آن‌ها
- اهمیت شبکه ارتباطی و حمل‌ونقل آن‌ها در جذب جمعیت
- گسترش تجهیزات و تسهیلات شهری و خدمات عمومی در آن‌ها

پاسخ: گزینه ۱ (پغرافیای دوازدهم - درس ۱ - از مادر شهر تا زنبیره کلان شهرها (مگالاپلیس))

مشاوره همیشه سؤال را برای خودتان ساده کنید! این را از من داشته باشید: تمام سؤال‌ها در نگاه اول دشوارند و زمانی ساده می‌شوند که دانش‌آموز خوب خواسته آن را متوجه شود! این سؤال هم از این قاعده مستثنی نیست!

درس نامه ●● افزایش شهرهای میلیونی از مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان است. در سال ۱۹۹۰، ده شهر با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت در جهان وجود داشت و امروزه تعداد این شهرها به ۲۸ رسیده است.

پاسخ تشریحی «جهان شهر»، کلان‌شهری است که نقش مهمی در اقتصاد جهانی دارد و مرکز عمده تجارت، بانکداری و نوآوری در سطح بین‌المللی است؛ مانند نیویورک، هنگ‌کنگ و سنگاپور. به عبارت دیگر جهان‌شهرها، شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت در جهان هستند که برخی از آن‌ها به دلیل نقش مهمی که در اقتصاد و تجارت جهانی دارند، از حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان برخوردارند.

نکته یکی از مباحث تست‌خیز، همین مبحث شهرهای میلیونی است که شامل مفاهیمی مثل کلان‌شهر، مادرشهر (متروپل)، مگالاپلیس، مگاسیتی، حومه و جهان‌شهر می‌شود. نکات مربوط به این مفاهیم را خوب به ذهن بسپارید.

تست و پاسخ ۱۳۴

کدام گزینه توصیف درستی از «تغییرات کالبدی و عملکردی» روستاها و روستانشینان به دست نمی‌دهد؟

- با استفاده از روش‌های صحیح نقشه‌برداری و فتوگرامتری، جاده‌های مناسبی برای اکثر روستاهای ایران ساخته شده است.
- به علت بازار فروش مناسب‌تر کیوی، بیشتر باغداران مازندران، کشت خود را از پرتقال و نارنگی به کیوی تغییر داده‌اند.
- در نرم‌افزارهای مشتری‌یاب، زعفران‌کاران خراسان جنوبی بدون واسطه به فروش محصولات خود به متقاضیان می‌پردازند.
- با توجه به ظرفیت‌های گردشگری روستای گلایر، این روستا به یکی از مقاصد گردشگری استان زنجان تبدیل شده است.

پاسخ: گزینه ۲ (پغرافیای دوازدهم - درس ۱ - تغییرات کالبدی و عملکردی در روستاها)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

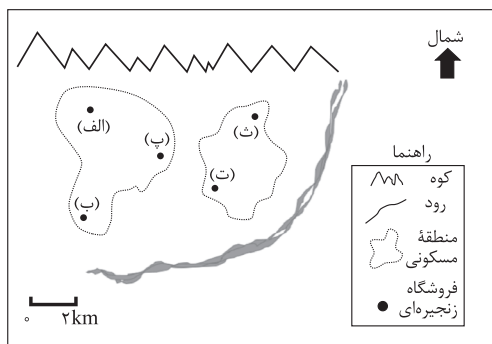
مشاوره با یک تست نفس گیر دارید دست و پنجه نرم می کنید! چه طور؟ هم منفی است، یعنی از شما نمی خواهد پاسخ صحیح را دریابید، بلکه می پرسد کدام مورد غلط است! از سوی دیگر، مصداقی است؛ موضوعی که بسیار مطلوب طراحان کنکور است. برای همین می گویم با تست نفس گیری مواجه آید.

درس نامه ●● ابتدا لازم است بدانیم منظور از تغییرات کالبدی و عملکردی روستاها یا بهتر بگوییم منظور از شهرگرایی و تغییرات روستاها چیست. «شهرگرایی»، روندی اقتصادی - اجتماعی است که طی آن، شیوه های زندگی، رفتار و عملکردها، ارزش ها و مظاهر شهری در روستاها و بین روستائینان رواج می یابد. با فراهم شدن امکانات و تجهیزاتی مانند آب و برق و راه سازی، استفاده از ماشین آلات کشاورزی و مصالح ساختمانی و تجهیزات شهری، تغییرات قابل توجهی در چهره و کالبد روستاها نسبت به گذشته ایجاد شده است، البته، میزان این تغییرات در نواحی مختلف متفاوت بوده است. در نظر داشته باشید که در بیشتر روستاها، فعالیت غالب، زراعت است. نقش و عملکرد برخی از روستاها عوض شده و عملکردهای جدیدی به طور مستقل یا علاوه بر زراعت در این روستاها پدیدار شده که از آن جمله می توان به ایجاد روستاهایی با نقش های صیادی، گردشگری و صنعتی اشاره کرد که در آنها صنایع کوچک تبدیلی یا خانگی رونق زیادی دارد.

پاسخ تشریحی در (۱)، (۳) و (۴) به تغییر عملکردی و کالبدی در روستاها اشاره شده است، ولی در (۲) رویه باغداران همان است و فقط نوع محصول مورد کشت تغییر کرده است.

تست و پاسخ ۱۲۵

شکل زیر، پنج فروشگاه زنجیره ای (الف، ب، پ، ت، ث) را در دو شهرک مسکونی مجاور نشان می دهد. با توجه به موقعیت فروشگاه های زنجیره ای، به ترتیب کدام فروشگاه ها «وسیع ترین» و «کم وسعت ترین» حوزه نفوذ را دارند؟

- (۱) الف و ب - ث
- (۲) ت و پ - ب
- (۳) الف - ت و ب
- (۴) ت - ب و ث

(جغرافیای دوازدهم - درس ۱ - حوزه نفوذ سکونتگاه)

پاسخ: گزینه ۱

مشاوره در چنین سؤال هایی بروید سر اصل مطلب! یعنی چی؟ اصل مطلب کجاست؟ «حوزه نفوذ»! اول کلاهتان را قاضی کنید و ببینید مفهوم حوزه نفوذ را بلدید یا خیر، بعد بروید سراغ گزینه ها و خواسته سؤال.

درس نامه ●● حوزه نفوذ سکونتگاه: به محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه، کالا و انواع خدمات دریافت می کند و بین آن محدوده و سکونتگاه، جریان کالا، خدمات و رفت و آمد وجود دارد، حوزه نفوذ سکونتگاه می گویند.

مثال: یک شهر کوچک ممکن است فقط به چند روستای پیرامون خود خدمات بدهد و ساکنان روستاهای پیرامون برای خرید و کار در کارخانه ها و استفاده از مراکز درمانی به آن شهر مراجعه کنند.	برخی سکونتگاه ها حوزه نفوذ کم وسعتی دارند.
شهر تهران در برخی عملکردها مانند تولید و عرضه خودرو، لوازم خانگی، خدمات پیشرفته پزشکی و مراکز دانشگاهی، حوزه نفوذ بسیار گسترده ای در سطح کشور ایران دارد.	برخی سکونتگاه ها حوزه نفوذ گسترده ای دارند.

نکته در زمینه بررسی حوزه نفوذ عملکرد یک سکونتگاه، باید به دو جنبه توجه کرد: (۱) آستانه جمعیتی نفوذ (۲) دامنه نفوذ.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

جغرافیا

پاسخ تشریحی با توجه به شکل مندرج در صورت سؤال، کم‌وسعت‌ترین حوزه نفوذ مربوط به فروشگاه زنجیره‌ای «ث» است، چون از هر طرف محدودیت دارد؛ زیرا از سمت شمال به کوه، از سمت شرق به رودخانه و از سمت غرب و جنوب به فروشگاه‌های دیگر محدود شده است. در حالی که وسیع‌ترین حوزه نفوذ مربوط به فروشگاه‌های زنجیره‌ای «الف» و «ب» است؛ چون از سمت غرب بسته نیستند و امکان گسترش برای آن‌ها وجود دارد و از سمت شرق نیز در مقایسه با فروشگاه «پ» از حوزه نفوذ بیشتری برخوردارند.

نکته در مکان‌یابی احداث یک فروشگاه یا سایر مراکز خدماتی باید به حوزه نفوذ آن‌ها توجه کرد، وگرنه موجب زیان اقتصادی می‌شود.

دام‌تستی این نکته را در نظر داشته باشید که در سؤال‌هایی مشابه این سؤال، همه گزینه‌ها می‌توانند شما را به دام بیندازند. پاسخ به این قبیل سؤالات نیاز به دقت فراوان دارد.

تست و پاسخ ۱۲۶

(توئل نقش و نور در بوستان نهج‌البلاغه تهران)

تصویر مقابل، به کدام یک از نیازها و مسائل شهرهای بزرگ اشاره دارد؟

(۲) کاهش آسیب‌های اجتماعی

(۱) تأمین تجهیزات و خدمات عمومی

(۴) مبلمان شهری

(۳) هوشمندسازی شهر

(پغرافییای دوازدهم - درس ۲ - مبلمان شهری)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره در سؤال‌های تصویری، حساسی به جزئیات عکس و اطلاعات مندرج در صورت سؤال توجه کنید تا متوجه اصل خواسته طراح تست شوید.

درس‌نامه ●● جهت مدیریت صحیح و کارآمد شهرها، ابتدا باید مهم‌ترین نیازها و مسائلی را که امروزه شهرها با آن روبه‌رو هستند، بشناسیم که عبارت‌اند از: (۱) تجهیزات و خدمات عمومی (۲) مسکن (۳) اشتغال شهری (۴) امنیت شهری و آسیب‌های اجتماعی (۵) محیط زیست شهری (۶) زیباسازی و مبلمان شهری (۷) هوشمندسازی شهر. در این سؤال ما با مورد ششم سروکار داریم.

پاسخ تشریحی «مبلمان شهری» مفهومی گسترده است و به معنای مجموعه وسیعی از وسایل و نمادها و عناصری مانند: نیمکت‌ها، سطل‌های زباله، مجسمه‌ها و نمادهای میدان‌ها، نرده‌ها و حفاظ‌ها، تزییناتی چون آب‌نماها، پرچم‌ها و گلدان‌ها، طراحی فضای سبز جدول‌ها و پارک‌ها، نورپردازی و روشنایی معابر، تابلوهای آگهی، علائم راهنمایی و رانندگی، طراحی، جدول‌بندی و کف‌پوش پیاده‌روها است که مورد استفاده عموم ساکنان شهر قرار می‌گیرد.

نکته در طراحی مبلمان شهری باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد و به نیازهای افراد ویژه همچون معلولان، جانبازان و سالخورده‌گان نیز توجه شود.

تست و پاسخ ۱۲۷

منظور عناصر و مؤلفه‌های شهر پایداره.

در تعریف «شهر پایدار»، به کدام مسائل توجه شده است؟

- (۱) توزیع عادلانه امکانات و تسهیلات شهری - حفظ امنیت شهری - تأمین مسکن مناسب و فرصت‌های شغلی
- (۲) گسترش خدمات و تجهیزات عمومی - ایجاد فرصت‌های شغلی - تأمین امنیت و مقابله با آسیب‌های اجتماعی
- (۳) تأمین عادلانه نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ساکنان - رعایت منافع نسل‌های آینده - حفظ محیط زیست
- (۴) حفظ خردمندانه محیط زیست - تأمین عادلانه نیازهای اقتصادی حال و آینده ساکنان - زیباسازی و مبلمان شهری

(پغرافییای دوازدهم - درس ۲ - مدیریت شهرها)

پاسخ: گزینه ۳

مشاوره از آن قسم سوال های دانشی است که به جز رفتن سراغ کتاب درسی و به ذهن سپردن مطالب آن، چاره دیگری ندارد؛ با هیچ کلیدواژه و کلکی نمی توان به آن پاسخ داد!!!

درس نامه ●● «شهر پایدار» شهری است که در آن، نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان به طور مناسب و عادلانه برطرف می شود؛ بدون این که منافع نسل های آینده به خطر بیفتد و شهر و فعالیت های شهری کم ترین تأثیر نامطلوب را بر محیط زیست دارد. تحقق شهر پایدار، امروزه هدف اصلی مدیران و برنامه ریزان شهری است. پایداری شهر، حد و حصر و نقطه نهایی ندارد و مدیران و برنامه ریزان شهرها در تلاش برای رسیدن به درجاتی از پایداری هستند.

در برنامه ریزی های شهری، ۳ رکن: (۱) محیط زیست، (۲) مسائل اقتصادی و (۳) مسائل اجتماعی - فرهنگی باید مورد توجه قرار بگیرند.

پاسخ تشریحی به موارد زیر توجه کنید:

تأمین عادلانه نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ساکنان - رعایت منافع نسل های آینده - حفظ محیط زیست.

در سه عبارت فوق می توانید، سه رکن اصلی شهر پایدار را ببینید! اما بیایید سری به سایر گزینه ها بزنیم:

(۱) و (۲): هیچ کدام از مصادیق و عبارت های آمده در این دو گزینه چالش برانگیز نیستند؛ اگر دانش آموزی سه رکن اصلی شهر پایدار را بداند، به راحتی می تواند این دو گزینه را رد کند.

(۴) در این گزینه نیز لفظ زیباسازی و مبلمان شهری، نادرستی گزینه را لو می دهد!

تست و پاسخ ۱۲۸

متن زیر، به ترتیب به کدام یک از ویژگی های عمده برنامه «آمایش سرزمین» توجه دارد؟

«در سرزمینی که به جنبه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... توجه می شود و بهره مندی خردمندانه از منابع آن وجود دارد، سعی بر آن است تا از مهاجرت بی رویه از روستاها به شهرها جلوگیری شود.»

(۱) توزیع متوازن جمعیت - توجه به نیازهای حال و آینده - توجه به همه ابعاد توسعه

(۲) توجه به همه ابعاد توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توزیع متوازن جمعیت

(۳) توجه به حفظ محیط زیست - توجه به توانمندی های همه مناطق - توجه به عدالت در توسعه

(۴) توجه به عدالت در توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توجه به توانمندی های همه مناطق

پاسخ: گزینه ۲

(یغرافیای دوازدهم - درس ۲ - آمایش سرزمین)

مشاوره یکی از متداول ترین تست های چالشی این است که از شما، عبارت های مربوط به یک مفهوم را بخواهند! اما نه فقط از طریق مصادیق و مثال هایی خارج از کتاب، بلکه گاهی نیز با تغییر برخی جملات کتاب درسی! این جا هنر شماست که باید بر متن کتاب درسی این قدر اشراف داشته باشید که بتوانید از پس هرگونه تست بر بیایید.

درس نامه ●● در نظر داشته باشید که طرح ها و برنامه هایی وسیع تر از سطح شهر یا روستا نیز وجود دارد. سیاست ها و خط مشی های کلان اقتصادی و اجتماعی حکومت ها بر همه جنبه های زندگی در شهرها و روستاها یک کشور اثرگذار است. این ها را گفتم تا مقدمه ای باشد بر تعریف آمایش سرزمین. آمایش سرزمین یعنی سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاها و جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

آمایش سرزمین ویژگی های عمده ای دارد که عبارت اند از: (۱) توجه به ظرفیت ها و توانمندی های همه مناطق و استان های کشور (۲) توجه به همه ابعاد توسعه (۳) توجه به عدالت در توسعه (۴) توزیع متوازن جمعیت (۵) توجه به نیازهای حال و آینده (۶) توجه به حفظ محیط زیست (۷) توجه به آمایش دفاعی.

نکته آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

جغرافیا

پاسخ تشریحی آن چه در عبارت صورت سؤال بدان پرداخته شده، ناظر بر سه مورد از ویژگی‌های برنامه آمایش سرزمین است که شامل موارد زیر می‌شود:

- (۱) توجه به همه ابعاد توسعه: باید به همه جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، دفاعی و محیطی کشور به طور هماهنگ توجه شود.
- (۲) توجه به حفظ محیط زیست: باید بر بهره‌مندی منطقی و خردمندانه از منابع طبیعی و حفاظت از محیط زیست تأکید و به آن‌ها توجه شود.
- (۳) توزیع متوازن جمعیت: باید از تمرکز و انبوهی جمعیت در یک یا چند مادرشهر و مهاجرت بی‌رویه از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ پیشگیری شود.

تست و پاسخ ۱۲۹

در کدام گزینه، ترتیب مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) به درستی بیان نشده است؟

- (۱) آمارگیری از پدیده‌های طبیعی ← تحلیل فضایی ← ترسیم نقشه
- (۲) جمع‌آوری داده‌ها ← مدل‌سازی ← ارائه نتایج برای تصمیم‌گیری بهینه
- (۳) بیان ویژگی‌های عوارض انسانی ← ذخیره اطلاعات به صورت رقومی ← ارائه جدول
- (۴) کدبندی و ذخیره اطلاعات ← تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به اهداف کاربر ← ترسیم نمودار

پاسخ: گزینه ۳ (بغرفیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های بغرفیایی (۱) - سامانه اطلاعات بغرفیایی (GIS))

درس‌نامه سامانه اطلاعات جغرافیایی عبارت است از مجموعه‌ای از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای رایانه‌ای که امکان جمع‌آوری، ذخیره، پردازش و تجزیه و تحلیل اطلاعات و نمایش اشکال مختلف داده‌ها و اطلاعات جغرافیایی را فراهم می‌آورد. به طور کلی هر سامانه از سه بخش ورودی، پردازش و خروجی تشکیل شده است.

پاسخ تشریحی مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی به صورت زیر است:

- ورودی ← پردازش ← خروجی
- در ①، ② و ④ این ترتیب رعایت شده است.
- در ③، بیان ویژگی‌های عوارض انسانی: ورودی / ذخیره اطلاعات به صورت رقومی: ورودی / ارائه جدول: خروجی؛ بنابراین به مرحله میانی (پردازش) اشاره‌ای نشده است.

تست و پاسخ ۱۳۰

در اوایل قرن بیستم، کدام عامل چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد؟

- (۱) اختراع و تولید انبوه خودرو
- (۲) احداث بزرگراه‌ها و آزادراه‌ها
- (۳) ایجاد تراکم ترافیکی در برخی مسیرها
- (۴) رواج استفاده از قطارهای شهری و بین‌شهری

پاسخ: گزینه ۱ (بغرفیای دوازدهم - درس ۳ - گسترش حمل و نقل از گذشته تا امروز)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

درس نامه... تحرک و جابه‌جایی یکی از نیازهای اساسی انسان در فعالیتهای فردی و اجتماعی است. رشد و پیشرفت حمل‌ونقل مرحله‌به‌مرحله رخ داد و ناگهانی صورت نگرفت. اگر از تحولات پیش از انقلاب صنعتی چشم‌پوشی کنیم، باید بگوییم پس از این انقلاب مهم و بنیادین، اختراع موتور بخار دگرگونی عمیقی در حمل‌ونقل بر جای گذاشت که در نوع آبی و ریلی چشمگیرتر بود. در اوایل قرن نوزدهم نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شدند و شاهد تحول در زمینه حمل‌ونقل ریلی بودیم. در هر دوره، به فراخور پیشرفت تکنولوژی، یکی از انواع حمل‌ونقل رشد می‌کرد که در اوایل قرن بیستم، این رشد و تحول در حمل‌ونقل جاده‌ای چشمگیر بود.

پاسخ تشریحی در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید انبوه خودرو، چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد. خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها ساخته شدند و به دنبال آن، مکان‌ها و مراکز خدمات راهداری مانند پمپ بنزین‌ها و تعمیرگاه‌های اتومبیل به وجود آمدند.

نکته در «نیمه دوم قرن بیستم» ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها برای حل مشکل ترافیکی و همچنین افزایش سرعت خودروها متداول شد.

تست و پاسخ ۱۳۱

کدام گزینه در ارتباط با «پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان» درست است؟

- ۱) روسیه طولانی‌ترین شبکه حمل‌ونقل ریلی باربری دنیا را دارد.
- ۲) قاره اروپا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد.
- ۳) در زمینه بهره‌برداری از خطوط ریلی، ایران در زمره ۱۳ کشور اول دنیا قرار دارد.
- ۴) ژاپن بیشترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان را دارد.

(جغرافیای دوازدهم - درس ۳ - پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان)

پاسخ: گزینه ۲

مشاوره در سؤال‌های دانشی، به حافظه خود اعتماد کنید. هر آن‌چه که به یادتان می‌آید را در گزینه‌ها جست‌وجو کنید تا برسید به کلیدواژه یا حداقل عبارتی نزدیک به گزینه صحیح و مورد نظر تست!

درس نامه... حمل‌ونقل ریلی یکی از مهم‌ترین شیوه‌های حمل کالا و مسافر در جهان است. در این شیوه، برای انتقال از ریل و لوکوموتیوی که واگن‌های قطار را به دنبال خود می‌کشد، استفاده می‌شود. میزان احداث شبکه‌های ریلی و دسترسی به آن‌ها در نواحی مختلف دنیا متفاوت است.

پاسخ تشریحی قاره اروپا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد و سفر به بیشتر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است که ۸۰ درصد آن به حمل بار اختصاص دارد.
- ۳) با توجه به جدول صفحه ۴۹ کتاب درسی، ایران در زمره ۱۳ کشور اول دنیا قرار ندارد.
- ۴) بیشترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان به کشور چین تعلق دارد.

تست و پاسخ ۱۳۲

به ترتیب برای «جابه‌جایی تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخ‌دار با بار»، «گردش مسافران به صورت محدود روی آب» و «صادرات کالاهایی مانند نفت، گاز و مواد معدنی» از کدام کشتی‌ها استفاده می‌شود؟

- ۱) کروز - رو، رو - کانتینری
- ۲) رو، رو - کروز - فله‌بر
- ۳) کانتینری - رو، رو - فله‌بر
- ۴) فله‌بر - کروز - کانتینری

(جغرافیای دوازدهم - درس ۳ - حمل‌ونقل آبی (دریایی))

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

جغرافیا

مشاوره در چنین سؤال هایی که موارد مورد نظر با «الف» و «ب» و ... مشخص نشده اند و صرفاً عبارت «به ترتیب» به کار رفته است، دقت خود را دوچندان کنید تا یک وقت در دام ترتیب موارد گزینه ها نیفتید!!!

درس نامه سؤال مربوط به حمل و نقل آبی است؛ این نوع حمل و نقل پوشش گسترده ای در جهان دارد. اقیانوس ها، دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و کانال ها، مسیرهای آبی را تشکیل می دهند. امروزه حدود ۹۰ درصد تجارت جهانی (براساس وزن) توسط کشتی ها صورت می گیرد و بدون وجود حمل و نقل آبی، صادرات و واردات این حجم عظیم کالا در جهان امروز امکان پذیر نیست.

پاسخ تشریحی کشتی ها دو نوع اند: (۱) مسافربری شامل اقیانوس پیما، کروز و ... و (۲) باربری شامل فله بر؛ رو، رو؛ کانتینری و ...

بررسی عبارت های صورت سؤال:

عبارت اول: جابه جایی تعداد زیادی وسیله نقلیه چرخ دار با بار: کشتی رو - رو

عبارت دوم: گردش مسافران به صورت محدود روی آب: کشتی کروز

عبارت سوم: صادرات کالاهایی مانند نفت، گاز و مواد معدنی: کشتی فله بر

دام تستی در بین گزینه ها، (۴) ممکن است شما را گمراه کند و به چالش بکشاند، اما در نظر داشته باشید که کشتی های باربری هر یک کارکرد جداگانه ای دارند و ویژگی هایشان منحصربه فرد است.

تست و پاسخ ۱۳۳

با توجه به شیوه های حمل و نقل، موارد کدام گزینه درست اند؟

الف) بیشترین انعطاف از نظر دسترسی به نقاط مختلف

ب) مناسب برای مسافت های متوسط و نسبتاً طولانی

پ) امنیت زیاد نسبت به سایر شیوه های حمل و نقل

ت) از متداول ترین شیوه های حمل و نقل در همه قاره ها

ث) مقرون به صرفه ترین راه برای حمل بار با وزن و حجم زیاد

(۱) ب - ت: حمل و نقل هوایی؛ الف - پ: حمل و نقل ریلی

(۳) ب - پ: حمل و نقل جاده ای؛ الف - ث: حمل و نقل آبی

(۲) الف - پ: حمل و نقل هوایی؛ ب - ت: حمل و نقل آبی

(۴) الف - ت: حمل و نقل جاده ای؛ ب - پ: حمل و نقل ریلی

(مغرافیای دوازدهم - درس ۳ - شیوه های حمل و نقل (ترکیبی))

پاسخ: گزینه (۴)

مشاوره در وهله اول ممکن است چشمتان که به گزینه ها بخورد، بی خیال این تست شوید و از خیر آن بگذرید؛ ولی زمان بگذارید، دقت کنید و ببینید گزینه ها به شما چه می گویند. برای این که ویژگی های حمل و نقل را همیشه گوشه ذهنتان داشته باشید، یک جدول تهیه کرده و مهم ترین نکات مربوط به شیوه های حمل و نقل را درون آن یادداشت کنید.

درس نامه حمل و نقل با جابه جایی در پهنه مکان و فضای جغرافیایی سروکار دارد و هدفش ارتباط دادن مکان ها و نواحی به یکدیگر است. ماهیت حمل و نقل اساساً جغرافیایی است و با مفاهیمی مانند مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد.

پاسخ تشریحی «حمل و نقل جاده ای»: یکی از شیوه های متداول حمل و نقل در همه قاره های جهان است و از نظر دسترسی به نقاط مختلف

در مسیر راه و توقف در ایستگاه های متعدد انعطاف بیشتری نسبت به سایر شیوه های حمل و نقل دارد. (موارد الف و ت)

«حمل و نقل هوایی» و «حمل و نقل ریلی»: نسبت به سایر شیوه های حمل و نقل امنیت زیادی دارند. (مورد پ)

«حمل و نقل ریلی»: برای مسافت های متوسط و نسبتاً طولانی مناسب است. (مورد ب)

«حمل و نقل آبی»: حمل کالا با کشتی مقرون به صرفه ترین و ارزان ترین روش برای جابه جایی کالاها به ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت های طولانی است. (مورد ث)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تست و پاسخ ۱۳۴

با توجه به ویژگی‌های شیوه‌های مختلف حمل و نقل، به ترتیب بهترین شیوه حمل و نقل برای هر یک از موارد زیر کدام است؟

خواسته سؤال، بررسی ویژگی‌های انواع روش‌های حمل و نقل با استفاده از مصادیق و مثال‌هایی خارج از کتاب درسی است.

- فرستادن مواد شوینده به روستای احمدآباد
- صادرات خودروی سمند به کشورهای آسیای میانه
- انتقال کبد اهدایی برای پیوند عضو به بیمارستان شیراز

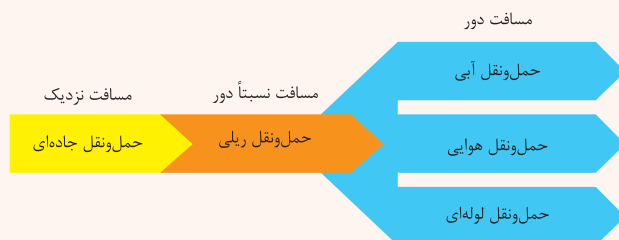
(۱) جاده‌ای - ریلی - جاده‌ای (۲) ریلی - آبی - جاده‌ای (۳) جاده‌ای - آبی - هوایی (۴) ریلی - ریلی - هوایی

پاسخ: گزینه ۳

(پهراقیای دوازدهم - درس ۳ - شیوه‌های حمل و نقل (ترکیبی))

مشاوره خودتان بهتر می‌دانید که از سال ۹۸ به بعد، طراحان چه قدر مدل طراحی تست جغرافیا را بیشتر به سمت مفهومی شدن هدایت کردند و در این میان ارائه سؤال از مثال‌هایی فراکتاب، گوی میدان را ربوده است! پس حسابی حواستان را جمع کنید.

درس نامه به این نمودار توجه کنید و اطلاعات آن را به ذهن بسپارید.

پاسخ تشریحی

- برای فرستادن کالا به روستاها و نقاط دورافتاده، حمل و نقل جاده‌ای (به علت انعطاف بیشتر) مناسب‌تر است.
- حمل و نقل کالاهای حجیم و سنگین (مانند خودرو) با کشتی مناسب‌تر است. (صادرات خودروی سمند با کشتی از طریق دریای خزر به کشورهای آسیای میانه)
- مواد زود فاسدشدنی و مهم (مانند اعضای اهدایی برای پیوند عضو) بهتر است از طریق هوایی انتقال داده شوند.

تست و پاسخ ۱۳۵

نخستین خط لوله سراسری در ایران به کدام منظور احداث شد؟

- (۱) صادرات گاز طبیعی و نفت خام از ایران به ارمنستان
(۲) انتقال فراورده‌های نفتی از پالایشگاه آبادان به تهران
(۳) واردات سیالات و مواد پتروشیمی از ترکیه به ایران
(۴) انتقال نفت و گاز از ترکمنستان به افغانستان

پاسخ: گزینه ۲

(پهراقیای دوازدهم - درس ۳ - حمل و نقل لوله‌ای)

درس نامه سیالات یعنی مایعات و گازها از طریق خطوط لوله از مکانی به مکان دیگر فرستاده می‌شوند. در این روش، انتقال نفت خام و فراورده‌های نفتی، گاز و مواد پتروشیمی در داخل یک کشور یا بین کشورها انجام می‌پذیرد. توجه داشته باشید که عبارت صورت سؤال درباره وضعیت خطوط لوله و انتقال نفت در ایران است، پس بگذارید کمی متمرکزتر شویم. نفت خام از طریق خطوط لوله از چاه‌ها به پالایشگاه منتقل می‌شود؛ سپس فراورده‌های نفتی نظیر نفت سفید، گازوئیل و بنزین با لوله به مخازن و انبارهای سراسر کشور ایران منتقل شده و از مخازن نیز با تانکر به جایگاه‌های سوخت حمل می‌شوند.

پاسخ تشریحی

نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری در ایران، که فراورده‌های نفتی را از پالایشگاه آبادان به مرکز یعنی تهران می‌رساند، در سال ۱۳۳۶ برداشته شد و از آن زمان، خطوط لوله همواره در حال گسترش بوده است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

فلسفه: فلسفه (۲): صفحه‌های ۱ تا ۵۱

تست و پاسخ ۱۳۶

در رابطه با وجود و ماهیت، کدام گزاره صحیح است؟

- (۱) هر موجودی در واقعیت خود به دو جزء وجود و ماهیت تقسیم می‌شود.
- (۲) تمایز این دو مفهوم با هم، سبب وجود مابه‌ازاهای خارجی متفاوتی برای هر کدام از آن‌ها شده است.
- (۳) همه مفاهیم در مفهوم وجود، مشترک‌اند و در مفهوم ماهیت تفاوت دارند.
- (۴) فقط می‌توان برای هستی، آثار خارجی و منشأ اثر بودن را در نظر گرفت.

پاسخ: گزینه ۴

(فلسفه دوازدهم - درس ۱)

پاسخ تشریحی: صرفاً هستی (وجود) است که می‌تواند منشأ اثر و دارای آثار خارجی باشد و چیستی (ماهیت) منشأ اثر خارجی نیست، به گونه‌ای که تصور غذا موجب رفع گرسنگی ما نخواهد شد. به عبارتی پذیرفتن واقعیت‌های مستقل از ذهن و وجود آن‌ها موجب می‌شود بتوانیم از آن‌ها استفاده کنیم. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در واقعیت و در خارج «وجود» و «ماهیت» جدا از هم نیستند و البته باید بدانیم که «وجود» و «ماهیت» دو جزء یک موجود نیستند، بلکه دو جنبه از آن هستند.

۲) وجود و ماهیت در خارج از هم جدا نیستند، بلکه در ذهن با هم مغایر هستند؛ پس در خارج مابه‌ازاهای متفاوت ندارند.

۳) همه موجودات (نه همه مفاهیم) در مفهوم هستی مشترک هستند و در مفهوم چیستی متفاوت هستند. به عبارت دیگر، هستی وجه مشترک موجودات و چیستی وجه اختصاصی آنان است.

درس نامه

تست و پاسخ ۱۳۷

در کدام گزینه شرط ذکر شده با عبارت بیان شده در ابتدای گزینه، به طور دقیق انطباق دارد؟

- (۱) با تصور هر ماهیتی، وجود هم با آن همراه بود. ← اگر مفهوم وجود و ماهیت مغایر می‌بود.
- (۲) نفی ماهیت از وجود ممکن نبود. ← تنها اگر وجود عین ماهیت می‌بود.
- (۳) اثبات وجود برای هیچ ماهیتی نیازمند به دلیل نبود. ← اگر مفهوم وجود و ماهیت مغایر نمی‌بود.
- (۴) همه ماهیات یکی بود. ← اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن می‌بود.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۱)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

پاسخ تشریحی اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن می بود (به عبارت دیگر: اگر مفهوم وجود و ماهیت مغایر نمی بود)، اثبات وجود برای هیچ ماهیتی نیازمند به دلیل نبود.

بررسی سایر گزینه ها:

۱) زمانی می توان گفت که با تصور هر ماهیتی وجود هم همراه آن خواهد بود که مغایرتی میان وجود و ماهیت نباشد؛ به بیان دیگر اگر وجود و ماهیت مغایر باشند، تصور هر ماهیتی با وجود آن همراه نخواهد بود.

۲) اگر وجود، عین ماهیت یا جزء ماهیت می بود، نفی ماهیت از وجود ممکن نبود؛ بنابراین قید «تنها» باعث اشتباه بودن ۲) گردیده است.

۴) تنها در صورتی که وجود عین ماهیت می بود (نه زمانی که وجود جزء ماهیت می بود)، همه ماهیات یکی می شدند.

نکته یکی از راه های اثبات «مغایرت وجود و ماهیت»، استفاده از «برهان خُلف» است؛ یعنی خلاف «مغایرت وجود و ماهیت» را تصور می کنیم و بررسی کنیم که چه مشکلاتی پیش می آید.
دقت کنید که خلاف «مغایرت وجود و ماهیت» یعنی این که وجود و ماهیت عین هم یا جزئی از هم باشند که نتایج آن در پاسخ تشریحی سؤال، بیان شده است.

تست و پاسخ ۱۳۸

اگر حمل «الف» بر «ب» نیازمند دلیل باشد، آن گاه با اطمینان می توان گفت: .....

شایع صناعی

۱) «ب» جزء تعریف «الف» نیست

۲) «الف»، وجود و «ب»، یک ماهیت است

۳) رابطه موضوع و محمول، ممکن است ضروری باشد

۴) این حمل، مشابه حمل «در دمای طبیعی مایع» بر «جیوه» است

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۱ و ۲)

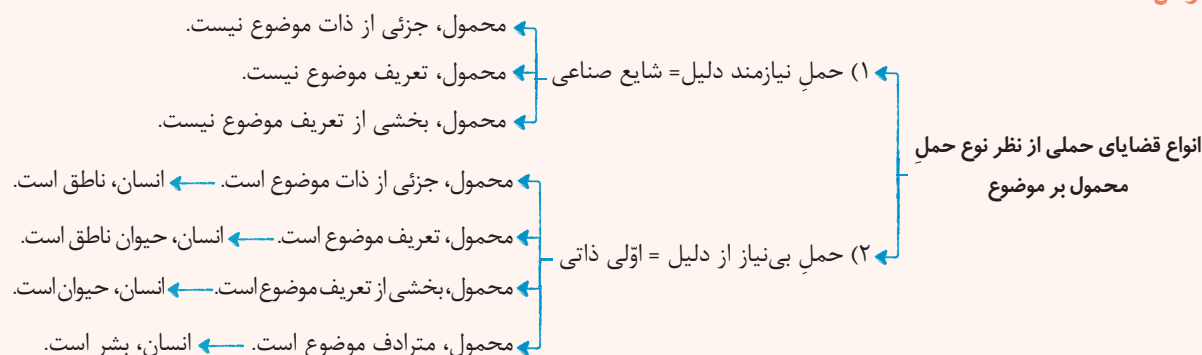
پاسخ تشریحی در حمل شایع صناعی (نیازمند دلیل)، درست است که محمول، خود موضوع یا جزئی از تعریف موضوع نیست، اما با این حال ممکن است حمل آن بر موضوع، بنا بر دلیلی اثبات شده باشد و لذا ضروری باشد. مثلاً حمل «غنی» بر «خدا» ضروری است؛ اما نیازمند دلیل است؛ بنابراین باید گفت هر حمل اولی ذاتی (بی نیاز از دلیل)، ضروری است، اما هر حمل ضروری، لزوماً اولی ذاتی نیست و ممکن است شایع صناعی باشد. به عبارتی اگر رابطه موضوع و محمول از نظر جهات قضایا، «ضروری» یا «وجوبی» باشد، ممکن است «نیازمند دلیل» یا «بی نیاز از دلیل» باشد. بررسی سایر گزینه ها:

۱) وقتی «ب الف است» حمل شایع صناعی باشد، می دانیم که «الف»، نه خود «ب» است و نه جزء تعریف آن؛ اما ممکن است (نه قطعی) «ب»، جزء تعریفی «الف» باشد. مثلاً حمل انسان بر حیوان، شایع صناعی است و در عین حال، حیوان جزئی از تعریف انسان است.

۲) حمل وجود بر ماهیت، یک نمونه از حمل شایع صناعی است، نه این که حمل شایع صناعی، فقط بین وجود و ماهیت برقرار باشد.

۴) جیوه به صورت فلزی که در دمای طبیعی مایع است، تعریف می شود و لذا «در دمای طبیعی مایع»، جزئی از تعریف جیوه است و این حمل، از نوع اولی ذاتی یا همان بی نیاز از دلیل است، نه شایع صناعی.

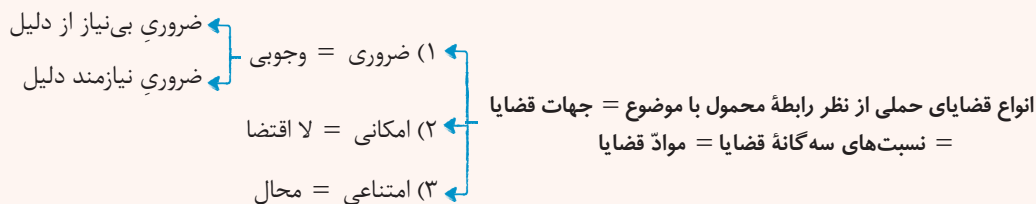
درس نامه

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۳۹

در کدام گزینه، همهٔ حمل‌های صورت گرفته از لحاظ نسبت‌های سه‌گانه در قضایا، یکسان هستند؟

جهات قضایا

موادّ قضایا

(۱) جاندار، جانور است. - خدا، جاودان است. - انسان ده‌چشمی است.

(۲) مربع پنج‌ضلعی، ممتنع‌الوجود بالذات است. - مثلث سه‌ضلعی، ممکن‌الوجود بالذات است. - انسان، غیر حیوان نیست.

(۳) اسب، ممتنع‌الوجود بالذات است. - خرس، صورتی است. - مثلث، سه ضلع برابر دارد.

(۴) واجب‌الوجود بالذات، واجب‌الوجود بالغیر است. - واجب‌الوجود بالغیر، ممکن‌الوجود بالذات است. - دیوار سفید است.

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

(۱) امکانی (زیرا جاندار می‌تواند جانور باشد و می‌تواند جانور نباشد و گیاه باشد). - ضروری (نسبت‌دادن اوصاف خدا به خداوند ضروری محسوب می‌شود). - امکانی (هرچند اکنون انسان ده‌چشمی وجود ندارد، اما فرض آن محال نیست؛ بنابراین این حمل، امکانی محسوب می‌شود).

(۲) ضروری (مربع پنج‌ضلعی حتماً ممتنع‌الوجود بالذات است و این امتناع ذاتی از آن گرفته نمی‌شود). - ضروری (مثلث حتماً ممکن‌الوجود بالذات است و این امکان ذاتی از مثلث جدا نمی‌شود. دقت شود که توصیف سه‌ضلعی برای مثلث تأثیری بر امکانی بودن ذات آن ندارد). - ضروری (حیوان بودن برای انسان ضروری است. دقت کنید که غیر حیوان نبودن، معادل حیوان بودن است). در نتیجه هر سه حمل صورت گرفته در این گزینه ضروری است و پاسخ تست می‌باشد.

(۳) امتناعی (اسب ممکن‌الوجود بالذات است و محال است که ذات او تغییر کند). - امکانی (هرچند هیچ خرسی اکنون صورتی نیست، اما فرض صورتی بودن برای خرس محال نیست). - امکانی (مثلث می‌تواند سه ضلع برابر داشته باشد و همچنین می‌تواند سه ضلعش برابر نباشد).

(۴) امتناعی (محال است که واجب‌الوجود بالذات، واجب‌الوجود بالغیر باشد). - ضروری (واجب‌الوجود بالغیر حتماً ممکن‌الوجود بالذات است). - امکانی (دیوار می‌تواند سفید باشد و می‌تواند سفید نباشد).

نکته • حمل‌های عجیب و غریب و فرضی مثل «انسان ده‌چشمی است»، امتناعی و محال نیست، بلکه امکانی است.

• جمع نقیضین، محال و امتناعی است. مثل «سیاه سفید»، «شب روز» و ...

تست و پاسخ ۱۴۰

تحت چه شرایطی عبارت «موجودات عالم را می‌توان به دو دستهٔ واجب و ممکن تقسیم کرد»، قابلیت صدق دارد؟

(۱) اگر به وجود خارجی موجودات توجه کنیم.

(۲) اگر ذات موجودات را مورد نظر قرار دهیم.

(۳) اگر علت وجود موجودات را در نظر بگیریم.

(۴) اگر نیازمندی یا بی‌نیازی از دلیل حمل، مورد توجه باشد.

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی موجودات عالم را باید به دو دستهٔ «واجب‌الوجود بالذات» (خدا) و «واجب‌الوجود بالغیر» (مخلوقات) تقسیم کرد. البته اگر بخواهیم موجودات را از نظر ذات تقسیم‌بندی کنیم، باید بگوییم آن‌ها یا واجب‌الوجود بالذات (خدا) یا ممکن‌الوجود بالذات (مخلوقات) هستند.

نکته • موجودات عالم یا همان چیزهایی که در عالم وجود دارند، عبارتند از: (۱) خدا (۲) مخلوقات

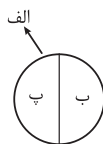
پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

- اگر بخواهیم، «خدا» و «مخلوقات» را از نظر حمل شدن «وجود» بر آنها بررسی کنیم، می‌دانیم که هم خدا در حال حاضر وجود دارد و هم مخلوقات، پس هر دو در حال حاضر، **واجب الوجود** هستند. «خدا»، واجب الوجود بالذات است و «مخلوقات»، واجب الوجود بالغیر.
- اگر بخواهیم «خدا» و «مخلوقات» را از نظر ذاتی بررسی کنیم، می‌گوییم که «خدا»، واجب الوجود بالذات است و «مخلوقات»، ممکن الوجود بالذات هستند.

تست و پاسخ (۱۴۱)

مصادیق کدام گزینه، با شکل زیر تطابق دارد؟

- (۱) الف: ممکن الوجود بالذات - ب: واجب الوجود بالغیر - پ: ممکن الوجود بالغیر
- (۲) الف: واجب الوجود بالذات - ب: واجب الوجود بالغیر - پ: ممتنع الوجود بالغیر
- (۳) الف: واجب الوجود بالغیر - ب: ممکن الوجود بالغیر - پ: ممکن الوجود بالذات
- (۴) الف: ممکن الوجود بالذات - ب: ممتنع الوجود بالغیر - پ: واجب الوجود بالغیر

(فلسفه دوازدهم - درس ۲)

پاسخ: گزینه ۴

مشاوره از آن جاکه «ممکن الوجود بالغیر» نداریم، می‌توان (۱) و (۳) را به راحتی حذف کرد.

پاسخ تشریحی نسبت «الف» و «ب»، عموم و خصوص مطلق است. (الف < ب)

نسبت «الف» و «پ»، عموم و خصوص مطلق است. (الف < پ)

نسبت «ب» و «پ»، تباین است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) نسبت ممکن الوجود بالذات (الف) و واجب الوجود بالغیر (ب) عموم و خصوص مطلق است، و با شکل صورت سؤال مطابق است، اما نسبت ممکن الوجود بالذات (الف) و ممکن الوجود بالغیر (پ) تباین است. در حالی طبق شکل باید نسبت (الف) و (پ) عموم و خصوص مطلق باشد.
- (۲) نسبت واجب الوجود بالذات (الف) و واجب الوجود بالغیر (ب) تباین است در حالی که طبق شکل، نسبت (الف) و (ب) باید عموم و خصوص مطلق باشد.
- (۳) نسبت واجب الوجود بالغیر (الف) و ممکن الوجود بالغیر (ب) تباین است در حالی که طبق شکل، نسبت (الف) و (ب) باید عموم و خصوص مطلق باشد.
- (۴) نسبت ممکن الوجود بالذات (الف) و ممتنع الوجود بالغیر (ب) عموم و خصوص مطلق است که با شکل مطابق است. نسبت ممکن الوجود بالذات (الف) و واجب الوجود بالغیر (پ) عموم و خصوص مطلق است که آن هم با شکل مطابق است. نسبت ممتنع الوجود بالغیر (ب) و واجب الوجود بالغیر (پ) تباین است که آن هم با شکل صورت سؤال مطابق است.

نکته

● بررسی نسبت‌های چهارگانه:

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۴۲

کدام گزینه دربارهٔ رابطهٔ «اجزای یک ساعت با یکدیگر» درست است؟

- (۱) در این رابطه وجود یک طرف، قائم به وجود طرف دیگر است.
- (۲) دکارت درک این رابطه و روابط امثال آن را یک امر مادرزادی و فطری می‌داند.
- (۳) برقرارشدن این رابطه فرع بر وجود طرفین آن است.
- (۴) کلمهٔ «چرا» می‌تواند بازتابی از درک این رابطه در ذهن انسان باشد.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳)

مشاوره ابتدا باید ببینید که رابطه‌ای که در صورت سؤال داده شده است، رابطهٔ علیت است یا غیرعلیت و سپس گزینه‌ها را بررسی کنید.

پاسخ تشریحی

رابطهٔ اجزای یک ساعت با یکدیگر یک رابطهٔ همکاری و هماهنگی است و یک رابطهٔ علیت نیست. ۱، ۲ و ۴، همگی مربوط به رابطهٔ علیت هستند، اما ۳ مربوط به روابطی به جز علیت است.

نکته

تفاوت رابطهٔ علیت با سایر روابط

- در این رابطه، وجود یک طرف (معلول) وابسته به وجود طرف دیگر است (علت).
- روابط علیت یعنی یک طرف وجود دارد (علت) و به طرف دیگر وجود می‌دهد (معلول).
- این روابط، روابط حین‌الوجودی هستند.
- در این روابط، ابتدا دو طرف وجود دارند و سپس میان آن‌ها یک رابطه برقرار می‌شود.
- روابط غیرعلیت در این روابط، برقراری رابطه، فرع بر وجود طرفین رابطه است.
- این روابط، بعدالوجودی هستند.

تست و پاسخ ۱۴۳

کدام گزینه با توجه به دیدگاه هیوم دربارهٔ منشأ درک علیت، درست نیست؟

- (۱) علیت یک حالت روانی و تداعی ذهنی است که این تداعی با حس و تجربه ایجاد می‌شود.
- (۲) درک علیت حتماً راه‌های تجربی دیگری به جز مشاهده و حس بینایی دارد.
- (۳) انعکاس ذهنی که همان علیت است، حتماً نشان‌دهندهٔ یک رابطهٔ ضروری میان علت و معلول نیست.
- (۴) تنها راه شناخت واقعیت، حس و تجربه است و اگر بتوان علیت را با تجربه درک کرد، می‌توان گفت یک امر واقعی است.

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی هیوم می‌گوید علیت را نمی‌توان با مشاهده و حس درک کرد، پس باید برای علیت یک راه تجربی دیگر پیدا کرد، اما این راه پیدا نمی‌شود و به همین دلیل، علیت واقعی نیست و یک امر ذهنی است. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) تداعی با تکرار و توالی پدیده‌ها (حس و تجربه) ایجاد می‌شود، اما خودش یک حالت ذهنی و روانی است.
- ۳) به نظر هیوم، رابطهٔ ضروری میان علت و معلول حسی نیست، پس صرفاً یک رابطهٔ ذهنی است و نمی‌توان آن را حتماً ضروری دانست.
- ۴) هیوم مثل هر تجربه‌گرای دیگری تنها راه شناخت واقعیت را حس و تجربه می‌داند، پس اگر نتوان چیزی را با حس و تجربه درک کرد، واقعی نیست.

نکته

تجربی نیست = دکارت و مسلمین

واقعی نیست و یک امر ذهنی است $\neq$ دکارت، مسلمین و دیگر تجربه‌گرایان

علیت از نظر هیوم

- با تکرار و توالی پدیده‌ها (از راه حس و تجربه) یک تداعی ذهنی و یک انعکاس شکل می‌گیرد که همان علیت است.
- علیت را انکار نمی‌کند، اما آن را واقعی نمی‌داند.
- تلاش‌های هیوم برای توجیه علیت، به دلیل تبیین باور عمومی مردم به علیت است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۴۴

کدام گزینه با درک علیت از نظر فلاسفه مسلمان، تطابق دارد؟

- (۱) شناخت رابطه علیت توسط عقل و با استفاده از مقدمات حسی صورت می گیرد.
- (۲) روش تشخیص مصادیق علیت در جهان طبیعت، بر ادراک اصل علیت استوار است.
- (۳) اصل علیت، تجربی نیست، بلکه یک حکم عقلی است که همزمان با شکل گرفتن ذهن انسان ادراک می شود.
- (۴) مشاهده و تجربه، ابتدا فقط توالی و تعاقب را می بیند و به مرور و با تکرار مشاهده، رابطه علیت را ادراک می کند.

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفه دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی از نظر فلاسفه مسلمان درک اصل علیت، عقلی است و به مقدمات تجربی و حسی نیازمند نمی باشد (رد ۱). این اصل پس از شکل گیری ذهن (نه همزمان با شکل گیری ذهن) و درک امتناع اجتماع نقیضین (رد ۳) توسط عقل ادراک می شود؛ بنابراین صرف مشاهده، هر چند بارها تکرار شده باشد، نمی تواند اصل رابطه علیت را نشان دهد (رد ۴). درک علیت با تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه هر تجربه ای، مبتنی بر اصل علیت است. از طرف دیگر راه تشخیص مصادیق علت و معلول در جهان طبیعت، تجربه است و چون تجربه مبتنی بر علیت است، پس روش تشخیص مصادیق علیت در طبیعت، بر ادراک اصل علیت استوار است (تأیید ۲).

درس نامه

- علیت یک امر واقعی است $\neq$ هیوم
- علیت یک امر عقلی است $\neq$ تجربه گرایان
- علیت یک امر استدلالی است $\leftarrow$ استدلال درک علیت = اصل امتناع اجتماع نقیضین
- علیت فطری و مادرزادی نیست $\neq$ دکارت
- علیت پس از شکل گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین، درک می شود.
- علیت تجربی نیست = دکارت
- علت تجربی نبودن علیت: علیت، پایه و اساس هر تجربه است = دکارت
- یافتن مصادیق علیت در امور طبیعی، تجربی است.
- یافتن مصادیق علیت در امور ماوراءالطبیعی، تجربی نیست.

تست و پاسخ ۱۴۵

با پذیرفتن اصل وجوب علی، کدام مورد، از نتایج حاصل از آن نیست؟

- (۱) قبول تقدم وجوب بر وجود برای پیدایش یک امر
- (۲) قبول این که تا چیزی واجب الوجود بالغیر نشود، ایجاد نخواهد شد.
- (۳) قبول وجود قوانین علمی و همیشگی مختص به هر چیز
- (۴) قبول نظامی حتمی و غیر قابل تغییر در مورد یک موضوع

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۳)

پاسخ تشریحی این که بگوییم هر شیء قانون مخصوص و همیشگی خود را دارد، ناشی از این است که هر علتی معلول خاصی دارد (اصل سنخیت) و بنابراین می توانیم بگوییم طبق قانون علمی، همواره یک معلول از یک علت مشخص صادر می شود. کاربرد اصل وجوب علی و معلولی بعد از تعیین قانون است. به طور مثال، وقتی قانونی در مورد یک شیء کشف شد (دور شدن دو قطب همنام در آهنربا)، این که قانون مذکور ضرورتاً و همیشه صادق است، از این اصل فهمیده می شود.

بررسی سایر گزینه ها:

- (۱) و (۲) چیزی که ممکن الوجود بالذات است، ابتدا باید علتی برایش فراهم شود و از حالت ممکن الوجود به مرحله واجب الوجود بالغیر برسد و سپس به وجود آید.
- (۴) حتمی و لا یتخلف بودن عالم، از نتایج ضرورت علی است.

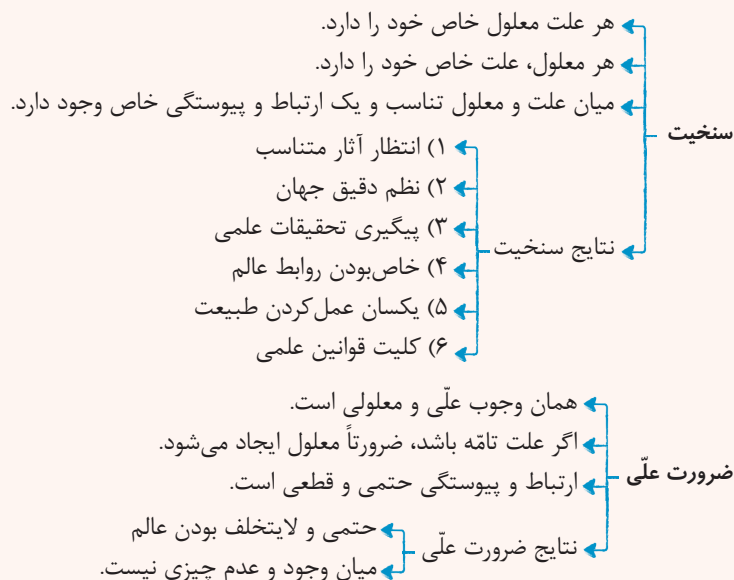

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

درس نامه ••

● علت دارای فروع و لوازمی است که عبارت‌اند از: (۱) سنخیت (۲) ضرورت علی

تست و پاسخ ۱۴۶

در رابطه با بحث «علت تاّمه» و «علت ناقصه»، کدام گزینه حتماً درست است؟

- (۱) حداقل باید دو علت ناقصه در کنار هم قرار بگیرد تا یک علت تاّمه داشته باشیم.
- (۲) علت ناقصه، وجودبخش می‌باشد و شرط لازم برای ایجاد معلول است.
- (۳) اگر علت ناقصه نداشته باشیم، حتماً معلول هم وجود نخواهد داشت.
- (۴) آن چه به معلول وجوب می‌بخشد، می‌تواند علت ناقصه یا علت تاّمه باشد.

(فلسفه دوازدهم - درس ۴)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی بررسی گزینه‌ها:

- ① در برخی موارد، معلول از مجموعه موارد تشکیل می‌شود و در برخی موارد با یک عامل تشکیل می‌شود. پس علت تاّمه همیشه مجموعه علت‌های ناقصه نیست.
- ② علت ناقصه وجودبخش نیست. علت تاّمه وجود می‌بخشد.
- ③ اگر علت ناقصه نداشته باشیم، علت تاّمه هم نداریم، چون علت تاّمه از کنار هم قرار گرفتن علت‌های ناقصه تشکیل می‌شود و اگر علت تاّمه نداشته باشیم، معلول هم حتماً نیست.
- ④ آن چه به معلول وجوب می‌بخشد، علت تاّمه است.

نکته

● در مواردی که معلول از مجموعه عوامل پدید می‌آید، علت تاّمه از کنار هم قرار گرفتن علت‌های ناقصه، ایجاد می‌شود → اگر علت ناقصه‌ای نباشد؛ پس علت تاّمه هم نداریم.

- (۱) اگر علت تاّمه باشد → معلول حتماً هست. (وجوب علی و معلولی)
- (۲) اگر علت تاّمه نباشد → معلول حتماً نیست.
- (۳) اگر علت ناقصه باشد → معلول، شاید باشد و شاید نباشد.
- (۴) اگر علت ناقصه نباشد → معلول حتماً نیست.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۴۷

پس از پذیرش کدام معنای اتفاق، همه علوم نزد انسان بی اعتبار می شود؟

- (۱) میان پدیده ها و علل آن ها رابطه ضروری وجود ندارد.
- (۲) چه بسا از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد.
- (۳) تمام حرکات و نظام های جهانی به سمت غایت و هدف معینی به پیش نمی روند.
- (۴) امکان وقوع حوادث پیش بینی نشده وجود دارد.

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفه دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی معنای دوم اتفاق این است که سنخیتی میان اشیا و آثار آن ها نیست. چه بسا از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد؛ برای مثال حرارت، سبب یخ بستن آب و آفتاب، سبب تاریکی شود. اتفاق به این معنا از نظر بسیاری از فلاسفه از جمله ابن سینا و ملاصدرا و علامه طباطبایی و برخی فیلسوفان اروپایی امکان پذیر نیست، زیرا قبول این معنای اتفاق، نفی اصل سنخیت میان علت و معلول را دنبال دارد. آنان می گویند اگر کسی واقعاً اصل سنخیت میان علت و معلول را انکار کند و پدید آمدن هر چیزی از هر چیزی را ممکن بداند، به هیچ کاری دست نخواهد زد. علاوه بر این، چنین فردی نمی تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند و دلیل آن را به دست آورد. در حقیقت بی اعتباری اصل سنخیت، بی اعتباری همه علوم و بی اعتنائی به آن ها را به دنبال دارد. بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) بیانگر معنای اول اتفاق یا همان انکار اصل علیت یا ضرورت علی است.
- ۳) بیانگر معنای سوم اتفاق یا همان انکار غایت مندی جهان است.
- ۴) بیانگر معنای چهارم اتفاق است.

درس نامه

اتفاق از نظر فلسفه ۴ معنا دارد:

- معنای اول اتفاق**
  - میان پدیده ها و علت ها رابطه ضروری برقرار نیست.
  - در تضاد با اصل علیت یا ضرورت علی و یا هر دوی آن ها می باشد.
  - هیچ فیلسوفی به طور صریح با آن موافق نیست.
  - مردم گاهی معنای اول اتفاق را می پذیرند چون می بینند که از یک علت، معلول صادر نشده، اما توجه نمی کنند که آن علت ناقصه بوده و اگر علت تامه بود، حتماً معلول صادر می شد.
- معنای دوم اتفاق**
  - در تضاد با اصل سنخیت است.
  - امکان دارد از یک پدیده اثری ظاهر شود که ربطی به آن ندارد.
  - بسیاری از فلاسفه از جمله فلاسفه مسلمان و برخی فیلسوفان اروپایی، با این معنا، مخالف هستند.
  - ۱) انسان به هیچ کاری دست نخواهد زد.
  - ۲) نمی توان نظم موجود در طبیعت را تبیین کرد.
  - ۳) نمی توان دانشمندان را به کشف علل پدیده ها، تشویق کرد.
  - ۴) همه علوم، بی اعتبار می شود.
  - ۵) نظام مند و قانون مند بودن هستی، دچار تناقض می شود.
- معنای سوم اتفاق**
  - در تضاد با غایت مندی جهان است.
  - نفی غایت مندی به معنای نفی «علت نخستین» و «آفریننده» است.
  - مجموعه حوادث جهان برای رسیدن به هدف معین نیست.
  - نتایج نفی غایت مندی
    - اندیشه و حکمتی در پشت جهان نیست.
  - نظراتی همچون «مهبانگ» (Big Bang) یا اعتقادات دموکریتوس و یا نظرات زیست شناسان درباره تکامل، با انکار غایت مندی در ارتباط است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

در این معنا، اتفاق یعنی رخ دادن حوادث پیش‌بینی نشده
 در این معنا هیچ کدام از اصول علیت، سنخیت، ضرورت علی و غایتمندی، انکار نمی‌شود.
 پذیرش این معنا به علم محدود و ناقص انسان (جهل انسان) برمی‌گردد.

تست و پاسخ ۱۴۸

کدام معنای اتفاق منظور دموکریتوس از «برخورد ذرات سرگردان به یکدیگر برای تشکیل جهان» را تبیین می‌کند؟

- (۱) معنای اول اتفاق، یعنی برخورد این ذرات دارای علت نبوده است.
- (۲) معنای دوم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات و پیدایش جهان، سنخیتی با یکدیگر ندارند.
- (۳) معنای سوم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات، با غایتی از پیش تعیین شده نبوده است.
- (۴) معنای چهارم اتفاق، یعنی برخورد این ذرات برای انسان قابل پیش‌بینی نبوده و ممکن بود هیچ برخوردی اتفاق نیفتد.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۴)

پاسخ تشریحی معنای سوم اتفاق بیانگر نفی غایتمندی و هدفمندی جهان است که منجر به نفی وجود علت نخستین می‌شود؛ به عبارتی انکار غایتمندی یعنی حوادث با غایت یا هدفی از پیش تعیین شده نیستند.

نکته دقت کنید که اظهار نظرهایی همچون اظهار نظر دموکریتوس و یا «مهبانگ» (Big Bang) بیانگر نفی غایتمندی جهان است که همان معنای سوم اتفاق است؛ چراکه این عقاید، پیدایش جهان را وابسته به یک علت نخستین نمی‌دانند و علت‌العلل را نفی می‌کنند که به عبارتی همان نفی غایتمندی است.

تست و پاسخ ۱۴۹

چه کسی علی‌رغم اینکه گاهی از لفظ خدایان نیز استفاده می‌کرد، اما به وجود خدای یگانه معتقد بود؟ افلاطون برای یادآوری این نکته به

انسان که «نظم جهان از وجودی عاقل سرچشمه می‌گیرد» از کدام تعبیر برای خدا استفاده می‌کرد؟

- (۱) ارسطو - خیر و نیک
- (۲) افلاطون - مثال خیر
- (۳) سقراط - دمیورژ
- (۴) دموکریتوس - خالق

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی سقراط گاهی از لفظ خدایان هم استفاده می‌کرد، اما گزارش افلاطون از جریان محاکمه وی نشان از آن دارد که وی به وجود خدای یگانه معتقد بوده و تلاش کرده که مردم را نیز به این حقیقت رهبری و هدایت کند.

افلاطون از خدا به عنوان صانع (دمیورژ) یاد می‌کند و توضیح می‌دهد یگانه سخنی که درباره نظم جهان و گردش آفتاب و ماه و ستارگان می‌توان گفت این است که کل جهان در زیر فرمان عقل قرار دارد؛ بر این اساس به انسان یادآوری می‌کند که نظم جهان از وجودی عاقل (عقل مطلق) سرچشمه می‌گیرد.

دقت کنید افلاطون در مواردی نیز از خداوند با عنوان مثال خیر یاد می‌کند و توضیح می‌دهد که همه چیز در پرتو آن دارای حقیقت می‌شود. همان‌طور که روشنایی شبیه خورشید است، اما خود خورشید نیست. حقایق نیز شبیه به مثال خیر هستند، نه خود آن.

درس نامه •• خدا در نظر فلاسفه یونان باستان

- (۱) سقراط
  - خدایان متعدد یونان را انکار می‌کرد
  - منکر خدا نبود و به خدا اعتقاد داشت.
  - گاهی از لفظ خدایان استفاده می‌کرد.
  - به گفته افلاطون، سقراط به خدای واحد معتقد بود.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

آزمون چهارم حضوری

رشته انسانی

- ۲) افلاطون
- ابداع کننده خدانشناسی فلسفی بود.
  - گاهی برای رابطه برقرار کردن با جامعه مشرک آتن از لفظ خدایان استفاده می کرد، اما به خدای واحد معتقد بود.
  - او خداوند را نوعی هستی می دانست که پیوسته ثابت است؛ نه می زاید و نه از میان می رود و نه چیز دیگری را به خود راه می دهد و نه خود در چیز دیگری فرو می شود. نه دیدنی است و نه از طریق حواس دریافتنی است. فقط با تفکر و تعقل می توان به او دست یافت.
  - صفت ذات الهی از نظر افلاطون: مثال خیر
  - صفت فعل الهی از نظر افلاطون: صانع (دمیورژ)
  - مقدمه ۱: این جهان دارای نظم میان پدیده ها است.
  - برهان نظم: مقدمه ۲: هر نظم، نیازمند ناظمی حکیم است.
  - نتیجه: جهان را خدایی حکیم خلق کرده است.
- استدلال های او در اثبات وجود خدا، اگر چه قدم های اولیه بودند، اما از استحکام خاصی برخوردار بودند و زمینه قدم های بعد را فراهم می ساختند.
- ۳) ارسطو
- برهان برترین درجات کمال
  - او برای اثبات وجود خدا دو برهان دارد:
    - ۱) برهان برترین درجات کمال
    - ۲) برهان حرکت (برهان مشهور ارسطو)
  - مقدمه ۱: در این جهان خوب تر و بهتر وجود دارد.
  - برهان برترین درجات کمال: مقدمه ۲: هر جا که یک خوب تر و بهتر وجود دارد، خوب ترین و بهترین نیز هست.
  - نتیجه: پس بهترین و خوب ترین در عالم هست که همان خدا است.
  - مقدمه ۱: وجود حرکت در عالم نیازمند محرک است.
  - برهان حرکت: مقدمه ۲: اگر محرک، حرکت داشته باشد، نیازمند محرک دیگری است و آن محرک دوم نیز به همین ترتیب، نیازمند محرک دیگری است و سلسله محرک ها تا بی نهایت جلو خواهد رفت و چنین تسلسلی، عقلاً محال است.
  - نتیجه: جهان یک محرک غیرمتحرک دارد که آن خدا است.
  - شریف ترین موجود
  - خیر و جمال و زیبایی
  - ضرورتاً موجود (واجب الوجود بالذات)
  - محرک غیرمتحرک (تغییرناپذیر)
  - دارای حیات
  - تغییرناپذیر (جاودان)
  - دارای عالی ترین اندیشه

تست و پاسخ ۱۵۰

کدام گزینه نمی تواند جزئی از مقدمات برهان دکارت در اثبات وجود خدا باشد؟

- (۱) نامتناهی بودن وجود خداوند
(۲) تصورات ذهنی از موجود بی نهایت
(۳) محدود بودن انسان
(۴) متناهی بودن سایر موجودات به جز خداوند

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی: دکارت در یکی از استدلال های خود می گوید:

- مقدمه ۱: من از حقیقتی نامتناهی و دانا و توانا که خود من و هر چیز دیگر به وسیله او خلق شده ایم، تصویری دارم.
مقدمه ۲: این تصور نمی تواند از خود من باشد، زیرا من موجودی متناهی ام. این تصور نمی تواند از هیچ موجود متناهی دیگر هم باشد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

نتیجه پس این تصور از یک وجود نامتناهی است. اوست که می‌تواند چنین ادراکی را به من بدهد.

بررسی گزینه‌ها:

۱) از مقدمات برهان دکارت نیست. ۲) مقدمه اول برهان دکارت است. ۳) بخشی از مقدمه دوم برهان دکارت است. ۴) بخشی از مقدمه دوم برهان دکارت است.

نکته • مقدمه اول برهان دکارت یک مقدمه شهودی است.

• مقدمه دوم برهان دکارت یک مقدمه عقلی است.

• نتیجه برهان دکارت، عقلی است و استدلال او هم یک استدلال عقلی محسوب می‌شود.

• اساس استدلال دکارت این است که از یک تصور نامتناهی به وجود نامتناهی می‌رسیم.

تست و پاسخ ۱۵۱

کدام عبارت در رابطه با بحث خداشناسی در فلسفه، درست است؟

- ۱) ارسطو در برهان «برترین درجات کمال» از محال بودن تسلسل محرک‌های نامتناهی، بهره می‌برد.
- ۲) دیوید هیوم برهان نظم را ضعیف‌ترین برهان فیلسوفان الهی می‌داند، زیرا اثبات‌کننده خدا نیست، بلکه تنها یک ناظم را اثبات می‌کند.
- ۳) کانت ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد و در یکی از مقدمات این استدلال، رعایت اخلاق بدون اختیار را بی‌معنا دانست.
- ۴) از دیدگاه کرکگور، ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان‌هایی که تلاش می‌کنند تا با استدلال و پشتوانه عقلی به اثبات واجب‌الوجود بپردازد، می‌بخشد.

پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی کانت به جای اثبات وجود خدا از طریق نظم یا برهان علیت و یا وجوب و امکان، ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد. او در مقدمه دوم استدلال خود بیان داشت که مسئولیت‌پذیری و رعایت اخلاق تنها در جایی معنا دارد که انسان خود را صاحب اراده و اختیار ببیند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) ارسطو در «برهان حرکت» از محال بودن تسلسل محرک‌های نامتناهی بهره می‌برد، نه در «برهان درجات کمال».
- ۲) از دیدگاه هیوم مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی برهان نظم است که از تجربه گرفته شده، اما این برهان نیز توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی (یعنی خدا) را ندارد.
- ۴) کرکگور معتقد است که ایمان، هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان می‌بخشد و نیازی به استدلال و پشتوانه عقلی ندارد.

درس نامه ••

تفاوت‌های کانت با سایر فیلسوفان در بحث خداشناسی فلسفی

۱) موضوعی که می‌خواهد اثبات کند — به جای اثبات وجود خدا به دنبال اثبات ضرورت وجود خدا بود.

۲) طریقه اثبات — او از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی به دنبال اثبات ضرورت وجود خدا بود.

- ۴ گام کانت برای اثبات ضرورت وجود خدا
- ۱) انسان دارای یک وجدان اخلاقی است.
  - ۲) مسئولیت‌پذیری و رعایت اخلاق بدون وجود اراده و اختیار معنا ندارد.
  - ۳) اختیار و اراده ویژگی بدن (بعد مادی) نیست، بلکه ویژگی نفسی، غیرمادی است.
  - ۴) روح یا همان نفس غیرمادی انسان، سعادتش در کسب فضیلت است و برای رسیدن به این سعادت به جهانی ماورای دنیای مادی نیاز دارد و چنین جهانی مشروط به وجود خدایی جاودان و نامتناهی است.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۵۲

اگر در قرون بیست و بیست و یکم بحران معناداری زندگی به وجود نمی آمد، .....

- (۱) شاید شناخت مطابق واقع از خدا اهمیت بیشتری پیدا می کرد
- (۲) فلاسفه ای که وجود خدا را از راه تجربه های شخصی، عشق و عرفان اثبات کردند، به خدا اعتقاد پیدا نمی کردند
- (۳) استدلال عقلی در اروپا مسیر صعودی می گرفت
- (۴) اعتقاد به خدا مقدم بر شناخت صحیح از او می شد

پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه دوازدهم - درس ۵)

پاسخ تشریحی: سیر نزولی استدلال های عقلی و تجربی در اثبات وجود خدا موجب شد آن ها به ارتباط میان «اعتقاد خدا» و «معناداری زندگی» بپردازند، در حالی که شاید اگر بحران معناداری زندگی نبود، فلاسفه تلاش بیشتری برای اثبات وجود خدا می کردند. بررسی گزینه های نادرست:

- (۲) آن فیلسوفان از قبل هم اعتقاد راسخ به خدا داشتند.
- (۳) بحران معناداری زندگی موجب سیر نزولی استدلال های عقلی نشده بود، بلکه برعکس، سیر نزولی استدلال های عقلی موجب ایجاد بحران معناداری در زندگی شده بود.
- (۴) مطلب بیان شده در این گزینه، نتیجه عصر بحران معناداری در زندگی است و ارتباطی به نبود این بحران ندارد.

نکته

فلاسفه غربی به جای اثبات وجود خدا تلاش کردند که به رابطه «اعتقاد به خدا» و «معناداری زندگی» بپردازند.

سست شدن پایه های اعتقاد به خدا و تنزل اهداف زندگی در حد اهداف مادی و پدید آمدن بحران معناداری زندگی

رشد تفکر حسی و حس گرایی و ظهور فیلسوفانی که جهان را صرفاً حقیقتی مادی می دانستند.

دقت کنید که فلاسفه مسلمان هم به رابطه «اعتقاد به خدا» و «معناداری زندگی» پرداختند، اما تلاش برای اثبات وجود خدا را کنار نگذاشتند.

تست و پاسخ ۱۵۳

به ترتیب، صحیح یا غلط بودن هر یک از موارد زیر، در کدام گزینه آمده است؟

- فیلسوفان مسلمان از فارابی تا ملاصدرا، نظرشان بر این است که برای اثبات وجود خدا، فقط استدلال عقلی کافی است.
- در بیان فارابی برای اثبات وجود خدا تأکید می شود، واجب الوجود بر دو قسم واجب الوجود بالذات و واجب الوجود بالغیر می باشد که واجب الوجود بالذات خداست.
- ابن سینا برهان فارابی را درست و کامل می داند و می گوید با استفاده از مفهوم وجوب و امکان، برهان کامل تری ارائه کند.

(۱) غ - ص - غ (۲) غ - ص - ص (۳) ص - غ - غ (۴) ص - غ - ص

(فلسفه دوازدهم - درس ۶)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی: بررسی مورد نادرست:

در بیان ابن سینا (نه فارابی) برای اثبات وجود خدا تأکید می شود، واجب الوجود بر دو قسم: (۱) واجب الوجود بالذات (۲) واجب الوجود بالغیر می باشد که واجب الوجود بالذات خداست.

تست و پاسخ ۱۵۴

در رابطه با براهین خداشناسی در میان فلاسفه مسلمان، کدام عبارت درست است؟

- (۱) ابن سینا به جای تأکید بر امتناع تسلسل علل نامتناهی، بر نیازمندی ممکنات به واجب تأکید کرد، چراکه متمتع بودن تسلسل علل نامتناهی، مورد قبول او نبود.
- (۲) فارابی علاوه بر پذیرفتن برهان های ارسطو در اثبات خداوند، برهانی بر وجود خداوند ارائه می کند که اولین مقدمه آن، محال بودن تسلسل نامتناهی علت ها است.
- (۳) ملاصدرا در راستای ارتقای استدلال ابن سینا، بر فقری که سراسر موجودات و واقعیات جهان را فراگرفته و نیاز آنان به وجودی بی نیاز تأکید کرد.
- (۴) برتراند راسل کوشید تا با این ادعا که جهان طبیعت، معلول نیست و نیازی هم به علت ندارد، برهان علیت بر اثبات خداوند را سست نشان دهد.

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

پاسخ: گزینه ۲

(فلسفه دوازدهم - درس ۶)

پاسخ تشریحی: ملاصدرا براساس مبانی فلسفی خویش استدلال ابن سینا را ارتقا بخشید و توضیح داد که همه موجودات و واقعیات جهان، عین وابستگی و نیاز هستند و وابستگی و نیاز به غیر، سراسر وجود آن‌ها را فرا گرفته است و سپس براساس استدلال خویش نتیجه گرفت که موجودات این جهان، وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) ابن سینا، امتناع تسلسل علل نامتناهی را پذیرفته بود، اما در برهان خود از آن استفاده نکرد.
- ۲) برهان فارابی، مبتنی بر محال بودن تسلسل علل نامتناهی است، اما این مطلب، اولین مقدمه برهان وی نیست.
- ۳) تلاش راسل در جهت نشان دادن عدم معلولیت موجودات جهان نبود، بلکه وی براساس بیان غلطی که از علیت داشت، می‌گفت اگر عالم علتی داشته باشد، باز هم آن علت، نیازمند علت خواهد بود. وی توجه نداشت که اصل علیت می‌گوید هر معلولی علت می‌خواهد، نه این که هر موجودی نیازمند علت است.

درس نامه

- ۱) در جهان پیرامون ما اشیایی هست که وجودشان از خودشان نیست و معلول چیزهای دیگر هستند.
- ۲) هر چیزی که وجودش از خودش نباشد، علتی مقدم بر خود دارد که به او وجود می‌دهد.
- ۳) اگر معلولی که اکنون موجود است، علتی داشته باشد که آن علت هم خودش معلول باشد، به ناچار این معلول هم علت دیگری دارد. حال اگر سلسله علت‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نرسد که خودش معلول نباشد، محال است. (تسلسل علل نامتناهی)

نتیجه: سلسله علت‌های این جهان منتهی به علتی می‌شود که خودش معلول نیست. = علّة‌العلل = خدا

برهان فارابی را درست و کامل می‌دانست، اما با استفاده از «وجوب» و «امکان» آن را کامل‌تر کرد.

- ۱) موجودات جهان در ذات خود نسبت به وجود یا عدم، مساوی هستند. (ممکن‌الوجود بالذات)
- ۲) ممکن‌الوجودهای بالذات برای این که موجود شوند و وجود برایشان ضروری شود، نیازمند علتی هستند که خودش ممکن‌الوجود نباشد و ذاتاً وجود داشته باشد. (واجب‌الوجود بالذات)

نتیجه: موجودات این جهان به واجب‌الوجودی بالذات وابسته‌اند که آن‌ها را از حالت امکان خارج کرده و پدید آورد.

استدلال ابن سینا را ارتقا بخشید.

- ۱) موجودات وجودشان عین وابستگی و نیاز به دیگری است. (امکان فقری = فقر وجودی ≠ امکان ذاتی)
- ۲) موجودات نیازمند باید به موجودی متصل باشند که آن موجود در ذات خود، نیازی به غیر نداشته باشد.

نتیجه: موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز از وابستگی به غیر هستند.

۲) ابن سینا =
برهان وجوب و امکان
براساس مغایرت
وجود و ماهیت

استدلال‌های فلاسفه مسلمان
برای اثبات وجود خدا

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

تست و پاسخ ۱۵۵

در مقایسه بیان ابن سینا و ملاصدرا در اثبات خداوند، کدام مورد فقط در روش استدلال ابن سینا مطرح است؟

- (۱) خروج از تساوی نسبت به وجود و عدم
(۲) وابستگی موجودات جهان در وجود
(۳) لزوم موجودی بی نیاز برای رفع نیاز موجودات نیازمند
(۴) نگاه به موجودات جهان، به عنوان اولین قدم

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی

بیان‌های ابن سینا و ملاصدرا در اثبات خداوند، هر دو از نگاه به موجودات جهان شروع می‌شود و هر دو براساس نیازمندی موجودات جهان، به لزوم یک موجود بی نیاز برای رفع این نیاز تأکید می‌کنند. براساس هر دو برهان نیز، موجودات جهان، به واسطه یک وجود بی نیاز حتماً به وجود می‌رسند، اما تفاوت مهم بین بیان این دو فیلسوف آن است که ابن سینا بحث را براساس ماهیت موجودات جهان مطرح می‌کند و ملاصدرا براساس اصل وجود موجودات جهان. در بیانی که براساس ماهیت است، تساوی ماهیت نسبت به وجود و عدم مطرح می‌شود، اما وقتی بحث فقط راجع به وجود و فقر وجودی موجودات باشد، بحث این تساوی و لزوم خروج از آن، مطرح نیست.

نکته

- تفاوت‌های ملاصدرا و ابن سینا
- ملاصدرا امکان فقری را مطرح می‌کند. ← ابن سینا امکان ذاتی یا ماهوی را مطرح می‌کند.
  - ملاصدرا قائل به اصالت وجود است و ماهیت را قبول ندارد. ← ابن سینا، هم وجود و هم ماهیت را قبول دارد، اما آن‌ها را مغایر می‌داند.
  - ملاصدرا دو نوع وجود را بیان می‌کند: (۱) وجود بی نیاز (خدا) (۲) وجودهای نیازمند (مخلوقات) ← ابن سینا از امکان و وجوب استفاده می‌کند.